

ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ  
ของประเทศกำลังพัฒนา

นางสาว เปรมจิตต์ ศิริรังสรรค์กุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-1159-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EXPORT INSTABILITY AND ECONOMIC GROWTH OF DEVELOPING COUNTRIES

Miss Pramjit Sirirangsonkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements  
for the Degree of Master of Economics in Economics

Department of Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-1159-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา
โดย	นางสาว เปรมจิตต์ ศิริรังสรรค์กุล
สาขาวิชา	เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนโกมุท

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์  
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ศรีวงศ์ สุมิตร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา  
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนโกมุท)

..... กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศา พงษ์วิเศษกุล)

..... กรรมการ  
(อาจารย์ ดร.พรกมล มานะกิจ)

เปรมจิตต์ ศิริรังสรรค์กุล : ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา. (EXPORT INSTABILITY AND ECONOMIC GROWTH OF DEVELOPING COUNTRIES) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สมชาย รัตนโกมุท , 149หน้า. ISBN 974-03-1159-8.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความไม่มีเสถียรภาพของรายรับจากการส่งออกและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยวิธีการประมาณค่าสมการถดถอยและ Autoregressive Heteroscedasticity Conditional Model (ARCH Model) โดยใช้ข้อมูลแบบ pooling data ของ 24 ประเทศกำลังพัฒนา ระหว่าง พ.ศ. 2533-2543 การศึกษานี้พบว่าประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการเปิดประเทศอย่างสูงจำนวน 13 ประเทศที่ทดสอบมีสมการแนวโน้มที่แสดงความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามระหว่างสองตัวแปร ขณะที่ประเทศกลุ่มตัวอย่างที่มีอัตราการเปิดประเทศต่ำจำนวน 11 ประเทศมีความสัมพันธ์ในทางบวก ดังนั้น สำหรับประเทศกำลังพัฒนาหากยังมีการเปิดประเทศมากขึ้นเท่าใด ยิ่งได้รับผลกระทบจากความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกมากขึ้นเท่านั้น ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วไม่ว่ามีอัตราการเปิดประเทศสูงหรือต่ำไม่ได้รับผลกระทบจากความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่เชื่อว่าความไม่แน่นอนของรายรับจากการส่งออก จะทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถวางแผนการลงทุนได้อย่างถูกต้อง และเป็นอุปสรรคต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาในระยะยาว

นอกจากนี้ยังสรุปได้ว่าข้อผูกพันขององค์ระหว่างประเทศและงานศึกษาเชิงประจักษ์ของนักเศรษฐศาสตร์หลายท่าน สนับสนุนให้ประเทศกำลังพัฒนาหาวิธีป้องกันผลกระทบของความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกต่อการดำเนินกิจกรรมภายในประเทศมากกว่าการปิดประเทศ เพื่อลดความยากจน เพิ่มอัตราการเติบโตและการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต ประเทศกำลังพัฒนาจำเป็นต้องมีการรื้อฟื้นความร่วมมือระหว่างประเทศขึ้นใหม่ภายในกลุ่มของผู้ผลิตด้วยกัน

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์  
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์  
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อ.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม --



# # 4285583929 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: EXPORT INSTABILITY / ECONOMIC GROWTH / DEVELOPING COUNTRIES / EXPORT FLUCTUATION / TRADITIONAL APPROACH

PRAMJIT SIRIRANGSONKUL : EXPORT INSTABILITY AND ECONOMIC GROWTH OF DEVELOPING COUNTRIES. THESIS ADVISOR : ASSC. PROF. SOMCHAI RATANAKOMUT ,PhD. , 149 pp. ISBN 974-03-1159-8.

This study regressed export instability on economic growth of developing countries with ARCH Model and available pooling data of 24 developing countries in the period of 1990-2000, and found that export instability and economic growth of the 13 developing countries with high-openness rate had a negative relationship. While it was positive for 11 developing countries with lower-openness rate. This results implied that the developing countries have suffered from export instability according to their sizes of international activities they involved. During the same period, it was found that the sampling of 14 developed countries were not affected by their instabilities irrespective with their openness. The results corresponded with traditional hypothesis on the adverse effects of export earnings fluctuation in the developing countries. As a result, these developing countries could not properly plan their additional investment or new projects. This would obstruct their growth in the long run.

Nevertheless, many international agreements and various empirical studies of the new growth theorists support the idea that a developing country should prevent herself from these effects rather than cutting herself out of the international trade. In order to reduce poverty, sustain growth and development, there should be an increase in cooperation among producing countries.

Department	ECONOMICS	Student's signature.....
Field of study	ECONOMICS	Advisor's signature.....
Academic year	2001	Co-advisor's signature --

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้เนื่องจากมีหลายท่านที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดิฉัน จนถึงขั้นสอนแบบเป็นขั้นเป็นตอนแก่ข้าพเจ้า บุคคลท่านแรกที่ไม่ได้ที่จะกล่าวถึงคือ รศ.สมชาย รัตนโกมุฑ ซึ่งรับเป็นที่ปรึกษาและเป็นท่านแรกที่ขยายความคำว่า"ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก"ให้ฟัง พร้อมกับให้กำลังใจว่า"ไม่เป็นไร ค่อยๆทำไป!!"

บุคคลท่านต่อไปที่ต้องขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ ได้แก่ รศ.ดร.พงศา พรชัยวิเศษกุล ที่เมตตาทยอมให้วนเวียนไปถามคำถามต่างๆเข้าไปเข้ามาหลายรอบ และกรุณาแก้วิธีการศึกษาที่ยากให้เป็นง่ายในพริบตา รวมถึงรศ.ศรีวงศ์ สุมิตร และอ.ดร. พรกมล มานะกิจ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและเป็นประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

นอกจากท่านที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว ยังต้องขอขอบคุณธนาคารกสิกรไทยและบัณฑิตวิทยาลัยที่เห็นความสำคัญของการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท และได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยแก่ข้าพเจ้า ซึ่งนอกจากจะช่วยให้มีค่ารถและค่าถ่ายเอกสารแล้ว ยังเป็นแรงกระตุ้นส่วนหนึ่งให้รีบทำวิทยานิพนธ์นี้ให้เสร็จอีกด้วย

สุดท้ายข้าพเจ้าขอขอบคุณ ครอบครัวและเพื่อนๆ ที่เห็นจะต้องอ้างถึง คือ กุญ สำหรับหนังสือeconometricและการสอนe-viewsเบื้องต้นให้ถึงบ้าน ด้วง กริชและนาที่เคยให้คำปรึกษาแม้ข้าพเจ้าจะได้ใช้บ้างไม่ใช้บ้าง รู้เรื่องบ้างต้องอ่านเองบ้างก็ตาม และเพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือด้านอื่นอีกหลายคน ไม่ได้อ้างถึงแต่ข้าพเจ้าก็ซึ่งในน้ำใจทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจอยู่ตลอดจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์จนเป็นรูปเล่มจับต้องได้

แม้มีความผิดพลาดประการใดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้าพเจ้าขออภัยไว้แต่เพียงผู้เดียว

เปรมจิตต์ ศิริรังสรรค์กุล

6 เมษายน พ.ศ.2545

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	4
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.6 วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
1.7 แหล่งที่มาของข้อมูล.....	7
1.8 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการศึกษา.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมปริทัศน์ ทฤษฎีและสมมติฐานที่เกี่ยวข้อง กรอบการศึกษา.....	9
2.1 วรรณกรรมปริทัศน์.....	9
2.2 ทฤษฎีและสมมติฐานที่เกี่ยวข้อง.....	21
2.2.1 การค้าระหว่างประเทศ.....	21
2.2.2 การส่งออกสินค้าขั้นปฐมหนทางสู่ความเติบโต.....	25
2.2.3 ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกและความเจริญเติบโต.....	26
2.3 กรอบการศึกษา.....	29
บทที่ 3 ลักษณะการค้าของประเทศกำลังพัฒนา.....	32
3.1 การพึ่งพาประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว.....	32
3.2 ลักษณะของสินค้าที่ผลิตเพื่อส่งออกและนำเข้า.....	34
3.2.1 สัดส่วนการส่งออกสินค้าขั้นปฐมและสินค้าอุตสาหกรรม.....	34
3.2.2 การกระจุกตัวของสินค้าออกและตลาดสินค้าออก.....	35
3.2.3 แนวโน้มราคาสินค้าผันผวนในระยะสั้นและลดลงในระยะยาว.....	38

## สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บทที่ 4	45
4.1	45
4.2	49
4.3	51
4.4	52
4.5	74
4.6	78
4.7	91
บทที่ 5	101
5.1	101
5.2	105
บทที่ 6	117
6.1	117
6.2	118
6.3	119
รายการอ้างอิง	120
ภาคผนวก	125
ภาคผนวก ก	126
ภาคผนวก ข	131
ภาคผนวก ค	136
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	149

## สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 ประเทศผู้นำเข้า(leading importers)ของตลาดการค้าโลก พ.ศ.2543.....	33
3.2 ตลาดสินค้าออกประเภทสินค้าขั้นปฐมและสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศกำลังพัฒนา.....	33
3.3 รายได้จากการส่งออกสินค้าขั้นปฐมและสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศกำลังพัฒนา...	35
3.4 ดัชนีการกระจุกตัวของส่งออก(Export Concentration Indices).....	37
4.1 ความร่วมมือด้านสินค้านี้ระหว่างประเทศ(International Commodity Agreements)....	53
4.2 เงินโอนSTABEX แยกตามรายผลิตภัณฑ์ ระหว่างพ.ศ.2518-2541.....	59
4.3 เงินโอนSTABEX แยกตามรายประเทศ ระหว่างพ.ศ.2518-2541.....	60
4.4 ตลาดซื้อขายล่วงหน้าระหว่างประเทศแบบFuturesและOptions10 อันดับแรก.....	66
4.5 เงินกู้เฉลี่ยให้กับภาคการผลิตต่างๆของปีงบประมาณ2525-2542.....	98
5.1 สถานะของประเทศที่มีอัตราการเปิดประเทศต่ำกว่าร้อยละ50ของผลิตภัณฑ์มวลรวม.....	106
5.2 สถานะของประเทศที่มีอัตราการเปิดประเทศสูงกว่าร้อยละ50ของผลิตภัณฑ์มวลรวม.....	107
5.3 ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกของประเทศที่มีอัตราการเปิดประเทศต่ำกว่าร้อยละ50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม.....	108
5.4 ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกของประเทศที่มีอัตราการเปิดประเทศสูงกว่าร้อยละ50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม.....	109
6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสร้างเสถียรภาพด้านสินค้านี้ระหว่างประเทศ.....	119

## สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
3.1 แนวโน้มราคาสินค้าออกต่อหน่วยและราคาที่แท้จริงของประเทศกำลังพัฒนา ตั้งแต่มีถุนายน1985ถึงธันวาคม2000.....	39
3.2 ดัชนีทางการค้าของประเทศกำลังพัฒนา.....	42
4.1 แนวโน้มดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า ปีค.ศ.1980-1999.....	46
4.2 การควบคุมการผลิตและการส่งออกเพื่อรักษาเสถียรภาพของรายรับรวมจากกาแพ.....	54
4.3 การคงคลังสินค้า(Buffer Stocks)เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาดีบุก.....	56
4.4 กระแสการค้าในรูปตัวสินค้า การบริหารจัดการความเสี่ยง และหน้าที่ของตัวกลาง.....	73
5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจแบบปกป้องและอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ.....	115

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน การยอมรับบทบาทของการค้าระหว่างประเทศว่าเป็นกลจักรสำคัญต่อความเจริญเติบโตและการพัฒนาประเทศ ทำให้เกิดค่านิยมเปิดประเทศ การค้าเสรี บริษัทข้ามชาติ และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ในทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นความสำเร็จของทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสำนักคลาสสิกและนีโอคลาสสิก เพราะหากประเทศใดต้องการความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจก็ต้องเปิดประเทศเพื่อค้าขายกับต่างประเทศ

ความสำคัญของภาคการค้าระหว่างประเทศ เริ่มตั้งแต่เป็นช่องทางหารายได้เข้าประเทศ เพื่อมีเงินสกุลต่างๆซื้อสินค้าที่ประเทศไม่สามารถผลิตได้ด้วยต้นทุนต่ำโดยเปรียบเทียบ หรือสำหรับประเทศกำลังพัฒนาแล้วเงินสกุลต่างประเทศจะทำให้สามารถนำเข้าสินค้าทุน เพื่อผลิตและส่งออกสร้างรายได้มูลค่าเพิ่มต่อไป ท่ามกลางกระแสความนิยมการค้าระหว่างประเทศนี้ ครั้งหนึ่ง นักเศรษฐศาสตร์พัฒนาการสำนักโครงสร้างนิยม กลับเชื่อตามหลักฐานที่พบว่า หากประเทศใดพึ่งพารายรับจากการค้ามากเกินไป กลับจะส่งผลเสียหายรุนแรงต่อเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเผชิญสถานการณ์ที่เรียกว่า “ความผันผวน หรือความไม่มีเสถียรภาพของการค้า(Trade Fluctuation and Instability) ”

สำนักโครงสร้างนิยม<sup>1</sup>ยังชี้ว่า ประเทศต่างๆโดยเฉพาะกลุ่มประเทศด้อยพัฒนามีประสบการณ์ความเสื่อมถอยของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า(Terms of Trade Deterioration) หมายถึง มีความสามารถในการหาเงินตราสกุลต่างประเทศเพื่อนำเข้าสินค้าลดน้อยลง ความผันผวนของภาคการค้าระหว่างประเทศยังส่งผลต่อเศรษฐกิจภายในประเทศ เนื่องจากประเทศด้อยพัฒนามีสินค้าออกส่วนมากเป็นสินค้าขั้นปฐม<sup>2</sup> รายรับของประเทศขึ้นกับรายได้ของสินค้าเหล่านี้

---

<sup>1</sup> Diana Hunt , Economic theories of development : An analysis of competing paradigms (New York : Harvester Wheatsheaf , 1989) , pp.121-155.

<sup>2</sup> ภาคเกษตรยังคงเป็นภาคการผลิตนำของประเทศด้อยพัฒนา เพิ่มเติมในเอกสารเผยแพร่ของ UNCTAD , “The Least Developed Countries 2000 Report” , 2000.

นี้เป็นหลัก การผลิตสินค้าขั้นปฐมก็ล่าหลังผูกพันกับสภาพดินฟ้าอากาศ ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ ราคาของสินค้าส่งออกจึงมีความผันผวนอย่างมาก โดยเฉพาะผันผวนในทางที่ราคาตกต่ำลง

เมื่อไม่สามารถคาดการณ์รายรับที่แน่นอนเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าออกอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถวางแผนการผลิตล่วงหน้าได้หรือไม่แม่นยำ เจริญความเสี่ยงสูง กอปรกับความสามารถในการหารายได้จากสินค้าขั้นปฐมลดลง ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอกับการนำเข้าสินค้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภททุน ที่ไม่สามารถลดการนำเข้าตามรายได้ที่ลดลงได้ เนื่องจากไม่สามารถผลิตสินค้าทุนได้เอง (ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ในการนำเข้าสินค้าทุนต่อรายได้ค่อนข้างต่ำ) ประเทศด้อยพัฒนาถูกบังคับให้จำต้องกู้ยืมต่างประเทศ เกิดผลต่อภาวะราคาเพื่อในประเทศและปัญหาดุลการชำระเงินขาดดุล ประเทศจำต้องกีดกันมากยิ่งขึ้นพร้อมกับความเชื่อมั่นในสายตานักลงทุนค่อยๆหมดไป การประกาศลดค่าเงินจึงเป็นทางออกสุดท้ายของประเทศยากจนทั่วไป กระนั้น ประเทศก็ไม่สามารถยับยั้งการไหลออกของทุนได้ จึงประสบภาวะเศรษฐกิจชะงักงันในที่สุด

ในระยะต่อมา ความเชื่อแบบดั้งเดิม(Traditional Hypothesis)ถูกท้าทายด้วยทฤษฎีที่เรียกว่า “ทฤษฎีรายได้ถาวรของFriedman”ซึ่งเชื่อว่า ความไม่มีเสถียรภาพแทนที่จะส่งผลขัดขวางการพัฒนาประเทศ แท้จริงกลับส่งผลในทางสนับสนุนมากกว่า เนื่องจากพฤติกรรมหลีกเลี่ยงความเสี่ยง จะสนับสนุนให้มีการออมและการลงทุนภายในประเทศมากยิ่งขึ้น นั่นเอง

การตระหนักถึงปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนาเริ่มจริงจังมากขึ้น หลังจากการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (UNCTAD IV) ในพ.ศ.2519ที่เมืองNairobi<sup>3</sup> ครั้งนั้นมีการพัฒนาไปถึงข้อตกลงเรื่องสินค้าระหว่างประเทศ (International Commodity Agreements : ICAs) และแผน6ประการเพื่อบรรลุนโยบายความมีเสถียรภาพของราคาสินค้าส่งออกของประเทศด้อยพัฒนา แต่ความร่วมมือดังกล่าวก็มีอันต้องล้มเหลวไปในระยะต่อมา และกล่าวได้ว่า หลังจากพ.ศ.2523เป็นต้นมาก็ไม่มีนโยบายด้านสินค้าส่งออกใดประกาศออกมาเพิ่มเติม หรือสำเร็จด้วยดีอย่างเป็นทางการเลย

---

<sup>3</sup> South Centre , International commodity problems and policies , the key issue for developing countries (Geneva: Imprimerie Ideale , 1996), p.18. และDavid Colman and Frederick Nixon , Economics of change in less developed countries ( New York : Harvester Wheatsheaf , 1994), pp.171-177.



หากตั้งคำถามว่ามีความจำเป็นหรือไม่ ในการศึกษาปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของการค้าระหว่างประเทศซึ่งเป็นหัวข้อที่ไม่ค่อยอยู่ในความสนใจของประเทศต่างๆ ในเวลานี้ ประการแรกเนื่องจากผลของความไม่มีเสถียรภาพต่อการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนา ยังคงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ เนื่องจากงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ผ่านมา ทำการศึกษาได้ผลสรุปแตกต่างกัน มีการสนับสนุนสมมติฐานทั้งสองข้างต้น สมมติฐานดังกล่าวยังคงเป็นสมมติฐานดั้งเดิม ขึ้นอยู่กับผู้ศึกษาต้องการอ้างอิงถึงในแง่ใดดีหรือร้ายต่อประเทศที่พิจารณา ยังไม่มีกฎตายตัวหรือสามารถอ้างทฤษฎีเกี่ยวกับความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกได้

ประการต่อมา ระหว่างพ.ศ.2533-2543 ประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศด้อยพัฒนา มีประสบการณ์ความผันผวนของภาคการค้าระหว่างประเทศในเกณฑ์สูงเฉลี่ยถึงร้อยละ13.92ต่อปี\* เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาแล้วที่ผันผวนเพียงร้อยละ0.99เท่านั้น และหากไม่นับความเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันในตลาดโลกก็มีแนวโน้มว่าประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่ใช่ผู้ส่งออกน้ำมัน ยังคงประสบปัญหารุนแรง(ร้อยละ1.74ต่อปี) กว่าประเทศพัฒนาแล้วอยู่นั่นเอง<sup>4</sup>

กล่าวได้ว่าปัญหาความผันผวนปีต่อปีของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าที่ประเทศกำลังพัฒนา ยังเผชิญอยู่ น่าจะนำมาซึ่งความสามารถในการนำเข้าที่ไม่แน่นอน เกิดความไม่มีเสถียรภาพของภาคการค้าและทำให้คาดการณ์ได้ว่าความไม่มีเสถียรภาพจากการค้าในอดีตเป็นสาเหตุขัดขวางการพัฒนาประเทศในระยะยาว ทำให้ประเทศเหล่านี้ยังคงถูกจัดอันดับอยู่ในประเทศที่มีพัฒนาการต่ำกว่ากลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว กระนั้น ความผันผวนก็ไม่ใช่ดัชนีวัดความไม่มีเสถียรภาพที่ดี เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงปีต่อปีที่คิดอย่างหยาบด้วยฐานของปีก่อน แต่การพัฒนาประเทศต้องดูจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระยะยาว หรือความเปลี่ยนแปลงไปจากค่าแนวโน้มซึ่งเป็นการหาค่าตามดัชนีความไม่มีเสถียรภาพอย่างแท้จริง เพื่อพิสูจน์ระดับความมากน้อยของปัญหาความไม่มีเสถียรภาพจากการค้าระหว่างประเทศในระยะยาวในเชิงปริมาณวิเคราะห์ และผลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาที่เกิดจากการสะสมความผันผวนในอดีตเรื่อยมา

---

\* ค่าเฉลี่ยจากผลรวมความแตกต่างระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าปีหลังและปีก่อนหน้า ไม่คิดเครื่องหมาย

<sup>4</sup> IMF , International financial statistics yearbook (Washington D.C. : International Monetary Fund 2001) , p.147.

จากสาเหตุข้างต้นเป็นไปได้ในการสร้างจุดเริ่มต้นของความสนใจในปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างความไม่มีเสถียรภาพและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา กอปรกับเมื่อตอบปัญหาข้างต้นได้แล้วยังสามารถขยายการศึกษาออกไปได้อีกหลายกรณี ดังเช่น หากประเทศกำลังพัฒนายังคงประสบปัญหาดังกล่าวอยู่ เหตุใดนโยบายที่เคยวางแผนไว้แต่ล้มเหลวจึงไม่มีฟื้นฟูใหม่ และประเทศต่างๆกลับให้ความสำคัญกับการเปิดเสรีภาคการค้าระหว่างประเทศแทนการสร้างนโยบายความร่วมมือเพื่อรักษาเสถียรภาพให้กับรายรับจากการส่งออก แท้จริงมีสาเหตุจากแผนนโยบายเองหรือจากความสนใจที่แตกต่างกันระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาแน่ อีกทั้งหากยังพบปัญหาอยู่จะมีนโยบายใหม่ที่ถูกเสนอเพื่อเป็นทางเลือก อย่าง Supply Management หรือ Trust Fund เพื่อช่วยเหลือทางเทคนิคในการรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาคอย่างไร ต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ผลในทางปฏิบัติอย่างไร

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประสบการณ์ สาเหตุและผลที่เกิดกับระบบเศรษฐกิจ และวิธีแก้ปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกและอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าที่ถดถอยของประเทศกำลังพัฒนา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของความไม่มีเสถียรภาพของรายรับจากการส่งออกต่อความเจริญเติบโตของประเทศกำลังพัฒนาและต่อประเทศพัฒนาแล้ว
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความไม่มีเสถียรภาพของรายรับจากการส่งออกที่มีต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงสิบปีที่ผ่านมา และเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาความไม่มีเสถียรภาพที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพได้

## 1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1. การศึกษาความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกในครั้งนี้ มีความสนใจอยู่ที่เสถียรภาพทางด้านรายรับเป็นกรณีเดียว หาใช่เสถียรภาพทางด้านราคาสินค้า หรือปริมาณการส่งออกไม่ และสินค้าออกมุ่งไปที่สินค้าขั้นปฐมเพื่อการส่งออกเท่านั้น

2. ใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบอนุกรมเวลารายปี ตั้งแต่ปีพ.ศ.2533-2543

3.ประเทศกำลังพัฒนาที่สนใจทั้งสิ้น 24 ประเทศ ได้แก่ Bangladesh , Bolivia , Guatemala , Madagascar , Mexico , Nepal , Peru , China P.R.(Mainland) , Haiti , Brazil , India , Belize, Chile , Hong Kong , Cyprus , Korea , Philippines , Singapore , Thailand , Honduras , Jamaica , Malaysia , Mauritius และ Tunisia และกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบอีกจำนวนทั้งสิ้น 14 ประเทศ ได้แก่ Australia , Austria , Canada , France , Denmark , Germany , Greece , Italy , Netherlands , Norway , Spain , Switzerland , United Kingdom และ USA.

4.ตัวแปรมหภาคที่เป็นตัวแทนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆของประเทศ ได้แก่ ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก รายได้ประชาชาติ ระดับการลงทุนทางกายภาพ มูลค่าการส่งออกรวมและจำนวนประชากร

#### 1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

1.ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก (*Export earnings , export proceeds*) การศึกษาครั้งนี้มีการกล่าวถึงความไม่มีเสถียรภาพหลายด้าน เช่น ด้านราคา ด้านปริมาณ เสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ แต่ให้เข้าใจว่าเมื่อกล่าวถึงเสถียรภาพของการส่งออกโดยไม่ได้เฉพาะเจาะจงหมายถึงเสถียรภาพด้านรายรับจากการส่งออกเท่านั้น

2.ประเทศกำลังพัฒนา (*Developing Countries*) หมายถึง ประเทศที่ไม่ถูกจัดอันดับว่าเป็นประเทศพัฒนาแล้วจากสถาบันระหว่างประเทศด้วยเกณฑ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ในที่นี้รวมถึงประเทศด้อยพัฒนาและประเทศที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน(*Transitional Economies*)ด้วย

3.สินค้าขั้นปฐม (*Primary Commodities*) ได้แก่ สินค้าที่ยังไม่ผ่านการแปรรูปมากนัก มีกรรมวิธีการผลิตอย่างง่ายและผูกพันอยู่กับสภาวะดินฟ้าอากาศ ทำให้ความยืดหยุ่นต่อราคาต่ำ สินค้าขั้นปฐมที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณครั้งนี้ ได้แก่ สินค้าอาหารทุกประเภท(*all food , SITC0+SITC1+SITC22+SITC4*) วัตถุดิบทางการเกษตร(*agricultural raw material , SITC2-SITC22-SITC27-SITC28*) แร่ธาตุและโลหะหนัก(*ores and metals , SITC27+SITC28+SITC68*) และน้ำมัน(*fuels , SITC3*)

4.อัตราการเปิดประเทศ (*Openness Rate*) เป็นการวัดค่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคการค้าระหว่างประเทศอย่างหยาบ คำนวณจากผลรวมของมูลค่าการส่งออกและการนำเข้า คิดเป็นร้อยละต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติที่ปรากฏในบัญชีประชาชาติของประเทศ

5. *อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (Terms of Trade)* เนื่องจากการศึกษามีความสนใจไปที่เสถียรภาพของรายรับจากการส่งออก ดังนั้นหากกล่าวถึงอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า จะหมายถึงอัตราแลกเปลี่ยนด้านรายได้ (Income Terms of Trade) ที่เกิดจากอัตราส่วนของมูลค่าการส่งออกต่อมูลค่าการนำเข้าเท่านั้น

6. *ราคาสินค้าที่แท้จริง (Real Commodity Price)* เป็นอัตราส่วนของราคาสินค้าขั้นปฐมเมื่อเปรียบเทียบกับราคาสินค้าอุตสาหกรรมที่ส่งออกโดยประเทศพัฒนาแล้ว

## 1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบประสบการณ์ สาเหตุและผลที่เกิดกับเศรษฐกิจ ความร่วมมือระหว่างประเทศระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและด้อยพัฒนาเพื่อรักษาเสถียรภาพการส่งออก การป้องกันผลกระทบที่จะเกิดกับการดำเนินกิจกรรมของประเทศ รวมถึงนโยบายของประเทศกำลังพัฒนาเพื่อรักษาเสถียรภาพของการส่งออก

2. ทราบความความสัมพันธ์ของความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกต่อความเติบโตของประเทศกำลังพัฒนา โดยเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ของประเทศพัฒนาแล้ว

3. ทราบทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างความผันผวนของรายรับจากการส่งออกที่มีผลต่อตัวแปรมหภาคในระบบเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ 1990 (พ.ศ. 2533-2543) สามารถเสนอแนะทางแก้ปัญหาและใช้เป็นแนวทางในการวางนโยบายมหภาคของประเทศกำลังพัฒนา เพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

## 1.6 วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา จะประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์ 2 ลักษณะคือ

- *การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method)*

ประกอบด้วยการบรรยายลักษณะการค้าระหว่างประเทศ ชนิดและลักษณะสินค้าประเทศคู่ค้าซึ่งเชื่อว่าเป็นที่มาของความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนา ทบทวนประสบการณ์และการแก้ปัญหาความไม่มีเสถียรภาพและสาเหตุของความล้มเหลวของนโยบายและความร่วมมือเพื่อรักษาเสถียรภาพด้านสินค้าระหว่างประเทศ ตลอดจนให้ข้อเสนอ

แนะเพื่อเป็นทางเลือกให้กับประเทศกำลังพัฒนาที่ยังเผชิญปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกอย่างมากสามารถเติบโตอย่างยั่งยืนได้ในระยะยาว

- *การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method)*

เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความไม่มีเสถียรภาพของรายรับจากการส่งออกที่มีต่อความเจริญเติบโตที่วัดด้วยอัตราเพิ่มของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ระหว่างประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยวิธีหาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงและAutoregressive Conditional Heteroscedasticity Model พร้อมกับมีการแก้ปัญหา Autocorrelation ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผลการศึกษาที่ได้มีความน่าเชื่อถือและประสิทธิภาพ สามารถใช้เปรียบเทียบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มประเทศ หานโยบายแก้ไขและความร่วมมือระหว่างประเทศได้

## 1.7 แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา เป็นข้อมูลทุติยภูมิทั้งสิ้น เก็บรวบรวมเบื้องต้นจากเอกสาร รายงาน และการเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1. กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund)
2. ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank)
3. ธนาคารเพื่อการพัฒนาแอฟริกา (African Development Bank)
4. ธนาคารโลก (World Bank)
5. องค์การสหประชาชาติ (The United Nations)
6. องค์การเพื่อการค้าและการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The United Nations on Trade and Development)
7. The International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)
8. The United States Agency for International Development (USAID)
9. องค์การการค้าโลก (World Trade Organization)
10. The International Trade Centre of UNCTAD/WTO
11. The Trade and Development Centre ,the joint venture of World Bank and WTO
12. มหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น Harvard University , American University , Yale University , University of Pondicherry , University of Auvergne , Montclair State University ฯลฯ

13. หน่วยงานภาครัฐของประเทศต่างๆ ได้แก่ หน่วยงานของประเทศไชปรัส , หน่วยงานของประเทศฟิลิปปินส์(The National Statistics Office : NSO) , ประเทศในทวีปแอฟริกา และThe Economic Commission for Latin America and The Caribbean
14. The International Task Force (ITF) on Commodity Risk Management in Developing Countries

### 1.8 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการศึกษา

บทแรก ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขต คำจำกัดความ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการศึกษา แหล่งที่มาของข้อมูล และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการศึกษา

บทที่สอง ประกอบด้วย วรรณกรรมปริทัศน์ ทฤษฎีและสมมติฐานที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการศึกษาและกรอบการศึกษา

บทที่สาม ประกอบด้วย ลักษณะการค้าของประเทศกำลังพัฒนา

บทที่สี่ ประกอบด้วย ประสพการณ์อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าที่ถดถอยและความไม่มีเสถียรภาพของราคาสินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนา การรับมือกับราคาสินค้าผันผวนด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศซึ่งเป็นที่มาของข้อตกลงว่าด้วยสินค้านำเข้าระหว่างประเทศ การสร้างเสถียรภาพให้กับการผลิตและการส่งออกสินค้าด้วยวิธีต่างๆ ได้แก่ การควบคุมการผลิตและการส่งออก การทำbuffer stock สัญญาพหุภาคี การให้เงินอุดหนุน นโยบายอื่นๆ และการบริหารความเสี่ยงของราคาสินค้าด้วยวิธีทางการตลาด ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในปัจจุบัน สาเหตุแห่งความล้มเหลวของกลไกสร้างเสถียรภาพของสินค้าออกให้กับประเทศกำลังพัฒนา

บทที่ห้า ประกอบด้วย แบบจำลองที่ใช้และตัวแปรที่สนใจ และวิธีประมาณค่าแบบจำลอง และการประยุกต์วิธีประมาณค่าแบบจำลอง และผลการศึกษาในเชิงปริมาณ

บทสุดท้าย ประกอบด้วย บทสรุป ข้อจำกัดในการศึกษาด้านต่างๆ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

## บทที่ 2

### วรรณกรรมปริทัศน์ ทฤษฎีและสมมติฐานที่เกี่ยวข้อง กรอบการศึกษา

#### 2.1 วรรณกรรมปริทัศน์

ปัญหาความไม่มีเสถียรภาพในการส่งออก (Export Instability) เกิดขึ้นท่ามกลางกระแสความสงสัยในทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของสำนักคลาสสิก โดยเฉพาะของHecksher-Ohlin เกี่ยวกับความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage)ที่ว่า “ประเทศที่มีปัจจัยการผลิตต่างชนิดกัน จะได้ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศ ถ้าประเทศที่ปัจจัยชนิดใดมาก ก็ให้ผลิตสินค้าที่เน้นใช้ปัจจัยการผลิตชนิดนั้นเพื่อส่งออก และนำเข้าสินค้าที่เน้นใช้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศนั้นมีน้อยโดยเปรียบเทียบ” แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่าระหว่างค.ศ.1860-1940 ประเทศด้อยพัฒนากลับมีอัตราการค้าตกต่ำลงเรื่อยๆ (Adverse Terms of Trade) หรือความสามารถในการหารายได้จากการส่งออกสินค้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าขั้นปฐมลดลง ยังผลไปถึงความสามารถในการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมซึ่งเป็นสินค้าทุนที่จำเป็นต่อการผลิต และเป็นอุปสรรคต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศดังกล่าวในที่สุด

ความสนใจในปัญหาของความไม่มีเสถียรภาพในการส่งออก ทำให้เริ่มมีการค้นคว้างานวิจัยและสิ่งตีพิมพ์อย่างจริงจังและแพร่หลายเกี่ยวกับข้อผิดพลาดของการดำเนินนโยบายทางการค้าที่ผ่านมามาตั้งแต่ทศวรรษ1950 โดยมีสมมติฐานหลักแห่งความไม่มีเสถียรภาพว่าเกิดจากสินค้าขั้นปฐมซึ่งเป็นสินค้าส่งออกหลัก แต่ราคากลับเคลื่อนไหวในทางลดลงจนกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ กระนั้น สามารถแยกงานวิจัยทั้งหลายตามจุดประสงค์ของการศึกษาได้เป็น 3 แนวทางด้วยกัน ได้แก่ การเปรียบเทียบระดับของความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกระหว่างกลุ่มประเทศ ประการที่2 ได้แก่ การหาถึงสาเหตุแห่งความไร้เสถียรภาพดังกล่าว ไม่ว่าจะจากทางด้านราคา , ปริมาณ , รายได้จากการส่งออก(export earnings or export proceeds) หรือปัจจัยด้านอุปสงค์อุปทาน เพื่อหาแนวทางบรรเทาความรุนแรงของปัญหา รวมถึงความร่วมมือและนโยบายการค้าระหว่างประเทศ สำหรับประการสุดท้าย ได้แก่ การหาความสัมพันธ์ระหว่างการไม่มีเสถียรภาพในการส่งออกกับตัวแปรทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะความเจริญเติบโตของประเทศด้อยพัฒนา หรือกล่าวได้ว่าเป็นการหาผลกระทบของความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกว่าส่งผลด้านใดและรุนแรงต่อประเทศมากน้อยเพียงใด นั่นเอง

## งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยเกี่ยวกับความไร้เสถียรภาพในการส่งออกที่ผ่านมา พบว่ามีข้อสรุปที่สับสน ไม่ได้ผลการศึกษาไปในทางเดียวกัน ดังนี้ Coppock<sup>1</sup> พัฒนาค่าดัชนีวัดความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก จากค่าเบี่ยงเบนออกจากสมการแนวโน้ม Exponential เรียกว่า “Log-Variance Index” และด้วยข้อมูลในช่วงปี ค.ศ. 1946-1958 ของรายได้จากการส่งออกของประเทศต่างๆทั้งสิ้น 83 ประเทศ พบว่าความไม่มีเสถียรภาพของรายได้จากการส่งออกมีความสัมพันธ์ค่อนข้างแน่นกับ ความไม่มีเสถียรภาพของปริมาณการส่งออก, ราคาสินค้าส่งออก, มูลค่าการนำเข้าและอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า และยังพบว่าการกระจุกตัวของประเทศผู้นำเข้าสินค้าจากประเทศที่ศึกษา (Regional Concentration) และการกระจุกตัวของชนิดสินค้าที่ส่งออกจากประเทศกลุ่มตัวอย่าง (Commodity Concentration) มีความสัมพันธ์เล็กน้อยในทางตรงกันข้ามและในทางเดียวกันกับความไม่มีเสถียรภาพในการส่งออก ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ไม่ได้คำนึงถึงระดับความมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ทำให้ผลการศึกษาไม่น่าเชื่อถือนัก

Michaely<sup>2</sup> ทำงานวิจัยเกี่ยวกับความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกด้วยข้อมูลในระยะเวลาเดียวกันกับ Coppock แต่ใช้ข้อมูลด้านราคาแทนรายได้จากการส่งออก และพบว่ามี ความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความผันผวนของราคาส่งออกของ 36 ประเทศกับการกระจุกตัวของสินค้าออก Michaely จึงสรุปว่าประเทศผู้ส่งออกสินค้าขั้นปฐมมักเป็นประเทศที่มีการกระจุกตัวของสินค้าส่งออกสูง และอ่อนไหวต่อความผันผวนของราคาได้ง่าย แต่ Massell<sup>3</sup> ซึ่งใช้ตัวอย่างจาก 36 ประเทศ ในช่วงปี ค.ศ. 1948-1959 กลับพบว่าการกระจุกตัวของสินค้าออก ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความไม่มีเสถียรภาพของรายรับจากการส่งออก และเมื่อรวม ผลการศึกษานี้กับงานวิจัยของ Coppock ก่อนหน้า ทำให้ทราบว่า นโยบายเพื่อการกระจายชนิด สินค้าส่งออก (Diversification Policy) จะไม่สัมฤทธิ์ผลในการลดความผันผวนของรายได้ กระนั้น Massell พบว่าค่าเฉลี่ยของความไม่มีเสถียรภาพที่วัดด้วยค่าเบี่ยงเบนออกจากสมการแนวโน้มของประเทศกำลังพัฒนา มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศพัฒนาแล้ว

<sup>1</sup> Joseph D. Coppock , International economic instability ( New York : McGraw-Hill , 1962).

<sup>2</sup> Michael Michaely , Concentration in international trade (Amsterdam : North Holland , 1962).

<sup>3</sup> Benton F. Massell , “Export concentration and fluctuations in export earnings : Cross-section analysis” , American economic review , 54(March 1964) : 50.



MacBean<sup>4</sup> ใช้ข้อมูลของ Coppock และ Michaely แสดงให้เห็นว่าความไม่มีเสถียรภาพของรายรับจากการส่งออกของประเทศด้อยพัฒนามีมากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ความแตกต่างนี้มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และด้วยการทดสอบสหสัมพันธ์แบบหลายตัวแปรทั้งด้วยดัชนีความไม่มีเสถียรภาพตามแบบ Moving Average และตามแบบ Coppock พบว่าการที่ประเทศมีความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้าขั้นปฐม หรือ มีการกระจุกตัวของสินค้าออก มีแนวโน้มที่จะเกิดความผันผวนของการส่งออกเล็กน้อย แต่ความสามารถในการอธิบายสมมติฐานความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกจากการกระจุกตัวจะดีที่สุดหากทดสอบด้วยดัชนีแบบ Moving Average ขณะที่ Erb and Schiavo-Campo แบ่งการศึกษาเป็น 2 ช่วงเวลา กลับพบว่าช่วงปี ค.ศ. 1954-1966 ความไม่มีเสถียรภาพจากการส่งออกของทั้งประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาแล้วต่ำกว่า ช่วงปี ค.ศ. 1946-1958 แต่ประเทศพัฒนาแล้วไม่มีเสถียรภาพในอัตราต่ำลงมากกว่าประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนี้ยังพบว่าการกระจุกตัวของสินค้าออกและอัตราส่วนสินค้าอาหารเพื่อการส่งออกต่อการส่งออกกรวมมีผลต่อระดับความไม่มีเสถียรภาพ ขณะที่การกระจุกตัวของประเทศผู้นำเข้าไม่มีผล และจากการแยก 55 กลุ่มตัวอย่างระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและด้อยพัฒนา พบว่าประเทศด้อยพัฒนามีประสบการณ์การไร้เสถียรภาพมากกว่าประเทศพัฒนาแล้วเหมือนข้อสรุปข้างต้นของ MacBean

แม้งานวิจัยของ Coppock , Michaely , MacBean และ Erb and Schivo-campo จะพบว่า การกระจุกตัวของสินค้าจะทำให้เกิดความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกในประเทศกำลังพัฒนา แต่ไม่ได้หมายความว่า การกระจายการผลิตและการส่งออกจะทำให้เกิดเสถียรภาพเสมอไป ซึ่งนอกจากงานของ Massell แล้ว Mullor-Sebastian<sup>5</sup> ซึ่งใช้ข้อมูลภาคตัดขวางการส่งออกสินค้าหัตถอุตสาหกรรม 10 ประเภท ของ 14 ประเทศกำลังพัฒนาและ 8 ประเทศอุตสาหกรรม ยังพบว่าการที่ประเทศกำลังพัฒนากระจายสินค้าส่งออก โดยเฉพาะสินค้าที่อยู่ในช่วงเติบโต (growth

<sup>4</sup> Alasdair I. MacBean , Export instability and economic development ( London : George Allen and Unwin Ltd. , 1966).

<sup>5</sup> Alicia Mullor-Sebastian , “Export instability and policy implications for developing countries as residual suppliers” , IMF working paper/90/44 , 1990. อ้างถึง Mullor-Sebastian , “A new approach to the relationship between export instability and economic development” , Economic development and cultural change , January 1988.

\* การกระจายสินค้า (Diversification) มี 2 ความหมาย ได้แก่ ผลผลิตส่วนเพิ่มชนิดใหม่ๆ ในตระกร้าการส่งออกของประเทศ และยังหมายถึงการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนสินค้าออกในการส่งออกกรวม ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้ตามความหมายแรก

products) ของ product cycle จะทำให้ประเทศประสพภาวะไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกมากยิ่งขึ้น สาเหตุเนื่องมาจากประเทศกำลังพัฒนาในฐานะผู้ผลิตรับช่วงการผลิตต่อจากประเทศอุตสาหกรรมเป็นผู้เข้าสู่ตลาดโลกลำดับหลัง จะไม่สามารถแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดและไม่มีอำนาจผูกขาดตามธรรมชาติเหมือนประเทศพัฒนาแล้วที่เข้าตลาดก่อน เป็นกลุ่มประเทศที่จะได้รับผลจากความผันผวนของอุปสงค์ในตลาดโลกมากที่สุด Mullor-Sebastian อธิบายว่าขณะที่เศรษฐกิจอยู่ในช่วงขาขึ้นบริษัทรับช่วงจะได้รับสัญญาว่าจ้างขยายอย่างสูง แต่หากอยู่ในช่วงขาลง (Downswing phase of business cycle) บริษัทแม้ในประเทศพัฒนาแล้วมักตัดสายการผลิตในประเทศกำลังพัฒนามากกว่าการลดพนักงานในประเทศตนเอง และสำหรับประเทศพัฒนาแล้ว การกระจายสินค้าที่กำลังเติบโตหรือโตเต็มที่แล้ว (growth or mature products) ก็ตาม ผลก็คือความไม่มีเสถียรภาพในการส่งออกของประเทศจะลดลงเสมอ

การศึกษาศาเหตุแห่งความไร้เสถียรภาพของการส่งออกของ 25 ประเทศในเอเชียและตะวันออกไกล ของ Coppock<sup>6</sup> พบว่าเมื่อรวมสินค้าและบริการเข้าด้วยกันความผันผวนของการส่งออกมีค่าเฉลี่ยทั้งแบบ Mean และ Median (28.2, 19) มากกว่าความผันผวนของการส่งออกสินค้าเพียงอย่างเดียว (14.7, 12.9) อีกทั้งด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่ายพบว่า การที่ประเทศเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจสำหรับเอเชียและตะวันออกไกล (ECAFE) แห่งสหประชาชาติ ประสพภาวะไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกมากกว่ากลุ่มประเทศอื่นๆ ที่เหลือของโลก มีสาเหตุมาจากอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้ามากที่สุด สาเหตุความผันผวนของการเติบโตเป็นสาเหตุรอง ดัชนีมูลค่าการส่งออก (Unit Value) , ความผันผวนของปริมาณส่งออก (Quantum Index) , อัตราการเพิ่มของรายได้ประชาชาติที่แท้จริง และความสำคัญของภาคการค้าระหว่างประเทศ (วัดด้วยอัตราส่วนการค้าระหว่างประเทศต่อรายได้ประชาชาติ) มีความสำคัญน้อยที่สุด โดยที่ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศ นอกจากนี้ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์หลายตัวแปรพบว่าความผันผวนและอัตราเพิ่มของดัชนีราคาผู้บริโภค ต่างมีผลในทางเดียวกัน ขณะที่ Bilateralism Index<sup>7</sup> มีค่าผกผันกับความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกสินค้า

<sup>6</sup> หมายถึง สินค้าที่อยู่ในช่วงเริ่มต้นของอายุสินค้า ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ค่อนข้างซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงบ่อยๆ มีความหลากหลายในสินค้าสูงและถูกค้ำกันสิทธิตามสิทธิบัตร มีตลาดที่เป็นผู้ซื้อน้อยราย ขณะที่สินค้าที่เติบโตเต็มที่ (Mature products) มีความหมายตรงกันข้าม

<sup>6</sup> Joseph D. Coppock , *Foreign trade of Asia and the far east : Instability and growth after world war II* , 1974.

<sup>7</sup> Bilateralism Percentage of a country (B) =  $100 \times 2 \sum F(\sum X + \sum M)$

Lloyd and Procter<sup>8</sup> ศึกษาความไม่มีเสถียรภาพของภาคการส่งออกของประเทศนิวซีแลนด์ ในช่วงปีค.ศ.1962/1963ถึง1978/1979 ด้วยดัชนีความผันผวนจากStandard Error Measure ซึ่งวัดค่าอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า(Commodity Terms of Trade) หรือ อัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้(Income Terms of Trade)เบี่ยงเบนจากค่าเฉลี่ย พบว่าความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคาส่งออกมากกว่าได้รับจากความผันผวนของราคาการนำเข้าเล็กน้อย เพราะเหตุว่าความผันผวนในดัชนีราคาสินค้าออกจะทำให้เกิดความผันผวนของดัชนีราคาสินค้านำเข้าด้วย โยงไปให้เกิดความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า และอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าที่ผันผวนนี้จะเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ ขณะที่ความผันผวนด้านปริมาณก็มีส่วนกำหนดความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนถึงร้อยละ20เช่นกัน Lloyd and Procterยังใช้นิวซีแลนด์เป็นตัวแทนของประเทศผู้ผลิตสินค้าขั้นปฐมเพื่อการส่งออก ทำให้เชื่อว่าหากมีการเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์สินค้าขั้นปฐมแล้วจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอุปสงค์สินค้าอุตสาหกรรมตามมา ดังนั้นสำหรับประเทศพัฒนาแล้ว การที่ราคาสินค้าส่งออกประเภทอุตสาหกรรมผันผวนจะมีการชดเชยกับราคานำเข้าที่ผันผวนมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา

นอกจากสาเหตุจากราคา ปริมาณส่งออก และการกระจุกตัวของสินค้าออกและตลาดที่มีผลต่อความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนาข้างต้นแล้ว Binkley<sup>9</sup>ได้ศึกษาตัวแปรอื่นๆที่จะมีผลต่อความไม่มีเสถียรภาพของทั้งจากการส่งออกและการนำเข้าอีก ได้แก่ ระยะทางถึงประเทศคู่ค้า , ค่าเฉลี่ยของการค้าที่เกิดขึ้นตามระยะทางนั้น , ความแตกต่างระหว่างประเทศคู่ค้าที่เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และที่เป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน ซึ่งผลการศึกษาพบว่าความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกสินค้าของประเทศสหรัฐฯ (ซึ่งวัดด้วยดัชนีความเบี่ยงเบนจากเส้นแนวโน้มแบบเส้นตรง , เอกซ์โปเนนเชียล และเส้นแนวโน้มแบบเคลื่อนที่ห้าปี) มีความสัมพันธ์กับระยะห่างระหว่างสหรัฐฯและประเทศคู่ค้าในทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับมูลค่าของการค้าที่เกิดขึ้นตามระยะทางนั้น และประเทศคู่ค้าที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วอย่างมี

---

โดยที่  $F$  = การชดเชย(Offset)ระหว่างการค้าส่งออกและนำเข้า จากการใช้ตัวแปรที่ค่ามากกว่าตั้ง

$X$  = มูลค่าการส่งออก ,  $M$  = มูลค่าการนำเข้า

<sup>8</sup> P.J. Lloyd and R.G. Procter , “Commodity decomposition of export-import instability : New Zealand” , *The Journal of Development Economics* , 12(1983) : 41-57.

<sup>9</sup> James K. Binkley , “Trade instability and distance between trading countries” , *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* 49 , 4(1987) : 401-414.

นัยยะสำคัญ ขณะที่ไม่พบความสัมพันธ์กับประเทศคู่ค้าที่เป็นผู้ส่งออกน้ำมัน และไม่สามารถใช้ความสัมพันธ์ของตัวแปรอธิบายดังกล่าวกับความไม่มีเสถียรภาพของการนำเข้าได้ (Insignificant) เนื่องจากต้องขึ้นกับระยะเวลาที่ศึกษา

งานวิจัยในระยะหลังๆ ให้ความสำคัญกับการเลือกวิธีการศึกษาที่ถูกต้องมากขึ้น Love<sup>10</sup> ชี้ว่า การเลือกใช้ดัชนีการกระจุกตัวที่แตกต่างกันนั้น ทำให้ผลการศึกษาที่ได้แตกต่างกันไปด้วย Loveเปรียบเทียบดัชนีการกระจุกตัว3ประเภท ได้แก่ การกระจุกตัวทางการค้า(Trade Concentration) , Full Information Index และ The Entropy Measure ที่มีความสัมพันธ์ (Correlated)ซึ่งกันและกัน แต่ดัชนีกลับส่งผลกระทบต่อความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก(ซึ่งวัดด้วยความเป็ยเบนจากเส้นแนวโน้มเคลื่อนที่ห้าปี) แตกต่างกัน และพบว่าดัชนีการกระจุกตัวทางการค้ามีความสามารถในการอธิบายแนวโน้มของกลุ่มตัวอย่าง 12 ประเทศกำลังพัฒนาได้อย่างมีนัยยะสำคัญมากที่สุด ต่อมาLove<sup>11</sup> ต้องการแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัยที่ใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง เพราะจะทำให้เกิดความไม่น่าเชื่อถือในผลการศึกษา และชี้ข้อบกพร่องของการหาสาเหตุความไม่มีเสถียรภาพที่ใช้ดัชนีการกระจุกตัวเป็นตัวแปรอธิบาย ซึ่งLoveพบว่าดัชนีดังกล่าวมีความสัมพันธ์(Correlated)กับตัวแปรอธิบายอื่นๆ ผลการศึกษาที่ผ่านมาจึงไม่น่าเชื่อถือ การศึกษาครั้งนี้ Loveจึงใช้ข้อมูลแบบอนุกรมเวลาของ 20 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบกับดัชนีอัตราสินค้าออกที่มีมูลค่าสูงในตลาดโลก และดัชนีผลผลิตเกษตรกรรมของประเทศ เป็นตัวแปรแทนปัจจัยอุปสงค์และอุปทานสินค้าออกของประเทศ และผลการศึกษาที่สรุปว่าประเทศตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกเนื่องมาจากการเสริมกันระหว่าง ความไม่มีเสถียรภาพของทั้งอุปสงค์และอุปทาน

กล่าวโดยรวมแล้ว งานวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบเสถียรภาพของการส่งออกระหว่างกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาและพัฒนาแล้ว ซึ่งศึกษาด้วยข้อมูลภาคตัดขวางต่างพบว่า ประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนาประสบปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกมากกว่ากลุ่มประเทศอุตสาหกรรม อันมีสาเหตุจากการกระจุกตัวของสินค้าออก หรือการพึ่งรายได้จากการส่งออกสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งเป็นสัดส่วนมากในรายได้จากต่างประเทศทั้งหมด อย่างไรก็ตาม การกระจาย

<sup>10</sup> James Love , “Commodity concentration and export instability : The choice of concentration measure and analytical framework” , The Journal of Developing Areas 21 , (October1986) : 63-74.

<sup>11</sup> James Love , “Export instability : An alternative analysis of causes” , The Journal of Development Studies 28, 4(July 1992) : 244-252.

สินค้าออกก็ต้องมีการวางแผนให้เหมาะกับชนิดสินค้าอย่างถูกต้อง และไม่ได้หมายความว่า การกระจายสินค้าของประเทศด้อยพัฒนาจะทำให้ประเทศมีเสถียรภาพในการส่งออกมากยิ่งขึ้น

สำหรับงานวิจัยเพื่อศึกษาผลของความไม่มีเสถียรภาพต่อเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ทดสอบจากข้อมูลภาคตัดขวางก็ไม่ได้รับข้อสรุปที่ชัดเจนเช่นเดียวกับปัญหาว่ากลุ่มประเทศใดไม่มีเสถียรภาพมากกว่ากัน กล่าวคือ สำหรับแ่งบวกลแล้ว MacBean ซึ่งแม้จะเชื่อว่าประเทศที่มีการส่งออกไม่สม่ำเสมออย่างมาก มีแนวโน้มจะลงทุนสัดส่วนในรายได้ประชาชาติจำนวนน้อยกว่าประเทศที่การส่งออกสม่ำเสมอ ในทางปฏิบัติ จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ทำให้พบความสัมพันธ์ในทางเดียวกันของการลงทุน(Fixed Capital Investment)และความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกที่สร้างอำนาจการนำเข้าให้กับประเทศด้อยพัฒนา 21 ประเทศในปี1950-1951 แต่เนื่องจากขาดทฤษฎีสนับสนุนผลทางบวกที่เกิดจากความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก ทำให้MacBeanสรุปในทางเป็นกลางว่า ไม่มีหลักฐานใดที่ชี้ชัดว่าการขาดเสถียรภาพของการส่งออกของประเทศด้อยพัฒนาส่วนใหญ่ จะเป็นอุปสรรคต่ออัตราการเพิ่มของรายได้ประชาชาติและการลงทุนในประเทศ

การวิเคราะห์ของKnudsen and Parnes<sup>12</sup>ก็ได้ผลสรุปในทำนองเดียวกับMacBean เพราะเมื่อสมมติให้คนมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงความเสี่ยงแล้ว ความไม่แน่นอนเกี่ยวกับรายได้จากการส่งออกจะลดการบริโภค พร้อมกับเพิ่มการลงทุน และความจำเป็นเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งสมมติฐานนี้ได้รับการตรวจสอบด้วยTransitory Index จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์หลายตัวแปรพบว่า แนวโน้มหน่วยสุดท้ายของการบริโภคที่คิดเป็นสัดส่วนจากรายได้ถาวรของ 28 ประเทศกำลังพัฒนาที่พิจารณา มีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับความไม่มีเสถียรภาพของรายได้ทั้งภายในประเทศและจากการส่งออก เพราะฉะนั้น ยิ่งรายรับจากการส่งออกมีความไม่แน่นอนมากขึ้นเท่าใด ยิ่งทำให้การออมรวมเบื้องต้นเพิ่มสูงขึ้นเท่านั้น ขณะที่พบว่าดัชนีTransitoryที่ใช้ถ่วงด้วยสัดส่วนในการส่งออกรวม มีความสัมพันธ์ในทางเสริมกันกับการลงทุนเบื้องต้นและความเจริญทางเศรษฐกิจ ที่ประมาณด้วยอัตราเพิ่มของรายได้ประชาชาติต่อหัวในปีค.ศ.1958-1968

<sup>12</sup> Odin Knudsen and Andrew Parnes , Trade instability and economic development : An empirical study (London : D.C. Heath and Company , 1975).

ในปีต่อมา Yotopoulos และ Nugent<sup>13</sup> ใช้ Transitory Index ยืนยันผลดีของความไม่มีเสถียรภาพต่อสัดส่วนการลงทุนในสินค้าทุนคงที่ และรายได้เบื้องต้นที่แท้จริง ด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ตามสมมติฐานรายได้ถาวร (Permanent Income Hypothesis) เช่นกัน แต่เพิ่มประเทศด้อยพัฒนาที่ศึกษาเป็น 38 ประเทศ และขยายช่วงเวลาที่ศึกษาไปในอดีตมากขึ้น ตั้งแต่ค.ศ. 1949 ถึง ค.ศ. 1967 การศึกษาครั้งนี้ยังได้ศึกษาตามสมมติฐานแบบเก่าด้วยดัชนีความไม่มีเสถียรภาพเบี่ยงเบนออกจากเส้นแนวโน้มแบบ Exponential ตาม Massell พบว่าความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของกลุ่มประเทศดังกล่าว กระนั้น ผลในทางกลับกันไม่มีนัยสำคัญในการอธิบาย (Nonsignificant)

การศึกษาของ Moran<sup>14</sup> เพื่อทดสอบสมมติฐานรายได้ถาวรตามแบบ Knudsen and Parnes , Yotopoulos and Nugent ด้วยกลุ่มตัวอย่าง 30 ประเทศกำลังพัฒนาระหว่างปี ค.ศ. 1954-1975 กลับไม่พบว่าความผันผวนของรายรับจากการส่งออกส่งผลต่อการออมภายในประเทศแต่อย่างใด จึงมีการทดสอบเพิ่มเติมเพื่อหาสาเหตุพบว่าการหดเซยหักล้างกันระหว่างความผันผวนของราคาซึ่งทำหน้าที่กระตุ้น และความผันผวนของปริมาณซึ่งขัดขวางการออม ในขณะที่ความผันผวนทั้งด้านราคาและปริมาณไม่ส่งผลต่ออัตราเพิ่มของรายได้ภายในประเทศตลอดช่วงเวลาที่ศึกษาแม้แต่น้อย แต่หลังจากแบ่งช่วงเวลาเป็น 2 ระยะ กลับพบว่าระยะแรก (ค.ศ. 1954-1965) ความผันผวนทั้งด้านราคาและปริมาณเสริมกันในทางลบต่ออัตราส่วนการออมจากรายได้ประชาชาติ และการเจริญเติบโต ขณะที่ระยะหลังตั้งแต่ ค.ศ. 1966 ถึง 1975 พบความสัมพันธ์แบบหักล้างกันเหมือนกับการพิจารณาตลอดช่วง และมีความผันผวนสูงขึ้นกว่าระยะแรกที่ศึกษา Moran จึงชี้ว่าไม่มีผลสรุปแน่นอนจากการศึกษาผลกระทบของความผันผวนของการส่งออกต่อความเจริญเติบโต ทั้งนี้ ต้องขึ้นกับระยะเวลาที่พิจารณาด้วย

ในเวลาต่อมา ยังคงมีการศึกษาที่เชื่อว่าความผันผวนของรายได้จากการส่งออกในระยะสั้น เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการเติบโตของประเทศด้อยพัฒนาเอง และการพิสูจน์ความเชื่อดั้งเดิม (Traditional Measure) นี้พบได้ในงานของ Schiavo-Campo and Singer<sup>15</sup> ที่ได้ผลว่า

<sup>13</sup> Pan A. Yotopoulos and Jeffrey B. Nugent , Economics of development : Empirical investigations ( New York : Harper and Row Publishers , 1976).

<sup>14</sup> Cristian Moran , “Export fluctuations and economic growth : An empirical analysis” , The Journal of Development Economics , 12(1983) : 195-218.

<sup>15</sup> David Colman and Frederick Nixon , Economics of change in less developed countries (New York : Harvester Wheatsheaf , 1994).

รายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างไม่คาดคิดมาก่อน ไม่สามารถถูกใช้ไปลงทุนต่อได้ทันที เพราะการขาดทักษะของบุคลากร หรือมีแนวโน้มที่รายได้นั้นจะใช้หมดไปกับสินค้าเพื่อการบริโภค ขณะที่รายได้ที่ผันผวนในทางลดลงอย่างไม่คาดฝัน มีผลต่อการนำเข้าสินค้าทุน และทำให้การลงทุนโครงการต่างๆ ต้องล่าช้าออกไปทันที เช่นเดียวกับงาน Ozler and Harrigan<sup>16</sup> ที่ใช้ข้อมูลภาคตัดขวางของ 26 ประเทศกำลังพัฒนาในช่วงปีค.ศ.1963-1982 พบว่าความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกที่แท้จริง (real export instability) ที่คำนวณจากการวิเคราะห์ Autoregressive Conditional Heteroscedasticity (ARCH Model) มีผลในทางลบต่อความเจริญเติบโตของประเทศกำลังพัฒนาที่ศึกษา ผ่านประสิทธิภาพของการลงทุนที่ลดลง มากกว่าผ่านระดับของการลงทุน

Love<sup>17</sup> ใช้สมการลดรูปตามแบบ Granger and Sims\* พบผลกระทบของความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกต่อตัวแปรมหภาคระยะสั้นในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จากทั้งสิ้น 20 ประเทศกำลังพัฒนาที่ส่งออกสินค้าขั้นปฐมที่พึ่งพิงการค้าระหว่างประเทศสูง อย่างไรก็ตาม การศึกษาดัวยวิธีดังกล่าว ไม่สามารถระบุรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างความไม่มีเสถียรภาพกับผลกระทบว่าเป็นไปในทางเดียวหรือสวนทางกันได้ ในปีเดียวกันนั้น Fuso<sup>18</sup> ศึกษาในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาในทวีปอาฟริกา 35 ประเทศ พบว่าความไม่มีเสถียรภาพนี้กลับส่งผลในทางที่ดีต่อการสะสมทุนกายภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา Sub-Saharan และประเทศด้อยพัฒนาอื่นๆ แสดงว่าประเทศด้อยพัฒนาในทวีปอาฟริกาประสบความสำเร็จในการระดมทุนมากขึ้นเพื่อชดเชยความไม่แน่นอนของรายรับจากการส่งออก ผลการศึกษานี้เป็นการยืนยันผลตามการศึกษาของ MacBean ที่ว่าความไม่แน่นอนของรายรับที่คาดการณ์จะเป็นการกระตุ้นการลงทุน

<sup>16</sup> Sule Ozler and James Harrigan , “Export instability and growth” , Department of Economics University of California , Los Angeles , Working Paper number 486 , June 1988.

<sup>17</sup> James Love , “Export instability and the domestic economy : Questions of causality” , The Journal of Development Studies 28 , 4(July 1992) : 735-742.

\* 
$$F = \{(RSS_2 - RSS_1) / (df_2 - df_1)\} / (RSS_2 / df_1)$$
 โดยที่  $RSS_1$  = Residual Sums of Squares จาก  $Y = f(X, \text{Past lags of } X \text{ and Future lags of } X)$   
 $RSS_2$  = Residual Sums of Squares จาก  $Y = f(X, \text{Past lags of } X)$   
 $df_1, df_2$  = degree of freedom  
 $Y, X$  = Income Instability , Export Instability

<sup>18</sup> Augustin Kwasi Fosu , “Effect of export instability on economic growth in Africa” , The Journal of Developing Areas 26(April 1992) : 323-332.

ทุนผ่านความต้องการออมเพื่อเหตุการณ์ไม่คาดฝันในอนาคต อย่างไรก็ตามความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกกลับมีผลต่ออัตราการเพิ่มของรายได้ของกลุ่มตัวอย่างในทางลบในระยะยาว

Dawe<sup>19</sup>พบว่าความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกทำให้รายได้เบื้องต้นต่อจำนวนแรงงานลดลง ซึ่งผลที่ได้ตรงกับงานของ Ozler and Harrigan อาจเนื่องมาจากการเลือกใช้ดัชนีวัดความไม่มีเสถียรภาพที่เบี่ยงเบนจากเส้นแนวโน้มแบบเคลื่อนที่ห้าปีเหมือนกัน จากช่วงเวลาที่ศึกษา(ค.ศ.1965-1985)ใกล้เคียงกัน ต่างกันก็เพียงDaweใช้กลุ่มตัวอย่างมากถึง 85 ประเทศ และมีการเพิ่มตัวแปรอธิบายอย่างทรัพยากรมนุษย์ , ดัชนีอำนาจซื้อและราคาโดยเปรียบเทียบของสินค้าทุน ซึ่งมีผลต่อการเจริญเติบโตและทำให้ความสามารถในการอธิบายของสมการที่ทดสอบมีถึงร้อยละ 75

### งานวิจัยในประเทศ

Koomsup<sup>20</sup>ใช้ความผันผวนจากค่าแนวโน้มเคลื่อนที่5ปีเป็นดัชนีวัดความไม่มีเสถียรภาพของรายได้จากการส่งออกของประเทศไทย ด้วยปีที่ศึกษาค.ศ.1951-1974 พบว่าความไม่มีเสถียรภาพของรายได้จากการส่งออก มีความสัมพันธ์ต่อทั้งความไม่มีเสถียรภาพและอัตราการเพิ่มของรายได้ประชาชาติ รายได้ประชาชาติต่อหัว และความไม่มีเสถียรภาพของรายได้ในภาคเกษตร และความไม่มีเสถียรภาพของรายได้นี้มีสาเหตุมาจากทางด้านราคามากกว่าปริมาณสินค้าออกที่ผันผวน นอกจากนั้นความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกยังส่งผลทางตรงต่อความไม่มีเสถียรภาพของตัวแปรมหภาคอื่นๆ ทั้งการลงทุนคงที่ , การนำเข้าสินค้าทุนและรายได้ของภาครัฐ อีกทั้งรายรับจากการส่งออกที่ไม่มีเสถียรภาพของปีก่อนยังส่งผลต่อการนำเข้าสินค้าทุนมากกว่ารายรับที่ไม่มีเสถียรภาพของปีปัจจุบันอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ไม่พบหลักฐานสนับสนุนว่าความผันผวนดังกล่าวมีผลต่ออัตราเพิ่มของรายได้ , อัตราเพิ่มของการลงทุนคงที่ หรือปริมาณเงิน แต่อย่างใด

<sup>19</sup> David Dawe , “A new look at the effects of export instability on investment and growth” , World Development 24 , 12(1996) :1905-1914.

<sup>20</sup> Praipol Koomsup , Export instability and export diversification : A case study of Thailand , Ph.D. Dissertation , Faculty of Economics , Yale University ,1978.



สำหรับงานวิจัยในระยะหลังๆ มีการศึกษาของพลเทพ<sup>21</sup> และ Ittisupomrat<sup>22</sup> ซึ่งต่างศึกษาความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกสินค้าของประเทศไทย แม้จะใช้ดัชนีต่างกัน กล่าวคือ ดัชนีความไม่มีเสถียรภาพที่วัดจากค่าความแปรปรวนของอัตราส่วนค่าประมาณการของสมการแนวโน้ม Exponential จากค่าจริง ทั้งอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ , ดัชนีปริมาณส่งออกและอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า(ตามแบบ Lloyd and Procter) และดัชนีที่วัดจากค่าสัมบูรณ์ของการเบี่ยงเบนจากเส้นแนวโน้ม ตามลำดับ และแม้ Ittisupomrat จะขยายระยะเวลาศึกษาออกไปในอดีตจาก พ.ศ.2523-2539 ของพลเทพ เป็นตั้งแต่ พ.ศ.2508 เป็นต้นมา ผลการศึกษาก็สอดคล้องกันว่าประเทศไทยมีประสบการณ์ความไม่มีเสถียรภาพของรายรับในสินค้าอุตสาหกรรมมากกว่าสินค้าเกษตรกรรม และความไม่มีเสถียรภาพนี้มีสาเหตุมาจากความผันผวนของอุปสงค์ของต่างประเทศเป็นหลัก ขณะที่สินค้าเกษตรกรรมส่วนใหญ่มีความผันผวนเนื่องจากสาเหตุด้านอุปทานซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ยึดถือมาแต่เดิม

อย่างไรก็ดี Ittisupomrat พบว่าดัชนีโดยรวมของสินค้าค่อนข้างต่ำ เนื่องจากมีการขจัดเสถียรภาพของความผันผวนของการส่งออกระหว่าง 3 สินค้าหลักได้แก่ สินค้าเกษตร อุตสาหกรรมและแร่ธาตุพลังงาน ขณะที่การศึกษาตลาดส่งออกจาก Gini-Herschman Coefficient พบว่าตลาดของประเทศพัฒนาแล้วมีเสถียรภาพมากกว่าประเทศที่ปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ และประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ และด้วยการทดสอบ Correlation Coefficient เพื่อทดสอบสมมติฐานดั้งเดิมที่เชื่อว่าการกระจุกตัวของประเทศผู้นำเข้า, การกระจุกตัวของสินค้า(ซึ่งวัดด้วยดัชนี Gini-Herschman เช่นกัน) , และความเชี่ยวชาญในสินค้าขั้นปฐมมีผลต่อความผันผวนของการส่งออก แต่ก็ไม่พบความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน

และแม้จะใช้วิธีการศึกษาแตกต่างกัน เนื่องจากพลเทพใช้การทดสอบสหสัมพันธ์หลายตัวแปร ในขณะที่ Ittisupomrat ใช้ 2- Stages Least Square Macroeconometric-Simulation Technique แต่ทั้งพลเทพและ Ittisupomrat ต่างพบว่าความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งการนำเข้า , การลงทุน และความผันผวนของรายได้ประชาชาติของไทย ขณะที่ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าครองชีพ หรือความผันผวนของค่าใช้จ่ายในการบริโภค

<sup>21</sup> พลเทพ ตัณธวัชชาวมณี. การวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของการขาดเสถียรภาพในการส่งออกสินค้าของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

<sup>22</sup> Anotai Ittisupomrat , The analysis of export instability in Thailand , Master of Economics (English Languages Programme) , Faculty of Economics Thammasat University , 1998.

ข้อบกพร่องของงานวิจัยที่ผ่านมา ได้แก่ การเลือกใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง(Cross-Section Approach)ของประเทศต่างๆในการทดสอบความสัมพันธ์ ซึ่งการใช้ข้อมูลดังกล่าวจะต้องสมมติให้มีความสัมพันธ์เพียงรูปแบบเดียวระหว่างตัวแปรอธิบายกับระดับของความไม่มีเสถียรภาพของหลายๆประเทศ เช่น ตัวแปรอธิบายการกระจุกตัวของสินค้าส่งออกไม่จำเป็นต้องมากขึ้นตามความผันผวนของการส่งออกที่มากขึ้น(ตามความสัมพันธ์หรือเส้นแนวโน้มหนึ่งๆ) และสัดส่วนรายได้จากการส่งออกสินค้าชนิดหนึ่งของประเทศหนึ่งอาจมากกว่ารายรับของสินค้านั้นในประเทศอื่นที่เหลือ ตามการพิสูจน์ของLove ผลการศึกษายังมีประโยชน์ต่อผู้วางแผนเศรษฐกิจในประเทศหนึ่งๆน้อย ทั้งนี้ การวางแผนควรปรับตามผลกระทบและความสำคัญของปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของรายรับในประเทศนั้นๆ

ขณะที่Ozler and Harrigan ก็ชี้ว่าข้อมูลภาคตัดขวางทำให้ต้องสมมติให้ดัชนีความไม่มีเสถียรภาพคงที่ตลอดช่วงเวลาที่ศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ยาวนานหลายทศวรรษ ทั้งๆที่จะมีบางช่วงเท่านั้นที่รายรับจากการส่งออกมีเสถียรภาพ อาจกล่าวได้ว่าโดยรวมรายรับดังกล่าวค่อนข้างผันผวน การใช้ข้อมูลภาคตัดขวางเพียงอย่างเดียวยังพบปัญหาความจำกัดของข้อมูล เนื่องจากกำหนดระยะเวลาที่ศึกษาในช่วงเดียวกันระหว่างประเทศ บางประเทศอาจขาดข้อมูลในช่วงปีที่กำหนด เช่น งานของMullor-Sebastianจำเป็นต้องปรับเวลาที่ศึกษาลดลงตามการหาได้ของข้อมูลการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนาที่พิจารณา

ดังนั้น ในส่วนของการศึกษาเชิงปริมาณครั้งนี้จะใช้ข้อมูลแบบอนุกรมเวลาร่วมกับข้อมูลภาคตัดขวาง ทำให้ตัวแปรทางเศรษฐกิจที่นำมาพิจารณาจะขึ้นอยู่กับพื้นฐานของประเทศ ลดปัญหาความจำกัดของข้อมูล อีกทั้งการใช้เลือกใช้ดัชนีวัดความไม่มีเสถียรภาพแบบค่าแนวโน้มเคลื่อนที่สามปี จะทำให้ผลการศึกษาและความสามารถในการอธิบายน่าเชื่อถือกว่าการใช้ดัชนีที่ไม่คำนึงถึงค่าแนวโน้มหรือเจาะจงแนวโน้มเกินไป อย่างUnited Nation และIMF index

การเลือกศึกษาประเทศที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน ยังทำให้สามารถเปรียบเทียบกันได้น่าเชื่อถือมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างจะมาจากประเทศกำลังพัฒนาในปัจจุบันเท่านั้น เพราะเป็นกลุ่มประเทศที่ยังมีสัดส่วนสินค้าขั้นปฐมและเกษตรเป็นสัดส่วนในรายได้ประชาชาติสูง

---

\* ท่ามกลางดัชนีที่เกิดขึ้นมากมาย ยังไม่พบว่ามีการหาต้นทุนของการใช้ดัชนีที่แตกต่างกัน มีเพียงการทดสอบว่าดัชนีมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเท่านั้น เพิ่มเติมในKnudsen and Parnes, MacBean และ Glezakos ตามที่อ้างแล้ว

กว่าประเทศพัฒนาแล้ว รายรับต่างประเทศก็ยังคงพึ่งสินค้าประเภทนี้เป็นสำคัญ อีกทั้งการใช้มูลค่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ(openess rate)แบ่ง2กลุ่มตัวอย่าง จะทำให้สามารถทดสอบสมมติฐานความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกตามความเชื่อดั้งเดิมได้ดีกว่าการศึกษาแบบเก่าที่ไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางเศรษฐกิจของประเทศที่นำมาพิจารณาร่วมกัน

ประการสุดท้ายการเลือกใช้ข้อมูลและวิธีการศึกษาข้างต้น จะทำให้สามารถตรวจสอบไปถึงการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวกับความไม่มีเสถียรภาพของแต่ละประเทศ และเสนอแนะนโยบายทางเลือกได้เหมาะสมกับความหนักเบาของปัญหา ซึ่งยังไม่พบงานวิจัยเกี่ยวกับความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนาในช่วงหลังทศวรรษ90ที่น่าเชื่อถือมากนัก

## 2.2 ทฤษฎีและสมมติฐานที่เกี่ยวข้อง

### 2.2.1 การค้าระหว่างประเทศ

ทฤษฎีหลักของสำนักคลาสสิกและนีโอคลาสสิกต่างเชื่อว่า การค้าระหว่างประเทศจะสามารถสร้างผลทางบวกต่อการพัฒนาและความเจริญเติบโตของประเทศได้ ดังจะเห็นจากการเรียกการค้าว่าเป็นเครื่องมือสร้างความเจริญเติบโต(An engine of growth)อธิบายได้ดังต่อไปนี้ Adam Smithได้อ้างถึงที่มาของความมั่งคั่งของชาติจาก The Vent for Surplus Theory ที่อธิบายว่าในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศนั้น การสะสมความมั่งคั่งค่อยๆเกิดจากการใส่ที่ดินและแรงงานที่ไม่ได้ถูกใช้ของภาคการผลิตเพื่อยังชีพ เข้าไปในกระบวนการผลิต ทำให้ภาคการส่งออกสามารถขยายตัว และสร้างความเติบโตได้

ทฤษฎีว่าด้วยความเจริญเติบโตยังมีที่ว่าด้วยองค์ประกอบให้เกิดความเจริญเติบโต(The Staple Theory of Growth) กล่าวถึง การสร้างส่วนเกินผ่านการค้าระหว่างประเทศ ด้วยการให้ทรัพยากรหรือวัตถุดิบที่ไม่ได้ถูกใช้(idle)มาผลิตเพื่อส่งออกสินค้าขั้นปฐม จะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวม ได้แก่ การว่างงานมีแนวโน้มลดลง สร้างการออมและการลงทุนภายในประเทศในอัตราส่วนที่สูงขึ้นจากการขยายภาคการผลิตเพื่อส่งออกนั้น และสร้างความสัมพันธ์(linkages)กับภาคเศรษฐกิจอื่นๆที่เหลือของประเทศ และนอกจากทฤษฎีนี้จะมีความใกล้เคียง

กับการสร้างส่วนเกินให้ระบบของAdam Smithแล้ว ยังคล้ายกับทฤษฎีการพัฒนาด้วยปริมาณแรงงานไม่จำกัดของ W.A. Lewis อีกด้วย

ทฤษฎีสันับสนุนการค้าระหว่างประเทศยังได้รับการยืนยันจากJohn Stuart Millซึ่งกล่าวถึงผลทางอ้อม(Indirect effects)จากการค้า เนื่องจากประเทศมีการผลิตเพื่อตลาดที่ใหญ่กว่าตลาดภายในประเทศเอง จะเกิดการแบ่งงานกันทำที่ซับซ้อนขึ้น นอกจากนั้นการค้าระหว่างกันยังทำให้ประชาชนคุ้นเคยและได้มาซึ่งวัตถุดิบค้าใหม่ๆ เป็นทางหนึ่งซึ่งกระตุ้นให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในประเทศที่ทรัพยากรยังไม่ได้รับการพัฒนาอีกด้วย นอกจากนั้น Hick ก็เป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนว่าการค้าจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรในประเทศกับการนำเข้ามาและการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี, ทักษะ, การจัดการของต่างประเทศ ในรูปของEducative effects สร้างการผลิตและทุนขนาดใหญ่ซึ่งมาพร้อมกับเทคโนโลยีแบบก้าวหน้า เป็นการสร้างโอกาสให้เกิดการลงทุนที่มีผลิตภาพมากกว่าการอาศัยตลาดขนาดเล็กภายในประเทศเพียงอย่างเดียว<sup>23</sup>

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศจากปัจจัยการผลิตที่มีมากในแต่ละประเทศ (Theory of Factor Endowments) ของสำนักนีโอคลาสสิก กล่าวถึงผลได้จากการค้าระหว่างประเทศจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ ประเทศผลิตและส่งออกสินค้าที่เน้นใช้ปัจจัยการผลิตที่มีมากภายในประเทศโดยเปรียบเทียบ และนำเข้าสินค้าที่เน้นใช้ปัจจัยการผลิตที่มีน้อยโดยเปรียบเทียบ ภายใต้ข้อสมมติเบื้องต้นว่า ปัจจัยภายในประเทศทั้งสองที่พิจารณามีจำนวนคงที่และแตกต่างกัน และสมการการผลิตสินค้าต้องเป็นแบบเน้นใช้ปัจจัยการผลิตแบบไม่เปลี่ยนกลับ อีกทั้งหากผลิตสินค้านิดเดียวกันสมการต้องเหมือนกันระหว่างประเทศ (same technological possibilities and production functions) แต่สมการดังกล่าวจะแตกต่างกันหากผลิตสินค้านิดต่างชนิดต่างอุตสาหกรรมได้

แม้จะมีผู้คัดค้านว่าการค้าระหว่างประเทศย่อมจะมีทั้งฝ่ายได้ประโยชน์และฝ่ายเสียประโยชน์(gainers and losers) เนื่องจากการค้าทำให้เกิดการเปลี่ยนราคาผลผลิตที่มีการค้า(แพงขึ้น)โดยเปรียบเทียบกับผลผลิตที่อยู่นอกตลาดระหว่างประเทศ(ถูกลง) อย่างไรก็ตาม การขยายการลงทุนสู่ภาคการผลิตที่ให้ผลผลิตราคาดีกว่า ผลได้ต่อหน่วยของการลงทุนที่เพิ่มขึ้นย่อม

---

\* เชื่อว่า ประเทศสามารถพัฒนาได้ต่อเนื่องไม่สิ้นสุด ภายใต้สมมติฐานว่าประเทศมีแรงงานไม่จำกัด และสามารถดึงแรงงานดังกล่าวมาสู่ภาคอุตสาหกรรมได้ ด้วยค่าจ้างสูงกว่าระดับพอเลี้ยงชีพของเกษตรกร ทำให้ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมสูงและรายได้ประชาชาติขึ้นต่อเนื่อง ความเติบโตเกิดขึ้นไม่รู้จบ

<sup>23</sup> Gerald M. Meier , “The international economies, the theory of policy” , Oxford University Press , (1980) : 296-305.

ลดลง เพราะปริมาณปัจจัยที่มีจำกัดจะกดดันให้ราคาปัจจัยที่ใช้ผลิตสินค้าที่ได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ปัจจัยในการผลิตสินค้าอีกประเภทถูกปล่อยให้ว่างงานเพิ่มขึ้น ราคาของปัจจัยดังกล่าวจึงมีแนวโน้มที่จะลดลงในระยะต่อมา แต่ท้ายที่สุดผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 ประเภทมีแนวโน้มจะโยกย้ายไปใช้เทคนิคการผลิตที่เน้นใช้ปัจจัยว่างงานราคาถูกนั้น เป็นการช่วยบรรเทาผลในทางลบต่ออุตสาหกรรมผลิตสินค้าที่ถูกโยกย้ายปัจจัยว่างงานออกในตอนต้น การค้าจึงส่งผลอย่างมากต่อการกระจายรายได้ ผ่านทั้งราคาผลผลิตและราคาปัจจัยการผลิตดังกล่าว<sup>24</sup>

ผลได้จากการค้าระหว่างประเทศยังเห็นได้ในงานของ Wolfgang Stolper และ Paul Samuelson<sup>\*</sup> ซึ่งเชื่อว่าการเปิดเสรีการค้าให้กับประเทศที่ไม่เคยค้าขายมาก่อนจะเพิ่มผลได้จากปัจจัยที่เน้นใช้ในอุตสาหกรรมที่มีราคาผลผลิตเพิ่มขึ้น และลดผลได้จากปัจจัยที่เน้นใช้ในอุตสาหกรรมที่ราคาตกลง โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ขายปัจจัยการผลิตให้กับทั้งสองอุตสาหกรรมนั้นนิยมที่จะบริโภคสินค้าชนิดใดมากกว่ากัน ซึ่งสมมติฐานดังกล่าวได้รับการพิสูจน์จาก Ronald Jones ว่า Magnification effect หรืออัตราส่วนผลตอบแทนให้แก่ปัจจัยการผลิตทั้งสองชนิด จะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากกว่าอัตราเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าที่ใช้ปัจจัยการผลิตนั้น ดังนั้นจึงไม่ต้องแปลกใจเลย ว่าทำไมผลตอบแทนแก่ปัจจัยที่ใช้ในกระบวนการผลิตสินค้าที่ไม่ได้รับความนิยมจึงตกต่ำลงในอัตรามากกว่าราคาสินค้าที่เน้นใช้ปัจจัยการผลิตชนิดนั้น ตามที่ Samuelson and Stolper คาดการณ์

The Factor-Price Equalization Theorem<sup>\*\*</sup> เป็นอีกทฤษฎีหนึ่งทีกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการค้าและการจัดสรรรายได้ อธิบายได้ว่าการค้าเสรีไม่เพียงแต่ทำให้ราคาสินค้าเท่ากัน

<sup>24</sup> Bo Södersten , International economics ( New York : Harper and Row Publishers , 1970 ) , pp.136-138.

<sup>\*</sup> สมมติฐานของ Stolper-Samuelson Theorem ได้แก่ ประเทศผลิตสินค้า 2 ชนิดด้วยปัจจัยการผลิต 2 ประเภท (ที่ดินและแรงงาน), ปัจจัยการผลิตทั้งสองได้รับการว่าจ้างเต็มที่ทั้งก่อนและหลังเกิดการการค้า, สินค้าที่พิจารณาชนิดหนึ่งเน้นใช้ปัจจัยที่ดิน(ข้าว)และอีกชนิดหนึ่งเน้นใช้ปัจจัยแรงงาน(เสื้อผ้า), ปัจจัยทั้งสองถูกเคลื่อนย้ายระหว่างภาคการผลิตได้ และการเปิดการค้าระหว่างกันเพิ่มราคาโดยเปรียบเทียบของสินค้าข้าว

<sup>\*\*</sup> ภายใต้สมมติฐานเพิ่มเติมจาก Stolper-Samuelson Theorem ดังนี้ ไม่มีต้นทุนการขนส่งหรือข้อจำกัด, ไม่มีการเก็บภาษีนำเข้าหรืออุปสรรคทางการค้าอื่นใด, สมการการผลิตเป็น Homogeneous เชิงเส้นตรง, ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการใช้ปัจจัยการผลิต และประเทศทั้ง 2 ที่พิจารณาผลิตสินค้าทั้งสองประเภททั้งก่อนและหลังการค้า ศึกษาเพิ่มเติมจาก Kindleberger and Lindert , International economics (Richard P. Irwin ,Inc. , 1978) , pp. 85-87.

แต่ยังทำให้ราคาปัจจัยการผลิตเท่ากันอีกด้วย แรงงานทุกคนจะได้รับอัตราค่าจ้างเท่าเทียมกัน และที่ดินทุกหน่วยจะได้รับอัตราค่าเช่าเท่ากันในทั้ง2ประเทศที่พิจารณา ไม่ว่าจะรูปแบบอุปสงค์และอุปทานของปัจจัยการผลิตในทั้งสองประเทศเป็นเช่นไร

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีและสมมติฐานข้างต้นต่างเห็นว่า การค้าสร้างทั้งผลได้ทางตรงในรูปของรายได้ที่แท้จริงที่เพิ่มขึ้น และผลได้ทางอ้อมหรือรายได้เพื่อการลงทุนต่อ ฉะนั้นผลได้จากการค้าไม่ได้เป็นเพียงแค่การเปลี่ยนแปลงการจัดสรรทรัพยากรเพียงครั้งเดียวเท่านั้น แต่ผลได้นี้ยังสร้างการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิตรูปแบบเก่า สะสมผลิตภาพการผลิตของระบบที่เพิ่มขึ้น พร้อมกับสร้างศักยภาพการผลิตและการพัฒนาประเทศที่มากขึ้นในระยะยาวอีกด้วย

ในโลกแห่งความเป็นจริงแล้ว ความซับซ้อนของรูปแบบและเงื่อนไขทางการค้า ทำให้ทฤษฎีและความเชื่อเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการค้าและการกระจายรายได้ข้างต้น ยังถือว่ามีข้อจำกัดอยู่มาก การอธิบายความจริงเกี่ยวกับการค้า จำเป็นต้องอธิบายในทางพลวัต (Dynamic)มากกว่าการจำกัดกรอบความคิดอยู่ภายใต้สมมติฐานมากมาย การเพิ่มปริมาณปัจจัยการผลิตก็เป็นเงื่อนไขให้นักเศรษฐศาสตร์ต้องหันกลับมาทบทวนปัญหาเรื่องความเติบโตและการค้ากันใหม่ J.R.Hicksพยายามที่จะอธิบายความสัมพันธ์ของการขาดดุลทางการค้ากับความเติบโตทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงเองตามธรรมชาติ

Hick เริ่มต้นจากการสมมติให้มี2ประเทศ(AและB) กำหนดให้ผลิตภาพการผลิตหรือปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างเท่ากัน(Uniformly)ในทุกอุตสาหกรรม(Neutral Expansion) ที่ผลิตจากประเทศA ราคาสินค้าของAจึงถูกลง แต่สมมติให้รายได้ที่เป็นตัวเงินจากการผลิตสินค้าของAเพิ่มขึ้นด้วย ราคาที่แท้จริงของสินค้าจึงไม่เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามรายได้ของประเทศBไม่เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด จึงไม่มีเหตุผลใดสนับสนุนให้ประเทศBซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศAเพิ่มมากขึ้น ขณะที่รายได้ของAที่เพิ่มมากขึ้น นำไปสู่ความต้องการสินค้านำเข้าที่ผลิตจากBมากขึ้น ดุลการค้าของประเทศBจึงดีขึ้น และเพื่อปรับสมดุลยภาพ ราคาสินค้าส่งออกโดยเปรียบเทียบของBจะเพิ่มขึ้น อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าระหว่างประเทศของBจะปรับดีขึ้น ย่อมหมายถึงรายได้ประชาชาติที่แท้จริงของBเพิ่มสูงขึ้น

สำหรับกรณีที่รายได้ของประเทศไม่ได้เพิ่มในอัตราเดียวกับผลิตภาพการผลิตที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากผลิตภาพที่เพิ่มขึ้นนั้น(สมมติของประเทศA) กระจุกตัวอยู่แต่ภาคการผลิตเพื่อส่งออกเท่า

นั้น(Export-biased growth) ทำให้ราคาสินค้าส่งออกของAลดลงขณะที่รายได้คงที่ในทั้งสองประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าของBจะดีขึ้นโดยเปรียบเทียบ และปริมาณการส่งออกจากAไปBจะเพิ่มขึ้น(ลดลง) หากความยืดหยุ่นของอุปสงค์สำหรับสินค้าส่งออกจากประเทศAไม่ยืดหยุ่น(ยืดหยุ่น) ดังนั้น ประเทศที่มีผลิตภาพ หรือปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น จะได้รับผลเสียจากการที่อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าของประเทศลดลง และกรณีImport-biased growthก็จะได้ผลในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าดีขึ้นสำหรับประเทศAเอง

เนื่องจากHickวิเคราะห์ผลของความเติบโตต่อการค้าระหว่างประเทศได้เพียงคร่าวๆ ทำให้มีความพยายามอธิบายยืนยันความสัมพันธ์ตามที่Hickได้อ้างถึง Bo Södersten<sup>25</sup> สร้างสมการเพื่ออธิบายผลของความเติบโต โดยสมมติให้ประเทศมีความสามารถในการผลิตเพิ่มขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ดังนั้น อุปทานของสินค้าและรายได้จึงเพิ่มขึ้นต่อเนื่องด้วย และหากเชื่อตามSay's Law รายได้ที่เพิ่มจะเปลี่ยนปริมาณอุปสงค์ตามไปด้วย แม้จะไม่ใช่สัดส่วนเดียวกันก็ตาม และราคาโดยเปรียบเทียบจะต้องเปลี่ยนตาม เพื่อให้ตลาดเข้าสู่ดุลยภาพ อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าจะเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยการผลิตและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังสมการ

$$\frac{dP}{dt} = \frac{(R_{1m} S_{1m} - R_1 E_{1m} C_{1m}) - (R_2 E_{2x} C_{2x} - R_{2x} S_{2x})}{\frac{C_{1m}}{P} \cdot e_1 + \frac{C_{2x}}{P} \cdot e_2 + \frac{S_{1m}}{P} \cdot s_1 + \frac{S_{2x}}{P} \cdot s_2}$$

จากสมการอธิบายได้ว่ายิ่งตัวส่วนหรือความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทานของสินค้าส่งออกและสินค้านำเข้ามีมากขึ้นเท่าใด ความเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าก็ยิ่งมีน้อยลงเท่านั้น และตรวจดูที่ความแตกต่างระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของภาคการนำเข้าของประเทศที่1 มีมากกว่าความแตกต่างระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของภาคการส่งออกของประเทศที่2 ตรวจนั้นประเทศที่1จะยังคงได้เปรียบจากอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าที่เปลี่ยนแปลงในทางบวก(เพิ่มขึ้น)เสมอ

## 2.2.2 การส่งออกสินค้าขั้นปฐมหนทางสู่ความเติบโต (Primary-Export-Led Growth)<sup>26</sup>

ช่วงก่อนพ.ศ.2493 ความเชื่อที่ได้รับความนิยมว่าเป็นหนทางสู่การพัฒนา คือสมมติฐานความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ การส่งออกสินค้าอาหาร วัตถุดิบจะเพิ่มรายได้ต่อหัวและการ

<sup>25</sup> Bo Södersten , *A study of economic growth and international trade* (Stockholm : Almqvist and Wiksell , 1964).

<sup>26</sup> Malcolm Gillis, Dwight H. Perkins, Michael Roemer and Donald R. Snodgrass , *Economics of development* (New York : W.W. Norton&Company,Inc. , 1996) , pp.462-464.

เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศได้ เหมือนอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลียและเดนมาร์กสามารถกลายเป็นประเทศพัฒนาแล้วได้ตามแนวทางนี้มาก่อน ความเติบโตที่ประเทศกำลังพัฒนาสามารถได้รับจากการส่งออกสินค้าขั้นปฐม จะผ่านกระบวนการ 3 แนวทางด้วยกัน ได้แก่ การยกระดับการใช้ปัจจัยการผลิต การเพิ่มปริมาณทรัพยากรของประเทศและผลจากการเชื่อมโยง (Linkage effects)

ประเทศกำลังพัฒนาจะสามารถยกระดับการใช้ปัจจัยการผลิตได้ เนื่องจากทรัพยากรจะถูกจัดสรรใหม่ไปผลิตและส่งออกสินค้าเน้นใช้ที่ดินและแรงงานที่เดิมไม่เคยถูกใช้ (idle) โดยเฉพาะสินค้าประเภทพืชผัก ข้าว โกโก้ ฯลฯ และนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมอย่างคอมพิวเตอร์ เสื้อผ้า และเคมีภัณฑ์ สินค้าเพื่ออุปโภคบริโภคภายในประเทศจะเพิ่มขึ้นทั้ง 2 ประเภท ทำให้สวัสดิการ (welfare) ของระบบเพิ่มขึ้นได้

การส่งออกสินค้าขั้นปฐมในประเทศกำลังพัฒนา จะเป็นการเพิ่มโอกาสทำกำไรในภาคการส่งออกของประเทศ สามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศและทำให้เกิดการอพยพของแรงงานระหว่างภาคการผลิต สร้างสายการผลิตใหม่ ขยายการลงทุนในปัจจุบันที่ ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ โอกาสเหล่านี้เป็นการยกระดับการออมภายในประเทศ และเพิ่มการลงทุนของระบบมากขึ้นเนื่องจากมีทรัพยากรที่มากขึ้น

ประการสุดท้ายผลที่เกิดจากการเชื่อมโยง เนื่องจากการส่งออกสามารถสร้างความเติบโตด้วยการกระตุ้นการผลิตในอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอสร้างความต้องการในปัจจุบัน (backward linkage) อย่างฝ้าย สีย้อมผ้า เป็นต้น นอกจากนั้นความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคก็สูงขึ้นได้ด้วย consumption linkage กรณีที่แรงงานได้รับค่าจ้างสูงกว่าที่เคยได้ อุปสงค์ในสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคย่อมเพิ่มขึ้นทั้งในอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูป เสื้อผ้า รองเท้า เฟอร์นิเจอร์ วิทยุและโทรทัศน์ และรัฐบาลยังมีรายได้จากค่าเช่าที่ ภาษีและสัมปทานในภาคการส่งออกที่มีการขยายการลงทุนเพิ่ม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ทำรายได้สูงอย่างเหมืองแร่ ปิโตรเลียม (fiscal linkage)

### 2.2.3 ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกและความจำเป็นเติบโต

---

\* มองแบบสถิตย์ (static) เป็นการเคลื่อนจากภายในเส้นเข้าใกล้เส้นการผลิตที่เป็นไปได้ (production possibility frontier) มากขึ้น



หลังจากพ.ศ.2500เป็นต้นมา นักเศรษฐศาสตร์และผู้นำในประเทศโลกที่สามต่างเห็นพ้องกันว่า การส่งออกสินค้าขั้นปฐมชนิดอื่นที่ไม่ใช่ปิโตรเลียม ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสร้างพัฒนาการทางเศรษฐกิจได้ ตลาดสินค้าขั้นปฐมก็เติบโตเข้าไปที่จะเป็นแรงขับให้เกิดความเติบโต ราคาสินค้าที่รับก็ลดลงและรายได้ก็ไม่มีเสถียรภาพ ผลของความเชื่อมโยงแท้จริงแล้วไม่เห็นผล จึงทำให้เกิดการทบทวนสมมติฐานการส่งออกสินค้าขั้นปฐมกันใหม่

จากประสบการณ์ของประเทศด้อยพัฒนาซึ่งมีสินค้าส่งออกค่อนข้างกระจุกตัวอยู่เพียงสินค้าขั้นปฐมไม่กี่ชนิด และสินค้าเหล่านี้ก็ประสบปัญหาความผันผวนของอุปทานอย่างรุนแรง เนื่องจากการผลิตสินค้าขั้นปฐมขึ้นกับสภาพดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญ และความต้องการสินค้าที่เกิดจากประเทศพัฒนาแล้วก็ผันผวนไปมา จึงมีการสร้างสมมติฐานเกี่ยวกับความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก(The Export Instability Hypothesis)<sup>27</sup>

ความไม่มีเสถียรภาพนี้วัดจากความผันผวนของรายรับจากการส่งออก เป็นผลที่เกิดจากความผันผวนของราคาและปริมาณส่งออก และเนื่องจากราคาและปริมาณสินค้าส่งออกของประเทศด้อยพัฒนามีความผันผวนอย่างมาก จึงเชื่อว่ารายรับจากการส่งออกของกลุ่มประเทศดังกล่าวย่อมไม่มีเสถียรภาพโดยเปรียบเทียบไปด้วย ความผันผวนนี้เชื่อว่าจะก่อผลในระดับจุลภาคแก่ประเทศด้อยพัฒนา ได้แก่ การที่ชาวนายากจนที่มีคุณสมบัติหลีกเลี่ยงความเสี่ยง จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตจากสินค้าเพื่อส่งออก ไปสู่การผลิตพืชไร่ที่ให้กำไรต่ำกว่าแต่ได้รับเป็นเงินสดแน่นอน หรือเรียกได้ว่าเป็นการเปลี่ยนไปสู่การผลิตภาพการผลิตลง ทำให้ระดับการลดลงของอัตราการเติบโตของการส่งออกและรายได้ของประเทศด้อยพัฒนามากกว่าประเทศพัฒนาแล้ว

ความไม่มีเสถียรภาพยังถูกคาดว่า จะมีผลเสียต่อนโยบายสาธารณะและภาคเศรษฐกิจมหภาคอีกด้วย เนื่องจากความผันผวนของราคาสินค้าออก ทำให้เกิดปัญหาดุลการชำระเงินของประเทศ รัฐบาลมีทางเลือกเพียงจำกัดการนำเข้าสินค้าเท่านั้น ด้วยเหตุผลจาก ในระยะสั้นนั้นอุปสงค์และอุปทานของสินค้าออกจะไม่ยืดหยุ่นตามราคาที่เปลี่ยนไป ทำให้ภาษีจากการค้าระหว่างประเทศซึ่งเป็นรายได้หลักของประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับผลกระทบตามไปด้วย และประเทศจะถูกบังคับให้จำต้องใช้นโยบายprocyclical แทน countercyclical expenditure

<sup>27</sup> Pan A. Yotopoulos and Jeffrey B. Nugent , Economics of development : Empirical investigations (New York : Harper and Row Publishers , 1976) , pp. 328-330.

policies กลับกลายเป็นการเร่งความผันผวนให้เกิดรุนแรง และภาคการผลิตซึ่งต้องใช้สินค้านำเข้าที่ถูกจำกัดลง ไม่สามารถผลิตได้เต็มกำลัง เกิดการว่างงานและชะลอโครงการลงทุนออกไป ทำยที่สุดอัตราผลได้จากการลงทุนมีความตกต่ำ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและวางแผนการเติบโตของประเทศได้

ผลทั้งทางตรงและทางอ้อมของความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกที่มีต่อประเทศด้อยพัฒนานี้ เริ่มตั้งแต่ความไม่มีเสถียรภาพของรายรับจากการส่งออกเชื่อมโยงกับพฤติกรรมที่ไม่แน่นอนของมนุษย์ จนกระทั่งสร้างความสูญเสียมหาศาลต่อระดับสวัสดิการและลดอัตราการพัฒนาและความเติบโตของประเทศลงในระยะยาว

ยังมีสมมติฐานอื่นที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก(ในเทอมของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า : Terms of Trade) เรียกว่า The Terms of Trade Deterioration Hypothesisซึ่งแท้จริงแล้วเป็นการอธิบายเชื่อมโยงกับสมมติฐานความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกที่กล่าวไปแล้วข้างต้น เพียงแต่อาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์ โดยเฉพาะจากช่วงต้นทศวรรษ1950 เพื่อสร้างเหตุผลอธิบายกรณีที่โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของประเทศด้อยพัฒนา นำไปสู่การลดลงของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าของประเทศ เมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว และผลของความเสื่อมถอยของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าต่อเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อยพัฒนา

หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้รับ สามารถสืบหาสาเหตุแห่งความเสื่อมถอยของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าได้ดังต่อไปนี้ ประการแรก ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้สำหรับภาคอุตสาหกรรมค่อนข้างสูงกว่าความยืดหยุ่นของภาคเกษตร ประการที่2 ได้แก่ โครงสร้างของภาคเกษตรถูกกำหนดด้วยการแข่งขัน ขณะที่โครงสร้างของภาคอุตสาหกรรมเกิดจากขนาดของการผูกขาด สะท้อนให้เห็นในความผันผวนของราคา เนื่องจากภาคการผลิตของประเทศด้อยพัฒนา นำไปสู่การลดราคาสินค้าขั้นปฐม ขณะที่ผลได้จากการค้าของประเทศพัฒนาแล้วทำให้เกิดการเพิ่มของค่าจ้างในรูปตัวเงิน ประการสุดท้าย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีถูกทำให้เชื่อว่าเป็นผลดีต่อปัจจัยทุนและทักษะ แต่กลับมีผลตรงกันข้ามกับปัจจัยแรงงานและทรัพยากรธรรมชาติ

ท่ามกลางสมมติฐานและหลักฐานเพื่อสนับสนุนผลทางลบของความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกต่อเศรษฐกิจของประเทศ ยังมีเหตุผลสนับสนุนผลในทางบวกของความสัมพันธ์ดัง

กล่าวอยู่ ได้แก่ การใช้สมมติฐานของรายได้ถาวร<sup>28</sup> (Friedman's Permanent - Income Hypothesis) ในการอธิบายความผันผวนของรายได้ต่อประเทศ ซึ่งตามสมมติฐานนี้ แบ่งรายได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ รายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว และเนื่องจากรายได้ชั่วคราวเป็นรายได้ที่ไม่ได้รับจริง จึงมีความไม่แน่นอน ขณะที่คนมีพฤติกรรมคงรายได้ถาวรไว้ในช่วงเวลาหนึ่งๆ จากสมมติฐานนี้จึงทำให้รายได้จากการส่งออกซึ่งเป็นความผันผวนในระยะสั้น เป็นความผันผวนแบบชั่วคราว ผู้ประกอบการและผู้ผลิตที่มีรายได้เพิ่ม(ลด)ชั่วคราว จะไม่ลงทุนต่อ(ลดกำลังการผลิต) ในทันที แต่ต้องการคงรายได้ถาวรให้คงที่ในอนาคตเพื่อการป้องกันความเสี่ยง ทำให้สามารถเพิ่มอัตราการออมจากรายได้ส่วนที่ผันผวน และมีแนวโน้มที่อัตราการลงทุนและความจำเป็นเติบโตจะเพิ่มสูงขึ้นในระยะยาว

### 2.3 กรอบการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้การวิเคราะห์ด้านอุปทานของการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าผลผลิตรวม (Supply side description of changes in aggregate output) และเชื่อว่าเป็นสาเหตุของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศตามการศึกษาของ Feder<sup>29</sup> ในสมการการผลิต (production function) แต่ Feder เพิ่มตัวแปรที่มีผลต่อฟังก์ชันการส่งออกให้เป็นที่มาของความเจริญเติบโตด้วย

ภาคการผลิตของประเทศสามารถแบ่งเป็นภาคการผลิตเพื่อส่งออก และภาคที่ไม่ใช่การผลิตเพื่อส่งออก (ภาคการผลิตเพื่อตลาดภายในประเทศ) โดยสมมติให้ภาคการผลิตทั้งสองแบ่งแยกจากกันได้ แต่ละภาคจึงมีปัจจัยการผลิตของตนเอง แต่ผลผลิตของภาคการผลิตไว้ใช้ในประเทศจะขึ้นอยู่กับปริมาณการผลิตของการภาคการผลิตเพื่อส่งออก ซึ่งหมายถึงภาคการส่งออกมีการกระจายผลประโยชน์ให้อีกภาคหนึ่ง ในรูปของการพัฒนาประสิทธิภาพและการจัดการเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ระหว่างประเทศ การปรับปรุงเทคนิคการผลิต การอบรมฝีมือแรงงาน ดังนั้นประโยชน์ภายนอก (Externalities) เหล่านี้จึงไม่มีผลกับราคาตลาด ฟังก์ชันของการจัดสรรปัจจัยการผลิตเป็นดังนี้

<sup>28</sup> Ibid., pp.331-333. และ Odin Knudsen and Andrew Parnes , Trade instability and economic development : An empirical study : 81-87.

<sup>29</sup> Gershon Feder , "On exports and economic growth" , The Journal of Development Economics 12 (1982) : 60-63.

$$N = F(K_n, L_n, X) \quad (1)$$

$$X = G(K_x, L_x) \quad (2)$$

โดยที่  $N$  = ภาคที่ไม่ใช่การส่งออก(Non-exports)

$X$  = ภาคที่ผลิตเพื่อส่งออก

$K_n, K_x$  = สิ้นค้าทุน

$L_n, L_x$  = กำลังแรงงาน

ในความเป็นจริง ไม่สามารถแยกได้ว่าปัจจัยการผลิตใดเป็นของภาคการผลิตใด ทำให้การประมาณผลิตภาพหน่วยสุดท้ายต้องใช้ข้อมูลรวม(aggregate data)แทน

กำหนดให้อัตราส่วนผลิตภาพหน่วยสุดท้ายของปัจจัยการผลิตของสองภาคการผลิต มีค่าแตกต่างจาก 1 เท่ากับ  $\delta$

$$(G_k/F_k) = (G_L/F_L) = 1 + \delta \quad (3)$$

โดยที่  $k, L$  คือ partial derivatives

จากสมการ(3) พบว่า ในสถานการณ์ที่ไม่มีปัจจัยภายนอกกระทบ และกำหนดให้ราคาคงที่ ถ้า  $\delta$  มีค่าเท่ากับ 0 แสดงว่าการจัดสรรทรัพยากรให้ผลผลิตรวมสูงสุด แต่ภาคการผลิต Non-exports มีผลิตภาพการผลิตค่อนข้างต่ำ ( $\delta > 0$ ) และมักจะต่ำกว่าภาคการผลิตเพื่อส่งออก เหตุผลหนึ่งเนื่องจากภาคการผลิตเพื่อส่งออกจะต้องเผชิญภาวะการแข่งขันทางทรัพยากรรุนแรงกว่า ทั้งการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ , การประยุกต์ใช้และจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อีกทั้งเหตุผลด้านสินเชื่อก , อัตราแลกเปลี่ยนและความไม่แน่นอนก็ทำให้ผลิตภาพการผลิตหน่วยสุดท้ายของปัจจัยของทั้ง 2 ภาคแตกต่างกันด้วย

Differentiation สมการ(1)และ(2) เป็นดังนี้

$$N' = F_k' I_n + F_L' L'_n + F_X' X' \quad (4)$$

$$X' = G_k' I_x + G_L' L'_x \quad (5)$$

โดยที่  $I_n, I_x$  = การลงทุนเบื้องต้น

$L'_n, L'_x$  = การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแรงงาน

$F_x$  = ผลภายนอกหน่วยสุดท้ายจากภาคส่งออก ที่มีต่อภาค Non-exports

$$\begin{aligned} \text{จากสมการผลิตภัณฑ์มวลรวม (Y)} &= N + X \\ \text{ดังนั้น} & Y' = N' + X' \end{aligned} \quad (6)$$

สมการ(3) ถึง(5) แทนค่าใน(6) ได้

$$\begin{aligned} Y' &= Fk'I_n + FL'L'n + Fx'X' + (1+\delta)Fk'IX + (1+\delta)FL'L'x \\ &= Fk'(I_n+I_x) + FL(L'n+L'x) + Fx'X' + \delta(Fk'IX+FL'L'x) \end{aligned} \quad (7)$$

ถ้าการลงทุนรวม(I)  $\equiv I_n+I_x$  และอัตราเพิ่มของแรงงาน(L')  $\equiv L'n+L'x$   
ดังนั้น สมการ(3)และ(5) ได้

$$Fk'IX + FL'L'x = \{1/(1+\delta)\} (Gk'IX + GL'L'x) = X'/(1+\delta) \quad (8)$$

ใช้สมการ(8) แทนในสมการ(7) ได้

$$Y' = Fk'I + FL'L' + \{[\delta/(1+\delta)] + Fx\} X' \quad (9)$$

จากBruno<sup>30</sup> ซึ่งว่าผลิตภาพหน่วยสุดท้ายของแรงงานมีความสัมพันธ์แบบเส้นตรงกับผล  
ผลิตเฉลี่ยของแรงงาน  $FL = \beta(Y/L)$  (10)

และกำหนดให้  $Fk \equiv \alpha$

$$\text{เพราะฉะนั้น } Y'/Y = \alpha (I/Y) + \beta(L'/L) + \{[\delta/(1+\delta)] + Fx\} (X'/X) (X/Y) \quad (11)$$

ภายใต้เงื่อนไขว่าผลิตภาพการผลิตของสองภาคไม่เท่ากัน( $\delta$ ไม่เท่ากับ0) และปัจจัย  
ภายนอกที่เกิดจากภาคการส่งออกกำหนดผลผลิตของภาคที่ผลิตเพื่อภายในประเทศ ดังนั้นสม  
การสุดท้ายแสดงที่มาของความเจริญเติบโต(อัตราเพิ่มของผลผลิตรวม) ว่าเกิดจากสัดส่วนของ  
การสะสมปัจจัยการผลิต(อัตราเพิ่มของทุนและแรงงาน) และผลได้จากการโยกย้ายปัจจัยการ  
ผลิตจากภาคที่มีผลิตภาพต่ำ(Non-exports)สู่ภาคที่มีผลิตภาพสูงกว่า(ภาคการส่งออก) ซึ่ง  
สามารถใช้กรอบความคิดนี้เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความจำเป็นโตของประเทศ ผ่าน  
ตัวแปรดังกล่าวได้

<sup>30</sup> Michael Bruno , "Estimation of factor contribution to growth under structural disequilibrium" , *International Economic Review*. (February 1968).

## บทที่ 3

### ลักษณะการค้าของประเทศกำลังพัฒนา

#### 3.1 ลักษณะการค้าของประเทศกำลังพัฒนา

ท่ามกลางกระแสความเชื่อว่าการค้าระหว่างประเทศสามารถจัดสรรผลประโยชน์ให้กับทั้งประเทศผู้ผลิตและผู้บริโภค และทำให้ได้รับผลประโยชน์โดยรวมของทั้งโลกอย่างสูงสุด แต่นักเศรษฐศาสตร์บางกลุ่มยังคงยึดมั่นในความเชื่อที่ว่า "ระบบการค้าระหว่างประเทศในปัจจุบันจะเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาและความเจริญเติบโตในประเทศกำลังพัฒนา" ด้วยเหตุที่ว่าทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศแบบดั้งเดิมไม่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับประเทศกำลังพัฒนา และเอื้อประโยชน์ให้กับประเทศอุตสาหกรรมเท่านั้น ซึ่งการจะเข้าใจปัญหาช่องว่างของการค้าระหว่างกลุ่มประเทศที่มีระดับความเจริญทางเศรษฐกิจแตกต่างกันและเข้าใจปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของภาคการค้าระหว่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนา ทำให้ต้องมีการศึกษาถึงลักษณะการค้าของกลุ่มประเทศดังกล่าวเป็นเบื้องต้นเสียก่อน

ลักษณะการค้าของประเทศกำลังพัฒนามีองค์ประกอบหลักๆดังนี้

#### 3.1 การพึ่งพาประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว

ประเทศพัฒนาแล้วถือเป็นผู้ซื้อและผู้บริโภคที่สำคัญของโลก เนื่องจากมีรายได้ต่อหัวและกำลังซื้อในสัดส่วนที่สูงกว่าตัวเลขเฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนา ตามตารางที่ 1 จากการจัดอันดับองค์การการค้าโลก ในพ.ศ.2543 ประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญเป็นลำดับต้นๆของโลก 20 ประเทศแรกประกอบด้วยประเทศที่พัฒนาแล้วถึง 13 ประเทศ มูลค่าการนำเข้ารวมกันทั้งสิ้น 4 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนถึงมากกว่าร้อยละ 60 ของมูลค่านำเข้าทั้งโลก

ประเทศกำลังพัฒนาต้องอาศัยประเทศพัฒนาแล้วอย่างสูง ทั้งในด้านที่เป็นตลาดสินค้าส่งออกและเป็นตลาดวัตถุดิบสินค้านำเข้า จากตารางที่ 2 ประเทศกำลังพัฒนาอาศัยประเทศพัฒนาแล้วเป็นตลาดหลักในการส่งออกมาโดยตลอด ซึ่งสินค้าขั้นปฐมและสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกมากกว่าครึ่งหนึ่งที่ผลิตเพื่อการส่งออก ถูกส่งให้กลุ่มประเทศดังกล่าว และที่เหลือถูกส่งให้ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันประมาณร้อยละ 35 และ 40 และแม้ว่าแนวโน้มการส่งออกสินค้า

ตารางที่3.1 ประเทศผู้นำในการนำเข้า(Leading Importers) ของตลาดการค้าโลก พ.ศ.2543

อันดับ	ผู้นำเข้า	มูลค่า(พันล้านเหรียญ)	สัดส่วน
1	สหรัฐอเมริกา	1,257.6	18.9
2	เยอรมัน	502.8	7.5
3	ญี่ปุ่น	379.5	5.7
4	สหราชอาณาจักร	337.0	5.1
5	ฝรั่งเศส	305.4	4.6
6	แคนาดา	244.8	3.7
7	อิตาลี	236.5	3.5
8	จีน	225.1	3.4
9	ฮ่องกง	214.2	3.2
10	เนเธอร์แลนด์	198.0	3.0
11	เม็กซิโก	182.6	2.7
12	เบลเยียม	173.0	2.6
13	เกาหลีใต้	160.5	2.4
14	สเปน	153.5	2.3
15	ไต้หวัน	140.0	2.1
16	สิงคโปร์	134.5	2.0
17	สวีเดน	83.6	1.3
18	มาเลเซีย	82.2	1.2
19	สวีเดน	72.8	1.1
20	ออสเตรเลีย	71.5	1.1

ที่มา : International Trade Statistics 2001 , WTO

ขั้นปฐมให้แก่ประเทศพัฒนาแล้วลดลง แต่ก็มี การชดเชยกับการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมซึ่งมีแนวโน้มดีขึ้นตามลำดับ อาจกล่าวได้อีกว่า หลังพ.ศ.2540ขณะที่การค้าในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันยังคงมีสัดส่วนน้อยและมีแนวโน้มหดตัวลง แต่การพึ่งพาผู้นำเข้ารายใหญ่อย่างกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วยังคงต้องดำเนินต่อไป โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม

ตารางที่3.2 ตลาดสินค้าออกประเภทสินค้าขั้นปฐมและสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศกำลังพัฒนา

ตลาดหลัก	สินค้าขั้นปฐม(ร้อยละ)				สินค้าอุตสาหกรรม(ร้อยละ)			
	2523	2538	2540	2542	2523	2538	2540	2542
ประเทศอุตสาหกรรม	66.43	53.32	50.22	50.32	54.60	55.14	55.00	59.60
ประเทศกำลังพัฒนา	25.28	34.42	35.05	33.99	39.00	43.08	43.27	38.95

ที่มา : UNCTAD

ในปีพ.ศ.2542 ประเทศกำลังพัฒนาส่งสินค้าออกสู่ประเทศพัฒนาแล้ว เป็นมูลค่ารวมถึง 929.1พันล้านเหรียญ เปรียบเทียบกับที่ส่งออกให้ประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันเพียง

611.5 พันล้านเหรียญ ประเทศพัฒนาแล้วยังคงเป็นตลาดหลักสำหรับสินค้าแทบทุกประเภทจากประเทศกำลังพัฒนาและโครงสร้างการส่งออกให้กับประเทศพัฒนาแล้วแทบไม่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต และสามารถแยกตามรายสินค้าที่ส่งออกไปกับประเทศพัฒนาแล้ว จากเดิมเมื่อสองทศวรรษก่อน คือน้ำมัน สินค้าอุตสาหกรรม และอาหาร ในระยะหลังสินค้าประเภทอุตสาหกรรมกลับเป็นสินค้าซึ่งทำรายรับได้มากที่สุด รองลงมาคือน้ำมันและอาหาร ตามลำดับ ส่วนประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันเป็นตลาดสำหรับสินค้าประเภทวัตถุดิบทางการเกษตร สินแร่และโลหะ และสินค้าอาหารที่สำคัญ\*

ในปีเดียวกัน ประเทศกำลังพัฒนานำเข้าสินค้าจากประเทศพัฒนาแล้ว เป็นมูลค่า 796.6 พันล้านเหรียญ สองทศวรรษที่ผ่านมาพบว่าประเทศพัฒนาแล้วเป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับสินค้าแทบทุกประเภท ยกเว้นน้ำมัน สินแร่และวัตถุดิบทางการเกษตรซึ่งนำเข้าจากประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันในสัดส่วนมากกว่ามาตลอด พบว่าโครงสร้างการนำเข้าจากประเทศพัฒนาแล้วไม่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ยังคงนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมเป็นหลัก รองลงมาคือสินค้าอาหาร และมีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการนำเข้าจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน จากนำเข้าน้ำมันเป็นนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมมากที่สุด และไม่เปลี่ยนแปลงในโครงสร้างลำดับรองลงมา ได้แก่ สินค้าประเภทอาหารและวัตถุดิบทางการเกษตร ทั้งนี้ การนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศกำลังพัฒนาที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก สืบได้จากจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือเครื่องจักรเป็นสินค้าทุนในการผลิตเพื่อส่งออก นั่นเอง

### **3.2 ลักษณะของสินค้าที่ผลิตเพื่อส่งออกและนำเข้า**

#### **3.2.1) สัดส่วนการส่งออกสินค้าขั้นปฐมและสินค้าอุตสาหกรรม**

ในอดีตส่วนประกอบของสินค้าออกหลักของประเทศกำลังพัฒนาได้แก่ สินค้าขั้นปฐม อันประกอบไปด้วยสินค้าอาหาร วัตถุดิบ และแร่ธาตุ ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมที่ส่งออกได้ก็จะเป็นสินค้าประเภทเน้นใช้แรงงานซึ่งใช้เทคโนโลยีในการผลิตต่ำ เช่น เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น แม้ในปัจจุบันสามารถส่งออกสินค้าขั้นปฐมได้ในสัดส่วนที่ลดลง แต่ถ้าคิดเป็นมูลค่าที่ประเทศส่งออกได้ไม่ลดลงกว่าอดีตเลย เฉพาะพ.ศ.2542 เพียงปีเดียวสามารถส่งออกสินค้าขั้นปฐมคิดเป็นรายได้ถึง 392,931 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นรายได้ที่เพิ่มขึ้นกว่าเมื่อปี2535 ถึงเกือบ50,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐทีเดียว

\* ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก ก.



ตารางที่3.3 รายได้จากการส่งออกสินค้าขั้นปฐมและสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศกำลังพัฒนา

	2523*	2533*	2535	2538	2539	2540	2541	2542
ตลาดหลักของสินค้าขั้นปฐม รวมน้ำมัน	467,018	365,518	343,469	388,092	408,703	407,500	337,276	392,931
สินค้าอุตสาหกรรม	114,573	431,341	572,406	929,921	981,498	1,060,442	1,046,939	1,113,244
สัดส่วน	0.25	1.18	1.67	2.40	2.40	2.60	3.10	2.83

ที่มา : UNCTAD

หมายเหตุ \* คือ ราคา f.o.b

จากตารางที่3 แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนรายได้จากการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมต่อสินค้าขั้นปฐมของประเทศกำลังพัฒนาที่สูงขึ้น และพ.ศ.2542 สินค้าอุตสาหกรรม(SITC5ถึง8 ไม่รวม SITC 68) ก็ทำรายได้ให้ประเทศกำลังพัฒนาถึง1.11ล้านล้านดอลลาร์ คิดเป็นมูลค่าถึงเกือบ3 เท่าของมูลค่าส่งออกสินค้าขั้นปฐม(SITC 0+1+2+3+4+68) อย่างไรก็ตามรายได้นี้ไม่สามารถเปรียบเทียบได้กับรายได้จากสินค้าชนิดเดียวกันที่ประเทศพัฒนาแล้วส่งออก อีกทั้งรายได้ที่เพิ่มจากการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมนี้ก็ไม่ได้ถูกกระจายอย่างเท่าเทียมภายในกลุ่มประเทศผู้ผลิตด้วยกัน มีเพียงชาติอุตสาหกรรมใหม่อย่างเกาหลีใต้ ฮังการี เวียดนาม ที่ได้รับรายได้ในส่วนนี้เพิ่มมากขึ้นกว่าผู้ผลิตชาติอื่น

### 3.2.2) การกระจุกตัวของสินค้าออกและตลาดสินค้าออก

การกระจุกตัวของการผลิตและส่งออก(Commodity Concentration)สินค้าขั้นปฐมเพียงไม่กี่ชนิดอย่างสูง หรือ การอิงอยู่กับรายรับจากการส่งออกสินค้าเพียงไม่กี่ชนิดนี้เอง เชื่อว่าเป็นสาเหตุหลักนำมาสู่ปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของตลาดส่งออกของประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะเมื่อประเทศพึ่งพารายได้จากการส่งออกสินค้าขั้นปฐมเป็นสำคัญ เนื่องจากในสถานการณ์ผิดปกติ เช่น การเก็บเกี่ยวไม่ได้ผล หรืออุปสงค์ของตลาดลดลงผิดปกติ ประกอบกับลักษณะของสินค้าขั้นปฐมที่อุปสงค์และอุปทานที่มีความยืดหยุ่นต่ำ ทำให้ราคาเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อยสามารถทำให้ปริมาณอุปสงค์และหรืออุปทานเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างสูง จึงส่งผลทันทีต่อรายรับจากการส่งออกของประเทศ รายได้ของผู้ผลิต รวมถึงระดับการจ้างงานภายในประเทศ

จากตารางการกระจุกตัวของสินค้าออก พบว่าประเทศกำลังพัฒนามีค่าการกระจุกตัวโดยเฉลี่ยสูงกว่าประเทศพัฒนาแล้วมาตั้งแต่อดีต สำหรับพ.ศ.2542 ประเทศกำลังพัฒนามีดัชนีการกระจุกตัวอยู่ในช่วงต่ำกว่า0.10ถึงมากกว่า0.50 มีค่าเฉลี่ยประมาณ0.211 ขณะที่ช่วง

กระจุกตัวของประเทศพัฒนาแล้วแคบกว่า คืออยู่ในช่วงต่ำกว่า 0.10 ถึงประมาณ 0.36 และมีค่าเฉลี่ยเพียง 0.141 เท่านั้น นอกจากนี้ ความหลากหลายของสินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนา (เฉลี่ย 176 ชนิด) ก็มีน้อยกว่าประเทศพัฒนา (228 ชนิด) แล้วอย่างมาก

ความสำคัญของการกระจุกตัวของสินค้าออกนี้ถูกกล่าวถึงในการศึกษาของ MacBean (1966) ที่แสดงหลักฐานว่าความไม่เสถียรภาพของการส่งออก จะยิ่งมีสูงขึ้น ในกรณีที่ 1) สินค้าขั้นปฐมเป็นสัดส่วนที่สูงในการส่งออกทั้งหมด 2) สินค้าขั้นปฐมมีน้อยชนิด ซึ่งลักษณะดังกล่าวยังเป็นลักษณะของสินค้าออกจากประเทศกำลังพัฒนาที่ยังคงพบอยู่ในปัจจุบัน ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วจากตารางที่ 3.2 และ 3.3

นอกจากนี้ในกรณีที่สินค้าถูกส่งออกไปกับประเทศหรือกลุ่มประเทศบางกลุ่มเท่านั้น ก็เป็นสาเหตุให้รายรับอิงอยู่กับประเทศผู้ซื้อ จึงมีการผันผวนอย่างรุนแรงได้ง่าย เช่น ชาติที่เคยตกเป็นอาณานิคมก็ต้องส่งออกให้ตลาดของประเทศแม่เป็นสำคัญ เศรษฐกิจและรายได้ของชาติเมืองขึ้นจึงขึ้นอยู่กับประเทศที่มีอำนาจเหนือเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้เรียกว่ามี “การกระจุกตัวของตลาดส่งออก (Geographical Concentration)”

ตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศกำลังพัฒนามักจะเป็นตลาดในประเทศพัฒนาแล้วดังได้กล่าวไปแล้ว จากรายการงานของ UNCTAD ปีพ.ศ. 2542 การกระจุกตัวของประเทศคู่ค้าสำคัญที่นำเข้าสินค้าขั้นปฐมจากประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ กลุ่มประเทศในยุโรป (ร้อยละ 19.2) , สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 16.9) , ญี่ปุ่น (ร้อยละ 11.7) และแคนาดา (ร้อยละ 9.6) สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมมีตลาดกระจุกตัวอยู่ในประเทศสหรัฐฯ (ร้อยละ 29.9) , ยุโรป (ร้อยละ 18.7) , ญี่ปุ่น (ร้อยละ 7.6) และออสเตรเลีย (ร้อยละ 1.6)

ตารางที่3.4 ดัชนีการกระจุกตัวของการส่งออก(Export Concentration Indices)

ปีพ.ศ.	2523		2533		2542	
	จน.สินค้าออกหลัก	ดัชนีการกระจุกตัว	จน.สินค้าออกหลัก	ดัชนีการกระจุกตัว	จน.สินค้าออกหลัก	ดัชนีการกระจุกตัว
<b>ประเทศพัฒนาแล้ว</b>						
นอร์เวย์	212	0.311	215	0.334	214	0.361
ฟินแลนด์	211	0.196	209	0.226	219	0.225
สวีเดน	230	0.097	229	0.106	232	0.151
แคนาดา	219	0.110	234	0.124	233	0.140
ญี่ปุ่น	217	0.118	219	0.139	225	0.137
ออสเตรเลีย	230	0.176	230	0.216	231	0.127
เยอรมัน	183	0.167	203	0.119	216	0.107
สหรัฐอเมริกา	236	0.064	236	0.078	235	0.089
สหราชอาณาจักร	237	0.083	236	0.061	236	0.085
ฝรั่งเศส	237	0.054	237	0.060	236	0.074
อิตาลี	232	0.063	234	0.058	235	0.055
<b>ประเทศกำลังพัฒนา</b>						
ฟิลิปปินส์	163	0.215	180	0.285	195	0.502
ปากากัว	na	na	56	0.435	89	0.414
เบลีซ	na	na	na	na	19	0.404
ชิลี	na	na	183	0.396	207	0.279
สิงคโปร์	230	0.235	228	0.194	222	0.249
แทนซาเนีย	na	na	na	na	128	0.247
เปรู	162	0.264	142	0.274	180	0.242
ศรีลังกา	81	0.387	128	0.279	140	0.231
โบลีเวีย	39	0.389	51	0.321	122	0.228
กัวเตมาลา	na	na	127	0.277	172	0.223
มาเลเซีย	204	0.303	218	0.184	227	0.221
มาดากัสการ์	45	0.501	71	0.306	69	0.203
ฮ่องกง	160	0.164	174	0.146	178	0.191
อุรุกวัย	na	na	144	0.223	161	0.178
อินเดีย	206	0.112	207	0.142	220	0.161
ไซปรัส	119	0.148	91	0.210	101	0.160
ไต้หวัน	207	0.117	216	0.086	217	0.156
เกาหลีใต้	202	0.085	211	0.103	217	0.154
อาร์เจนตินา	190	0.154	214	0.142	219	0.130
อินโดนีเซีย	130	0.530	198	0.267	223	0.120
เม็กซิโก	na	na	211	0.320	229	0.118
ไทย	164	0.201	207	0.098	221	0.108
บราซิล	na	na	210	0.101	226	0.088
จีน	na	na	229	0.080	233	0.073

ที่มา : UNCTAD Handbook of Statistics 2001 , UNCTAD

### 3.2.3) แนวโน้มราคาสินค้าผันผวนในระยะสั้นและลดลงในระยะยาว

ตั้งแต่พ.ศ.2523 ราคาสินค้าเบื้องต้นเริ่มตกต่ำลงเรื่อยมา UNCTAD รายงานว่าราคาสินค้าที่แท้จริง หรือ มูลค่าของสินค้าขั้นปฐมส่งออกของประเทศกำลังพัฒนาในหน่วยสินค้าอุตสาหกรรมที่ส่งออกโดยประเทศพัฒนาแล้ว มีอัตราลดลงร้อยละ5ต่อปีไปจนถึงพ.ศ.2530 หลังจากนั้นราคาเบื้องต้นของสินค้าทั่วไปมีระดับตกต่ำลงประกอบกับราคาสินค้าอุตสาหกรรมไต่ระดับเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทำให้ราคาสินค้าที่แท้จริงยังคงตกต่ำอย่างต่อเนื่องที่อัตราเดิมคือร้อยละ5 ต่อปี ไปจนถึงพ.ศ.2536

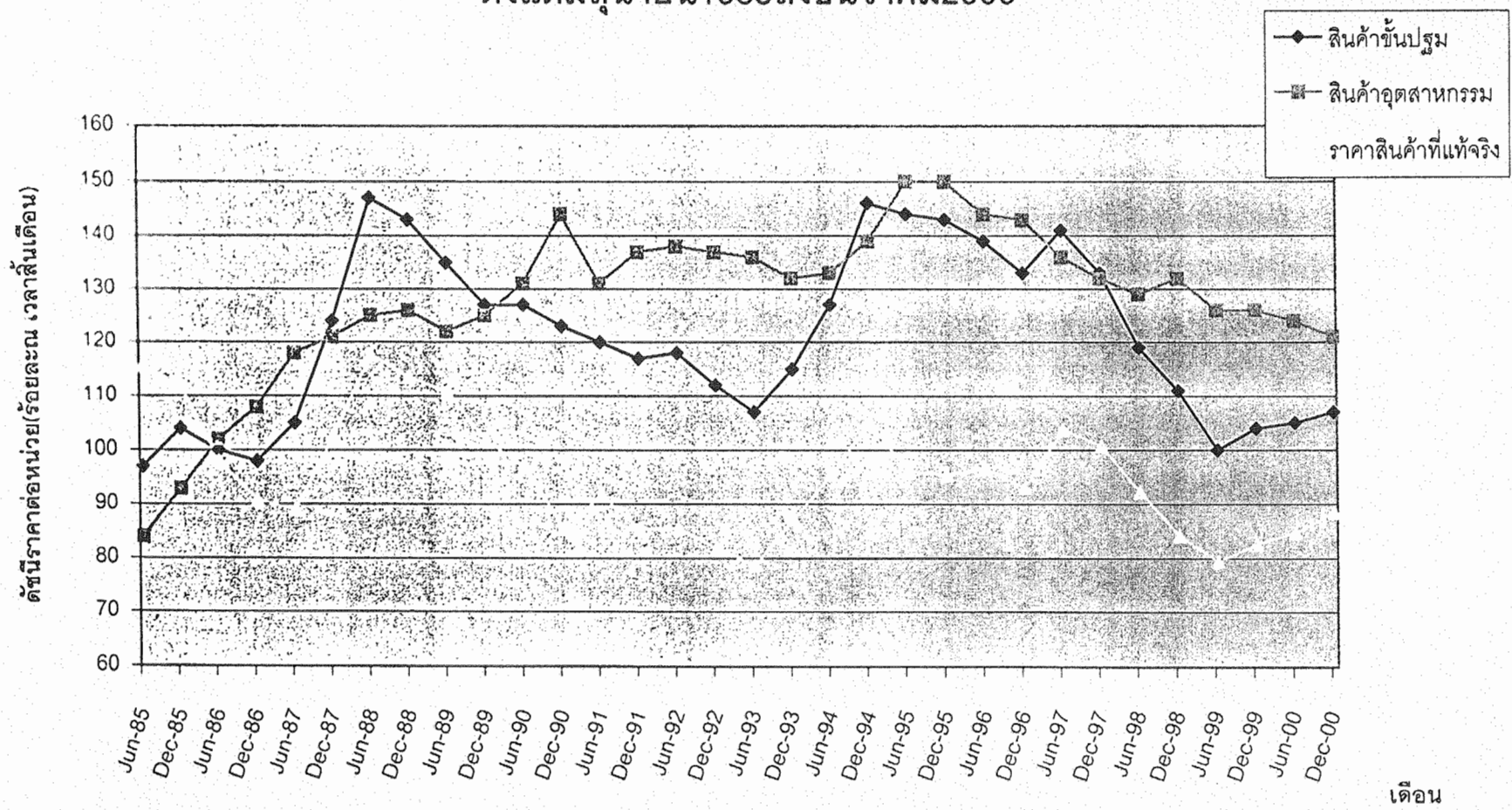
ความจริง การตกต่ำของระดับราคาสินค้าที่แท้จริงตั้งแต่พ.ศ.2523เป็นต้นมา ถือว่าเป็นสถานการณ์ที่รุนแรงมาก ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนหลังเกิดเศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำครั้งใหญ่(Great Depression) พ.ศ.2533ราคาที่แท้จริงตกลงไปต่ำกว่าระดับราคาในปี2523ถึงร้อยละ45 และเป็นระดับที่ต่ำกว่าระดับราคาของพ.ศ.2475 ถึงร้อยละ10ทีเดียว

ตั้งแต่พ.ศ.2530ถึงปัจจุบัน ระดับราคาสินค้าทั่วไปยังคงลดระดับลงเรื่อยมา ยกเว้นในระหว่างพ.ศ.2536-2538 ที่ระดับราคาเบื้องต้นถูกบิดเบือนจากอัตราเงินเฟ้อและการเก็งกำไรในประเทศต่างๆ ต่อจากนั้น ราคาสินค้าที่แท้จริงก็ตกต่ำตามราคาสินค้าเบื้องต้นที่ยังคงตกไปต่ำกว่าระดับต่ำสุดของช่วงพ.ศ.2536 อย่างไรก็ตาม หลังพ.ศ.2538ราคาเบื้องต้นของสินค้าอุตสาหกรรมที่ย่ำแย่ตามภาวะเศรษฐกิจของผู้ส่งออกใหญ่ของประเทศพัฒนาแล้ว ยังพอจะช่วยให้ราคาสินค้าที่แท้จริงไม่ตกต่ำจนเกินไป ประกอบกับราคาสินค้าทั่วไปที่ดีขึ้น ทำให้ยังพอจะเห็นสัญญาณการฟื้นตัวของมูลค่าสินค้าทั่วไปที่แท้จริงอยู่บ้าง

เมื่อถึงพ.ศ.2543 ราคาสินค้าทั่วไปฟื้นตัวขึ้นหลังจากตกอย่างฮวบฮาบเมื่อปี2541-2542 แม้การเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ2เป็นอัตราบวกครั้งแรกในรอบ5ปี แต่ระดับราคาที่แท้จริงก็ยังคงอยู่ต่ำกว่าปี2539-2540<sup>1</sup> การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นในทุกๆภูมิภาคผลักดันให้อุปสงค์ในสินค้าจำนวนมากเพิ่มขึ้น ลดระดับคงคลังของผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้ากาแฟ โกโก้ ชา ข้าว ไม้เขตร้อน และสินค้าเกษตรอื่นๆ ก่อนจะปรับสมดุลของอุปสงค์และอุปทานและดึงราคาสินค้าเกษตรทั่วไป (เว้นกาแฟ โกโก้ น้ำตาล น้ำมันพืช)ให้สูงขึ้นได้

<sup>1</sup> The United Nations , The least developed countries 2000 report (New York : The United Nations, 2000)

ภาพ 3.1 แนวโน้มราคาสินค้าออกต่อหน่วยและราคาที่แท้จริงของประเทศกำลังพัฒนา  
ตั้งแต่มิถุนายน 1985 ถึง ธันวาคม 2000



ที่มา : กองทุนการเงินระหว่างประเทศ , องค์การสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา

## - สาเหตุด้านอุปสงค์

ความเจริญเติบโตที่ลดลงจนถึงขั้นถดถอยของประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งถือเป็นประเทศผู้บริโภคลักษณ์ของโลกมีความต้องการวัตถุดิบป้อนโรงงานและสินค้าอาหารลดลง กอปรกับการคาดการณ์แนวโน้มราคาสินค้าจะหดตัวในระยะยาว ซึ่งแม้จะคล้ายกับการมองอนาคตของสินค้าในแง่ร้ายเกินไป แต่ก็อยู่บนหลักความจริงที่ว่า “การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี จะยกระดับความสามารถในการผลิต และเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้สินค้าเน้นใช้วัตถุดิบ-แรงงานแบบเดิม ไปสู่สินค้าจากอุตสาหกรรมหนัก” เช่น การพัฒนาวัตถุดิบสังเคราะห์จะกระทบกับอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบธรรมชาติ รูปแบบอุปสงค์ที่เปลี่ยนไปนี้ทำให้การผลิตสินค้าขั้นปฐมลดลง ทำยที่สุดผู้บริโภคจะเคยชินกับสินค้าที่ผลิตด้วยเทคโนโลยีขั้นสูงจากประเทศพัฒนาแล้ว การเติบโตของตลาดสินค้าขั้นปฐมน่าจะหยุดชะงักและราคาสินค้าขั้นปฐมจึงน่าจะสวนทางกับราคาสินค้าอุตสาหกรรมในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการผลิต อาจเป็นการยกระดับความต้องการสินค้าขั้นปฐมบางรายการ อย่างเช่น ยาง ฝ้าย ขนสัตว์ เป็นต้น ซึ่งสินค้านี้ยังคงความสามารถในการแข่งขันกับวัตถุดิบสังเคราะห์และสินค้าทดแทนอื่นๆได้ในปัจจุบัน แนวโน้มราคาสินค้าดังกล่าวในระยะยาว จึงขึ้นกับความเจริญทางเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนาเอง เพราะจากตารางที่ 2 ในขณะที่ตลาดสินค้าขั้นปฐมในประเทศพัฒนาแล้วหดตัวลง แต่กลับสามารถขยายตลาดได้มากขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน ตั้งแต่หลังพ.ศ.2523 เป็นต้นมา โดยเฉพาะตลาดในประเทศอุตสาหกรรมใหม่(NICs)ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้น หากประเทศกำลังพัฒนาที่อยู่ในเขตต่างๆของโลกมีการเติบโตมากขึ้นเท่าใด แนวโน้มราคาจะดีขึ้นในระยะยาวมากขึ้นเท่านั้น มีเป็นไปได้ว่าจะเกิดผลไม่เป็นไปตามพวกที่มองราคาสินค้าในแง่ร้ายเกินไป

ลักษณะอุปสงค์ของสินค้าออกที่ไม่มีความยืดหยุ่นต่อราคา ทำให้การเลื่อนขึ้นลงของเส้นอุปสงค์หรืออุปทานรวมในระยะสั้นนำไปสู่ราคาที่เปลี่ยนแปลงเป็นสัดส่วนสูง กล่าวคือ อุปสงค์ของสินค้าขั้นปฐมที่ลดลงอย่างฮวบฮาบมีแนวโน้มจะส่งผลเสีย(Adverse Effect)จากราคาที่เปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทำให้รายรับจากการส่งออกที่เป็นสัดส่วนมากในรายรับของประเทศกำลังพัฒนาหดตัวมากตามไปด้วย กระทั่งไปถึงรายได้ภายในประเทศผู้ผลิต และการจ้างงานในประเทศเหล่านั้น

## - สาเหตุด้านอุปทาน

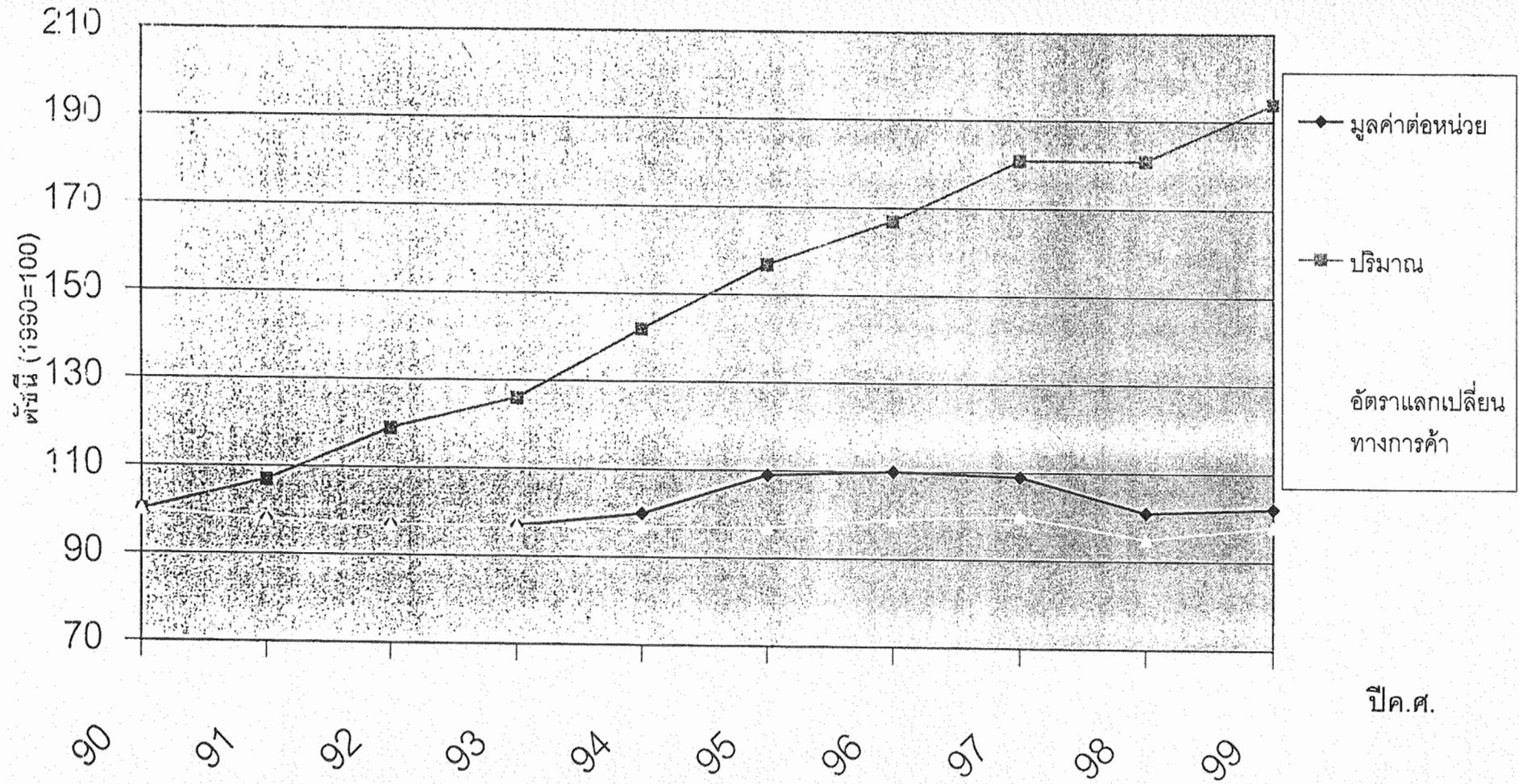
แม้ว่าแนวโน้มระยะยาวของอุปสงค์สินค้ายังไม่ชัดเจน แต่จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ปัจจัยด้านอุปทานเป็นกลจักรสำคัญที่ดึงราคาสินค้าให้คงอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งเช่นเดียวกับอุปสงค์ของสินค้าออก อุปทานที่ไม่ยืดหยุ่นและรายรับจากการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนาที่มีลักษณะเฉพาะของสินค้านั้นๆ จะไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกับสินค้าในตลาดโลก อย่างเช่น การส่งออกจากบางประเทศจะเพิ่มขึ้นเมื่อเวลาที่ตลาดโลกประสบภาวะขาดแคลนและราคาที่ถูกบิดเบือนจนสูงเกินไป ทำให้รายรับของประเทศเหล่านี้จึงผันผวนมากกว่ารายรับของสินค้าเดียวกันในตลาดโลก

ปัจจัยด้านอุปทานที่กดดันราคาสินค้าในตลาดโลกให้คงที่ในระดับต่ำมาตลอด ได้แก่ ปริมาณสินค้าออกจากประเทศกำลังพัฒนาที่ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในอดีตการที่ราคาสินค้าตกต่ำจะทำให้เกิดการลดหรือหยุดการผลิต เนื่องจากมีต้นทุนสูงหากขายได้ราคาไม่ดี (แม้จะมีข้อจำกัด เนื่องจากเป็นธรรมชาติของผู้ผลิตที่มักจะตอบสนองความต้องการที่หดตัวลงได้ล่าช้าอยู่บ้าง) แต่ปัจจุบันการตอบสนองของผู้ผลิตกลับเป็นแบบเพิ่มการผลิต เพิ่มอุปทานให้มากยิ่งขึ้น เพื่อแก้ปัญหาราคาคงต่ำ จึงมีแนวโน้มว่าราคาสินค้าจะตกต่ำยาวนาน(ดูรูปที่3.2 ประกอบ)

ปัจจัยเกื้อหนุนให้มีการผลิตเพิ่ม ได้แก่ วิธีการผลิตและเลือกสินค้าที่ให้ผลได้สูง อย่างสินค้าที่เป็นเครื่องดื่มสำหรับเมืองร้อน(tropical beverages , cocoa) สามารถเพิ่มสินค้าได้มากด้วยต้นทุนสินค้าทางการเกษตรที่ต่ำ การลงทุนใหม่และการย้ายฐานการผลิตไปสู่ประเทศที่มีต้นทุนต่ำอย่างประเทศอุตสาหกรรมใหม่ที่เพิ่งเปิดตลาด รวมกับนโยบายที่มีการเลียนแบบกันทั่วไปในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ การลดค่าเงินในตลาดแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ เพื่อรักษาตลาดส่งออกในต่างประเทศไว้ วิธีการนี้เป็นการลดราคาสินค้าในรูปเงินต่างประเทศ แต่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อราคาในสกุลเงินท้องถิ่น จึงไม่มีผลกระทบให้เกิดการหดตัวในการผลิตสินค้าของประเทศ จะเป็นการชดเชยการผลิตเพิ่มเมื่อได้รับผลกระทบ จากราคาภายนอกที่ตกต่ำ นโยบายส่งเสริมการส่งออกในหลายๆประเทศที่เกิดขึ้นพร้อมๆกัน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีการเพิ่มปริมาณการส่งออก บางสินค้าก็เป็นการเพิ่มปริมาณสินค้าคงคลังที่ขายไม่ได้ ปัจจัยต่างๆเริ่มกดราคาสินค้าที่แท้จริงให้ยิ่งตกต่ำลงอีก

นอกจากนั้น ด้านอุปทานยังสามารถเกิดจาก ช่องทางการได้รับสินเชื่อและเทคโนโลยีใหม่ๆที่มีอยู่จำกัด , ต้นทุนค่าขนส่ง และนโยบายของประเทศประกอบกัน พ.ศ.2540

ภาพ3.2 ดัชนีทางการค้าของประเทศกำลังพัฒนา



ที่มา : องค์การสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา



ธนาคารโลก<sup>2</sup> มีบทวิเคราะห์ว่า “ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดว่าเกิดการผันผวนของราคาในตลาดโลกของสินค้าจากทวีปแอฟริกา ซึ่งสามารถเพิ่มค่าเป็นสองเท่าในปีหนึ่งแล้วกลับตกลงอย่างมากในปีต่อมา.....ประมาณร้อยละ40ของรายรับจากการส่งออกของแอฟริกาจะถูกหักเป็นต้นทุนรายจ่ายสำหรับค่าขนส่งและประกันภัยระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล (Landlocked) ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายต่อต้านการแข่งขันในกิจการขนส่ง(anti-competitive cargo reservation policies)”

นโยบายของประเทศกำลังพัฒนาบ้างก็มีความขัดแย้งในตัวเอง เพราะเป็นปกติที่ผู้วางนโยบายของประเทศต้องเลือกเป้าหมายทางเศรษฐกิจสูงสุดอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าประเทศเลือกความเจริญเติบโตก็อาจต้องละเลยเสถียรภาพของราคาไปบ้าง กล่าวได้ว่า เมื่อเงินและทุนทางกายภาพเป็นสิ่งที่ทดแทนกันได้ หากมูลค่าของเงินตกลง ประชาชนจะหันไปถือครองสินทรัพย์ทางกายภาพแทน ดังนั้นการเร่งการเติบโตของผลผลิตในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศด้อยพัฒนาและกลุ่มลาตินอเมริกา มักใช้นโยบายเงินเพื่อเร่งความเจริญทางเศรษฐกิจ ผลที่ตามมาก็คือ ระดับราคาสินค้าภายในประเทศเหล่านี้จะแกว่งไปมา ไม่สามารถรักษาเสถียรภาพได้

ในกรณีของประเทศพัฒนาแล้ว มีการสนับสนุนรายได้ของเกษตรกรในประเทศด้วยกลไกต่างๆ อันประกอบด้วย กำแพงภาษีสำหรับสินค้าอาหารที่มีต้นทุนต่ำกว่าที่จะเข้ามาแข่งขันภายในประเทศได้ เป็นการบิดเบือนราคาสินค้าในประเทศให้สูงขึ้น การบริโภคภายในประเทศจึงลดลง แต่สินค้าส่วนเกินจะถูกส่งออกภายใต้การสนับสนุนของรัฐ มีรายงานว่าพ.ศ.2540และ2541 ประเทศร่ำรวยอุดหนุนผู้ผลิตภายในประเทศคิดเป็นร้อยละ32และ37ของมูลค่าผลผลิตรวม<sup>3</sup> ปริมาณอุปทานในตลาดโลกจึงสูงกว่าที่ควร ราคาถูกกดดันให้ยิ่งต่ำและไม่มีเสถียรภาพ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจจึงจะเกิดกับผู้ส่งออกไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งออกของประเทศพัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนาก็ตาม

กระนั้น ความสูญเสียจะเห็นได้ชัดเจนกับประเทศกำลังพัฒนามากกว่า ดังคำกล่าวของ Jim Wolfensohn<sup>4</sup>ประธานธนาคารโลกที่ว่า “สมาชิกOECDใช้เงินถึง 350 พันล้านเหรียญต่อปี ในการอุดหนุนการเกษตรกรรม ซึ่งคิดเป็น7เท่าของเงินงบประมาณในการพัฒนาประเทศของพวกเขา

<sup>2</sup> Yeats, A J , Did domestic policies marginalize Africa in international trade? , World Bank , 1997.

<sup>3</sup> OECD , “Agricultural policies in OECD countries :Monitoring and evaluation” , OECD publication , 1999.

<sup>4</sup> World Bank , World bank press releases , November 13,2001.

เขา การอุดหนุนนี้จะกีดกันประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศไม่ให้ส่งออกมายังประเทศร่ำรวย  
ได้.....เราจะไม่มีความก้าวหน้าในการพัฒนาอย่างแท้จริง ตราบใดที่คนงานในประเทศ  
ยากจนถูกตั้งกำแพงภาษีเป็นสองเท่าของคนงานในประเทศร่ำรวย”

## บทที่ 4

### ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกในประเทศกำลังพัฒนา

#### 4.1 ประสพการณ์อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าที่ถดถอยและความไม่มีเสถียรภาพของราคาสินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนา

ความเชื่อในเรื่องการส่งออกสินค้าขั้นปฐมจะนำมาซึ่งความเติบโตให้ประเทศกำลังพัฒนา ทำให้ชาติยากจนต่างมีความหวังว่าการส่งออกของตนจะขยายต่อไปพร้อมกับรายได้ประชาชาติของประเทศร่ำรวยที่นำเข้าสินค้า และหวังไปถึงว่ารายได้ของตนจะเติบโตที่อัตราเดียวกันนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม ศักยภาพการส่งออกสินค้าขั้นปฐมของประเทศกำลังพัฒนาในความเป็นจริง ไม่ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและบริโภคของชาติอุตสาหกรรมไปด้วย กลับเป็นการทำร้ายประเทศกำลังพัฒนาด้วยการเติบโตของการส่งออกที่ลดลงมากกว่ารายได้ของประเทศอุตสาหกรรม นักเศรษฐศาสตร์พยายามหาเหตุผลมาอธิบายเหตุการณ์ดังกล่าวตามEngel's Law

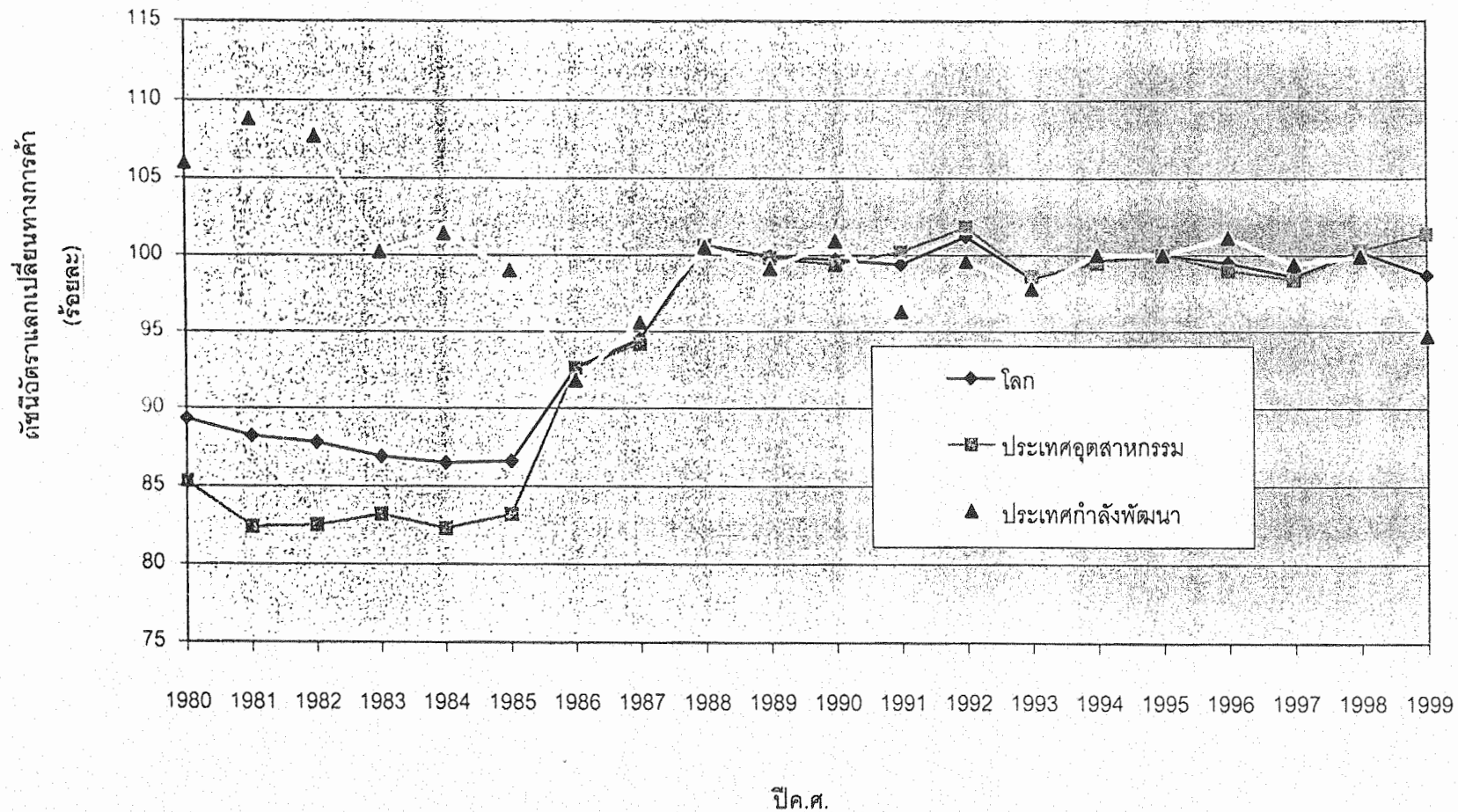
Engel พบว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นกลับทำให้สัดส่วนเงินที่ใช้ไปกับสินค้าอาหารและเครื่องใช้ลดลง อุปสงค์สำหรับสินค้าดังกล่าวและสินค้าเกษตรกรรมไม่ได้เพิ่มเร็วเท่ากับอุปสงค์ของสินค้าอุตสาหกรรมและบริการ รายได้ของภาคเกษตรของประเทศผู้ผลิตจึงลดลง สำหรับประเทศพัฒนาแล้วก็พบว่าอุปสงค์ต่อรายได้ของสินค้าอาหารมีค่าค่อนข้างน้อยกว่า $1/2$  ทำให้การเพิ่มการนำเข้าสินค้าอาหารค่อนข้างช้ากว่าการเติบโตของรายได้ การเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมการผลิตก็มีส่วนในการชะลอการเติบโตนี้ด้วย เพราะผู้ผลิตมักจะพยายามลดต้นทุนและเพิ่มผลได้ ด้วยการใช้จ่ายประเภทสำเร็จรูปและวัตถุดิบสังเคราะห์แทน

มีรายงานว่าระหว่างปีพ.ศ.2506-2529 ผลผลิตอุตสาหกรรมของโลกเติบโตประมาณร้อยละ3.9ต่อปี ขณะที่มีการบริโภควัตถุดิบธรรมชาติเพียงร้อยละ1.5เท่านั้น ประเทศที่มีการสะสมรายได้มากขึ้นหันไปใช้จ่ายกับภาคบริการแทนสินค้า ลดการนำเข้าสินค้าประเภทวัตถุดิบลง<sup>1</sup>

ผลได้จากการค้าระหว่างประเทศจะถูกจัดสรรระหว่างคู่ค้าอย่างไรจึงยังเป็นที่ยกมครืออยู่ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่สินค้ากระจุกตัวอยู่กับสินค้าขั้นปฐม คาดว่ากำไรจากการค้าจะทวีคูณและตกอยู่กับประเทศอุตสาหกรรมในสัดส่วนสูงกว่า ดังจะเห็นได้จากรูปที่4.1

<sup>1</sup> Gillis , Perkins, Roemer and Snodgrass , Economics of development : 466-467.

ภาพ4.1 แนวโน้มดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทปีค.ศ.1980-1999



ที่มา : กองทุนการเงินระหว่างประเทศ

อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้าของประเทศกำลังพัฒนามีแนวโน้มกว้างไปมาในทางลดลง หรืออาจกล่าวได้ว่า ราคาสินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนา เปรียบเทียบกับราคาสินค้าเข้าไม่มีเสถียรภาพในระยะสั้นและมีแนวโน้มลดลงในระยะยาว

ตรงกับที่ Yeats รายงานว่า “ระหว่างพ.ศ.2518-2538 มูลค่าการส่งออกของสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น4เท่า ในขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มมากถึง9เท่า ในช่วงเวลานั้นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ได้กระจายการผลิตไปในสินค้าอุตสาหกรรม แต่ประเทศในอาฟริกายังคงส่งออกสินค้าขั้นปฐม(น้อยกว่า3ประเภท) เช่น Ugandaส่งออกกาแฟถึงมากกว่าร้อยละ80 ที่เหลือคือใบชา ต่อมาความต้องการสินค้าประเภทกาแฟ ชาและยาสูบในตลาดโลกที่ลดลง ทำให้อาฟริกามีส่วนในการส่งออกสินค้าเกษตรลดลงจากร้อยละ20ในพ.ศ.2516 เหลือเพียงร้อยละ11ในปี2538 เท่านั้น”

สำหรับแนวโน้มของอัตราการการค้าของประเทศพัฒนาแล้วที่สูงขึ้น เนื่องจากอำนาจผูกขาดในการผลิตของชาติอุตสาหกรรมยังคงส่งผลให้ราคาสินค้าอุตสาหกรรมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลได้ที่ตกแก่ประเทศพัฒนาแล้วเกิดจากรายรับที่สูงขึ้นเนื่องจากราคาที่สูงขึ้นมากกว่าการลดราคาสินค้าของตนลง ขณะที่สินค้าส่งออกประเภทสินค้าขั้นปฐมของประเทศกำลังพัฒนาอยู่ในตลาดแบบแข่งขัน ผลได้จากการผลิตจึงถูกจัดสรรในหมู่ผู้บริโภคในรูปของราคาที่ลดลง กล่าวได้ว่าพลังตลาดผูกขาดของสินค้านำเข้าและตลาดแบบแข่งขันของสินค้าส่งออก ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาเผชิญกับภาวะอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าถดถอย และยังรายได้ของประเทศเพิ่มก็ยังมีแนวโน้มว่าประชาชนจะใช้จ่ายไปกับสินค้าอุตสาหกรรมมากกว่าสินค้าขั้นปฐม ยิ่งสร้างแรงกดดันให้ประเทศกำลังพัฒนาทบทวิมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามปีพ.ศ.2540 สินค้าขั้นปฐมที่ส่งออกจากอาฟริกายังสูงถึง3ใน4ของผลผลิตโลก และร้อยละ90เป็นสินค้าออกของ20ประเทศเท่านั้น มีรายงานว่าประเทศยากจนที่เป็นหนี้ อยู่ในภาวะรุนแรง(Heavily Indebted Poor Countries : HIPC)ต้องพึ่งพารายรับจากสินค้าขั้นปฐมมากกว่าครึ่งหนึ่งของสินค้าออกทั้งหมด คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยร้อยละ84 เทียบกับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหมดที่มีรายรับจากสินค้าขั้นปฐมเฉลี่ยร้อยละ55 และในประเทศHIPCทั้งหมดมี15 ประเทศที่รายรับจากการส่งออกสินค้าเพียงไม่กี่ชนิดมีส่วนในรายรับรวมสูงกว่าร้อยละ90 โดยเฉพาะสินค้าโกโก้และกาแฟ คาดว่าร้อยละ20และ60ของผลผลิตกาแฟและโกโก้ของโลกมาจากประเทศHIPC 3 ประเทศหลัก ได้แก่ Cameroon , Cote d'Ivoire และ Ghana

ความสำคัญของสินค้าขั้นปฐมเพียงไม่กี่ชนิดที่เป็นรายได้หลักประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศที่ยากจนและมีภาระหนี้ที่สูง ทำให้การผันผวนของราคาสินค้าส่งผลกระทบต่อประเทศเหล่านี้อย่างมาก ดังรายงานว่า “พ.ศ.2526-2541 ราคาสินค้าหลายชนิดผันผวนไปจากราคาเฉลี่ย อยู่ในช่วงต่ำกว่าร้อยละ50ถึงสูงกว่าร้อยละ150 สำหรับโกโก้มีราคาค่าผันผวนระหว่างร้อยละ60ถึง170 ราคากาแฟอยู่ในช่วงร้อยละ40ถึงร้อยละ195 ทำให้ประเทศกำลังพัฒนามากกว่า40ประเทศที่อาศัยรายรับจากสินค้าขั้นปฐม2หรือ3ชนิดมากกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้ทั้งหมด มีสถานะหนี้ในขั้นวิกฤติ”<sup>2</sup> เช่น รายรับจากการส่งออกกาแฟของUgandaลดลง ตามราคากาแฟไปอยู่ที่47ในพ.ศ.2536จากดัชนีรายรับ100ของปีฐานในพ.ศ.2528 และเพิ่มอย่างรุนแรงตามราคากาแฟในตลาดโลกไปที่170เมื่อพ.ศ.2540

นอกจากหลายประเทศจะตกอยู่ในภาวะหนี้ขั้นรุนแรงจากรายรับที่ไม่แน่นอน ยังเนื่องจากราคาสินค้านำเข้าประเภทอาหารและพลังงานที่ไม่แน่นอน ตามรายงานดังกล่าว “พ.ศ.2540มีประเทศกำลังพัฒนาไม่ต่ำกว่า30ประเทศที่ต้องนำเข้าอาหารและน้ำมัน คิดเป็นมูลค่ามากกว่าร้อยละ20ของการนำเข้าทั้งหมด ประกอบด้วย Senegal Yemen Mauritania Mali Burkina Faso Chad Togo Guinea-Bissau Mozambique Congo Republic Laos Sierra Leone Guinea Uganda Cote d'Ivoire Zambia Madagascar”

เมื่อการพึ่งพาสินค้าขั้นปฐมทั้งในการนำเข้าและส่งออกของประเทศกำลังพัฒนาสูง แต่รายรับและรายจ่ายกลับมีความไม่แน่นอน ทั้งที่มีการค้าขาย มีการเปิดประเทศมากยิ่งขึ้น ประกอบกับความสามารถในการนำเข้าสินค้าทุนที่ลดลง หรือ อัตราแลกเปลี่ยนที่ไม่ยุติธรรมในสายตาประเทศกำลังพัฒนานี้ ทำให้ในอดีตหลายประเทศเคยปฏิเสธการเข้าร่วมค้าอย่างเสรีในตลาดโลกมาแล้ว

ขณะที่คุณภาพของทฤษฎีและการศึกษา(Theoretical and Empirical Analysis)ยังเป็นที่คลุมเครือ แต่คงเห็นได้ชัดว่าประเทศกำลังพัฒนาไม่ได้ยอมรับไปเสียทีเดียวว่า ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกจะไม่สร้างปัญหาให้กับประเทศ เพราะยังมีความเป็นไปได้ว่า

---

<sup>2</sup> International Task Force on Commodity Risk Management in Developing Countries , Dealing with commodity price volatility in developing countries : A proposal for a market-based approach , September 7,1999.

1) แม้จะไม่มีงานวิจัยชิ้นใดแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ประเทศใดประเทศหนึ่งได้รับผลอย่างรุนแรงจากความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก แต่ยังคงมีงานวิจัยที่พบผลของความไม่มีเสถียรภาพต่อเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง

2) แม้กระทั่งผลการศึกษาที่ว่าความไม่มีเสถียรภาพกลับส่งผลดีให้เกิดการสะสมทุนในประเทศ ก็ไม่ได้อธิบายถึงสาเหตุที่ยังคงพบปัญหาที่เกิดจากความไม่มีเสถียรภาพขยายตัวอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่นอกเหนือจากการศึกษา

อย่างไรก็ดี ประเทศเหล่านี้ก็ไม่สามารถทดแทนกระแสการค้าเสรีและชาติพัฒนาแล้วเองก็มีการตอบสนองความต้องการของชาติกำลังพัฒนาด้วยการชดเชยในรูปแบบต่างๆ และสิทธิพิเศษในระยะหลัง และก็อาจเป็นเหตุผลที่ไม่เพียงพอที่จะชี้ชัดว่า ความเจริญของประเทศที่ความแตกต่างกันมีสาเหตุมาจากความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกที่แตกต่างกันอย่างเดียว เพราะในกลุ่มประเทศที่มีความไม่มีเสถียรภาพอย่างสูงก็พบว่า มีอัตราเจริญเติบโตที่สูงได้เช่นกัน

หนทางที่ประเทศกำลังพัฒนาทำได้ คือ ยอมรับกระแสหลักในการเปิดเสรีทางการค้ากับต่างประเทศ ตามความเชื่อว่าการค้าระหว่างประเทศจะเป็นที่มาของรายรับ และรายรับนี้จะสร้างความเจริญเติบโตให้กับประเทศที่มีส่วนร่วมในตลาดโลก ประเทศยากจนยังคงต้องพึ่งพาสินค้าอื่นๆ ที่ตนไม่สามารถผลิตได้และหวังว่าการส่งออกสินค้าที่ตนผลิตได้จะทำให้ประเทศเติบโตได้ตามวิถีทางที่ประเทศพัฒนาแล้วเคยดำเนินมาก่อน

ในขณะที่มีการค้าขายระหว่างประเทศ นโยบายเพื่อช่วยเหลือขานายากจนในประเทศ ที่ได้รับผลกระทบจากความไม่มีเสถียรภาพของราคาสินค้า จึงถูกริเริ่มขึ้นในรูปแบบต่างๆ มากมาย โดยมีเป้าหมายเพื่อชดเชยรายรับที่ไม่มีเสถียรภาพ ที่ขานาจะสูญเสียไปในกรณีที่ราคาสินค้าขึ้นปฐมนั่นพวนไปตามผลกระทบจากภายนอก หรือผันพวนไปตามภาวะราคาสินค้าในตลาดโลก

#### 4.2 การรับมือราคาสินค้าผันพวนของนานาประเทศ

ในหลายทศวรรษที่ผ่านมา นานาประเทศพยายามสร้างกลไกราคาที่มีเสถียรภาพในหลายรูปแบบ เพื่อจำกัดผลกระทบจากราคาที่ผันพวนในตลาดสินค้า ทั้งความช่วยเหลือทางเทคนิคโดยความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับความร่วมมือจากองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (UNCTAD) และธนาคารโลก และการดำเนินนโยบายระดับ

ประเทศเพื่อให้ตลาดสินค้ามีเสถียรภาพ ป้องกันการความไม่แน่นอนของรายรับของผู้ผลิต ที่เชื่อว่าจะเป็นอุปสรรคกับการลงทุน และการเติบโตของประเทศในระยะยาว

ความผันผวนของราคาสินค้าเป็นหัวข้อหลักตั้งแต่มีการก่อตั้งสถาบัน Bretton Woods พ.ศ.2486 เคนส์เสนอให้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนขึ้นกับดัชนีราคาสินค้า30ประเภทที่มีการค้าขายสูงที่สุด(Most-traded commodities) เพราะวิธีการนี้จะทำให้ราคาสินค้าและความไม่แน่นอนของรายรับจากการค้า ที่เกิดจากการแกว่งของราคาสินค้าจะถูกทำให้มีเสถียรภาพโดยอัตโนมัติ

แม้ว่าความคิดของเคนส์จะไม่ได้รับการตอบรับในขณะนั้น แต่ก็เป็นการก้าวแรกให้ผู้วางนโยบายในเวลาต่อมา สนใจที่จะป้องกันผลกระทบระยะสั้นจากภายนอกต่อการค้าของประเทศไม่ให้แพร่ขยายเป็นความตกต่ำทางเศรษฐกิจครั้งรุนแรงเหมือนอดีต นักเศรษฐศาสตร์ก็หันมาศึกษาและชี้หลักฐานของความสัมพันธ์ระหว่างความผันผวนระยะสั้นและผลกระทบในทางลบต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านอัตราการลงทุนที่ลดลง จึงคาดว่า การจัดการความผันผวนในระยะสั้นของการค้าจะสร้างผลได้ระยะยาวจากความเติบโต การกระจายรายได้ ลดภาวะยากจนของประเทศกำลังพัฒนา

หลังพ.ศ.2493เป็นต้นมา รัฐบาลในหลายประเทศซึ่งเป็นผู้ผลิตสินค้าสำคัญของโลก เริ่มดำเนินการบริหารตลาดสินค้าผ่านข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศ ประเทศผู้ผลิตเสนอว่าประเทศตนไม่เพียงจะได้รับผลเสียจากตลาดไม่มีเสถียรภาพ แต่ยังผลจากอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าตกต่ำด้วย ต่อมา ภายใต้การประชุมสหประชาชาติจึงมีการทำข้อตกลงความร่วมมือด้านสินค้าระหว่างประเทศ 5ประเภท ได้แก่ น้ำตาล(พ.ศ.2497) ดีบุก(พ.ศ.2497) กาแฟ(พ.ศ.2505) โกโก้(พ.ศ.2515) และยางธรรมชาติ(พ.ศ.2523)

ข้อตกลงด้านสินค้าส่วนใหญ่สนใจไปที่การเปลี่ยนแปลงภาวะตลาดในระยะยาว หากทางเปลี่ยนแนวโน้มหรืออย่างน้อยทำให้อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าที่ถดถอยน้อยลงด้วยการควบคุมปริมาณ หากทางลดราคาสินค้าที่ผันผวนด้วยการหากันชนให้สินค้า คือ การคงคลังหรือทำBuffer Stock และวิธีการรูปแบบต่างๆ ดังจะกล่าวถึงต่อไป



#### 4.3ความเป็นมาของข้อตกลงว่าด้วยสินค้าระหว่างประเทศ

ประเทศกำลังพัฒนาารู้สึกว่าไม่ได้รับสัดส่วนที่ยุติธรรมจากการขยายการค้าโลก และไม่ได้รับรายได้ที่เพียงพอจากการมีส่วนร่วมในการค้าระหว่างประเทศ หมายความว่า รายรับจากการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนานั้น เพิ่มไม่เร็วพอเมื่อเทียบกับรายจ่ายในการนำเข้าจากประเทศอุตสาหกรรม เพราะถ้าไรที่ยังพอจะมีหมุนเวียนอยู่ในประเทศกำลังพัฒนาจะตกกับบริษัทข้ามชาติเสียเป็นส่วนใหญ่ ความกังวลจากการเสียผลประโยชน์ในระบบการค้าขณะนั้น ประกอบกับแรงกดดันทางการเมืองของชาติยากจน จากวิกฤติราคาน้ำมันในช่วงพ.ศ.2516 ทำให้ชาติกำลังพัฒนารวมตัวกันเรียกร้องให้มีสถาบันและนโยบายที่จะยกระดับระบบการค้าระหว่างประเทศขึ้นมา

ดังนั้น ในปีต่อมาจึงมีการริเริ่มก่อตั้งสภาอาหารโลก ภายใต้การดำเนินงานขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ(World Food Council of the UN Food and Agricultural Organization) เพื่อจัดการเกี่ยวกับการโภชนาการและเงินอุดหนุนเพื่อนำเข้าอาหารของประเทศล้าหลัง(Food security and commodity production) จัดหาความช่วยเหลือทางเทคนิคให้กับเกษตรกรและการสหกรณ์ อีกทั้ง กองทุนการเงินระหว่างประเทศก็มีการเปลี่ยนแปลงและขอบเขตในการให้กู้ยืมเพื่อประเทศกำลังพัฒนา และในปีเดียวกันนี้เองความพยายามที่สำคัญที่สุดที่เห็นผลเป็นรูปธรรม ได้แก่ การจัดระเบียบทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่(New International Economic Order) ซึ่งเป็นโครงการภาคปฏิบัติการ(Programme of Action) จากการประชุมสหประชาชาติในวาระพิเศษ และเป็นกรวางกรอบปฏิบัติสำหรับการประชุมครั้งที่4 และ5 ของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา(The United Nations Conference on Trade and Development)ในพ.ศ.2519ที่เมืองไนโรบี ประเทศเคนยา และพ.ศ.2522ที่เมืองมะนิลา ฟิลิปปินส์

เนื้อหาของการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจใหม่ จากการประชุม ประกอบไปด้วย “แผน6 ประการครอบคลุมการสำรองสินค้าคงคลัง(buffer stock arrangements) การจัดเงินอุดหนุนและจัดการตลาดสินค้า(financing facility for the management of commodity markets) ระบบเครือข่ายของสินค้าและข้อตกลงในการซื้อสินค้า(network of supply and purchase agreements) หรือแบบแผนของสินค้าแบบพหุภาคี(multilateral commodity schemes) การถ่ายโอนกิจกรรมการผลิตเบื้องต้นจากชาติร่ำรวยสู่ชาติยากจน การพัฒนาดัชนีเพื่อเชื่อมราคา

สินค้าขั้นปฐมที่ชาติยากจนส่งออกกับราคาสินค้านำเข้า และ.....ประการสุดท้าย คือ ระบบการชดเชยเพื่อสร้างเสถียรภาพและรับประกันรายรับจากการส่งออกสินค้าของชาติยากจน”

เดิมที UNCTAD มีความสนใจอยู่ที่การลดหย่อนและสิทธิพิเศษทางภาษีสำหรับสินค้าออกของชาติกำลังพัฒนา ข้อตกลงว่าด้วยเรื่องสินค้าระหว่างประเทศและการช่วยในรูปเงินอุดหนุนอยู่แล้ว ทั้งนี้ข้อตกลงทั้งหมดนั้น เห็นผลเป็นรูปธรรมน้อยมากจนถึงขั้นล้มเหลว แต่ข้อเสนอที่เกิดขึ้นระหว่างการประชุมครั้งที่ 4 อยู่ในรูปของ Integrated Programme for Commodities (IPC) ซึ่งมีเนื้อหาหลักอยู่ที่การตั้งกองทุน Common Fund เพื่ออุดหนุนการสำรวจสินค้าคงคลัง เบื้องต้นคาดว่าจะใช้เงินทุนจำนวน 6 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยมีสินค้าขั้นปฐมในความสนใจทั้งสิ้น 18 รายการ ได้แก่ โกโก้ กาแฟ ทองแดง ฝ้าย ปอ ยาง ป่าน น้ำตาล ชา แร่ดีบุก กัญชง แร่บ็อกไซต์ แร่เหล็ก ข้าว ข้าวสาลี เนื้อสัตว์และไม้เขตร้อน ผลที่ตามมาไม่สามารถตั้งกองทุนที่มีเงินทุนจำนวนมากที่ต้องการได้ ทำให้ข้อตกลงมีความก้าวหน้าน้อย และพบว่ามีฉันทามติใหม่ภายในกลุ่มผู้ผลิตที่คาดว่า อาจจะได้รับประโยชน์มากกว่าหากชาติกำลังพัฒนาร่วมมือกันในการวิจัย การตลาด ข้อมูลทางเทคนิค ฯลฯ ดีกว่าการใช้วิธีคงคลังสินค้า

ต่อมาในสมัยการประชุมครั้งที่ 5 จึงมีการลดจำนวนเงินทุนลง และให้ประกอบด้วยส่วนของทุนอุดหนุนการคงคลัง 470 ล้านเหรียญสหรัฐ (เรียกว่า หน้าต่างบานที่หนึ่ง) ซึ่งทุนส่วนนี้จำนวนหนึ่งในสามเป็นเงินสดจากชาติสมาชิกทุกชาติ ที่เหลือเป็นการกั๊ยืมจากธนาคารพาณิชย์โดยมีชาติสมาชิกค้ำประกัน และอีกส่วนเป็นทุนโดยสมัครใจจำนวน 350 ล้านเหรียญ สำหรับอุดหนุนการวิจัย พัฒนาและการตลาด (หน้าต่างบานที่สอง) รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของกองทุน Common Fund คือ การออกเสียงโดยชาติกำลังพัฒนาเป็นสำคัญ ซึ่งไม่พบว่าสถาบันทางการเงินอื่นๆขณะนั้นยอมให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

#### 4.4 วิธีการสร้างเสถียรภาพให้การผลิตและส่งออกสินค้า

ในความพยายามให้ตลาดสินค้ามีเสถียรภาพ ชาติกำลังพัฒนาจึงกดดันให้เกิดความร่วมมือด้านสินค้านานาชาติ (International Commodity Agreements : ICAs) ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศผู้นำทั้งในการผลิตและการบริโภค โดยมีเนื้อหาเพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับราคาสินค้า ทำให้ผู้บริโภคมั่นใจว่าจะมีสินค้า (อุปทาน) อย่างเพียงพอ และสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจของผู้ผลิตด้วย

ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคต่างปรารถนาที่จะมีตลาดสินค้าที่มีเสถียรภาพ สำหรับผู้ผลิตแล้ว ราคาสินค้าที่ผันผวนจะเป็นมีผลต่อกระแสรายรับจากการส่งออก ซึ่งเป็นอุปสรรคกับการจ่ายค่านำเข้า และจะสร้างบรรยากาศการลงทุนเพิ่มหรือการลงทุนใหม่ที่ไม่น่าพอใจนัก สำหรับผู้บริโภคนั้น จะได้รับประโยชน์ในกรณีที่ผู้ผลิตรวมตัวกัน ความร่วมมือดังกล่าวจะเป็นการป้องกันการขึ้นอย่างพรวดพรวดของราคาสินค้า และเพิ่มการจัดหาสินค้าในระยะยาวได้

รูปแบบความร่วมมือด้านสินค้านี้ระหว่างประเทศทำให้ต้องมีนโยบายแทรกแซงตลาดสินค้าภายในประเทศผู้ผลิต เพื่อจะควบคุมราคาตามแผนการที่วางไว้และเพื่อป้องกันผู้ผลิตและผู้บริโภคจากราคาตลาดที่ผันผวน ด้วยวิธีการควบคุมราคาหรือการอุดหนุน(price controls and subsidies)สินค้า โดยเฉพาะสินค้าเกษตร มีการตั้งหน่วยงานเพื่อวางโครงการคลังสินค้า (Buffer Stock Schemes) ตั้งกองทุนเพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับสินค้า(Stabilization Funds) กำหนดมาตรการทางภาษี(Tariff Schemes) และให้มีคณะกรรมการควบคุมตลาดสินค้า (Marketing Boards) มีการกำหนดราคาผู้ผลิตขั้นต่ำให้กับสินค้าที่ออกมาภายในฤดูกาลผลิต

#### ตารางที่ 4.1 ความร่วมมือด้านสินค้านี้ระหว่างประเทศ ( International Commodity Agreements )

ความร่วมมือ	สมาชิก(พ.ศ.2545)	เครื่องมือสร้างเสถียรภาพ
The Association of Coffee Producing Countries (ACPC) ก่อตั้ง 24 กันยายน 2536	14 ประเทศผู้ผลิต	ควบคุมการส่งออก
International Coffee Organization (ICO) ก่อตั้งพ.ศ.2505	18 ประเทศผู้บริโภคร 44 ประเทศผู้ผลิต	ควบคุมการส่งออก
International Cocoa Organization (ICCO) ก่อตั้งพ.ศ.2515	22 ประเทศผู้บริโภคร 18 ประเทศผู้ผลิต	Buffer Stock จำกัดการส่งออก
International Sugar Organization (ISO) ก่อตั้งพ.ศ.2497	8 ประเทศผู้บริโภคร 26 ประเทศผู้ผลิต	Buffer Stock จำกัดการส่งออก
International Tin Agreement	16 ประเทศผู้บริโภคร 4 ประเทศผู้ผลิต	Buffer Stock ควบคุมการส่งออก
International Committee on Fisheries(COFI) ก่อตั้งพ.ศ.2508	-	สัญญาแบบพหุภาคี
International Grains Council (IGC)	26 ประเทศผู้บริโภคร 24 ประเทศผู้ผลิต	สัญญาแบบพหุภาคี
International Natural Rubber Organization (INRO) ก่อตั้งพ.ศ.2523	18 ประเทศผู้บริโภคร 6 ประเทศผู้ผลิต	Buffer Stock ควบคุมการส่งออก สัญญาแบบพหุภาคี
International Tropical Timber Organization (ITTO) ก่อตั้งพ.ศ.2529	26 ประเทศผู้บริโภคร 25 ประเทศผู้ผลิต	การกระจายการผลิต สัญญาแบบพหุภาคี

ที่มา : Annual Report of the President of the United States on the Trade Agreements Program และ

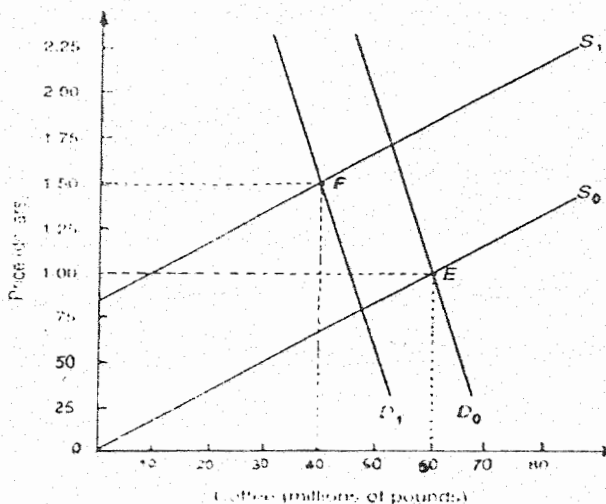
เพื่อให้ราคาล้างเก็บเกี่ยวที่ได้รับการประกาศช่วยให้ชาวไร่สามารถวางแผนการผลิตในฤดูกาลต่อไปได้ดีขึ้น สร้างราคาขั้นต่ำสำหรับผลผลิตนอกฤดูกาลเพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับรายได้ของผู้ผลิต จำกัดราคาเพื่อหรือทำให้งบการใช้จ่ายของผู้บริโภคไม่ผันผวนรุนแรง สร้างเสถียรภาพรายรับจากการส่งออกและอัตราแลกเปลี่ยนให้กับรัฐบาล ทั้งนี้ยังเป็นรายได้ทางตรงเพื่อชดเชยความไม่มีเสถียรภาพด้วย

ตาราง4.1แสดงความร่วมมือด้านสินค้าระหว่างประเทศผู้ผลิตและผู้บริโภค วิธีการของความร่วมมือเพื่อสนับสนุนให้เกิดเสถียรภาพในตลาดสินค้า มีช่องทางหลักๆ ได้แก่ การควบคุมการผลิตและการส่งออก การคงคลังสินค้า และสัญญาแบบพหุภาคี เป็นต้น

### 1) การควบคุมการผลิตและการส่งออก (Production and Export Controls)

ถ้าICAsสามารถครอบคลุมผลผลิตส่วนใหญ่หรือการส่งออกสินค้าของโลกได้ ประเทศสมาชิกจะสามารถตกลงเรื่องการควบคุมการส่งออกเพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับรายรับของการส่งออกได้ หลักการก็คือการลดปริมาณอุปทานในตลาดโลกเพื่อชดเชยอุปสงค์ของสินค้าขั้นปฐมที่ลดลง ถ้าอุปทานที่ถูกควบคุมลดลงเพียงพอกับปริมาณอุปสงค์ที่เหลืออยู่ ราคาที่เพิ่มขึ้นจะทำให้รายรับจากการส่งออกยังคงเดิมก่อนมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณอุปสงค์

ภาพ4.2 การควบคุมการผลิตและการส่งออกเพื่อรักษาเสถียรภาพของรายรับรวมจากกาแฟ



ที่มา : Robert J. Carbaugh , Trade policies for the developing nations , International economics (Cincinnati Ohio : South-Western College Publishing , 2000) , p243

ภาพ4.1แสดงกระบวนการที่ทำให้รายรับจากการส่งออกคงที่ที่ระดับเป้าหมายได้ สมมติให้ดุลยภาพของตลาด เริ่มต้นที่จุดE ซึ่งราคาดุลยภาพนี้อยู่ที่ 1 ดอลลาร์ต่อปอนด์ และขายดุลยภาพที่ปริมาณ 60ล้านปอนด์ รายรับรวมจากการส่งออกของสมาคมอยู่ที่ 60ล้านเหรียญ ซึ่งทางสมาคมตั้งเป้าหมายให้รายรับคงอยู่ที่ระดับนี้เสมอ

สมมติเส้นอุปสงค์ของกาแฟเลื่อนลงจากเส้น $D_0$ เป็น $D_1$  เพราะเศรษฐกิจโลกอยู่ในช่วงขา ลง เพื่อป้องกันไม่ให้รายรับจากการส่งออกตกลงมาต่ำกว่าระดับเป้าหมาย สมาคมผู้ผลิตกาแฟสามารถควบคุมโดยลดปริมาณอุปทานมาเป็นเส้น $S_1$  ดุลยภาพตลาดจะเลื่อนมาอยู่ที่จุดF ซึ่งกาแฟปริมาณ 40ล้านปอนด์จะขายที่ราคา 1.5เหรียญต่อปอนด์ รายรับจากการส่งออกจะเพิ่มกลับมาอยู่ที่ 60ล้านเหรียญตามเป้าหมาย อย่างไรก็ตามวิธีการสร้างเสถียรภาพแบบนี้ อาจเป็นวิธีที่ประชาชนทั่วไปไม่คาดหวังให้เกิดขึ้น เพราะมีพื้นฐานบนความพยายามเพิ่มระดับราคา ในช่วงที่ความต้องการกำลังลดลง

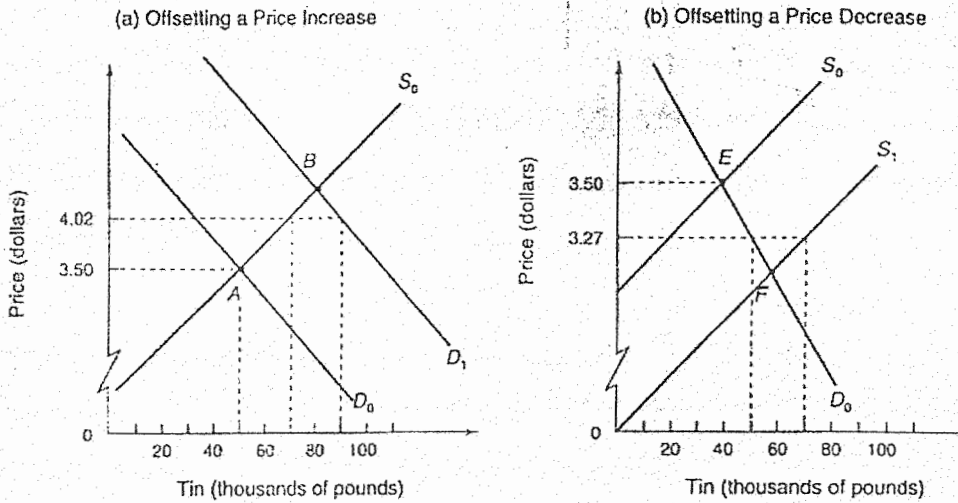
ความพยายามในการสร้างเสถียรภาพให้กับรายรับจากการส่งออก ทำให้สมาคมผู้ผลิต นำการจำกัดการส่งออก(export quotas)มาควบคุมอุปทานของตลาด และในระยะยาวแล้ว การจำกัดการส่งออกจะต้องตามมาด้วยการควบคุมการผลิต(production controls) เพราะถ้าไม่มีการควบคุมการผลิต การขยายส่วนเกินของชาติสมาชิกจะทำให้ราคาถูกตัดทอนลดลง และสมาคมความร่วมมือก็จะล้มเหลวในที่สุด ดังนั้น ความสำเร็จของวิธีการนี้จะขึ้นกับความร่วมมือของชาติสมาชิกและการควบคุมปริมาณการผลิตที่มีประสิทธิภาพ

## 2) การคงคลังสินค้า (Buffer Stocks)

เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการจำกัดขอบเขตการแกว่งตัวของราคาสินค้าด้วยการเก็บสต็อกหรือสินค้าคงคลัง ซึ่งสมาคมผู้ผลิต หรือ หน่วยงานระหว่างประเทศมีหน้าที่ซื้อหรือขายสินค้า ดังนั้น ต้องมีกองทุนสนับสนุนการทำหน้าที่ซื้อขายนี้ หลักการก็คือ ผู้จัดการกองทุนจะซื้อจากตลาดเมื่ออุปทานมีมากเกินไปและระดับราคาอยู่ต่ำกว่าระดับที่ยอมรับได้ และขายสินค้าคงคลังออกไปเมื่ออุปทานขาดแคลนในตลาดและราคาสูงเกินไป

ภาพ4.2 แสดงความพยายามรักษาเสถียรภาพราคาของInternational Tin Agreement สมมติให้สมาคมตั้งช่วงราคาอยู่ที่ ราคาพื้น 3.27ดอลลาร์ต่อปอนด์ และราคาสูงสุดที่4.02 ดอลลาร์ต่อปอนด์ เพื่อเป็นขอบเขตราคาเสถียรภาพของผู้จัดการสินค้าคงคลัง เริ่มต้นที่ดุลยภาพ A ในรูป (a)

ภาพ 4.3 การคงคลังสินค้า (Buffer Stocks) เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาดีบุก



ที่มา : Robert J. Carbaugh , Trade policies for the developing nations , International economics (Cincinnati Ohio : South-Western College Publishing , 2000) , p244

สมมติให้ผู้จัดการคงคลังพบว่า อุปสงค์ของดีบุกเพิ่มจากเส้น  $D_0$  เป็น  $D_1$  เพื่อป้องกันราคาสูงเกินเพดานราคาที่กำหนดไว้ที่ 4.02 ดอลลาร์ ผู้จัดการต้องเตรียมนำดีบุกปริมาณ 20,000 ปอนด์ออกขาย เพื่อชดเชยอุปสงค์ส่วนเกิน ในทางตรงข้าม ถ้าเริ่มต้นที่จุดดุลยภาพ E ในรูป (b) สมมติว่าปริมาณดีบุกเพิ่มจากเส้น  $S_0$  เป็น  $S_1$  เพื่อป้องกันราคาตกต่ำกว่าราคาพื้นที่ 3.27 ดอลลาร์ ผู้จัดการการคงคลังต้องซื้ออุปทานส่วนเกินจำนวน 20,000 ปอนด์ที่เกิดขึ้น ณ ดุลยภาพใหม่นั้น

ข้อเสนอเกี่ยวกับการคงคลังสินค้าเป็นที่ถกเถียงกันถึงการได้หรือเสียประโยชน์ของประเทศผู้ผลิตสินค้าขั้นปฐม ด้านหนึ่งการจัดการสินค้าคงคลังที่ดีสามารถสนับสนุนประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ เพราะผู้ผลิตสามารถวางแผนและขยายการลงทุนได้ ถ้าผู้ผลิตรู้ว่าราคาสินค้าจะเปลี่ยนแปลงเกินกว่าช่วงราคาที่กำหนดไว้ก่อน นอกจากนั้น ราคาสินค้าที่เปลี่ยนแปลงไปในทางเพิ่มขึ้นจะดึงราคาสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ขณะที่ราคาสินค้าที่ลดลงจะไม่สามารถอุดราคาสินค้าอุตสาหกรรมให้ลดลงได้ การสร้างเสถียรภาพให้ราคาสินค้าด้วยวิธีคงคลังสินค้า จึงเป็นการป้องกันภาวะเงินเฟ้อของประเทศอุตสาหกรรมได้ อีกทั้งการคงคลังยังสร้างเสถียรภาพให้กับผู้ผลิตได้มากขึ้น มากกว่าที่ตลาดเสรีจะสร้างได้

กระนั้น การจัดตั้งและดำเนินการคงคลังสินค้าไม่ได้ปราศจากต้นทุนและปัญหาเสียทีเดียว ความยุ่งยากของการสร้างเสถียรภาพให้กับราคาด้วยวิธีดังกล่าวอยู่ที่ และการตกลงราคา

เป้าหมายที่สะท้อนแนวโน้มของตลาดในระยะยาวได้อย่างถูกต้อง ถ้าเพดานราคาถูกตั้งไว้ต่ำเกินไป ลินค้าคงคลังจะไม่เหลือพอให้ผู้จัดการขายสินค้าในตลาดเปิดเพื่อพุงราคาไว้ในระดับเป้าหมายได้ แต่ถ้าราคาพื้นถูกตั้งไว้สูงเกินไป ผู้จัดการคงคลังสินค้าต้องซื้อปริมาณสูงมาก เพื่อดึงราคาให้อยู่ในระดับสูงต่อไปได้ ต้นทุนของการคงคลังยังมีแนวโน้มจะสูงขึ้น เมื่อรวมกับต้นทุนการขนส่ง การประกันและค่าแรง นอกจากนั้นในการเลือกช่วงของราคาเป้าหมาย เจ้าหน้าที่การคงคลังมีโอกาสจะตัดสินใจผิดพลาดได้ง่าย จึงจำเป็นต้องมีการปรับช่วงราคาเป้าหมายเป็นระยะๆ เมื่อไหร่ก็ตามที่มีแนวโน้มว่าราคาจะออกนอกแนวโน้มระยะยาว

### 3) การทำสัญญาแบบพหุภาคี (Multilateral Contracts)

การทำสัญญาเพื่อสร้างเสถียรภาพของราคาสินค้า มักจะระบุราคาขั้นต่ำที่ผู้นำเข้าจะซื้อ และราคาขั้นสูงที่ผู้ผลิตจะขาย โดยผู้ขายจะรับประกันปริมาณให้มีเพียงพอเสมอ เพราะการซื้อขายจะเป็นเกณฑ์กำหนดราคาให้อยู่ในช่วงเป้าหมาย(target range) การทำสัญญาซื้อขายนี้บ่อยครั้งที่เกิดขึ้นกับหลายๆประเทศผู้ส่งออกและนำเข้า เช่น International Sugar Agreement และ International Wheat Agreement

วิธีการทำสัญญาแบบพหุภาคีเป็นเครื่องมือที่มีการบิดเบือนกลไกตลาดและการจัดสรรทรัพยากรน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ การคงคลังและควบคุมปริมาณส่งออก เพราะวิธีการนี้ไม่ต้องมีการจำกัดผลผลิต ดังนั้นจึงไม่กระทบกับผู้ผลิตที่มีต้นทุนต่ำและประสิทธิภาพดีกว่า ถ้าราคาเป้าหมายไม่เข้าใกล้ราคาดุลยภาพในระยะยาว ความแตกต่างระหว่างอุปสงค์และอุปทานจะเกิดขึ้น อุปสงค์ส่วนเกินจะชี้ว่าเพดานราคาต่ำเกินไปขณะที่อุปทานส่วนเกินหมายถึงราคาพื้นสูงเกินไป

### 4) การอุดหนุนเพื่อชดเชยรายรับที่หายไป (International Compensatory Finance)

เพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบทางลบจากความเสี่ยงของสินค้า ที่จะเป็นอุปสรรคต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและทำให้มีการจัดสรรทรัพยากรที่ผิดพลาด หลายหน่วยงานระหว่างประเทศใช้เครื่องมือที่ไม่อาศัยการตลาด เพื่อสร้างเสถียรภาพให้ราคาสินค้าระหว่างประเทศ เช่น ผ่านระบบการควบคุมการผลิต(Quota) หรือ Buffer Stock การรักษาระดับดุลการชำระเงิน หรือ รักษาเสถียรภาพดุลงบประมาณของรัฐบาล และป้องกันภาคการผลิตของประเทศด้วยการสร้างเสถียรภาพของราคาภายในและวิธีการอื่น กลไกที่กล่าวมา สามารถช่วยประเทศกำลังพัฒนาจัดการความเสี่ยงซึ่งสัมพันธ์กับความผันผวนของราคาสินค้า ประกอบด้วยวิธีการ 3 ประการดังนี้

- ระบบการสร้างเสถียรภาพให้รายรับจากการส่งออกด้วยเงินให้เปล่า (STABEX and SYSMIN)

วิธีการนี้เกิดขึ้นหลังจากการประชุม Lomé Convention และเป็นข้อตกลงระหว่างกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจของชาติยุโรป (European Economic Community) ในขณะนั้น และประเทศในอาฟริกาจำนวนหนึ่ง (African Caribbean and Pacific Countries) ที่มีการทำสัญญากันไว้ มีหลักการคือการจัดหาเงินอุดหนุนเพื่อชดเชยรายรับที่ตกลงอย่างไม่คาดการณ์มาก่อน เป็นรายสินค้า (commodity-by-commodity basis) ทั้งจากการตกลงของราคาและผลผลิตเสียหายโดยฉับพลัน (เมื่อเปรียบเทียบกับระดับอ้างอิงของรายรับจากการส่งออกเฉลี่ย 6 ปี) ของประเทศกำลังพัฒนาที่ทำสัญญากันไว้ในการประชุมที่ Lomé และประเทศอดีตอาณานิคมของชาติยุโรป โดยใช้เครื่องมือหลักของการสร้างเสถียรภาพรายรับจากการส่งออก ที่เรียกว่า STABEX (system for the STABILization of EXport earnings) ซึ่งนำมาใช้กับสินค้าเกษตรในเขตร้อนบางประเภท<sup>\*\*</sup> ของชาติในอาฟริกาที่ยุโรปนำเข้า รวมกับแร่เหล็กและสินค้าไม่แปรรูปบางอย่าง โดยทุนจำนวน 1,500 ล้านดอลลาร์ใช้อุดหนุนสินค้าทั่วไป และอีก 480 ล้านดอลลาร์เป็นเงินอุดหนุนให้สำหรับประเทศ ACP ที่พึ่งพารายได้จากภาคเหมืองแร่เป็นสำคัญ (A Special Mining Facility : SYSMIN<sup>\*\*\*</sup>)

พ.ศ. 2518 ที่วิธีการนี้ถูกริเริ่มขึ้น ถือเป็นนการปฏิบัติการใหม่ที่ง่ายในการดำเนินการ และสามารถจ่ายโอนเงินอุดหนุนได้อย่างรวดเร็ว คาดว่าเงินโอน STABEX หลังจากการประชุม Lomé ครั้งที่ 1 และ 2 ได้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจ แม้ว่าจะเป็นส่วนเงินโอนปริมาณน้อยเพียงแค่ 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่อมาการประชุมครั้งที่ 3 และ 4 มีการจำกัดภาคการผลิต วิธีการ การตลาด การกระจายผลผลิตและกิจกรรมการขนส่งที่จะได้รับความช่วยเหลือ และอนุญาตให้มีการกระจาย

---

\* ประเทศ ACPs ทั้งสิ้น 70 ประเทศ มี 12 ประเทศที่เรียกว่าพึ่งพารายได้จากสินค้าเต็มขั้น (full dependency) ได้แก่ แองโกล่า แคเมอรูน คองโก กาบอง เคนยา ไอวอรีโคสต์ ไลบีเรีย ไนจีเรีย เซเนกัล ซาอีร์ กายอานา และเซอริเนม นอกจากนี้ประมาณ 57 ประเทศเป็นประเทศด้อยพัฒนา ไม่มีทางออกทะเลและ/หรือเป็นเกาะเล็กเกาะน้อย

\*\* ประกอบด้วยสินค้าวัตถุดิบและแปรรูปทางการเกษตร สินค้าประมงและผลิตภัณฑ์จากป่าไม้ ยกเว้นน้ำตาล เนื้อสัตว์และยาสูบ รวมทั้งสิ้น 49 ประเภท

\*\*\* ริเริ่มขึ้นในการประชุม Lomé ครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2523-2528 เพื่อชดเชยการสูญเสียความสามารถในการผลิตของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ในประเทศ ACP ครอบคลุมแร่ทุกชนิด (ยกเว้นน้ำมัน) ก๊าซและโลหะมีค่าที่ไม่ใช่ทอง โดยเฉพาะแร่ทองแดง โคบอลต์ ฟอสเฟต แมงกานีส บอไซด์ อลูมิเนียม ดีบุก แร่เหล็กและยูเรเนียม และเงิน SYSMIN จะได้รับการจัดสรรเป็นกรณีไปหรืออาจให้กับโครงการเฉพาะเจาะจง ที่ได้รับการพิจารณาแล้วเห็นว่ามีส่วนกับการดำรงอยู่ต่อไปได้ของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่มีสถานะย่ำแย่ หรือเห็นว่าความตกต่ำในรายได้จากส่งออกจะส่งผลร้ายต่อแผนการพัฒนาที่กำลังดำเนินอยู่



การผลิตในสินค้าบางอย่างที่เป็นกรณียกเว้นเท่านั้น การจ่ายเงินโอนจะให้กับชาติACPทั่วไปที่  
 ร้ายรับจากการส่งออกหดหายไปมาก จนรายรับเหลือต่ำกว่าร้อยละ94.5ของระดับอ้างอิง และร้อยละ  
 99สำหรับประเทศด้อยพัฒนา

ในระยะเริ่มต้นระหว่างพ.ศ.2518-2528 เงินโอนSTABEXถูกโอนให้ประเทศSub-Saharan  
 มากที่สุด ได้แก่ Senegal(ร้อยละ16) Ivory Coast(ร้อยละ10.6) Sudan(ร้อยละ9.6) และ  
 Papua New Guinea(ร้อยละ6.5) และสินค้าที่มีความผันผวนในรายรับจนเป็นเป้าหมายที่จะได้  
 รับเงิน

ตาราง4.2 เงินโอนSTABEX แยกตามประเภทผลิตภัณฑ์ ระหว่างพ.ศ.2518-2541

Products	Amount in Euro				Total (1975-1998)		
	Lomè I (1975-79)	Lomè II (1980-84)	Lomè III (1985-89)	Lomè IV (1990-98)	Absolute values	%	% cum.
1 Coffe	14494289	246582657	589494410	935726396	1786297752	41,03	41,03
2 Cocoa	1521161	148836782	203098818	249204248	602661009	13,84	54,87
3 Groundnut	139360279	133258043	168023123	63943644	504585089	11,59	66,46
4 Cotton	43359441	36534333	84649754	153806608	318350136	7,31	73,77
5 Wood/Timber	39992067	390631	106806372	126529514	273718584	6,29	80,06
6 Copra	10571240	31625346	101336328	20586158	164119072	3,77	83,82
7 Sisal	20577410	9068448	3472194	123073409	156191461	3,59	87,41
8 Palm (oil, kernel oil, nuts and ken	7800126	3913661	77727124	17979797	107420708	2,47	89,88
9 Oil cake	17594585	16789736	20848292	41012815	96245428	2,21	92,09
10 Bananas	5813366	14220660	1697755	53493056	75224837	1,73	93,82
11 Tea	8376330	2250103	45905104	9220708	65752245	1,51	95,33
12 Gum arabic	848489	0	0	44208100	45056589	1,03	96,36
13 Vanilla	2903720	5159394	2540479	14696929	25300522	0,58	96,94
14 Beans	0	4996671	19604719	100787	24702177	0,57	97,51
15 Cloves	2303517	851095	11639394	4877982	19671988	0,45	97,96
16 Shrimps, prawns and squid	0	710289	388231	15980076	17078596	0,39	98,35
17 Cashew nuts	0	4903831	7619419	1788782	14312032	0,33	98,68
18 Raw hides and skins	9093834	913011	2471441	1399443	13877729	0,32	99,00
19 Sesame seed	2632923	3150900	955047	4759175	11498045	0,26	99,27
20 Karité	0	1937603	5821886	3251332	11010821	0,25	99,52
21 Nutmeg and mace	0	637851	0	6632211	7270062	0,17	99,69
22 Wool, mohair	0	1290959	4364313	994638	6649910	0,15	99,84
23 Essential Oils	170596	1339873	0	2483909	3994378	0,09	99,93
24 Pyrethrum	608802	0	281637	1837893	2728332	0,06	99,99
25 Rubber				304396	304396	0,01	100
	328022175	669361877	1458745840	1897892006	4354021898	100	

Source: "Report on the operation of STABEX", Commission of the European Communities, Brussels, various issues.

ตาราง 4.3 เงินโอน STABEX แยกตามรายประเทศ ระหว่างพ.ศ. 2518-2541

Countries	Amounts in ECU				Total (1975-1998)		
	Lomè I	Lomè II	Lomè III	Lomè IV	Absolute		cum.
	(1975-79)	(1980-84)	(1985-89)	(1990-98)	Values	%	%
1 Ivory Coast	15000000	93417020	365260445	248560279	722237744	16,59	16,59
2 Cameroon	4064981	29590291	198764270	241126952	473546494	10,88	27,46
3 Senegal	65106389	90583330	106953091	58380260	321023070	7,37	34,84
4 Ethiopia	14420049	11299624	98605603	187474474	311799750	7,16	42,00
5 Sudan	41776364	40695259	63929391	135938271	282339285	6,48	48,48
6 Papua New Guinea	0	50690742	110005548	79070800	239767090	5,51	53,99
7 Kenya	0	44865565	70896331	79071767	194833663	4,47	58,46
8 Uganda	20595453	0	0	140398404	160993857	3,70	62,16
9 Ghana	5176408	85470931	0	43941587	134588926	3,09	65,25
10 Rwanda	608802	9330694	61905411	48108777	119953684	2,76	68,01
11 Burundi	1485655	13811299	44496384	57835114	117628452	2,70	70,71
12 Tanzania	20701549	20864338	8908060	59454399	109928346	2,52	73,23
13 Togo	3626614	28834025	25546506	31289106	89296251	2,05	75,29
14 Madagascar	5747547	9988785	4506173	68726731	88969236	2,04	77,33
15 Solomon Isl.	2173387	4335074	31268105	50030448	87807014	2,02	79,35
16 Central African Rep.	7829555	5196750	31223639	22303524	66553468	1,53	80,87
17 Chad	7336196	6640136	40388374	10969958	65334664	1,50	82,37
18 St Lucia	0	1618999	0	60747143	62366142	1,43	83,81
19 St Vincent & Gren.	0	913286	0	59476297	60389583	1,39	85,19
20 Dominica	2892944	3534837	1208418	38327037	45963236	1,06	86,25
21 Malawi	0	4934458	21704751	18927658	45566867	1,05	87,30
22 Benin	20366720	4645443	17717889	1478805	44208857	1,02	88,31
23 Gambia	7514754	18154311	13715509	3720108	43104682	0,99	89,30
24 Mali	9780903	10701239	20272966	941986	41697094	0,96	90,26
25 Zimbabwe	0	0	0	37715634	37715634	0,87	91,13
26 Burkina Faso	7261902	1046734	7317540	19096173	34722349	0,80	91,92
28 Vanuatu	1430863	8931767	19291375	3743527	33397532	0,77	92,69
29 Niger	22653960	0	6610427	0	29264387	0,67	93,36
30 Comoros	2326446	6574673	9563715	9105437	27570271	0,63	94,00
31 Sierra Leone	0	14351129	0	11880301	26231430	0,60	94,60
32 Western Somoa	2837453	6488960	11122242	5772509	26221164	0,60	95,20
33 Mozambique	0	0	21451157	3549775	25000932	0,57	95,77
27 Haiti	0	11063418	11063418	11325464	22388882	0,51	96,29
34 Grenada	0	3963333	2530362	12976628	19470323	0,45	96,74
35 Guinea Bissau	11288257	3649211	2881708	1362164	19181340	0,44	97,18
36 Equatorial Guinea	0	0	9830661	8272188	18102849	0,42	97,59
37 Mauritania	0	0	0	15510857	15510857	0,36	97,95
38 Sao Tomè & Prince	0	7603763	1626901	2849620	12080284	0,28	98,23
39 Tonga	1207990	4011141	4332023	2388599	11939753	0,27	98,50
40 Gabon	6703311	0	3127959	0	9831270	0,23	98,73
41 Leshoto	0	1290959	4364313	3251332	8906604	0,20	98,93
42 Swaziland	0	8189318	0	0	8189318	0,19	99,12
43 Congo	7361677	0	0	0	7361677	0,17	99,29
44 Kiribati	2283419	1598972	2458565	906909	7247865	0,17	99,45
45 Somalia	1932145	3580556	543312	0	6056013	0,14	99,59
46 Fiji	2114974	3000921	263918	0	5379813	0,12	99,72
47 Jamaica	0	4295408	0	0	4295408	0,10	99,81
48 Cape Verde	1206564	526961	0	1847583	3581108	0,08	99,90
49 Mauritius Isl.	0	0	2950299	0	2950299	0,07	99,96
50 Djibouti	691851	0	0	0	691851	0,02	99,98
51 Tuvalu	174729	141635	139081	37421	492866	0,01	99,99
52 Belize	342364	0	0	0	342364	0,01	100,00
Total	328022175	669361877	1458745840	1897892006	4354021898	100	

Source: "Report on the operation of STABEX", Commission of the European Communities, Brussels, various issues.

อุดหนุน ได้แก่ กาแฟ โกโก้ ฝ้าย ไม้สัก มะพร้าว เป็นต้น นอกจากนั้น ตั้งแต่เริ่มมีเงินโอน SYSMINจนถึงพ.ศ.2538 มีเงินทุนตั้งไว้ทั้งสิ้น 1,200 ล้านดอลลาร์ เป็นเงินภายใต้อนุสัญญาทางการเงินครั้งแรก(พ.ศ.2533-2538) 480 ล้านดอลลาร์ ภายใต้อนุสัญญาครั้งที่2(พ.ศ.2538-2543)575 ล้านดอลลาร์\* ตัวอย่างการใช้เงินSYSMINเช่นพ.ศ.2540มีเงินโอนSYSMINให้กับ 3 ประเทศACP ได้แก่ Guinea JamaicaและMali คิดเป็นมูลค่า165 ล้านดอลลาร์

ตามรายงานของคณะกรรมการสหภาพยุโรป<sup>3</sup> ระหว่างพ.ศ.2518-2541 มีเงินโอน STABEXทั้งสิ้นเกือบ 4,354 ล้านดอลลาร์ ให้กับประเทศที่ได้รับเงินSTABEXทั้งสิ้น52จาก70ประเทศ ACPs เป็นการชดเชยความตกต่ำของรายได้เนื่องจากความเสียหายของผลผลิตถึงร้อยละ43 ถ้าคิดเป็นรายสินค้าร้อยละ80ของเงินโอนทั้งหมดชดเชยให้กับสินค้าหลัก 4 ชนิด ได้แก่ กาแฟ โกโก้ ถั่ว และฝ้าย (เฉพาะสินค้า2ชนิดแรกคิดเป็นร้อยละ54ของเงินโอนทั้งหมดแล้ว) และประเทศผู้รับเงินโอน 5 รายใหญ่ ได้แก่ Cote d'Ivoire Cameroon Ethiopia SenegalและSudan ได้รับเงินทั้งสิ้นมากกว่าร้อยละ 53ของเงินโอนSTABEXทั้งหมด

- กองทุนเพื่อรักษาเสถียรภาพราคาของสินค้า(Common Fund For Commodities: CFC)

กองทุนนี้ก่อตั้งขึ้นในพ.ศ.2523 แต่มีผลบังคับใช้จริงพ.ศ.2532 ถูกก่อตั้งเพื่อสนับสนุนข้อตกลงIntegrated Program for CommoditiesของUNCTAD ปัจจุบันกองทุนมีสมาชิกทั้งสิ้น 104ประเทศ ทั้งประเทศในสหภาพยุโรป ตลาดร่วมของอาฟริกาตะวันออกและอาฟริกาใต้ กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาฟริกา(Organization of African Unity) CFCในฐานะเป็นสถาบันทางการเงินสากล\*\* ทำหน้าที่ 3 ประการได้แก่ อุดหนุนการคงคลังสินค้าและความร่วมมือควบคุมปริมาณสินค้าระดับชาติด้วยทรัพยากรจากบัญชีที่1ของกองทุน การช่วยเหลือทางการเงินเพื่อการพัฒนาสินค้า สนับสนุนความร่วมมือและแนะนำวิธีการอื่นนอกจากการคงคลังสินค้าและการใช้เงิน ด้วยทรัพยากรจากบัญชีที่2ของกองทุน

\* ผลจากการประชุมLomeครั้งที่4 พ.ศ.2533-2543

<sup>3</sup> Francesco Aiello , Financial stabilization systems , economic growth of developing countries and EU's STABEX , University of Calabria ,Italy , March 2000 , p.12.

\*\* ณ 31 ธันวาคม2541 กองทุนมีทรัพยากรทั้งสิ้น 438 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นเงินจากบัญชีแรก 177 ล้านดอลลาร์และบัญชีที่สอง 261 ล้านดอลลาร์ ทั้งนี้ มีที่มาจากสัดส่วนทุนของสมาชิก 165 ล้านดอลลาร์ ผู้บริจาคโดยสมัครใจ 206 ล้านดอลลาร์ และที่เหลือ 67 ล้านดอลลาร์สะสมจากดอกเบี้ย

การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจโลกทำให้การดำเนินการด้วย Buffer Stock ค่อยๆ หายไป บัญชีที่ 1 ของกองทุนจึงยังไม่ถูกใช้ ผู้บริหารกองทุนจึงอนุมัติให้ถ่ายโอนเงินกองทุนจากบัญชีแรกไปเป็นเงินในบัญชีที่สอง เพื่อจะสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาสินค้าและช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ให้สามารถมีเงินทุนช่วยตลาดสินค้าระดับชาติและระดับภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับตลาดโลกในระบบการค้าเสรีได้

โครงการที่เกิดขึ้นในบัญชีที่สอง เน้นไปที่การปรับปรุงสถานะโครงสร้างในตลาดและยกระดับความสามารถของสินค้าให้แข่งขันได้ในระยะยาว ตัวอย่างเช่นการวิจัยและพัฒนาเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและknowhow เพื่อปรับปรุงคุณภาพและผลิตภาพ การตลาด การจัดการวิจัยและพัฒนาและโรคพืช อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและกระจายการผลิตไปยังสายการผลิตในแนวตั้ง (Vertical diversification)

ผลการดำเนินการของCFCตั้งแต่มีการตั้งกองทุนถึงพ.ศ.2542 มีสินทรัพย์มูลค่า 438 ล้านดอลลาร์ และการดำเนินการโครงการทั้งสิ้น74โครงการใน98ประเทศ เป็นมูลค่ารวมของโครงการ 220 ล้านดอลลาร์ที่ได้รับการอนุมัติไปแล้ว คิดเป็นเงินที่กองทุนCFCสนับสนุนมูลค่า 99 ล้านดอลลาร์ (ร้อยละ87.7เป็นเงินให้เปล่า ที่เหลือร้อยละ12.3 เป็นเงินกู้) มี21โครงการที่เสร็จสมบูรณ์ไปแล้ว (ครอบคลุมสินค้าเกษตร24ชนิดและแร่อีก2ชนิด) โครงการดังกล่าวแยกได้เป็น3ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ การวิจัยการพัฒนาเพื่อยกระดับผลิตภาพการผลิต(ร้อยละ38) กระบวนการผลิต การกระจายการผลิต การตลาดและทดสอบคุณภาพ(ร้อยละ39) และการขยายตลาด(ร้อยละ23) ซึ่งเฉลี่ยแล้วแต่ละโครงการได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนคิดเป็นร้อยละ46ของต้นทุนทั้งหมด

- **การกู้ยืมเพื่อชดเชยรายรับจากการส่งออก (Compensatory Finance Facility : CFF)**

เป็นวิธีการที่ดำเนินการโดยองค์การการเงินระหว่างประเทศ(IMF) ซึ่งจะปล่อยกู้เพื่อให้ชดเชยรายรับจากการส่งออกรวมของประเทศ ที่ลดลงอย่างไม่สามารถจะควบคุมได้ จนรายรับนั้นต่ำกว่าแนวโน้มประมาณการในระยะกลาง วิธีการนี้เริ่มขึ้นในพ.ศ.2506 เพื่อแก้ปัญหาการขาดดุลการชำระเงินจากการนำเข้าอาหาร ในภายหลังเงินกู้ยืมยังครอบคลุมถึงการอุดหนุนการนำเข้าสินค้าอาหารที่มีต้นทุนการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นจนไม่สามารถควบคุมได้ (Compensatory and

---

\* พ.ศ.2522 รวมการอุดหนุนการท่องเที่ยวและการส่งรายได้กลับประเทศของแรงงาน และรวมสินค้าภาคบริการทุกประเภทในพ.ศ.2533

Contingency Financing Facility : CCFF) ประเทศที่ต้องการเงินกู้สามารถกู้ยืมได้ถึงร้อยละ125 ของโควตาที่มีกับIMF

ตั้งแต่พ.ศ.2531ที่การชดเชยแบบCCFFนำมาใช้แทนCFFเดิม CCFFได้จัดหาเงินกู้ที่ ต้องมีการจ่ายคืนภายใน3ปี3เดือนจนถึง5ปี ด้วยดอกเบี้ยอัตราGRA(ปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ3.52) จากพ.ศ.2531-2540ประเทศกำลังพัฒนาถอนเงินภายใต้สิทธิการถอนเงินแบบพิเศษไปทั้งสิ้น 6,400 ล้านSDR ตัวอย่างประเทศที่ใช้เงินภายใต้การกู้ยืมเพื่อชดเชยรายรับจากการส่งออกตกต่ำ อย่างกระทันหัน ได้แก่ รัสเซียซึ่งใช้เงินไป 2,160ล้านSDRเพื่อชดเชยราคาน้ำมันดิบตกต่ำเมื่อ พ.ศ.2541 และอัลจีเรียที่ใช้เงินไป 223.5 ล้านSDR หรือประมาณ 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐเมื่อ พฤษภาคม 2542ที่ผ่านมา

การปล่อยกู้แบบCCFFจะอนุญาตให้กับสมาชิกของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ในกรณี (ก) ชดเชยการตกต่ำของการส่งออกสินค้าและบริการ (ข) ชดเชยต้นทุนการนำเข้าสินค้า อาหาร ัญพืช หรือน้ำมัน(ในบางกรณี)ที่สูงเกินไป และ(ค) การอุดหนุนเพื่อป้องกันเหตุการณ์ที่ น่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

- การชดเชย (Compensatory Financing)

CCFFจะให้ความช่วยเหลือกับสมาชิกที่เผชิญกับความยุ่งยากของดุลการชำระเงินเนื่อง จากความตกต่ำของรายรับจากการส่งออก การชดเชยสามารถให้กับสมาชิกทุกประเทศที่เข้ากับ เงื่อนไขการกู้ยืม แต่ผู้ส่งออกสินค้าขั้นปฐมที่มีความเปราะบางและได้รับผลกระทบจากความผัน ผวนแบบวัฏจักรที่เกิดขึ้นชั่วคราว จากการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ หรือการเปลี่ยนแปลงของ ปริมาณผลผลิตจากปัจจัยภายนอก เช่น ภูมิอากาศไม่อำนวยต่อการผลิต การระบาดของศัตรูพืช จะได้รับประโยชน์มากที่สุด และสมาชิกที่ต้องการความช่วยเหลือ ต้องขอรับเงินช่วยเหลือภายใน 6เดือนหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาที่เกิดวิกฤติ(ทั้งความตกต่ำและผลผลิตล้นเกิน)

- การป้องกัน(Contingency Financing)

เงินในส่วนนี้ถูกเพิ่มเติมขึ้นจากความช่วยเหลือCFF เป็นจัดสรรเงินให้กับสมาชิกเพื่อ คงโปรแกรมทางเศรษฐกิจให้ทำหน้าที่ต่อไปได้ เมื่อต้องเผชิญกับผลกระทบจากภายนอกที่ไม่คาด คิดมาก่อน เช่น การเปลี่ยนแปลงของรายรับจากการส่งออกและราคาน้ำเข้าอย่างปัจจุบันทันด่วน และการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยทางการอย่างไม่คาดการณ์มาก่อน ในส่วนของContingency

Financingมีเพื่อรับมือกับผลได้สุทธิที่เกิดกับดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศสมาชิก ที่ได้รับผลกระทบจากการผันผวนอย่างสูงของตัวแปรภายนอก

วิธีการนี้เป็นเครื่องมือที่น่าสนใจว่าการทำข้อตกลงเกี่ยวกับสินค้าเพียงอย่างเดียว เนื่องจากเป็นวิธีการที่ไม่จำเป็นต้องมีการตกลงเรื่องการจำกัดการค้า การกำหนดขอบเขตการเคลื่อนไหวของราคาหรือปริมาณผลิต อย่างไรก็ตาม อาจเป็นการยากสำหรับประเทศยากจนที่จะต้องจ่ายคืนเงินกู้ที่มีกำหนดภายใน3-5ปี แม้ในช่วงที่มีรายได้จากการส่งออกดีก็ตาม ทำให้ระบบการกู้ยืมไม่น่าสนใจเท่าการได้รับเงินโอนเปล่าจากSTABEX

## 5) นโยบายอื่นๆ

ในขณะที่ความร่วมมือด้านสินค้านี้ระหว่างประเทศมีความก้าวหน้าอย่างมาก และการนำนโยบายเงินกู้ยืมเพื่อชดเชยรายรับที่เสียไป(CFF)มาใช้ ไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจได้ทันตามความต้องการของประเทศกำลังพัฒนา ประเทศด้อยพัฒนา 77ชาติได้รวมกลุ่มกัน (group of 77LDCs) เพื่อเพิ่มพลังเสียงเรียกร้องให้ได้มีการทำข้อตกลงกับธนาคารโลกและIMF เสียใหม่ ในการประชุมGATTและ UNCTAD

ระหว่างการประชุมGATTรอบโตเกียว กลุ่มG77ได้รับความสำเร็จจากการเรียกร้องพวกเขาได้รับการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favoured Nation Status : MFN) จากประเทศพัฒนาแล้ว และยังได้รับการลดหย่อนภาษีขาเข้าโดยไม่ต้องมีนโยบายผูกพันต่างตอบแทนแต่อย่างใด

ต่อมาในการประชุมUNCTAD แรงกดดันจากชาติด้อยพัฒนาก็สัมฤทธิ์ผลอีกเช่นกัน สามารถผลักดันให้มีการจัดระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่ ด้วยการตั้งกองทุนCommon Fund และผลักดันให้มีการทำข้อตกลงด้านสินค้านี้ระหว่างประเทศ(ICAs)ขึ้น ผลักดันให้IMFผ่อนคลายมาตรการการปล่อยกู้ที่เข้มงวด และเปลี่ยนแปลงนโยบายของธนาคารโลกให้ลดการกดดันประเทศด้อยพัฒนาลงได้บางส่วน\*

การไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากประเทศพัฒนาแล้ว ในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าโลกและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของโลก ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาพยายามร่วมมือกันเอง เป็นกลุ่มความร่วมมือตามภูมิภาคต่างๆ ตัวอย่างความพยายามรวมกลุ่มทางภูมิภาคของ

---

\* กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วยังคงสามารถควบคุมเสียงและนโยบายของIMFและธนาคารโลกได้เหนียวแน่น เพราะพวกเขาเป็นผู้สนับสนุนหลักด้านเงินทุนให้กับองค์กรทั้งสอง

ชาติกำลังพัฒนา ได้แก่ the East African Community and the Central American Common Market , Southern African Development Community(SADC) , the Preferential Trade Area (PTA) in Eastern and Central Africa and the Association of South East Asian Nations อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจก็ไม่ง่ายนัก หลายกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้นต้องล้มเลิกไปในที่สุดดังจะกล่าวถึงสาเหตุในภายหลัง

## 6) การบริหารความเสี่ยงของราคาสินค้า ด้วยวิธีการตลาด(Market-Based Approach)

ขณะที่การแทรกแซงของภาครัฐและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านสินค้าพบข้อจำกัด ทำให้ไม่สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีอันต้องล้มเลิกไปโดยปริยาย ระบบตลาดเองมีการสร้างเครื่องมือเพื่อให้ผู้ผลิตและหน่วยงานที่มีธุรกิจระหว่างประเทศลดความไม่แน่นอนของรายรับที่เป็นผลจากความผันผวนของราคาได้ เครื่องมืดังกล่าวแท้จริงมีประสิทธิภาพเพียงพอจะรับประกันความเสี่ยงของราคาโดยอาศัยวิถีทางการตลาด แต่ผู้ประกอบการในประเทศกำลังพัฒนา กลับมีโอกาสเข้าถึงเครื่องมือเหล่านี้น้อยมาก ทำให้เกิดความพยายามระหว่างประเทศในการปรับปรุงการเข้าถึงเครื่องมือต่างๆขึ้น

ธนาคารโลกได้จัดการประชุมและเสนอให้มีการตั้งหน่วยงานเฉพาะด้านที่เรียกว่า “International Task Force(ITF) on Commodity Risk Management in Developing Countries” ขึ้นเมื่อเดือนมกราคม 2542<sup>\*</sup> ด้วยวัตถุประสงค์ เพื่อลดช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่างผู้จัดหาเครื่องมือบริหารความเสี่ยงและเกษตรกรรายย่อย เนื่องจากเกษตรกรในประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถปกป้องตนเองจากผลทางลบของราคาสินค้าในตลาดโลกผันผวนได้ และเพื่อสร้างแนวทางทางการตลาดให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถจัดการความผันผวนได้ดีขึ้น ITFจึงเป็นหน่วยงานที่ให้โอกาสกับชาวนายากจน ในการเข้าถึงการประกันความเสี่ยง สร้างการตัดสินใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการผลิตและการกระจายการผลิต พร้อมทั้งทำให้เกษตรกรรายย่อยสามารถเข้าถึงสินเชื่อได้ดีกว่า สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

### ❖ อุปสรรคในการเข้าถึงเครื่องมือบริหารจัดการความเสี่ยง

---

\* ประกอบด้วยตัวแทนจากสถาบันระหว่างประเทศ กลุ่มผู้ผลิตและผู้บริโภค ตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่สำคัญของหลายประเทศ บริษัทTrading นักวิชาการ หน่วยงานจากภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา

ลักษณะตามธรรมชาติของตลาดสินค้าโดยทั่วไปสามารถจัดหากลไกการจัดการความเสี่ยงได้ด้วยการแลกเปลี่ยนและจัดสรรความเสี่ยงใหม่ จากคนที่ไม่ต้องการรับภาระความเสี่ยงไปสู่ผู้ปรารถนาจะได้ประโยชน์จากการแบกรับความเสี่ยงไว้ (เช่น ผู้ที่ถือสินค้าหลายๆประเภทเพื่อการกระจายความเสี่ยง) สินค้าในตลาดที่มีลักษณะเช่นนี้ ได้แก่ โลหะ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม และผลผลิตทางการเกษตร เช่น กาแฟ โกโก้ ถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลือง ข้าวสาลี ข้าวโพด เป็นต้น ตลาดสินค้าเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นตลาดในหรือระหว่างประเทศต่างเป็นตลาดที่มีสภาพคล่องสูง ทำให้ปริมาณการทำสัญญาซื้อขายมีมากกว่าปริมาณที่ผลิตได้จริงหลายเท่าตัว

ตารางที่ 4.4 ตลาดซื้อขายล่วงหน้าระหว่างประเทศแบบFuturesและOptions 10 อันดับแรก

ตลาดล่วงหน้า	2540	2541	อัตราเพิ่ม (%)
1.Chicago Board of Trade(CBOT) , USA	242.7	281.2	16
2.EUREX , Germany and Switzerland	152.3	248.2	63
3.Chicago Mercantile Exchange(CME) , USA	200.7	226.6	13
4.Chicago Board Options Exchange(CBOE) , USA	187.2	206.8	10
5.London International Financial Futures and Options Exchange(LIFFE) , UK	209.4	194.4	-7
6.Amex , USA	88.1	97.6	11
7.New York Mercantile Exchange(NYMEX) , USA	83.8	95.0	13
8.Bolsa De Mercadorias Y Futuros(BM&F) , Brazil	122.2	87.0	-29
9.Amsterdam Exchanges , Netherlands	48.7	64.8	33
10.Pacific Stock Exchange(PSE) , USA	43.4	59.0	36

ที่มา Futures Industry Association , Chicago

หน่วยงานที่ต้องดำเนินธุรกิจค้าขายระหว่างประเทศในประเทศกำลังพัฒนา มีความสามารถต่ำหรือไม่มีเลยในการเข้าถึงเครื่องมือบริหารความเสี่ยงในตลาดระหว่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดสินค้าเกษตร ตามที่ผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมรายงานไว้ในการประชุมโต๊ะกลมว่าด้วยการจัดการความเสี่ยงของสินค้าในประเทศกำลังพัฒนา เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2542 ว่าในประเทศกำลังพัฒนา มีการทำสัญญาล่วงหน้าFuturesและOptionsของสินค้าเกษตร น้อยกว่าร้อยละ 2 หรือสัญญาซื้อขายน้ำมันมีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากตลาดล่วงหน้ามักกระจุกอยู่ในประเทศพัฒนาแล้วเท่านั้น ดังจะเห็นว่าใน 10 ตลาดล่วงหน้าที่มีการซื้อขายเป็นอันดับต้นๆของโลกอยู่ในประเทศพัฒนาแล้วทั้งสิ้น ดังนั้น ตลาดสำหรับจัดการความเสี่ยงด้านสินค้าในประเทศกำลังพัฒนาจึงมีโอกาสเติบโตอีกมากทีเดียว



แต่องานวิจัยหลายชิ้นก็ชี้ถึงอุปสรรคของการจัดหาเครื่องมือบริหารความเสี่ยงให้กับผู้ใช้ที่มีศักยภาพในประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่

- ตลาดสินค้าในท้องถิ่นขาดโครงสร้างพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกที่ได้รับข้อมูล

เอกชนซึ่งเป็นผู้จัดหาเครื่องมือบริหารความเสี่ยงมีข้อมูลทางการตลาดอยู่มหาศาล แต่ลูกค้าในประเทศกำลังพัฒนากลับไม่ได้รับข้อมูลเหล่านี้ สถานการณ์ดังกล่าวคือการได้รับข้อมูลที่ไม่สมมาตร (Asymmetric Information) นอกจากนี้ ธุรกิจของท้องถิ่น ทั้งธนาคารพาณิชย์ Trader ผู้ขายส่ง สหกรณ์ ฯลฯ มักจะขาดความเชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือที่ได้รับ หลายหน่วยงานอยู่ในฐานะไม่มั่นคง ไม่สามารถเพิ่มทุนได้เพียงพอและมีโอกาสเผชิญความล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจสูง

- เครื่องมือไม่มีการนำมาใช้จริงและขาดความน่าเชื่อถือ

บ่อยครั้งที่เครื่องมือที่มีอยู่ในตลาดเพื่อการจัดการบริหารความเสี่ยงไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศอาจต้องการอายุสัญญาที่ยาวนานกว่าขนาดสัญญาเล็กกว่า คุณภาพของสินค้าแตกต่างกัน หรือต้องการทำสัญญาให้กับสินค้าที่ไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนในตลาดระหว่างประเทศ ช่องว่างที่เกิดขึ้นจากความไม่ไว้วางใจกันระหว่างผู้ใช้และผู้จัดหาเครื่องมือบริหารความเสี่ยง และช่องว่างนี้จะมากขึ้นหากมีการใช้เครื่องมือผิดวัตถุประสงค์ หรือใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ

- ต้นทุนสูงเนื่องจากมีความเสี่ยงด้านต่างๆมาเกี่ยวข้อง

ผู้จัดหาเครื่องมือบริหารความเสี่ยงมักจะชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงที่สัมพันธ์กับเครื่องมือที่จะเลือกใช้ ดังนี้

⇒ ความเสี่ยงของประเทศ (Country risk)\*\* หมายถึงเหตุการณ์ที่อาจทำให้คู่ค้าผิดสัญญา ประกอบด้วยโครงสร้างทางกฎหมายที่อ่อนแอจนไม่สามารถแก้ข้อพิพาททางการค้าได้ เป็นต้น Sovereign risk ก็เป็นความเสี่ยงของประเทศชนิดหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับการใช้อำนาจอรัฐ เช่น การควบคุมอัตราแลกเปลี่ยน ห้ามการส่งออก

\* เกี่ยวกับราคาตลาดและโอกาสที่จะกระจายความเสี่ยง

\*\* การประเมินความเสี่ยงของประเทศ สถาบันรับประกันความเสี่ยงจะกำหนดความเสี่ยงสูงสุดที่สามารถจะรับได้ เมื่อใดก็ตามที่ความเสี่ยงถึงระดับดังกล่าว จะไม่มีการขยายวงเงินสินเชื่อและสัญญาเพื่อจัดการความเสี่ยงเพิ่มอีก

ออก การเพิกถอนสิทธิหรือให้สิทธิแบบสัมปทาน ปัจจัยรบกวนอื่นๆ เช่น ภาวะสงคราม การประท้วง และการผิดสัญญาของรัฐบาล เป็นต้น

⇒ ความเสี่ยงของธุรกิจ (Commercial risk) การผิดสัญญาของคู่ค้าอาจมาจากปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมของธุรกิจ เช่น ผลประกอบการไม่ดี และการผลิตไม่ได้มาตรฐาน การล้มละลายทางธุรกิจ บริษัทไม่น่าไว้วางใจและไม่ซื่อสัตย์ ความเป็นไปได้ที่จะไม่สามารถทำตามกฎเกณฑ์ของตลาด เนื่องจากไม่มีการป้องกันความเสี่ยงประเภทเงินเล่า\* ทั้งความเสี่ยงของธุรกิจและความเสี่ยงของประเทศเป็นส่วนหนึ่งของ Credit risk ที่ผู้จัดหาเครื่องมือบริหารความเสี่ยงถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการทำธุรกิจกับประเทศกำลังพัฒนา

⇒ ความเสี่ยงพื้นฐาน (Basis risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างระหว่างราคาที่กำหนดไว้ในตลาดสินค้า และราคาของผู้ผลิตใช้อ้างอิง สะท้อนความแตกต่างของคุณภาพของผลผลิต สถานที่และต้นทุน เช่น การเก็บรักษา การขนส่ง การแปรรูปและสินเชื่อ ฯลฯ ความเสี่ยงพื้นฐานยังอาจเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างราคาภายในและภายนอกประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่คาดการณ์มาก่อนได้

⇒ ความเสี่ยงจากเหตุการณ์ของประเทศ (Events risk) เป็นความเสี่ยงที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของคู่ค้า แต่ส่งผลให้เกิดการผิดสัญญาได้ เช่น ภัยธรรมชาติ น้ำท่วม ภาวะแห้งแล้ง ศัตรูพืชระบาด ไฟป่า แผ่นดินไหว ฯลฯ

สถาบันระหว่างประเทศสามารถช่วยอุดช่องโหว่ของตลาดในการบริหารความเสี่ยงได้ด้วยการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค อย่างกรณีของความช่วยเหลือจากธนาคารโลก องค์การสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ และองค์กรต่างๆ ที่มีความพยายามจัดหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และการฝึกอบรม เพื่อช่วยประเทศกำลังพัฒนาให้สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม ความพยายามเหล่านี้ไม่ได้ช่วยให้ธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนาสามารถเข้าถึงเครื่องมือบริหารความเสี่ยงได้มากนัก เรียกได้ว่าไม่เพียงพอจะอุดช่องโหว่ของตลาดได้

---

\* การประเมินความเสี่ยงของธุรกิจ ขึ้นกับการประเมินรายงานสถานะทางการเงินของคู่ค้า ทั้งผลประกอบการ ดุลบัญชีกำไร-ขาดทุน ประวัติการใช้สินหนี้ และความน่าเชื่อถือที่ได้รับรายงานจากหน่วยงานที่ให้บริการจัดหาข้อมูลของบริษัท

สำหรับบริษัทเอกชนในตลาดที่มีการเติบโตมานานพอสมควรแล้ว บริษัทเหล่านี้จะได้รับอนุญาตให้บริหารความเสี่ยงได้ด้วยตนเอง การรับประกันความเสี่ยงทางธุรกิจของเอกชนจึงพัฒนาขึ้น แต่มีต้นทุนพอสมควรตามความเสี่ยงของประเทศ และตามประวัติการผิดสัญญาของคู่ค้า ต้นทุนสูงนี้จึงบีบให้ค่าpremiumสูง และเป็นข้อจำกัดสำหรับการเข้าถึงการบริหารความเสี่ยงของประเทศยากจนหลายประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น ไม่แน่ว่าเครื่องมือบริหารความเสี่ยงจะสามารถพัฒนาให้เติบโตตามสภาวะของตลาดโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้หรือไม่ เนื่องจากมีการเปิดเสรีตลาดสินค้าเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะภายใต้ข้อตกลงขององค์การการค้าโลก (WTO) ดังนั้น เครื่องมือบริหารความเสี่ยงที่ไม่เพียงพอจะเป็นอุปสรรคกับการดำเนินงานของตลาดและประเทศกำลังพัฒนาจะถูกบังคับให้นานโยบายแบบปกป้องตลาดมาใช้อีกครั้ง จำเป็นต้องมีการเร่งให้พัฒนาหนทางลดช่องว่างของการบริหารความเสี่ยงในตลาดโดยเร็วที่สุด

ITF เสนอให้มีการสร้างตัวกลาง (Intermediary) ระหว่างประเทศเพื่ออุดช่องว่างระหว่างผู้จัดหาเครื่องมือและธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนาที่ขาดเครื่องมือบริหารความเสี่ยงอย่างเพียงพอ เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงเครื่องมือเหล่านั้นได้ ตัวกลางระหว่างประเทศจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการรับประกันความเสี่ยงด้านราคาสินค้า โดยจัดหาราคาพื้นฐานต่ำสำหรับผู้ผลิตและผู้ส่งออก และเพดานราคาสำหรับผู้บริโภคและผู้นำเข้า และยังจัดหา “บริการหลักและความช่วยเหลือทางเทคนิค (Core services and technical assistance)” ให้กับลูกค้าอีกด้วย

#### ❖ หน้าที่หลักของตัวกลางระหว่างประเทศในตลาดการบริหารความเสี่ยงมี 3 ประการ ดังนี้

1) *ช่วยอำนวยความสะดวก (facilitate risk-sharing)* ด้วยการเป็นตัวกลางระหว่างธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนาและเอกชนที่เป็นผู้รับประกันความเสี่ยง และช่วยรับประกันบางส่วน (*partial guarantees*) ด้วยการเป็นผู้นำในการกระจายความเสี่ยงบางประเภทก่อนถึงมือของผู้รับประกัน เช่น คุตซ์ความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้อำนาจรัฐ หรือความเสี่ยงของธุรกิจก่อนกระจายให้กับลูกค้าในประเทศกำลังพัฒนา

2) *ทำให้มีการแลกเปลี่ยนโดยอัตโนมัติแบบ pass-through* ตัวกลางจะพิจารณาการทำสัญญารับประกันความเสี่ยงของราคา ขยายขอบเขตของสัญญาและเปลี่ยนความเสี่ยงที่กำลังเผชิญอยู่ด้วยการจัดการทางการตลาด

3) จัดหาบริการหลักและความช่วยเหลือทางเทคนิค เพื่อให้ผู้รับประกันมั่นใจได้ว่าตนเองได้รับการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ยุติธรรม โปร่งใส และให้ผู้รับประกันสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือนักธุรกิจในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

- ◆ เผยแพร่ข้อมูลราคาและการตลาดที่แม่นยำให้กับผู้ใช้เครื่องมือบริหารความเสี่ยง
- ◆ สนับสนุนการพัฒนากลไกกระจายความเสี่ยงให้ไปได้อย่างทั่วถึง (Local Transmission Mechanisms)

ตัวกลางจะเกี่ยวข้องกับ Wholesale Level เท่านั้น และจะปล่อยให้ธุรกิจเป็นผู้กระจายการรับประกันความเสี่ยงไปยังลูกค้ารายย่อยจนถึงผู้รับประกันรายสุดท้ายเอง ผ่านกลไกที่เรียกว่า “Local Transmission Mechanisms” ผู้ผลิตรายย่อยจะไม่ได้รับการประกันความเสี่ยงโดยตรงจากตัวกลาง แต่กลไกดังกล่าวจะรวมการผลิตของผู้ผลิตรายย่อยหลายๆรายให้เป็นกลุ่มใหญ่พอที่จะซื้อการรับประกันความเสี่ยงและจัดสรรผลประโยชน์จากการประกันหากต้องมีการclaim ประกัน สามารถดูรูปหน้าที่ของตัวกลางที่ได้รับการเสนอให้มีการจัดตั้งขึ้นใหม่ข้างล่าง

#### ❖ ข้อจำกัดของการใช้ตัวกลางในการจัดการความเสี่ยงของราคา

การรับประกันความเสี่ยงของราคาไม่ได้ถูกคิดค้นขึ้น เพื่อจัดการกับความเสียหายทุกประเภท และไม่ได้พยายามสร้างเสถียรภาพของราคา ดังนั้นราคาตลาดที่ผันผวนก็得不到ผลจากการดำเนินการใดๆของตัวกลาง ตัวกลางจะทำหน้าที่เพียงลดความไม่แน่นอนซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับราคาที่ผันผวนและชดเชยราคาที่เปลี่ยนแปลงในทางให้ความเสียหายกับผู้ผลิตในช่วงเวลาหนึ่งๆเท่านั้น ไม่สามารถเปลี่ยนแนวโน้มระยะยาวของราคาให้ดีขึ้นได้แค่ป้องกันความผันผวนระยะสั้นเท่านั้น ประการสุดท้าย การบริหารความเสี่ยงด้วยวิธีสร้างตัวกลางช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของธุรกิจไม่ครอบคลุมสินค้าทุกประเภทที่เกษตรกรในประเทศไทยกำลังพัฒนาผลิต ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคกับการดำเนินงานของตัวกลางในประเทศกำลังพัฒนาดังกล่าวจะได้กล่าวถึงในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- ◆ เน้นการจัดการความเสี่ยงด้านราคา ไม่ใช่ด้านรายได้

---

\* ลูกค้ารายย่อยที่คาดว่าจะได้รับผลประโยชน์จาก Local Transmission ได้แก่ เกษตรกรรายใหญ่และการรวมกลุ่มของผู้ผลิต Trader และผู้ผลิต ธนาคารพาณิชย์ในท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ

โดยทั่วไป รัฐบาล บริษัทเอกชนและนักธุรกิจมักจะคำนึงถึงความไม่มีเสถียรภาพของรายรับมากกว่าการเคลื่อนไหวของราคาสินค้า และสินค้าเกษตรที่มักมีการป้องกันความเสี่ยงก็ต่างจากสินค้าประเภทโลหะและพลังงาน โดยเฉพาะพืชไร่ราคาจะถูกกำหนดจากปัจจัยด้านอุปทาน ได้แก่ สภาพภูมิอากาศ หรือแมลงศัตรูพืชเป็นอย่างมาก เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงด้านราคาจึงช่วยได้เพียงบางส่วน อย่างไรก็ตามการประกันความเสี่ยงด้านราคาก็มีผลสืบเนื่องไปยังเสถียรภาพของรายรับภายในช่วงเวลาหนึ่ง เพราะว่าผลของราคาที่มีเสถียรภาพจะตรึงรายได้ของครัวเรือนให้คงที่ในช่วงเวลาที่สัญญาประกันมีผลถึง

ในประเทศพัฒนาแล้วมักไม่ค่อยมีการประกันพืชผลด้วยเครื่องมือทางการตลาดที่มีเป้าหมายให้รายได้ของผู้เอาประกันรายย่อยคงที่ เพราะพบปัญหาผิดสัญญาของผู้ประกันอยู่บ่อยครั้ง (Moral Hazard) ตัวอย่างเช่นการรับประกันพืชผลในออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา สวีเดนต้องใช้ในการประกันแบบอื่น เช่น การประกันความเสียหายของผลได้จากการผลิต การประกันความเสียหายที่เกิดจากสภาพภูมิศาสตร์ เป็นต้น

◆ มีความสนใจไปที่ความผันผวนของราคาในระยะสั้น มากกว่าแนวโน้มราคาในระยะยาว

การประกันราคาวิธีนี้พยายามบรรเทาผลเสียที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของราคารุนแรงอย่างไม่สามารถคาดการณ์ได้มาก่อน แต่ไม่ได้ปรับปรุงราคารับประกันเฉลี่ยในระยะยาวให้ดีขึ้น ระดับราคาพื้นและเพดานราคาที่แตกต่างกันจะทำให้ต้นทุนในการจัดหาเครื่องมือบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันเป็นการเพิ่มแรงจูงใจทางธุรกิจให้มีการรับประกันความเสี่ยง แต่ไม่ว่าราคาที่รับประกันจะอยู่ในระดับใดตัวกลางก็ไม่ได้ทำหน้าที่ลดความผันผวนของราคาตลาดลง แนวโน้มราคาในระยะยาวยังคงถูกกำหนดโดยการตอบสนองต่ออุปสงค์และอุปทานและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ผลทางลบของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าที่ถดถอยในระยะยาวยังต้องใช้นโยบายมหภาคและกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาอื่นๆอีก

◆ เครื่องมือมีผลในระยะสั้นเท่านั้น

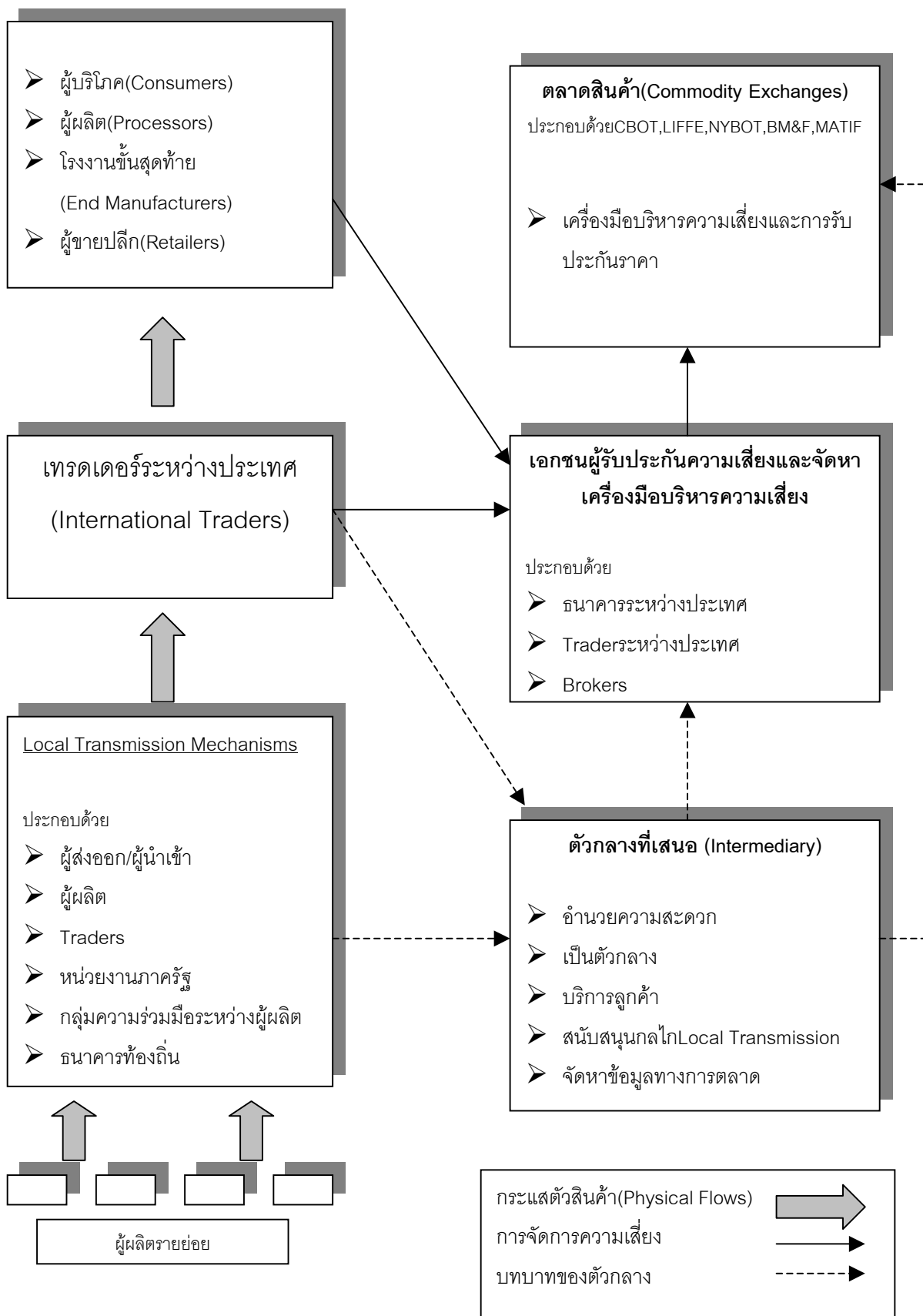
สำหรับสินค้าเกษตรก็มีผลแค่ช่วงฤดูการผลิต ยากที่จะป้องกันความเสี่ยงของราคาพืชผลเป็นระยะเวลานานๆ การต่ออายุสัญญาออกไปก็ทำได้ แต่มีค่าใช้จ่ายและต้นทุนในการดำเนินการสูง เว้นแต่ในอนาคตจะมีสภาพคล่องในตลาดบริหารความเสี่ยงสูงขึ้น

◆ วิธีนี้ไม่ครอบคลุมสินค้าทุกชนิด

ผู้ผลิตในประเทศกำลังพัฒนาอาจผลิตสินค้าที่ไม่ได้มีการซื้อขายในตลาดโลก และสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐานไม่ถึงเกณฑ์ ทำให้ราคาต่างจากราคาที่กำหนดให้มีการซื้อขายกัน

ระหว่างประเทศ(ราคาพื้นฐาน) ทำให้เป็นการยากที่จะรับประกันและกำหนดค่าใช้จ่ายในการรับประกัน นอกจากนี้ ความสนใจของตัวกลางที่ตั้งขึ้นใหม่นี้มักอยู่ที่สินค้าที่มีการซื้อขายแล้วในตลาด และการซื้อขายในปริมาณมากในระยะเวลานั้นๆ จะมีผลกระทบต่อตลาดอย่างมาก โดยเฉพาะซื้อขายสินค้าที่มีอยู่น้อยในตลาด เช่น ถ้าบราซิลประเทศเดียวหรือ อินโดนีเซียกับอูกันดา ร่วมมือกันป้องกันความเสี่ยงผ่านตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนกาแฟล่วงหน้า ราคาในสัญญาล่วงหน้าจะตกทันทีเนื่องจากคาดว่าจะมีการระบายสินค้าออกมาในปริมาณมาก

ภาพ4.4 กระแสการค้าในรูปตัวสินค้า การบริหารจัดการความเสี่ยง และหน้าที่ของตัวกลาง



#### 4.5 ความล้มเหลวของกลไกการสร้างเสถียรภาพให้กับสินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนา

ช่วงเวลาที่ผ่านมามีหลายโครงการที่เกิดขึ้นพยายามที่จะแบ่งแยกราคาสินค้าภายในประเทศออกจากราคาระหว่างประเทศ ทำให้โครงการดังกล่าวไม่มีความยั่งยืนด้านการเงิน หลายโครงการได้รับผลกระทบจากความผันผวนของค่าเงินหรือเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ การแทรกแซงแทนที่จะปล่อยให้มีการแข่งขันเสรีในตลาดทำลายความสามารถในการพัฒนากระบวนการผลิตของผู้ผลิต ยิ่งกว่านั้น หลายโครงการล้มเหลวเพราะการดำเนินการขึ้นอยู่กับข้อกำหนดราคาเบื้องต้นซึ่งต้องการการถ่ายโอนทรัพยากร(โดยเฉพาะทางการเงิน)อย่างมหาศาลในช่วงที่ราคาสินค้าตกต่ำ ข้อขัดแย้งเหล่านี้กลายเป็นปัญหาระดับชาติ และมีผลทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา เพราะความล้มเหลวของราคาที่จะสะท้อนปัจจัยพื้นฐานในตลาดและความยุ่งยากที่จะคงรายจ่ายที่ผู้ผลิตต้องการอย่างต่อเนื่อง จะจำกัดความสามารถในการกู้ยืมและการบริหารความเสี่ยงของรัฐบาลภายในประเทศกำลังพัฒนา นโยบายร่วมมือสร้างเสถียรภาพให้กับสินค้าจึงเห็นผลว่าไม่ยั่งยืน และไม่มีอำนาจจัดการได้จริงอีกต่อไป

สำหรับนโยบายระดับประเทศนั้น มีหลายประเทศที่ยกเลิกคณะกรรมการด้านการตลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเทศที่ยังมีการดำเนินการสร้างเสถียรภาพอยู่ก็มีแรงกดดันจากงบประมาณที่จำกัดหรือได้รับความช่วยเหลือเพื่อการปฏิรูปจากธนาคารโลกและสถาบันอื่นๆ ถ้ารัฐบาลใดยังสามารถรับภาระหนี้ที่เพิ่มขึ้นได้ ก็ยังคงมาตรการชดเชยทางการเงินหรือให้กู้ยืมกับเกษตรกร และคงฐานะการชำระเงินระหว่างประเทศไว้ได้ แต่ก็มีรัฐบาลของหลายประเทศที่มีความสามารถในการกู้ยืมจำกัด ก็ต้องพึ่งภาษีสินค้าเข้าเพื่อรักษาราคาผู้ผลิตให้คงที่ แม้นโยบายแทรกแซงตลาดจะตรงข้ามกับข้อตกลงของสมาชิกองค์การการค้าโลกที่ให้ลดภาษีนำเข้ากับสินค้าทุกชนิดให้เหลือศูนย์ในไม่ช้า ก็ตาม

##### 4.5.1. ความสนใจที่แตกต่างกัน (Conflict of Interests)

ข้อตกลงและความร่วมมือด้านสินค้า จะประกอบด้วยเป้าหมายอย่างน้อยหนึ่งประการต่อไปนี้ ก) ป้องกันการแกว่งตัวอย่างรุนแรงของราคาสินค้าออก ข) สร้างเสถียรภาพให้รายรับ มากกว่าราคาส่งออก ค) เพิ่มราคาสินค้าออกในระยะยาว ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ เป้าหมายที่ตั้งไว้อาจขัดแย้งกันเอง เช่น เสถียรภาพของรายได้อาจได้มาโดยมองข้ามการลดความรุนแรงของความผันผวนของราคา กล่าวคือ ถ้าความแห้งแล้งเป็นเหตุให้ปริมาณผลผลิตของโลกลดลง การนำสินค้า



ในคลังสินค้าออกจำหน่าย อาจช่วยดึงราคาให้อยู่ในระดับต่ำไว้ได้ แต่ผลที่ตามมาคือรายรับของผู้ส่งออกสินค้านั้นๆ จะไม่ปรับตัวเพิ่มขึ้น ตามที่ควรจะเป็นหากไม่มีการระบายสินค้าคงคลังออกมา เป็นต้น

กรณีที่มีประเทศผู้ผลิต หรือสมาชิกของกลุ่มความร่วมมือมีหลายประเทศเกินไปจนยากแก่การควบคุม การจัดสรรโควตาการผลิต หรือผลประโยชน์ให้ได้อย่างทั่วถึง ความหวังที่จะให้มีการประสานความร่วมมือกันยิ่งทำได้ลำบากขึ้นในทางปฏิบัติ เนื่องจากเป็นธรรมดาสำหรับประเทศผู้ส่งออกที่ต้องการให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อผลักดันให้สามารถได้รับราคาดีและมีเสถียรภาพ ขณะเดียวกันประเทศผู้นำเข้าย่อมจะพอใจกว่า หากตนได้ราคาที่มีเสถียรภาพ โดยไม่ต้องรับภาระต้นทุนการอุดหนุนสินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการอุดหนุนในรูปเงินให้เปล่า เงินกู้ หรือสิทธิพิเศษใดก็ตาม ผู้บริโภคจึงยื่นกรานให้แนวโน้มราคาลดลงตามความเป็นไปและแนวโน้มตลาดมากกว่า กระทั่งในกลุ่มผู้ผลิตสินค้าด้วยกันก็มีมุมมองที่ต่างกันได้ เช่น หลังจากพ.ศ.2515 ประเทศผู้ส่งออกสินค้าที่ไม่ใช้น้ำมันมีประสบการณ์ได้รับผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้ามากกว่าประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน ทำให้ไม่อาจได้รับความร่วมมือด้านสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนาผู้ส่งออกน้ำมันได้โดยง่าย

#### 4.5.2 ปัญหา free rider และการละเมิดข้อตกลง

ประเทศที่ปฏิเสธที่จะร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มความร่วมมือด้านสินค้า ยังคงได้รับประโยชน์จากราคาที่สูงขึ้น(ลดลง) ในกรณีที่เป็นประเทศผู้ส่งออก(นำเข้า) โดยไม่ต้องรับผิดชอบภาระต้นทุนใดๆเลย กรณีนี้เป็นความล้มเหลวที่เห็นได้ชัดในความร่วมมือของ International Coffee Agreement ที่ประเทศผู้นำเข้าในยุโรปตะวันออกหลายชาติไม่ยอมรับร่วมสมาคมด้วย ทำให้มีตลาดสินค้าขนาดใหญ่อยู่นอกเหนือการควบคุมของสมาคมผู้ผลิตกาแฟ

International Sugar Agreement ก็เช่นกัน ที่ไม่สามารถสร้างเสถียรภาพของราคาได้อย่างแท้จริง เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากชาติที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของประชาคมยุโรป แต่มีบทบาทก้าวขึ้นมาเป็นผู้ส่งออกที่สำคัญแข่งกับสมาคมผู้ผลิต อีกตัวอย่างหนึ่งได้แก่ ความล้มเหลวของ International Tin Agreement ในปี 2530 เนื่องจากราคาที่สูงขึ้นทำให้มีผู้ทำเหมืองแร่มากขึ้น โดยไม่ได้เป็นสมาชิกของสมาคมผู้ผลิตและปฏิเสธการจำกัดการผลิตอย่างเด็ดขาด โดยเฉพาะประเทศบราซิล

นอกจากนั้น เมื่อใดก็ตามที่ความร่วมมือระหว่างประเทศและสมาคมผู้ผลิต-ผู้บริโภคทำงานได้มีประสิทธิภาพ คือสามารถยับยั้งราคาไม่ให้เพิ่มสูงเหนือเพดานราคา หรือไม่ให้ตกต่ำกว่าราคาพื้น จะมีสมาชิกบางประเทศฝ่าฝืนกฎของสมาคม เพื่อจะได้รับประโยชน์จากราคาที่ดีกว่าในตลาดเสรีนอกกลุ่มความร่วมมือ ตัวอย่างเช่น สหราชอาณาจักรซึ่งเป็นผู้นำเข้าข้าวสาลีรายสำคัญตัดสินใจไม่ต่อสัญญา International Wheat Agreement ในพ.ศ.2499 และ 2502 เพราะเห็นช่องทางซื้อข้าวในตลาดเสรีได้ในราคาที่ต่ำกว่า เหตุการณ์จึงดำเนินอยู่เช่นนี้เรื่อยมา ประเทศสมาชิกตามข้อตกลงกลับได้รับผลประโยชน์น้อยกว่า คือขายได้ในราคาต่ำกว่าสำหรับผู้ส่งออก และซื้อได้ในราคาสูงกว่าสำหรับผู้นำเข้า ดังนั้นต้นทุนในการเป็นสมาชิกสมาคมที่มีอยู่สูงจะเป็นแรงกดดันให้มีการฝ่าฝืนข้อตกลง และก็จะกระทบกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศในท้ายที่สุด

#### 4.5.3 ประสิทธิภาพในการดำเนินการตามเครื่องมือรักษาเสถียรภาพ

สำหรับกลุ่มความร่วมมือหลังจากกำหนดเครื่องมือในการสร้างเสถียรภาพได้แล้ว ปัญหาต่อไปของกลุ่มความร่วมมือก็คือ ทำอย่างไรให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ กรณีของการคงคลังสินค้า (buffer stock) มีกฎเกณฑ์สำคัญของความสำเร็จอยู่ที่ ความสอดคล้องของการกำหนดระดับราคาเป้าหมายสูงสุดและต่ำสุด และทุนที่ผู้จัดการสินค้าหาได้และรักษาให้มีเพียงพอในอนาคต บ่อยครั้งที่ผู้จัดการกองทุน (common fund) ไม่สามารถรักษาทุนให้มีพอสำหรับป้องกันราคาไม่ให้ต่ำกว่าระดับราคาพื้น

ปีพ.ศ.2524 International Cocoa Agreement ใช้เงินทุนถึง 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐไปหมดภายในไม่กี่เดือน แต่ราคาก็ยังคงอยู่ที่ระดับ 85 เซนต์ต่อปอนด์ ซึ่งเป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาพื้นที่ตกลงไว้ที่ 104 เซนต์ หรือสมาคมผู้ผลิต-บริโภคที่เลิกไปเมื่อพ.ศ.2528 ด้วยภาระหนี้ถึง 300 ล้านดอลลาร์ เนื่องจากสภาพคล่องทั้งหลายถูกใช้ไปหมด โดยที่ไม่สามารถกระตุ้นราคาแร่ดีบุกที่ตกลงได้ แม้จะมีการใช้วิธีจำกัดการส่งออกหลายครั้งในปีเดียวกันนี้เพื่อช่วยดึงราคาขึ้นด้วยก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงการชะลอวิกฤติสภาพคล่องให้เลื่อนออกไปเท่านั้น

ในทางกลับกัน ถ้าไม่สามารถคงคลังสินค้าให้มีสำรองในปริมาณมากพอ ก็ไม่สามารถยับยั้งระดับราคาในขาขึ้นได้เช่นกัน อย่างเช่น กรณีของสมาคมความร่วมมือด้านกาแฟที่ไม่สามารถป้องกันการเพิ่มขึ้นของราคาไม่ให้เหนือเพดานราคาที่ได้ตกลงกันไว้ได้ในปีพ.ศ.2529 เนื่องจากผลผลิตของบราซิลตกต่ำอย่างหนักในขณะนั้น

นอกจากการกำหนดระดับราคาโดยต้องคำนึงถึงแนวโน้มตลาดและการสำรองสินค้าและทุนให้มีเพียงพอแล้ว ยังมีความอ่อนแอทางเทคนิคอีกหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการของสมาคม เช่น การปรับเปลี่ยนโควต้าของแต่ละประเทศที่ไม่ทันรูปแบบอุปสงค์หรือการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่เปลี่ยนแปลงไป หรือปัญหาการแบ่งสรรโควตាការผลิตและส่งออกอย่างยุติธรรม เป็นต้น

#### 4.5.4 ปัจจัยทางการเมือง

ประเทศพัฒนาแล้วมักคัดค้านการกำหนดข้อตกลงด้านสินค้าระหว่างประเทศที่ต้องมีการแทรกแซงอำนาจตลาด เพราะจะทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรโลกผิดพลาด ตลาดเสรีจะไม่ได้แสดงบทบาทที่แท้จริงในการแก้ปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของราคา แต่รัฐบาลของประเทศพัฒนาแล้วเองก็แสดงความต้องการแทรกแซงตลาดสินค้าภายในประเทศของตนเอง โดยเฉพาะตลาดสินค้าเกษตรกรรม โดยให้เหตุผลว่ามีวัตถุประสงค์ที่ค่อนข้างแตกต่างจากการสร้างเสถียรภาพระยะสั้นให้ตลาดสินค้าหรือต่างจากวัตถุประสงค์ของความร่วมมือด้านสินค้า (ICAs) ทั่วไป

การแพร่ขยายของความคิดในการผลิตเพื่อป้อนตลาด (market-oriented policies) ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งให้มีการขยายการส่งออกสินค้าสู่ตลาดโลก เกิดอุปทานส่วนเกินในตลาดสินค้าโลกอย่างมหาศาล ส่วนหนึ่งก็เป็นผลมาจากความสำเร็จของประเทศพัฒนาแล้วที่กระตุ้นให้ยกเลิกการแทรกแซงตลาดสินค้า ประเทศร่ำรวยจึงยังคงได้รับประโยชน์จากราคาสินค้านำเข้าลดลง ลดภาวะร้อนแรงของอัตราเงินเฟ้อและปรับดุลการชำระเงินของประเทศ ทำให้ประเทศเหล่านี้มีแรงจูงใจต่ำในการทำข้อตกลงด้านสินค้าระหว่างประเทศที่จะจำกัดปริมาณอุปทานของโลกมาตั้งแต่อดีต ดังจะเห็นในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา

ระหว่างพ.ศ.2508 ถึงพ.ศ.2518 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจโลกอยู่ในภาวะเติบโต การใช้จ่ายของภาครัฐในประเทศพัฒนาแล้วและการขยายการปล่อยสินเชื่อแก่ประเทศด้อยพัฒนา เพื่อสนับสนุนการขยายตัวของภาคการค้า ทำให้อัตราเงินเฟ้ออยู่ในช่วงขยายตัวรวดเร็วมาก รัฐบาลของประเทศอุตสาหกรรมโดยทั่วไปจึงใช้มาตรการตัดทอนรายจ่าย ลดการปกป้องภาคอุตสาหกรรม ลดการช่วยเหลือทั้งเงินโอนและเงินอุดหนุน กระทั่งในกิจกรรมที่มีผลผลิตภาพของรัฐ แต่หันไปพึ่งพามาตรการเอกชนมากขึ้นเพื่อลดภาระภาครัฐลง ความพยายามเหล่านี้จึงกระจายเข้าสู่

กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ ประเทศร่ำรวยปฏิเสธการให้เงินทุนแก่Integrated Programme for Commodities และกองทุนในการรักษาเสถียรภาพรายรับจากสินค้าออก (Common Fund) ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างประเทศ (ICAs) เพื่อเพิ่มราคาสินค้า อีกทั้งปฏิเสธการปล่อยสินเชื่อและการให้เครดิตกับประเทศยากจนทำได้ยากลำบากขึ้น มีการเรียกคืนหนี้เงินกู้ค้างชำระ อย่างสหรัฐอเมริกา ก็ลดสัดส่วนเงินทุนของตนในธนาคารโลกและสหประชาชาติลง เป็นการจำกัดความสามารถในการเพิ่มโปรแกรมช่วยเหลือขององค์กรทั้งสอง มาตรการของประเทศพัฒนาแล้วที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการเพิ่มแรงกดดันให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องลดอุปสรรคทางการค้า และย้ำถึงความสำคัญของการทำการค้าในปัจจุบันมากกว่าการบริจาคช่วยเหลือเหมือนในอดีต

ต่อมาในขณะที่เศรษฐกิจโลกถดถอยตั้งแต่หลังพ.ศ.2530 การพึ่งพาประเทศอุตสาหกรรมอย่างมากของประเทศยากจน ทำให้การเร่งความเจริญเติบโตของประเทศกำลังพัฒนา ย่อมชะลอตามการถดถอยทางเศรษฐกิจของประเทศอุตสาหกรรมไปด้วย เพราะนอกจากเงินช่วยเหลือจะไม่ตกมาถึงแล้ว มีแนวโน้มว่ารัฐบาลของชาติต่างๆ เอนเอียงไปในทางที่จะไม่ร่วมมือในข้อตกลงด้านสินค้า และปล่อยให้ข้อตกลงเกี่ยวกับเสถียรภาพของสินค้าที่ผ่านมา มีอันสิ้นสุดไป มากกว่าจะระดมหาทางออกที่ประนีประนอมกันได้ ดังข้อตกลงเกี่ยวกับสินค้าโภคภัณฑ์ที่ล้มเลิกไปในพ.ศ.2531 ปีต่อมาสินค้ากาแฟที่ขาดการเจรจาต่อเนื่องก็ต้องล้มเลิกไปโดยปริยาย

หรือเห็นได้ชัดจากความล้มเหลวของการประชุมองค์กรการค้าโลกที่เมืองซีแอตเทิล (ปลายปี2542) สาเหตุประการหนึ่งทำให้ไม่ได้รับความสำเร็จจากการเจรจา เนื่องจากไม่สามารถหาข้อสรุปเกี่ยวกับข้อตกลงและทิศทางของสินค้าเกษตรระหว่างประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาแล้วได้

#### 4.6 การแก้ปัญหาความล้มเหลวของการสร้างเสถียรภาพให้กับสินค้าออก

ข้อตกลงเรื่องสินค้านานาชาติ ยังมีความสำคัญอยู่มากในการพยุงราคาสินค้า และป้องกันความผันผวนของรายรับของเกษตรกรในประเทศกำลังพัฒนา ตราบเท่าที่ประเทศยังคงพึ่งพารายได้จากการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะรายได้ส่วนใหญ่มาจากสินค้าเหล่านี้ และไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าความไม่มีเสถียรภาพไม่ได้ส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงหน่วยย่อยของระบบอย่างผู้ผลิต ทำให้ต้องมีการปรับปรุงกลไกการสร้างเสถียรภาพให้มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติโดยอาศัยประเทศพัฒนาแล้วที่เคยประสบความสำเร็จในการสร้างความมั่นคงทางด้าน

ราคาสินค้าภายในประเทศมาก่อนเป็นต้นแบบ ทั้งนี้ความมุ่งหวังเดียวคือให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถป้องกันผลกระทบที่จะส่งผลเสียกับเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาวได้

#### 4.6.1 การจัดการอุปทาน (Supply Management)

จริงๆแล้ววิธีการนี้ไม่ใช่ความคิดใหม่ การคงคลังสินค้าและการจำกัดการส่งออกก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการอุปทาน เป็นวิธีที่ประเทศพัฒนาแล้วเคยปฏิบัติแล้วได้ผลมาก่อน โดยการลดกำลังการผลิตของเกษตรกรที่ผลิตสินค้าที่มีผลผลิตล้นเกินในตลาด และในกรณีที่มีกำลังการผลิตล้นเกินแบบเรื้อรัง รัฐบาลของประเทศพัฒนาแล้วจะส่งเสริมให้มีการทำสัญญาลดกำลังการผลิตอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ประกอบการขนาดใหญ่

ตัวอย่างข้อตกลงแบบนี้เกิดขึ้นในเดือนมกราคม พ.ศ.2537 ระหว่างบริษัทผลิตอลูมิเนียมรายใหญ่ในอดีตสหภาพโซเวียต ในการลดผลผลิตที่จะออกสู่ตลาดโลกให้ได้ 2 ล้านตัน หรือร้อยละ10ต่อปีเมื่อเทียบกับสองปีก่อน วิธีการนี้สามารถลดการคงคลังสินค้าได้อย่างมาก และราคาอลูมิเนียมก็ดีขึ้นจากปีก่อน อีกตัวอย่างหนึ่ง ได้แก่ International Dairy Arrangement ภายใต้ข้อตกลงของGATT เป็นการกำหนดราคาส่งออกผลิตภัณฑ์นมขั้นต่ำ

นอกจากนี้ระหว่างรัฐบาลของประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศมีการทำสัญญาเพื่อควบคุมกำลังการผลิตล้นเกินในอุตสาหกรรมสิ่งทอ เหล็ก และการต่อเรือ ฯลฯ และสัญญาระหว่างภาคเอกชนภายในประเทศอาฟริกาใต้ ได้แก่ Central Selling Organization ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของDe Beers ซึ่งเป็นผู้ผลิตเพชรรายใหญ่ของโลก ได้รับความสำเร็จในการควบคุมระดับราคา จากการควบคุมปริมาณเพชรสู่ตลาดโลก

ตัวอย่างของความสำเร็จของการจัดการอุปทานแบบควบคุมปริมาณผลิตที่ล้มไม่ได้ที่จะกล่าวถึง ได้แก่ การดำเนินการของกลุ่มผู้ผลิตน้ำมันรายใหญ่ของโลก(OPEC) ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆยังมีความหวังที่จะสร้างข้อตกลงเรื่องสินค้าระหว่างประเทศขึ้นใหม่ระหว่างผู้ผลิตด้วยกัน เพื่อควบคุมปริมาณสินค้าที่จะออกสู่ตลาดโลก ผลักดันราคาให้สูงและควบคุมให้คงอยู่ในระดับที่มีเสถียรภาพได้

อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อยกเว้นสำหรับประเทศที่มีรายได้ต่ำ เช่น ประเทศส่วนใหญ่ในทวีปอาฟริกาที่มักไม่มีเงินทุนเพียงพอ ควรจะได้รับการสนับสนุนการดำเนินการจัดการปริมาณสินค้า

ค่าที่มีโครงสร้างการผลิตสิ้นเกิน และได้รับการยกเว้นจากการจำกัดโควตาการส่งออกได้ ครอบงำที่รายรับจากการส่งออกจากประเทศเหล่านี้ ยังคิดเป็นสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับมูลค่ารวมของสมาชิกทั้งหมด ดังกรณีของประเทศในกลุ่มQUADs(สหรัฐฯ สหภาพยุโรป แคนาดาและญี่ปุ่น) ที่เสนอยกเว้นภาษีและการยกเลิกโควตาสินค้าจากประเทศด้อยพัฒนา<sup>\*</sup>

สำหรับช่องทางการตลาดและส่งเสริมการขายสินค้า เพื่อกระตุ้นความต้องการบริโภคยังคงต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการอุปทานด้วย เช่น ผู้ผลิตชาในอินเดียและศรีลังกา ส่งเสริมการตลาดด้วยการสร้างชื่อทางการค้า(brand name)ให้กับชาที่ส่งไปยังประเทศพัฒนาแล้วและการขายตรงกาแฟของชาติในลาตินอเมริกาไปยังทวีปยุโรป ทั้งการสร้างชื่อให้ผลิตภัณฑ์และการขายตรงเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าออก ที่น่าจะสามารถนำมาใช้กับสินค้าอื่นๆของประเทศกำลังพัฒนาได้

ข้อนำสังเกตจากการจัดการอุปทานอีกประการ คือ ถ้ามีการดำเนินการด้วยการจำกัดการส่งออก ทำให้ต้องการทุนในการซื้อสินค้าและต้นทุนการเก็บรักษา ซึ่งทุนนี้อาจได้จากหน่วยงานของรัฐบาล รัฐบาลกลางของประเทศ หรือจากรายรับที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้น แต่การจัดการอุปทานอาศัยการจำกัดการผลิต เพื่อป้องกันการสะสมของสินค้าคงคลังภายในประเทศผู้ผลิตเอง ทำให้ไม่ต้องอาศัยทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินการมากเท่าการจำกัดการส่งออก แม้วิธีจำกัดการผลิตอาจจะยากที่จะควบคุมปริมาณผลิตที่เกิดขึ้นจริงมากกว่า

เงินทุนเพื่อดำเนินการจัดการอุปทาน อาจได้มาจากธนาคารเพื่อการพัฒนาระดับภูมิภาค (Development Banks) เพราะมองการจัดการอุปทานเป็นโครงการลงทุนแบบหนึ่งได้ ทั้งยังมีส่วนประกอบของการเก็บรักษา การกระจายสินค้า การปรับปรุงผลผลิตการผลิตและช่องทางการตลาดเหมือนการลงทุนทั่วไป อีกด้วย

พบว่ามีสินค้าเพียงไม่กี่ชนิด ที่ตรงตามเงื่อนไขส่วนใหญ่ข้างต้น ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าจะมีข้อตกลงระหว่างประเทศใหม่ๆเกิดขึ้น เพื่อรักษาเสถียรภาพรายรับจากการส่งออกสินค้าของประเทศผู้ผลิตได้จริงหรือไม่ แต่หากสินค้าที่เป็นไปตามเงื่อนไขได้รับการเสนอให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตได้จริง เสถียรภาพในระยะสั้นและระยะยาวย่อมมีขึ้น สามารถหลีกเลี่ยงการเสีย

---

<sup>\*</sup> ไม่รวมสินค้าที่มีความอ่อนไหวสูงบางประเภท ได้แก่ สินค้าเกษตรในญี่ปุ่น สินค้าสิ่งทอในสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป

ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ จากอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม และผลประโยชน์สูงสุดย่อมตกแก่ประเทศสมาชิกนั่นเอง

#### 4.6.2 ข้อตกลงด้านสินค้าระหว่างประเทศใหม่

ความล้มเหลวของข้อตกลงICAs มีสาเหตุหลักก็เพราะประเทศพัฒนาแล้วมีความสนใจอยู่ที่เศรษฐกิจของตนจะดีที่สุดภายใต้ระบบการค้าเสรี ปราศจากการแทรกแซงตลาดของรัฐบาล และประเทศตนยังได้รับประโยชน์อย่างมากจากการตกต่ำต่อเนื่องของราคาสินค้านำเข้าจากประเทศกำลังพัฒนา และระบบเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้วก็ไม่ได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคาสินค้าแต่อย่างใด ดังนั้น トラบเท่าที่ยังไม่มีข้อพิสูจน์ว่าประเทศร่ำรวยได้รับผลกระทบจากความไม่มีเสถียรภาพ トラบนั้นคงจะคาดหวังความร่วมมือจากประเทศร่ำรวยได้ยาก

สาเหตุของความล้มเหลวที่มาจากประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเป็นผู้ผลิตก็เพราะความสนใจของประเทศอยู่ที่ราคาสินค้าออกที่ตกต่ำมากกว่า และการผ่อนคลายกฎระเบียบในการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ (deregulation) ประเทศมุ่งเปิดตลาดจากโครงการปรับปรุงโครงสร้าง (Structural Adjustment Programme) ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ทำให้มองเห็นความสำคัญของราคาที่ไม่เสถียรภาพลดลง และเป็นภาระหนักหากต้องการสร้างความร่วมมือเพื่อเสถียรภาพของสินค้าระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา

นับจากนี้ไป ข้อตกลงด้านสินค้าระหว่างประเทศจึงต้องถูกมองเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรกคือ ยกเว้นราคาสินค้า ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ ประเด็นหลังคือ เสถียรภาพของราคา ซึ่งต้องมีการกำหนดช่วงราคาตามความสัมพันธ์กับตลาด ทำให้การจัดการอุปทานจะสามารถแก้ปัญหา ทั้งราคาตกต่ำและไม่มีเสถียรภาพได้ การจัดการอุปทานสั้นเกินเชิงโครงสร้างแบบนี้ จะสามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคในเรื่องการกำหนดระดับราคาเป้าหมายให้มีเสถียรภาพ ไม่ใช่เพียงเพิ่มราคาให้สูงที่สุดเท่านั้น

การกำหนดกรอบการแก้ปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของราคาในระยะสั้น ควรกำหนดให้กว้างขึ้นกว่าเดิม เพื่อครอบคลุมถึงระยะยาวด้วย เช่น อุปสรรคของการส่งออกไปยังตลาดหลัก การแข่งขันกับวัตถุดิบสังเคราะห์และสินค้าทดแทนได้อื่นๆ และความจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายการผลิตเพื่อส่งออก กรอบข้อตกลงใหม่นี้จะพัฒนาไปสู่การดำเนินการแบบเบ็ดเสร็จ

สำหรับปัญหาในระยะสั้นและยาวเป็นรายสินค้า โดยมีกองทุนCommon Fundซึ่งต้องได้รับอำนาจเพิ่มเติม และแรงกระตุ้นทางการเมืองเป็นพลังขับเคลื่อนข้อตกลงสู่ระดับสากล

Common Fund ยังมีหน้าที่สำคัญ คือ สะสมดอกเบี้ยจากหน้าต่างบานที่1 เพื่อสนับสนุนโครงการยกระดับการทำงานของตลาดสินค้าภายในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้สามารถขยายอำนาจตลาด ทั้งในกรอบกฎหมาย มาตรฐานคุณภาพ เครื่องมือทางการเงิน และเป็นการสนับสนุนการจัดการความเสี่ยงให้กับสินค้า ด้วยวิธีทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Forward contracts) และอนุพันธ์ทางการเงิน(Options) ผู้จัดการกองทุนยังต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบในการใช้ทุนที่มี ไปในทางที่จะได้รับผลที่ดีที่สุด ให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการลดความไม่มีเสถียรภาพของราคาสินค้า

การสนับสนุนทางการเงินจะมาจากความร่วมมือระหว่างธนาคารเพื่อการพัฒนาระดับภูมิภาค กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารโลก International Development Association (IDA) และInternational Finance Corporation(IFC) ร่วมกันสร้างหน่วยงานระดับสากลเพื่อการดำเนินการแก้ปัญหาด้านสินค้านานาชาติ โดยเฉพาะการให้ทุนเพื่อคงคลังสินค้า การดำเนินงานของหน่วยงานใหม่นี้อาจไม่ได้รับความร่วมมือจากประเทศพัฒนาแล้ว ดังเหตุผลที่เคยกล่าวถึง ประเทศกำลังพัฒนายังไม่ควรละทิ้งความพยายามจัดการอุปทานและการดำเนินการเพื่อลดความผันผวนของสินค้าออกในระยะสั้นของตน ดังนั้น ความร่วมมือภายในกลุ่มผู้ผลิตและกรอบความคิดของข้อตกลงด้านสินค้านานาชาติที่ยังคงมีกรณีสำเร็จให้เห็นในอดีตที่ผ่านมา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ฉะนั้น การจะสร้างข้อตกลงใหม่ให้สำเร็จต้องอาศัยเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- **กรอบข้อตกลงใหม่ควรจะครอบคลุมอุปทานของสินค้าในตลาดโลกที่มีปัญหาราคาไม่มีเสถียรภาพอย่างทั่วถึง**

ในบางกรณีอาจต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ผลิตในประเทศพัฒนาแล้วด้วย เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากผู้ผลิตรายใหญ่หลายประเทศ และเพื่อศึกษาภาพในการจัดการสินค้า อย่างไรก็ตาม หากสินค้านั้นมีประเทศผู้ผลิตจำนวนน้อยที่ครองสัดส่วนส่งออกในตลาดโลกมากจะดีที่สุด เพราะโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งในข้อตกลงย่อมลดน้อยลง หรือหากมีกลุ่มประเทศที่มีอิทธิพลในสินค้าส่งออกชนิดเดียวกันนี้ และไม่รวมในข้อตกลงยังมีน้อยประเทศที่สุดก็ยังสนับสนุนความสำเร็จของความร่วมมือ เห็นได้จาก ความล้มเหลวของความร่วมมือด้านสินค้า



กาแพ ซึ่งประเทศบราซิลถอนตัวจากการเป็นสมาชิก เพราะมีอำนาจในตลาดเพียงพอที่จะดำเนินการใดๆเกี่ยวกับกาแพได้อย่างเป็นอิสระ

- **อุปสงค์ของโลกควรจะมีที่ยืดหยุ่นต่อราคาต่ำ**

หมายความว่า ต้องเป็นสินค้าที่ไม่สามารถทดแทนได้ แม้ในระยะกลางหรือระยะยาวก็ตาม เห็นได้จากเมื่อราคาน้ำมันพุ่งสูงขึ้น ก็มีการลงทุนค้นคว้าหาสิ่งทดแทนน้ำมัน เช่น พลังงานนิวเคลียร์ พลังงานจากถ่านหิน เป็นต้น ทำให้อำนาจของกลุ่มผู้ผลิตน้ำมันในการคงเสถียรภาพและราคาในระดับสูงลดลง

เงื่อนไขข้อนี้เป็นคำตอบว่า ความไม่สำเร็จของการจัดการปริมาณอุปทานของสินค้าประเภทน้ำมันพืช เช่น น้ำมันมะพร้าว น้ำมันปาล์ม ฯลฯ ปอและป่าน มาจากสาเหตุที่เป็นสินค้าที่ทดแทนได้ด้วยสินค้าอื่นทั้งจากธรรมชาติและสังเคราะห์ขึ้นด้วยเทคโนโลยีใหม่ ยกเว้นยางธรรมชาติ ซึ่งเป็นกรณีพิเศษที่ยังคงเห็นผลของความร่วมมือตามข้อตกลงให้คงคลังสินค้า เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาไว้ได้

- **การผลิตและการจัดสรรการผลิตในประเทศ เป็นแบบผู้ขายน้อยราย(Oligopolistic) เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก มากกว่าผู้ขายมากมาย(Atomistic) อย่างสินค้าเกษตร**

ตราบใดที่ในระบบมีผู้ผลิตมากมาย จะเป็นการยากแก่การควบคุมและจำกัดปริมาณผลิตที่ไม่อยู่ในโควต้าตามข้อตกลง

- **สินค้าควรเป็นแบบมีอายุยาว เก็บรักษาเป็นเวลานานได้**

เพื่อให้สามารถเลื่อนเวลาขายออกไปในขณะที่มีสินค้าล้นเกิน กอปรกับต้นทุนการเก็บรักษาควรจะต่ำที่สุด อย่างน้ำมันและแร่ฟอสเฟต ที่มีต้นทุนการเก็บรักษาเป็นศูนย์

- **ข้อตกลงควรจะมีที่ยืดหยุ่นได้เพียงพอ และปฏิบัติได้จริง**

เพื่อให้ได้รับการยอมรับว่าเป็นธรรม สมเหตุสมผล แม่นยำและเชื่อถือได้ (fair reasonable rigorous and reliable)

#### 4.6.3 การอุดหนุนเพื่อชดเชยรายรับที่เสียไปจากความไม่มีเสถียรภาพของราคาสินค้า (Compensatory Finance)

A Compensatory Financing Facilityของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นเงินสนับสนุนชาติสมาชิกที่ประสบภาวะรายรับจากการส่งออกตกต่ำชั่วคราว ด้วยสาเหตุที่นอกเหนือจากการควบคุม และจำเป็นต้องมีการปรับปรุงดุลการชำระเงินของประเทศ

หลังพ.ศ.2523เป็นต้นมาราคาสินค้าโลกตกต่ำลงอย่างรวดเร็ว ประเทศกำลังพัฒนามียอดถอนเงินภายใต้CFFเพิ่มขึ้นมาก ทำให้กองทุนการเงินระหว่างประเทศเข้มงวดกับการกู้ยืมภายใต้โครงการนี้ในระยะหลัง และประเทศผู้กู้ต้องมีการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างของประเทศ(SAF) และยกระดับโครงสร้างของเศรษฐกิจมหภาค(Enhanced Structural Adjustment Facility: ESAF)ไปพร้อมๆกันด้วย

การถอนเงินฝากภายใต้โครงการCompensatory and Contingency Financing Facility (CCFF) มักจะให้กับประเทศผู้ส่งออกขนาดใหญ่ที่มีการพึ่งพาสินค้าออกน้อยกว่าประเทศยากจน เช่น อาร์เจนตินา บราซิล อินเดีย ฯลฯ ขณะที่ประเทศยากจนได้รับเงินช่วยเหลือเป็นส่วนน้อย เนื่องจากเงื่อนไขในการกู้ยืมที่เข้มงวดและดอกเบี้ยเงินกู้ที่สูง

ขณะที่การช่วยเหลือชดเชยแบบSTABEXของประชาคมยุโรปที่ให้กับประเทศในอาฟริกา (ACP)ก็ไม่สามารถจัดการความยุ่งยากด้านสภาพคล่องของประเทศที่พึ่งพาการส่งออกสินค้าเป็นรายได้หลัก โดยเฉพาะผลจากการตกลงของราคากาแฟและโกโก้ และกองทุนSTABEXก็มีเงินจำกัดเพราะภาวะงบประมาณของสหภาพยุโรป

กล่าวได้ว่า ความสำเร็จของทั้งกองทุนการเงินระหว่างประเทศและสหภาพยุโรป ขึ้นกับความสามารถจัดหาเงินชดเชยรายรับที่เสียไปจากความไม่มีเสถียรภาพอย่างเพียงพอ กระนั้นเงื่อนไขในการจัดสรรเงินทุนก็ต้องไม่ยุ่งยากมากเกินไป อีกทั้งอัตราดอกเบี้ยก็ต้องเหมาะสมกับประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ต่ำ หรือในระยะต้นของการดำเนินการควรใช้เงินทุนเฉพาะกับสินค้าหลักบางประเภทซึ่งประเทศกำลังพัฒนาพึ่งพารายได้จากสินค้านั้นจริงๆเสียก่อน เพื่อเป็นการลดความจำเป็นในการจัดหาทุนเพิ่มเติม

เหนืออื่นใด ประสิทธิภาพของการใช้ทุนก็เป็นปัจจัยสำคัญกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของความช่วยเหลือ เงินโอนไม่ควรกระจุกอยู่กับกลุ่มประเทศหรือสินค้าเพียงบางกลุ่ม กรณีการใช้เงินSTABEXที่ผ่านมา พบว่ามี30จาก52ประเทศACPs ได้รับเงินไม่ถึงร้อยละ1 รวมกันแล้วไม่ถึงร้อยละ11จากเงินSTABEXทั้งหมด ประเทศยากจนอย่างซาอีร์ เซียร์ราลีโอน แซมเบีย หรือซิมบับเว ซึ่งส่งออกแร่ธาตุทองแดง บอโกไซต์เป็นหลักก็ไม่ได้มีส่วนร่วมในเงินSTABEX

เลย นอกจากนี้ ควรขยายความช่วยเหลือไปยังประเทศที่ส่งออกสินค้าสำคัญอื่นที่อยู่นอกเหนือจาก 49 ประเทศที่ทำสัญญา เช่น น้ำตาล เนื้อ ยาสูบด้วย\*

การควบคุมการใช้จ่ายเงินก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากก่อนการประชุม Lomé ครั้งที่ 4 ผู้บริจาคยอมให้ประเทศผู้รับบริจาคใช้เงินได้โดยอิสระ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบประสิทธิภาพของทุนในการกระตุ้นสินค้าที่ได้รับผลกระทบ หรือส่งเสริมภาคการผลิตเพื่อเพิ่มความหลากหลาย ผู้บริจาคควรได้รับรายงานและสามารถตรวจสอบการใช้จ่ายเงินโอนว่าลงไปในกิจกรรมที่ให้ผลตอบแทนและตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาคหรือไม่ เนื่องจากถ้าเงินไม่ได้ถูกใช้ตรงตามความต้องการของผู้ให้ จะกลายเป็นการสนับสนุนให้ประเทศ ACPs ยังคงผลิตในภาคเกษตรดั้งเดิม ไม่พัฒนาและกระจายสินค้า ยังคงมีระดับการผลิตและการส่งออกกระจุกตัวในภาคการผลิตเดิม เพื่อให้มีคุณสมบัติและได้รับการพิจารณาจัดสรรเงินตามเกณฑ์ของ STABEX เท่านั้น แต่พอได้รับเงินช่วยเหลือกลับไม่นำเงินไปใช้ให้ตรงกับภาคที่มีรายรับไม่แน่นอน ผิดวัตถุประสงค์ของผู้ให้

สำหรับประเทศผู้พิจารณาการให้ทุน ควรมีกรอบการพิจารณาที่รวดเร็วและใช้เวลาน้อยที่สุด เพื่อให้สามารถเข้าถึงหน่วยย่อยในระบบได้เร็วที่สุด และเพื่อให้ตอบสนองความต้องการเงินเพื่อรักษาเสถียรภาพรายรับที่ไม่แน่นอนของชาวนาได้ทันทั่วทั้งที่ จึงจะถือว่าบรรลุวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการทำ STABEX

#### 4.6.4 การจัดการความเสี่ยง (Risk Management)

เป็นวิธีการที่ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารโลก ใช้ในการแก้ปัญหาข้อจำกัดของข้อตกลงเรื่องสินค้าระหว่างประเทศ และการใช้เงินชดเชยรายรับที่เสียไป เพื่อทำให้ความเสี่ยงของการค้าจากการส่งออกสินค้าขั้นปฐมมีน้อยที่สุด และคาดว่าวิธีการนี้จะใช้แทนการบิดเบือนกลไกตลาดอย่างการจำกัดการส่งออกและการคงคลังสินค้า จึงได้รับการสนับสนุนจากประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศด้วย

##### 1) การพัฒนาเครื่องมือทางการเงินในการบริหารจัดการกับความเสี่ยง

ในระยะหลัง ประเทศกำลังพัฒนาขายพืชผลภายใต้การทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งกำหนดราคาที่แน่นอนไว้แล้วในวันส่งมอบสินค้าในอนาคต (Forward or Future contracts) หรือ

---

\* ทั้งนี้ ต้องเอาชนะปัจจัยทางการเมืองและการปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ซึ่งยากจะเห็นผลในทางปฏิบัติ

การทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบสองทาง(Swap contract) หรือ การมอบสิทธิในการซื้อขาย (Options) วิธีการทั้งหมดที่กล่าวมาทำให้ทราบรายรับที่แน่นอนในอนาคต ช่วยลดความเสี่ยงทางการค้าที่มีอยู่มากในตลาดโลก อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการใช้เครื่องมือทางการเงินเหล่านี้ในประเทศกำลังพัฒนา ดังต่อไปนี้

- ❖ มีสินค้าที่มีการค้าขายระหว่างประเทศบางประเภทเท่านั้น ที่สามารถใช้เครื่องมือทางการเงินได้ เพราะตลาดสินค้ามักมีลักษณะของตลาดผู้ขายน้อยราย หรือตลาดผู้ซื้อน้อยราย เช่น ราคาของแร่เหล็กจะถูกกำหนดทุกๆปี โดยข้อตกลงระหว่างเหมืองในญี่ปุ่นกับบริษัทเหล็กของออสเตรเลีย
- ❖ ผู้ส่งออกที่ทำการป้องกันความเสี่ยงด้วยเครื่องมือทางการเงิน จำเป็นต้องติดตามข่าวสารในตลาดอย่างสม่ำเสมอ แต่บริษัทขนาดเล็กจำนวนมาก มักจะไม่มี ความชำนาญในการใช้ตลาดการเงิน หรือขาดเครื่องมือเพื่อการติดต่อสื่อสารอย่างรวดเร็ว กับตลาดการเงินใหญ่ๆแห่งอื่น
- ❖ ลักษณะของสัญญาล่วงหน้า อาจจะไม่เหมาะกับการส่งออกจากประเทศกำลังพัฒนา แต่เหมาะสำหรับบริษัทการค้าขนาดใหญ่(Trading Companies)ที่มีความเชี่ยวชาญในการทำOver-The-Counter Contract
- ❖ ต้นทุนการใช้เครื่องมือทางการเงิน เช่น ค่าธรรมเนียม(brokers' fees) ต้องมีการจ่ายล่วงหน้า เพื่อให้ตัวแทนสามารถดำเนินงานเป็นตัวแทนภายใต้คำสั่งของผู้ส่งออกได้ หรือmargin callsซึ่งต้องจ่ายด้วยเงินสดต่างประเทศภายใน 24 ชั่วโมง ต้นทุนเหล่านี้อาจทำให้ผู้ส่งออกรายเล็กๆขาดสภาพคล่องไปในทันทีทันใด
- ❖ ตัวแทนขาย(broker) ธนาคารและบริษัทที่ดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ (Trading Companies) ในประเทศพัฒนาแล้ว อาจคำนึงถึงความเสี่ยงของตน และไม่เต็มใจเป็นตัวกลางให้ผู้ส่งออกในประเทศกำลังพัฒนา

ตราบเท่าที่ยังไม่สามารถขจัดความเสี่ยงพื้นฐาน(basis risk) หรือราคาภายในไม่สัมพันธ์กับราคาสินค้าในตลาดโลก การไม่มีราคาอ้างอิงที่น่าเชื่อถือในประเทศ สภาพคล่องของชาวต่างชาติ ไม่มีตลาดตราสารอนุพันธ์สำหรับสินค้าบางประเภทและผู้ผลิตมีknow-howต่ำ ตราบนั้นคง

จะเห็นทางพัฒนาเครื่องมือเพื่อจัดการความเสี่ยงของสินค้าได้ยาก เพราะข้อจำกัดข้างต้นทำให้กลไกการจัดการความเสี่ยงไม่ได้รับการตอบรับจากประเทศกำลังพัฒนาเท่าใดนัก\*

การศึกษาของMorisset<sup>4</sup>พบว่า ตลอด25ปีที่ผ่านมาดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศพัฒนาแล้วเพิ่มเร็วกว่าราคาราคาสินค้าในตลาดโลก เนื่องจากต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการตอบสนองของต่อการเคลื่อนไหวของราคาในตลาดโลกไม่สมบูรณ์\*\* ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาเสียโอกาสที่จะขายสินค้าในประเทศพัฒนาแล้วถึง 1 แส่นล้านดอลลาร์ต่อปี Larson Varangis and Yabuki<sup>5</sup>เสนอให้องค์การระหว่างประเทศ อย่างธนาคารโลกหรือองค์การการค้าโลก ซึ่งมีทรัพยากรมากพอเป็นผู้จัดหาและรวบรวมข้อมูล เพื่อกำจัดต้นทุนที่เกิดขึ้นจากช่องว่างระหว่างราคาภายในและราคาตลาด

## 2) การสนับสนุนให้มีการเข้าถึงเครื่องมือในการบริหารจัดการความเสี่ยง

### 2.1) ด้านการเงิน

นอกจากธนาคารโลกสนับสนุนให้มีการใช้เครื่องมือบริหารความเสี่ยงด้านสินค้าแล้ว การศึกษาของ Varangis and Larson<sup>6</sup> ก็พบว่า การเปิดเสรีทำให้ความเสี่ยงจากราคาผันผวนกระจายไปยังหน่วยย่อยๆของระบบ อย่างชาวนา , trader เกินกว่าความสามารถในการดูดซับความเสี่ยงโดยรัฐบาล ชาวนาที่เผชิญความเสี่ยงมักไม่ค่อยผ่านเข้าถึงเครื่องมือจัดการความเสี่ยงได้โดยตรง ดังนั้น Varangis and Larson เสนอให้มีการพัฒนารอบทางกฎหมายและ

---

\* หากอุปสรรคในการพัฒนาตลาดจัดการความเสี่ยงไม่สามารถแก้ไขได้จริง การไม่ได้รับการยอมรับก็ไม้อาจใช้เป็นเหตุผลขัดขวางไม่ให้มีการตกลงด้านสินค้านี้ระหว่างประเทศรอบใหม่ เพราะข้อตกลงมีเพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาสินค้าในตลาดครอบคลุมผู้ผลิตทุกราย แต่อนุพันธ์ทางการเงินต่างๆมีเพื่อลดความเสี่ยงทางการค้าของผู้ประกอบการที่ทำสัญญาป้องกันความเสี่ยงไว้เท่านั้น ไม่ได้ลดความไม่มีเสถียรภาพของราคาในตลาดแต่อย่างใด

<sup>4</sup> Jacques Morisset , Unfair trade? empirical evidence in world commodity markets over the past 25 years , World Bank's working paper no.1815 , August ,1997.

\*\* การลดลงในราคาสินค้าโลกจะส่งผ่านให้ราคาผู้บริโภคภายในตลาดของประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นผู้บริโภคหลักลดลง แต่ในอัตราที่น้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของราคาตลาดโลก ผู้ผลิตในประเทศกำลังพัฒนาจึงมีต้นทุนจากช่องว่างระหว่างราคาสินค้าภายในกับตลาดโลก ซึ่งเรียกว่าต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการตอบสนองไม่สมบูรณ์ของราคาผู้บริโภคในประเทศพัฒนาแล้ว

<sup>5</sup> Danald F. Larson , Panos Varangis and Nanae Yabuki , Commodity risk management and development , World Bank's working paper no. 1963 , 1 August , 1998.

<sup>6</sup> Panos Varangis and Don Larson , Dealing with commodity price uncertainty , World Bank's working paper no.1667 , October 1996.

สถาบันตัวกลางที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้หน่วยย่อยสามารถเข้าถึงเครื่องมือในตลาดสินค้าได้

ตัวกลางที่จะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงเครื่องมือของธุรกิจต้องการการสนับสนุนเงินทุนเริ่มต้นเพื่อ (1) ลงทุนเริ่มต้นในการตั้งระบบการติดต่อสื่อสารและสิ่งจำเป็นอื่นๆ (2) เป็นต้นทุนในการดำเนินการสำหรับ1-2ปีแรก (3) สำรองทุนไว้ในกรณีที่จำเป็น เช่น ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ(Credit risk)ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการรับประกันการจ่ายคืน premium

แหล่งที่มาของเงินทุนสะสมในเบื้องต้น น่าจะได้จากผู้ทำประกันและผู้จัดการระบบการประกันราคา รวมถึงผู้บริจาคที่จะสนับสนุนทุนบางส่วนด้วย หน้าที่ต่อมาของตัวกลางคือต้องสามารถแยกแยะระหว่างการทำธุรกิจและการช่วยเหลือแบบให้เปล่ากับสินค้าเกษตรของลูกค้าที่ยากจนที่สุด(เรียกว่าConcessional Window)ให้ได้ โดยตัวกลางจะต้องเป็นสถาบันกลางที่สามารถจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นของหน่วยธุรกิจในตลาดแลกเปลี่ยนสินค้าได้เอง มีความสามารถในการประเมินทุนที่จำเป็นต้องทำให้ครอบคลุมและขยายบริการด้านต่างๆออกไปอย่างต่อเนื่อง

ประมาณว่าความช่วยเหลือด้านทรัพยากรทางการเงินให้กับประเทศIDAมีมูลค่า 80 ล้านดอลลาร์ต่อหนึ่งปีของการรับประกัน\* และให้กับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหมดมีมูลค่าสูงถึง 350 ล้านดอลลาร์ต่อปีถ้าคำนวณด้วยราคาตลาด ณ ปี2540

## 2.2) ด้านกฎหมาย

เนื่องจากการยากที่จะตั้งสถาบันระหว่างประเทศที่จะมีสมาชิกจากภาครัฐและเอกชนในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศIDAครบทุกประเทศที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การให้องค์กรระหว่างประเทศที่มีอยู่ ขยายขอบเขตหน้าที่ ผู้เชี่ยวชาญ และทรัพยากรออกมา จะเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด เช่นเดียวกับที่ธนาคารโลกมีการขยายหน้าที่ของหน่วยงานออกมาในด้านการบริหารความเสี่ยงของสินค้านระหว่างประเทศ

อาจให้มีคณะกรรมการกำกับการทำงานของตัวกลาง(Advisory Board) ที่มาจากหน่วยงานในประเทศสมาชิกต่างๆ มีการพัฒนาระบบการควบคุมหน่วยงานภายในองค์กรและ

---

\* ภายใต้สมมติฐานว่า (ก) หน่วยธุรกิจทุกหน่วยในประเทศIDAสามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการได้ (ข) การประกันราคาครอบคลุมสินค้า 12ชนิดที่ประเทศกำลังพัฒนาส่งออกและมีการใช้ตลาดบริหารความเสี่ยงมากที่สุด (ค) การประกันราคาครอบคลุมร้อยละ10ของปริมาณสินค้าออกและนำเข้าที่ใช้ตลาดบริหารความเสี่ยง (ง) ทรัพยากรทางการเงินที่ต้องการต่อค่านึงถึงร้อยละ50ของค่าใช้จ่ายเบื้องต้น (premium)

ลดอุปสรรคขั้นตอนในการดำเนินงานในแต่ละขั้นให้เหลือน้อยที่สุด และเนื่องจากตัวกลางต้องดำเนินงานภายใต้การปกครองหลายรูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศกำลังพัฒนา จำเป็นต้องมีการพัฒนากฎหมายรองรับการดำเนินงานและแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายใต้กฎหมายท้องถิ่นของผู้จัดหาและผู้ใช้เครื่องมือ ทำที่สุด การพิจารณากฎหมายรองรับจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ วิธีการป้องกันความเสี่ยงและการแก้ข้อพิพาทที่เหมาะสมกับทุกประเทศด้วย

#### 4.6.5 การกระจายสินค้า (Diversification)

เป็นนโยบายที่มีจุดประสงค์เพื่อลดความผันผวนของราคาระยะสั้น เนื่องจากประเทศที่พึ่งพาสินค้าออกน้อยชนิดจะมีโอกาสที่ราคาจะไม่มีเสถียรภาพได้สูง จำเป็นต้องลดความผันผวนในปริมาณส่งออกและกระจายการผลิตและการส่งออกไปยังสินค้าที่ราคามีเสถียรภาพมากกว่า โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมและกิจกรรมการบริการ

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าประเทศที่มีรายได้ต่ำ มักจะพบความยุ่งยากในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินระหว่างประเทศ กระบวนการสนับสนุนให้เกิดการกระจายการผลิตและการส่งออกจึงไม่ค่อยมีความก้าวหน้า แต่กระจุกตัวอยู่กับประเทศขนาดใหญ่ที่นำลงทุนเท่านั้น

ประเทศที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งพึ่งพาสินค้าออกอย่างมาก มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือทางเทคนิค มากกว่าปัจจุบันที่ได้รับเพียงโครงการกระจายการผลิต เพราะถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือหลายด้านอย่างเพียงพอ ประเทศเหล่านี้ก็จะตกอยู่ในกับดักรายได้ต่ำ (low-income trap)\* โดยเฉพาะประเทศในแอฟริกา ซึ่งมีประเทศด้อยพัฒนาอยู่มาก ประเทศเหล่านี้ไม่สามารถพัฒนาและมีเงินทุนสนับสนุนโครงการกระจายการผลิตไปยังภาคการผลิตที่เหมาะสมได้ สำหรับประเทศในเอเชียก็สามารถได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกอาเซียนด้วยกัน โดยเฉพาะสิงคโปร์ซึ่งเป็นต้นแบบของประเทศที่มีสินค้าที่มีความหลากหลายและแข่งขันได้สูง เนื่องจากนโยบายมุ่งตลาดระหว่างประเทศ และมีกลยุทธ์การออมที่สูง ทำให้เป็นที่น่าเชื่อถือของนัก

---

\* ราคาสินค้าออกที่ตกต่ำเป็นที่มาแห่งหนี้ และภาวะหนี้สูงจะสร้างความจำเป็นในการเพิ่มอุปทานสินค้าออก เพื่อหารายได้เป็นเงินตราสกุลต่างประเทศมาปิดหนี้ กีดกันให้สินค้าในตลาดโลกมีราคาตกต่ำ และไร้เสถียรภาพมากขึ้น ทั้งยังเป็นการผลิตแบบไร้ประสิทธิภาพ เพราะมีการจัดสรรทรัพยากรผิดพลาด

ลงทุนต่างชาติที่จะเข้ามาลงทุนพัฒนาสายการผลิต ระบบอุตสาหกรรมภายในประเทศกำลังพัฒนา<sup>7</sup>

ดังนั้น วิธีแก้ข้อจำกัดของประเทศรายได้ต่ำ สามารถทำได้โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาที่พึ่งพารายได้จากสินค้าออกด้วยกันในการช่วยเหลือทางด้านเทคนิค เพื่อชี้กิจกรรมการผลิตใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่า ปรับปรุงการผลิตและการตลาด และแนะนำนโยบายเพื่อการพัฒนาและการกระจายการผลิต มีการตั้งศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารด้านสินค้าระหว่างประเทศกำลังพัฒนา เพื่อเผยแพร่ข้อมูลด้านเวลา ราคา การลงทุน การค้าและการตลาดของสินค้าแต่ละประเภท

นอกจากความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน ยังสามารถอาศัยการสนับสนุนขององค์กรระหว่างประเทศได้ ตัวอย่างเช่น ระหว่างการประชุมของสมาชิกองค์การสหประชาชาติในพ.ศ.2537 ได้มีการเสนอให้ตั้งกองทุนเพื่อการกระจายสินค้าของประเทศอาฟริกาในธนาคารเพื่อการพัฒนาอาฟริกา มูลค่าสูงสุดถึง 75 ล้านเหรียญด้วยเงินของผู้บริจาคโดยสมัครใจและสถาบันการเงินระหว่างประเทศอื่นๆ อีกทั้งมีการเสนอให้มีการตั้งโครงการเพื่อการกระจายสินค้าตามขั้นตอนต่างๆ เช่น การระบุชนิดสินค้า เตรียมการและประเมินผล ข้อเสนอแนะนี้ นับเป็นก้าวแรกที่มีการสร้างความร่วมมือของนานาประเทศในการจัดการกับความจำเป็นในระยะยาวของประเทศที่พึ่งพารายได้จากส่งออกสินค้า ให้ย้ายการผลิตไปจากสินค้าที่มีโครงสร้างการผลิตล้นเกิน

การกระจายการผลิตจากสินค้าหนึ่งไปยังอีกสินค้าหนึ่ง อาจเป็นการทำให้สินค้าชนิดหนึ่งกลายเป็นสินค้าที่มีอุปทานล้นเกิน ดังนั้น การกระจายที่เหมาะสมจึงต้องเป็นการพัฒนากิจกรรมการผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าของรายรับจากการส่งออก และหลีกเลี่ยงการกระจายการผลิตไปยังสินค้าที่มีผู้ผลิตหลายประเทศอยู่แล้ว ในระยะยาวจะต้องสร้างกองทุนเพื่อการกระจายการผลิตสินค้าในภูมิภาคต่างๆ สร้างโครงการที่ใช้ได้จริง และใช้กองทุนที่ตั้งขึ้นใหม่เป็นตัวกลางระดมการช่วยเหลือทางการเงิน เช่น การเก็บภาษีเพื่อการกระจายการผลิตสินค้าในประเทศกำลังพัฒนาจากประเทศพัฒนาแล้ว หรือ การขายทองคำที่ฝากไว้ที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ การขอรับการบริจาคโดยสมัครใจจากสถาบันการเงินและธนาคารเพื่อการพัฒนาในระดับภูมิภาค

<sup>7</sup> Ace Partadiredja , Development trade and the Asia-Pacific : essays in honour of professor Lim Chong Yah (Singapore : Prentice Hall , 1996) , p.240.



ภาค นอกจากนั้น ยังต้องอาศัยกลไกของสถาบันกลาง เพื่อประมวลผลสถานการณ์ของตลาดโดยรวม และให้มั่นใจว่าโครงการในหลายๆประเทศรวมกัน จะไม่ทำให้รายรับจากการส่งออกของสินค้าบางชนิดหรือผู้ผลิตในบางประเทศลดลง

นอกจากนั้น การศึกษาของTegegne<sup>8</sup> พบว่าการกระจายการผลิตและการส่งออกเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถแก้ปัญหาความไม่มีเสถียรภาพได้ เนื่องจากรายรับจากการส่งออกที่ผันผวน ไม่ได้เป็นผลมาจากการกระจุกตัวของสินค้าออกเท่านั้น ดังนั้น ประเทศควรดำเนินนโยบายส่งเสริมการกระจายให้ตรงกับสินค้าสำคัญที่ประเทศส่งออก ต้องมีการวิเคราะห์สถานะของอุปสงค์ในตลาดโลกและอุปทานที่สามารถผลิตได้ของสินค้านั้นๆไปด้วย ท้ายสุดต้องคำนึงถึงประสิทธิผลของข้อตกลงด้านสินค้าให้ครอบคลุมสินค้าสำคัญได้หลากหลายชนิด

#### 4.7 สถานการณ์ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในปัจจุบัน

กรอบความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศด้อยพัฒนา โดยUNCTAD<sup>\*</sup>

ประเทศด้อยพัฒนาเผชิญปัญหาใหญ่คือความพิการทางโครงสร้าง(Structural handicaps) ทำให้เกิดประชุมสหประชาชาติว่าด้วยประเทศด้อยพัฒนาครั้งที่3ขึ้น เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งจากระบบการค้าระหว่างประเทศ ให้ประเทศด้อยพัฒนาสามารถมีบทบาทสำคัญในเวทีการค้าโลก ให้ผลประโยชน์ใน 3 รูปแบบตักกับประเทศด้อยพัฒนา โดยใช้มาตรฐานว่าเป็นประโยชน์ที่ควรจะได้รับหากประเทศเหล่านี้มีสถานภาพเทียบเท่ากับประเทศกำลังพัฒนาทั่วไป ผลประโยชน์ที่เป็นกรอบของการประชุมครั้งนั้นที่กำลังกล่าวถึง ได้แก่

##### ➤ ประโยชน์จากเงินช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (benefits in the field of development finance)

ประเทศด้อยพัฒนาจะได้รับความช่วยเหลือจากสถาบันการเงินต่างๆ(ทั้งสถาบันของประเทศคู่ค้า สถาบันระดับภูมิภาคและสถาบันระดับสากล) และผู้บริจาคอื่นๆ ในรูปเงินให้เปล่าและเงินกู้ด้วยเงื่อนไขในการบริจาคที่ผ่อนปรนอย่างมาก ทั้งดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำหรือเท่ากับศูนย์ ระยะเวลาปลอดการชำระหนี้และระยะคืนหนี้ยาวนานขึ้น เป็นต้น

<sup>8</sup> Abebe Tegegne , Commodity concentration and export earnings instability : Evidence from African countries , School of Business Montclair State University , New Jersey , October 2000.

<sup>\*</sup> Paramount Issues in the Third UN Congerence on LDCs , Brussels , 13-20 May 2001.

การช่วยเหลือด้านการเงินเป็นเครื่องมือที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน เห็นได้จากการจัดหาเงินชดเชยการขาดดุลการชำระหนี้ที่เกิดจากผลกระทบจากภายนอกที่รุนแรง ภายใต้สัญญาCCFFที่เคยกล่าวถึงไปแล้ว นอกจากนี้สหภาพยุโรปก็เป็นกลุ่มประเทศที่สนับสนุนการให้ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนรายสำคัญ จากรายงานของEuropean Commission<sup>9</sup> สมาชิกของกลุ่มสหภาพยุโรปเป็นผู้บริจาครายใหญ่ที่สุดของโปรแกรมช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ ตามรายการดังต่อไปนี้

- เงินช่วยเหลือ 1.8 ล้านยูโรหรือมากกว่าหนึ่งในสามของกองทุนที่ให้กับประเทศด้อยพัฒนา(Trust Fund of the Integrated Framework for LDCs)
- เงินช่วยเหลือประมาณ 6.8 ล้านยูโรใน WTO Global Trust Fundที่มีทุน 12.2 ล้านยูโร
- เงินช่วยเหลือมากกว่าครึ่งหนึ่งของงบประมาณเพื่อช่วยเหลือด้านเทคนิคของUNCTAD
- เงินช่วยเหลือทางเทคนิคและสร้างศักยภาพการผลิตมูลค่า 710 ล้านยูโร (ระหว่าง พ.ศ.2539-2543)

นอกจากนั้น ประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาบริจาคเงินโดยสมัครใจให้แก่ประเทศด้อยพัฒนาในรูปของTrust Fund<sup>\*</sup> ที่มีมูลค่าทุนเริ่มต้น 5 ล้านเหรียญสหรัฐ และจะดำรงทุนให้ได้ระดับใกล้เคียงทุนเริ่มต้นในทุกๆปี เพื่อสร้างความร่วมมือทางเทคนิค สนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญต่อเศรษฐกิจพื้นฐานตามความต้องการของประเทศด้อยพัฒนา และจัดสรรเงินให้กับโครงการต่างๆตามที่ตกลงไว้กับผู้บริจาค

#### ➤ ประโยชน์ในกรอบการค้าแบบพหุภาคี (benefits in the multilateral trade framework)

การปฏิบัติอย่างพิเศษยิ่งภายใต้ข้อตกลงต่างๆขององค์การการค้าโลก โดยเฉพาะสหภาพยุโรปที่พิจารณาเห็นว่า การเพิ่มการเปิดตลาดให้ประเทศกำลังพัฒนาเป็นสิ่งจำเป็น จากข้อตกลงกับกลุ่มประเทศACPที่เมืองCotonou กลุ่มสหภาพยุโรปตกลงยินยอมให้สินค้าทุกชนิด ยก

<sup>9</sup> Statement by the EU in the UN , Third preparatory committee for the international conference on financing for development , EU comments on the Facilitator's Working Paper : Chapter3, Trade Intervention by the European Commission on behalf of the European Union , May2-8 , 2001.

<sup>\*</sup> เสนอโดยของเลขาธิการของการประชุม UNCTAD IX และต่อมาได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกสหประชาชาติและคณะกรรมการการค้าและการพัฒนาเริ่มระดมทุน ครั้งแรกในการประชุมรอบที่43 ในเดือนตุลาคม 2539

เว้นอาวุธสงครามจากประเทศACPเป็นสินค้าที่ปลอดภาษีและไม่มีการจำกัดปริมาณนำเข้า หมายความว่า สหภาพยุโรปเป็นกลุ่มประเทศแรกที่เปิดตลาดทั้งหมดร้อยละ100ให้กับสินค้าจาก ประเทศด้อยพัฒนา และคาดว่าจะมีประเทศอื่นทำตามในอนาคตอันใกล้

➤ ประโยชน์ในขอบเขตของการช่วยเหลือทางเทคนิค (benefits in the area of technical assistance)

เป็นโครงการที่ริเริ่มโดยองค์การสหประชาชาติและประเทศคู่ค้า ในรูปแบบของกรอบ การดำเนินงานแบบIntegrated Framework เพื่อพัฒนาการค้าของประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งจะได้รับ ความช่วยเหลือทางเทคนิคจาก 6 องค์การระหว่างประเทศ ได้แก่ กองทุนการเงินระหว่าง ประเทศ(IMF) ศูนย์กลางทางการค้าระหว่างประเทศ(ITC) องค์การสหประชาชาติว่าด้วยการค้า และการพัฒนา(UNCTAD) องค์การสหประชาชาติว่าด้วยโครงการพัฒนา(UNDP) ธนาคารโลก (World Bank)และองค์การการค้าระหว่างประเทศ(WTO) ตัวอย่างความช่วยเหลือทางเทคนิคและ การสร้างความสามารถในการผลิต ได้แก่

1. ความช่วยเหลือจากสหภาพยุโรป

เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านอุปทานของประเทศกำลังพัฒนา (ภายใต้Partnership Agreement with the ACP countries) ทั้งศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ โครงสร้างพื้นฐานและ ความสามารถทางเทคนิค ซึ่งจะยกมาตรฐานตลาดสินค้าออกและสนับสนุนการกระจายสินค้า ออกของประเทศกำลังพัฒนา ช่วยให้สามารถจัดการกับผลในทางลบที่เกิดจากความไม่มีเสถียร ภาพของราคาสินค้า และเงินช่วยเหลือเพิ่มเติมเพื่อชดเชยรายรับจากการส่งออกที่ไม่มีเสถียรภาพ ยังช่วยสนับสนุนการพัฒนาประเทศในระยะยาว

2. โปรแกรมของUNCTAD

2.1) สร้างแผนโครงการเชิงปฏิบัติการ(Programme of action)

การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยประเทศด้อยพัฒนาครั้งที่3 ได้สร้างแผนโครงการเชิง ปฏิบัติการ(Programme of action)ให้กับประเทศด้อยพัฒนา สำหรับพ.ศ.2544-2553 โดยมีการ วางกรอบนโยบายแห่งชาติเพื่อลดความเปราะบางของเศรษฐกิจต่อผลกระทบจากภายนอก\*

---

\* กรอบนโยบายอื่นๆ ได้แก่ การเร่งความเจริญเติบโตและลดระดับความยากจน สนับสนุนการสร้าง ธรรมชาติ เสริมสร้างความแข็งแกร่งของทรัพยากรมนุษย์และสถาบัน เสริมสร้างความแข็งแกร่งของผลิต

(economic vulnerability to external shocks) ซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของประเทศและเป็นอาการของความอ่อนแอทางโครงสร้างของประเทศด้อยพัฒนาทั่วไป มีแผนที่จะลดการพึ่งพาสินค้าขั้นปฐมที่มีราคาผันผวนอย่างสูงด้วยการจัดการความเสี่ยงที่จะกระทบการดำเนินงานของตลาด (market-related shocks)

## 2.2) Trust Fund

ความร่วมมือทางด้านเทคนิค(technical cooperation activities)จากสมาชิกองค์การสหประชาชาติในรูปของTrust Fund ครอบคลุมกิจกรรมความช่วยเหลือด้านต่างๆตามความต้องการของผู้รับและผู้บริจาค ดังนี้

- สนับสนุนการปฏิรูปเศรษฐกิจมหภาค โดยเฉพาะนโยบายการค้าและการกระจายการค้า ปฏิรูปภาคการเงินและการคลัง ด้วยการระดมทรัพยากรภาครัฐและเอกชนเพื่อการพัฒนาประเทศด้อยพัฒนา
- สร้างความแข็งแกร่งให้ระบบการผลิตสินค้าออก สร้างสินค้าและบริการที่มีการซื้อขายระหว่างประเทศให้อยู่ในระดับแข่งขันได้ ยกกระดับการค้า การลงทุนและสนับสนุนภาคบริการ
- สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประกอบด้วย การประชุมโต๊ะกลมของUNDP และการประชุมเพื่อส่งเสริมการลงทุนระดับประเทศ
- เป็นที่ปรึกษาในการเตรียมโครงการยกระดับความสามารถของภาคการผลิต วิจัยและส่งเสริมให้มีการนำโปรแกรมการกระจายการผลิตสินค้ามาใช้
- สนับสนุนให้มีหน่วยงานระดับชาติ ทำหน้าที่ประเมินโครงการที่มีอยู่แล้วและโครงการใหม่ ด้านการค้า การลงทุน และการบริการ

ความร่วมมือทางเทคนิคของTrust Fundยังจัดหากิจกรรมสนับสนุนประเทศด้อยพัฒนาในอีกหลายรูปแบบ เช่น จัดหาผู้เชี่ยวชาญเพื่อเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในประเทศด้อยพัฒนา ฝึกอบรมตัวแทนและสถาบันในประเทศด้อยพัฒนา ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จของความร่วมมือระหว่างประเทศผู้รับผลประโยชน์ ประเทศกำลังพัฒนาและผู้บริจาคในประเทศพัฒนาแล้ว(Triangular Cooperation)

---

ภาพในการผลิต เพิ่มบทบาทของการค้าเพื่อการพัฒนา ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและระดมทรัพยากรทางการเงิน

### 2.3) โปรแกรมการดำเนินการด้านการตลาดและจัดการความเสี่ยงด้านราคา

เนื่องจากราคาสินค้าออกที่ผันผวนอย่างสูง สร้างความยุ่งยากให้กับรัฐบาล ผู้ประกอบการ เกษตรกรของสมาชิกของสหประชาชาติ การใช้เครื่องมือจัดการความเสี่ยงของตลาดจึงถูกนำมาใช้กับสินค้าหลายชนิด เพื่อวัตถุประสงค์ในการขยายโอกาสทางการค้า ส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความเสี่ยงด้านราคาสินค้า ยกกระดับความรู้ของข้าราชการและผู้ประกอบการในเรื่องระบบตลาดสินค้าออก และบทบาทของเครื่องมือในการจัดการความเสี่ยง เพื่อปรับปรุงความสามารถของประเทศกำลังพัฒนาในการสร้างและนำนโยบายจัดการความเสี่ยงด้านราคามาใช้ พัฒนานโยบายให้เหมาะสมกับการใช้เครื่องมือดังกล่าวของภาคเอกชน และเพื่อกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการของการแลกเปลี่ยนสินค้าของประเทศกำลังพัฒนาและของระบบการค้าชายรูปแบบอื่น โดยมีประเทศเนเธอร์แลนด์และUNDPเป็นผู้ให้ความสนับสนุนที่สำคัญ

วัตถุประสงค์ของการดำเนินการของโปรแกรมด้านการตลาดและจัดการความเสี่ยง คือ การจัดการสัมมนาในระดับประเทศและระดับนานาชาติ (ก) เพื่อให้ผู้วางแผนมีการปรับปรุงนโยบายในการใช้เทคนิคทางการตลาดสมัยใหม่และเครื่องมือในการจัดการความเสี่ยงของราคาสินค้า อันมีหัวข้อสำคัญประกอบด้วยระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา กฎหมายในการใช้เครื่องมือทางการเงินทั้งสัญญาล่วงหน้าและอนุพันธ์ ราคาส่งออกขั้นต่ำ ระบบภาษีสินค้าออก และการตรวจสอบของภาครัฐเพื่อป้องกันการใช้เครื่องมือผิดวัตถุประสงค์ เช่น เพื่อการหลีกเลี่ยงภาษี (ข) เพื่อให้ผู้บริหารบริษัทสามารถวางกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง ควบคุมและบริหารโครงสร้างการใช้เครื่องมือ ประการที่สอง คือการสัมมนาระดับภูมิภาคของหน่วยงานรัฐบาลและการรวมกลุ่มทางการค้า เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความร่วมมือระหว่างประเทศ และสร้างสัญญาระดับภูมิภาคใหม่ๆที่นำมาใช้ได้ ประการสุดท้าย คือการจัดหาข้อมูลและการวิเคราะห์ รายงานของทางราชการ การสัมมนา และรายงานของที่ปรึกษา

แม้กิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านสินค้าของUNCTADจะได้รับการริเริ่มมาเป็นเวลาพอสมควร(ตั้งแต่พ.ศ.2520) แต่โครงการเพิ่งจะได้รับการสานต่อประมาณพ.ศ.2530หลังจากที่มีความล้มเหลวในความร่วมมือของสินค้ากาแฟและโกโก้ นำไปสู่การปิดฝุ่นโปรแกรมด้านสินค้านำเข้าอีกครั้ง ซึ่งปัจจุบันประกอบไปด้วย4กิจกรรมหลัก ดังนี้

- (ก) การฝึกอบรมและสัมมนา ระหว่างปี2534-2539ที่ผ่านมา มีการสัมมนาในประเทศต่างๆกว่า 30 ประเทศในแอฟริกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอเมริกากลาง ในหัว

ข้อของการใช้นโยบายเกี่ยวกับการอุดหนุนสินค้าของหน่วยงานภาครัฐ และอบรม  
ธนาคารท้องถิ่นในหัวข้อโครงสร้างขององค์กรผู้ผลิตและการเข้าถึงตลาดสินค้าของ  
traders

- (ข) ข้อมูลของหน่วยงานระดับสูง ซึ่งปัจจุบันเป็นส่วนสำคัญของความช่วยเหลือทาง  
เทคนิคของUNCTAD ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากระดับรัฐมนตรี กับผู้บริหารของ  
ภาคเอกชนที่ดำเนินการจัดหาเครื่องมือบริหารความเสี่ยง
- (ค) ความพยายามให้เกิดการรวมตัวเพื่อตั้งเป็นสถาบัน เน้นความร่วมมือของกลุ่ม  
เกษตรกร ธนาคารท้องถิ่นและหน่วยงานเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าของ  
เอกชน UNCTADได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานเอกชนที่ดำเนินธุรกิจการแลก  
เปลี่ยนสินค้าในหลายประเทศ ได้แก่ Dominican Republic Turkey India และ  
Indonesia ซึ่งมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และโปรแกรมนี้ก็เป็นส่วน  
สำคัญในความพยายามที่จะทำให้มีการเปิดเสรีสินค้าเกษตรในประเทศที่ให้ความร่วม  
มือ
- (ง) การประชุมผู้เชี่ยวชาญจากภาครัฐ เนื่องจากหน่วยงานรัฐมีความตระหนักถึงการขาด  
การเข้าถึงเครื่องมือบริหารความเสี่ยงมากขึ้น โดยอาศัยงบประมาณจากภาคเอกชน  
ในประเทศกำลังพัฒนาเอง

### 3.บทบาทของธนาคารโลกในการบริหารความเสี่ยงของสินค้า

การบริหารจัดการความเสี่ยงด้านสินค้าเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการของธนาคารโลก  
ต่อประเทศกำลังพัฒนาที่พึ่งพาการส่งออกสินค้าเป็นหลักมานาน ในหลายกรณีธนาคารโลกจะ  
เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดการความเสี่ยงในกลยุทธ์ความช่วยเหลือให้กับประเทศต่างๆ  
(Country Assistance Strategies) โปรแกรมการปรับปรุงโครงสร้าง(Structural Adjustment  
Program)และเงินกู้เพื่อการลงทุนและสนับสนุนการปฏิรูปสินค้าและภาคเกษตร ธนาคารโลกยัง  
พยายามเป็นหลายเท่าตัวในการช่วยประเทศต่างๆจัดการกับความเปราะบางทางเศรษฐกิจที่เป็น  
ผลจากความผันผวนของราคาสินค้า กิจกรรมของธนาคารโลกประกอบไปด้วย

- (ก) ความช่วยเหลือทางเทคนิค ระหว่างพ.ศ.2531-2537ธนาคารโลกจัดการสัมมนา  
ระหว่างภาครัฐและเอกชนในหลายประเทศ ได้แก่ Columbia Costa Rica Peru  
Trinidad and Tobago UgandaและUruguay การสัมมนาแต่ละครั้งจะมีการถก  
เถียงถึงผลกระทบจากความเสี่ยง กลยุทธ์ และเครื่องมือบริหารความเสี่ยงด้านสินค้า  
มีการสัมมนาระดับภูมิภาคที่จัดในประเทศที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านในยุโรปและเอเชีย

- (ข) การค้นคว้าวิจัยเชิงนโยบาย ธนาคารโลกสร้างงานวิจัยเชิงนโยบายด้านการบริหารความเสี่ยงของราคาสินค้าหลายชิ้น งานวิจัยจะได้รับการตีพิมพ์เป็นหนังสือ 2 เล่ม ประกอบด้วยข้อเสนอแนะเชิงนโยบายประมาณ 100 ข้อ งานส่วนใหญ่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากธนาคารโลกโดยตรง หรือได้รับจากประเทศกำลังพัฒนาที่พึ่งพาสินค้าออก ในปัจจุบันธนาคารโลกกำลังสำรวจสินค้าในตลาดโลกเพื่อจัดพิมพ์ข้อมูลเกี่ยวกับตลาด การวิเคราะห์ตลาด และการพยากรณ์ราคาของสินค้าสำคัญๆ ในประเทศกำลังพัฒนา ชื่อ "ตลาดสินค้าของโลก(Global Commodity Markets)"
- (ค) การศึกษารายสินค้า(Sectoral work) งานศึกษาของธนาคารโลกจะครอบคลุมหลายๆ ภาคการผลิตทั้งการเกษตรและการค้าที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของราคา มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงของผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต(marketing chain) ซึ่งอุปสรรคของการใช้เครื่องมือบริหารความเสี่ยงในด้านกฎหมาย สถาบันและการเงิน ส่งเสริมการเปิดเสรีให้ตลาดเงินสดและตลาดล่วงหน้าของท้องถิ่น พัฒนาโครงสร้างทางการเงิน ร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารความเสี่ยงและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค ตัวอย่างการศึกษารายภาคในประเทศต่างๆ ได้แก่ Cote d'Ivoire(โกโก้) Uganda(กาแฟ) MexicoและCroatia(ธัญพืช) VenezuelalและTrinidad(น้ำมัน) China(ธัญพืชและอาหารสัตว์) India(ฝ้าย น้ำมันพืชและธัญพืช) Indonesia(กาแฟและสินค้าอีกหลายประเภท) Turkey(ฝ้าย ธัญพืช) และหลายประเทศในยุโรปตะวันออก(การพัฒนาตลาดเงินสดและตลาดล่วงหน้า)
- (ง) ความพยายามจัดการความเสี่ยง ในปีพ.ศ.2534 เมื่อหลายประเทศมีภาระหนี้ระหว่างประเทศเข้าขั้นสาหัส คณะผู้บริหารธนาคารโลกสนับสนุนให้ประเทศลูกค้าพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อจัดการกับความเสี่ยงของราคาสินค้าภายนอก หลังจากนั้น พ.ศ.2536 ธนาคารโลกกระตุ้นให้ช่วยประเทศที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านยกระดับการเข้าถึงเครื่องมือจัดการความเสี่ยง ต่อมาพ.ศ.2542ในช่วงที่ความต้องการสินค้าในตลาดโลกมีสูง ธนาคารโลกอนุมัติให้มีการปล่อยกู้เพื่อป้องกันความเสี่ยงของราคาสินค้าผันผวนให้กับประเทศIBRD เป็นต้น

แม้ในกรอบความร่วมมือจากนานาประเทศจะมีความพยายามในการสร้างความสมดุลให้กับตลาดการค้าของประเทศกำลังพัฒนา ด้วยการระดมทรัพยากรและเงินช่วยเหลือทางด้าน

ต่างๆ แต่ความช่วยเหลือให้กับภาคการเกษตร ซึ่งเป็นภาคการผลิตที่สำคัญที่สุดและคาดว่าจะเป็นที่มาของรายรับของประเทศยากจนทั่วไปกลับมีอัตราด้อยลงมาก

ตารางที่ 4.5 เงินกู้เฉลี่ยให้กับภาคการผลิตต่างๆ ของปีงบประมาณ 2525-2542

เงินกู้ (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	ปีงบประมาณ					
	2525-2527	2528-2530	2531-2533	2534-2536	2537-2539	2540-2542
<b>ธนาคารโลก</b>						
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์	732.5	963.6	1,680.8	3,446.9	4,166.2	4,972.4
การศึกษา	600.1	738.7	1,064.4	1,866.5	1,959.0	1,830.3
ประชากร สุขภาพและโภชนาการ	132.5	221.5	569.9	1,148.8	1,446.8	1,339.4
การเกษตร	3,436.7	3,759.4	3,761.2	3,090.2	2,612.0	3,020.7
ทรัพยากรน้ำและสุขอนามัย	631.0	795.7	730.2	1,098.6	855.5	662.8
รวม	14,338.4	16,125.7	20,429.7	22,695.7	21,570.0	25,578.3
<b>ร้อยละของมูลค่ารวม</b>						
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์	5	6	8	15	19	19
การศึกษา	4	4	5	8	9	7
ประชากร สุขภาพและโภชนาการ	1	1	3	5	6	5
การเกษตร	24	23	18	14	12	12
ทรัพยากรน้ำและสุขอนามัย	4	5	4	5	4	3
<b>IDA</b>						
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์	271.9	421.3	8,34.6	1,715.5	1,757.0	1,759.2
การเกษตร	1,222.0	1,141.0	171.4	1,317.0	1,325.7	1,003.0
ทรัพยากรน้ำและสุขอนามัย	104.0	166.3	4,971.4	370.7	164.4	219.9
รวม	3,200.7	3,218.0	4,971.4	6,531.5	6,375.1	6,313.8
<b>ร้อยละของมูลค่ารวม</b>						
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์	8	13	17	26	28	28
การเกษตร	38	35	30	20	21	16
ทรัพยากรน้ำและสุขอนามัย	3	5	3	6	3	3

หมายเหตุ : ปีงบประมาณของธนาคารโลก เริ่มจาก 1 กรกฎาคมของปีก่อนถึง 30 มิถุนายนของปีปัจจุบัน

ที่มา : Poverty Reduction and the World Bank Progress in Fiscal 1999





ธนาคารโลกได้ให้เงินกู้มูลค่า 155 ล้านเหรียญ เพื่อช่วยประเทศแอฟริกา 7 ประเทศ ได้แก่ มาดากัสการ์ มาลี มอริทานี โนเจอร์ รวันดา แซมเบียและอูกันดา เพื่อจัดการกับราคาน้ำมันที่พุ่งสูงอย่างไม่สามารถคาดการณ์ได้และการเสียเปรียบอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า ซึ่งคาดว่าต้นทุนพลังงานและการขนส่งจะเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของโปรแกรมการปรับปรุงโครงสร้างของประเทศเหล่านี้<sup>10</sup>

---

<sup>10</sup> World Bank , Less foreign aid and poor trade terms hurt Africa's economies—But some countries register solid growth , reported from World Bank , Washington , February 15,2001.

## บทที่ 5

### วิธีการศึกษา และผลการศึกษาเชิงปริมาณ

#### 5.1 วิธีการศึกษา

##### ➤ แบบจำลองที่ใช้และตัวแปรที่สนใจ

การศึกษาค้นคว้าไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกในครั้งนี้ ใช้ฟังก์ชันการผลิตแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกดังที่ Feder ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของการส่งออกและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเบื้องต้น (Gross Domestic Product :GDP) เป็นฟังก์ชันของอัตราเพิ่มของปัจจัยการผลิตประเภททุน (Gross Fix Capital Formation : GF) และแรงงาน (Labor : P) และมูลค่าการส่งออก (Export : EX) และเพิ่มตัวแปรความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกเข้าไปในฟังก์ชันการผลิต และเพิ่มความน่าเชื่อถือของสมการและประสิทธิภาพของการประมาณค่าแนวโน้มด้วยการใช้ ARCH Model แก้ปัญหา Heteroscedasticity และมีการแก้ปัญหา Autocorrelation แล้วแต่กรณี

##### ➤ วิธีการประมาณค่าแบบจำลอง

1. การวิเคราะห์สมการถดถอย เป็นการคำนวณหาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear Relation) ระหว่างข้อมูลทางเศรษฐกิจต่างๆ

$$Y_t = A_1 X_1 + A_2 X_2 + \dots + A_p X_p + U_t$$

โดยที่  $Y_t$  เป็นตัวแปรตาม

$X_p$  เป็นตัวแปรอิสระ

$U_t$  เป็นค่าความผิดพลาด ค่าคลาดเคลื่อน หรือตัวก่อกวนที่เกิดจากตัวแปร

อื่นที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม แต่ไม่ได้ถูกใส่ไว้ในสมการ หรือ พฤติกรรมที่

ไม่สามารถคาดการณ์ได้ หรือ ความผิดพลาดจากการจัดเก็บข้อมูล

ลักษณะของค่าความผิดพลาด ประกอบด้วย ต้องเป็นตัวแปรสุ่ม มีความไม่แน่นอนสูง ซึ่งทำให้ตัวแปรตามเป็นตัวแปรสุ่มไปด้วย มีการแจกแจงเหมือนกัน ส่วนคุณสมบัติเบื้องต้น

---

\* เนื่องจากความจำกัดของข้อมูลกำลังแรงงานในหลายประเทศ จึงใช้ตัวแปรประชากรรวมแทนจำนวนแรงงาน

ต้นของสมการถดถอย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของตัวก่อนหน้าเท่ากับศูนย์ มีความแปรปรวนคงที่และไม่มี ความสัมพันธ์ระหว่างตัวก่อนหน้าต่างเวลากัน ไม่ขึ้นกับตัวแปรอิสระ และมีการแจกแจงเป็นแบบ ปกติ นอกจากนี้ ตัวแปรอิสระต้องไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอีกด้วย

2. *AutoRegressive Conditional Heteroscedasticity Model* เป็นวิธีการแก้ปัญหา Heteroscedasticity หรือปัญหาความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนไม่คงที่ ซึ่งมักจะเกิดในการ ศึกษาแบบcross section เพราะเมื่อข้อมูลเดียวกันแต่มาจากบริษัทหรือประเทศหนึ่งย่อมมีค่า คลาดเคลื่อนที่แตกต่างจากข้อมูลของอีกบริษัทหรืออีกประเทศหนึ่ง เช่น รูปแบบการใช้จ่ายของ ครอบครัวที่ร่ำรวยย่อมมีโอกาสแปรปรวนที่มากกว่าครอบครัวที่ยากจน ยอดขายของบริษัทขนาดใหญ่ย่อมเปลี่ยนแปลงได้มากกว่าบริษัทที่เล็กกว่า เป็นต้น

เมื่อมีปัญหา Heteroscedasticity เกิดขึ้น จะทำให้การประมาณเชิงเส้นตรงให้น้ำ หนักไปกับข้อมูลที่มีความแปรปรวนมากกว่า ตัวประมาณการ(estimators)แม้จะไม่เบี่ยงเบน และยังคงที่ แต่จะไร้ประสิทธิภาพ(inefficient) กล่าวคือค่าความแปรปรวนของตัวประมาณการ จะไม่เป็นค่าที่น้อยที่สุด

ในบางกรณี ค่าความแปรปรวนของตัวคลาดเคลื่อนไม่ได้เป็นฟังก์ชันของตัวแปร อิสระ แต่กลับแปรเปลี่ยนไปตามความแปรปรวนของตัวคลาดเคลื่อนที่เคยเกิดขึ้นในอดีต เรียกว่ามีลักษณะของการแปรปรวนจับเป็นกลุ่มๆตามขนาดของค่าคลาดเคลื่อน(Clumping) ดังนั้น Robert Engle จึงแนะนำวิธีARCH Modelเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการวิเคราะห์เส้นแนวโน้ม Modelที่Engleเสนอ ได้แก่

$$\sigma^2_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 \varepsilon^2_{i,t-1} + \alpha_2 \varepsilon^2_{i,t-2} + \dots + \alpha_p \varepsilon^2_{i,t-p} + E$$

จากสมการอธิบายได้ว่า ความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนประกอบด้วย ส่วนของ ค่าคงที่และค่าความแปรปรวนของเวลาช่วงต่างๆในอดีต

## ➤ การประยุกต์วิธีประมาณค่าแบบจำลอง

1. *แบ่งกลุ่มประเทศ* ตามลักษณะความเจริญเติบโตสามารถแบ่งได้เป็นประเทศพัฒนา แล้วและกำลังพัฒนา และภายในกลุ่มเดียวกันแบ่งด้วยค่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมหรืออัตราการเปิดประเทศ เป็นกลุ่มที่มีการเปิดประเทศสูงกว่าร้อยละ50 และ ต่ำกว่าร้อยละ50

2. การประยุกต์ใช้ ARCH Model เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก (export instability) และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) ดังมีวิธีการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาความไม่มีเสถียรภาพจากสมการแนวโน้มแบบเคลื่อนที่สามปี

$$X_{i,t}^f = |(X_{i,t} - MA_{i,t})| / MA_{i,t} \quad \text{----- (5ก)}$$

โดยที่  $MA_{i,t} = (X_{i,t-1} + X_{i,t} + X_{i,t+1}) / 3$

$X_{i,t}$  = รายรับจากการส่งออกสินค้าขั้นปฐมแท้จริงของประเทศ  $i$  ในปี  $t$  หรือ รายรับจากการส่งออกสินค้าขั้นปฐมถ่วงด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค (พินล้านดอลลาร์สหรัฐ)

$X_{i,t}^f$  = ดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของรายรับจากการส่งออกสินค้าขั้นปฐม

2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความไม่มีเสถียรภาพและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้วยวิธี Autoregressive Conditional Heteroskedasticity (ARCH Model)

$$\text{Log}(\text{GDP}_{i,t}) = \beta_0 + \beta_1 \text{Log}(X_{i,t}^f) + \beta_2 \text{Log}(\text{GF}_{i,t}) + \beta_3 \text{Log}(\text{EX}_{i,t}) + \beta_4 \text{Log}(P_{i,t}) + E \quad \text{-(5ข)}$$

โดยที่  $\text{GDP}_{i,t}$  = ผลผลิตมวลรวมประชาชาติที่แท้จริงของประเทศ  $i$  ในปี  $t$  หรือ ผลผลิตมวลรวมประชาชาติเบื้องต้นถ่วงด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค (พินล้านดอลลาร์สหรัฐ)

$X_{i,t}^f$  = ดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกของประเทศ  $i$  ในปี  $t$

$\text{GF}_{i,t}$  = การสะสมทุนคงที่ที่แท้จริงของประเทศ  $i$  ในปี  $t$  หรือ การสะสมทุนคงที่เบื้องต้นถ่วงด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค (พินล้านดอลลาร์สหรัฐ)

$\text{EX}_{i,t}$  = มูลค่าการส่งออกที่แท้จริงของประเทศ  $i$  ในปี  $t$  หรือ มูลค่าการส่งออกถ่วงด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค (พินล้านดอลลาร์สหรัฐ)

$P_{i,t}$  = จำนวนประชากรของประเทศ  $i$  ในปี  $t$  (ล้านคน)

$\beta_0, \beta_1, \beta_2, \beta_3, \beta_4$  = สัมประสิทธิ์ของตัวแปรอธิบาย

$E$  = ค่าคลาดเคลื่อนของสมการแนวโน้ม

กระนั้น ข้อมูลที่ใช้เป็นแบบpooling data ไม่สามารถทดสอบสมการด้วยวิธี ARCH Estimation ในโปรแกรมสำเร็จรูปEViewsได้ วิธีLeast Square Estimationจึงถูกนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้

## 2.1) ลำดับข้อมูล

per	id	GDP <sub>i,t</sub>	X <sup>f</sup> <sub>i,t</sub>	EX <sub>i,t</sub> ,.....
1990	_BANGLADESH	..	..	..
1990	_BOLIVIA	..	..	..
...	.....	..	..	..
...	.....	..	..	..
1999	_BANGLADESH	..	..	..
1999	_BOLIVIA	..	..	..
...	.....	..	..	..
...	.....	..	..	..

## 2.2) การหาค่าคลาดเคลื่อนของดัชนีความไม่มีเสถียรภาพ ( $\hat{\varepsilon}^2_{i,t}$ )

$$\hat{\varepsilon}^2_{i,t} = [X^f_{i,t} - X^-_i]^2 \quad \text{----- (5ค)}$$

โดยที่  $X^f_{i,t}$  = ดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก จากสมการ(ก)

$X^-_i$  = ค่าเฉลี่ยของดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของประเทศi

## 2.3) สมการVarianceของค่าคลาดเคลื่อน หรือ ARCHเทอมที่p ขึ้นอยู่กับความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นในอดีต(มาจากข้อ 2.2)

$$\sigma^2_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 \hat{\varepsilon}^2_{i,t-1} + \alpha_2 \hat{\varepsilon}^2_{i,t-2} + \dots + \alpha_p \hat{\varepsilon}^2_{i,t-p} + E \quad \text{----- (5ง)}$$

หากพบว่าสมการข้างต้นมีนัยสำคัญเพียงพอในการอธิบาย แสดงว่าพบปัญหา Heteroskedasticity ในสมการ ให้ดำเนินการขั้นต่อไป แต่หากไม่พบว่ามีนัยสำคัญเพียงพอ แสดงว่าความแปรปรวนในอดีตไม่มีความหมายในสมการ ให้ใช้ข้อมูลดัชนีความไม่มีเสถียรภาพในการหาความสัมพันธ์ได้เลย ไม่ต้องใช้ค่าคลาดเคลื่อนของดัชนีความไม่มีเสถียรภาพมาวิเคราะห์

2.4) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง(Least Square Estimation) ตามสมการ(ข)

โดยใช้  $\sigma_{i,t}^2$  เป็น estimator ของ  $\sigma_{i,t}^2$

$$\text{Log}(\text{GDP}_{i,t}) = \beta_0 + \beta_1 \text{Log}(\sigma_{i,t}^2) + \beta_2 \text{Log}(\text{GF}_{i,t}) + \beta_3 \text{Log}(\text{EX}_{i,t}) + \beta_4 \text{Log}(P_{i,t}) + E_{i,t} \quad (5\text{จ})$$

## 5.2 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

5.2.1 การแบ่งกลุ่มประเทศด้วยอัตราการเปิดประเทศ สามารถแบ่งได้ดังนี้

- **ประเทศกำลังพัฒนา** อัตราการเปิดประเทศต่ำกว่าร้อยละ 50 จำนวน 11 ประเทศ  
ประกอบด้วย ประเทศบังคลาเทศ บราซิล โบลิเวีย จีน กัวเตมาลา เฮติ อินเดีย มาดากัสการ์ เม็กซิโก เนปาล เปรู
- ประเทศพัฒนาแล้ว** อัตราการเปิดประเทศต่ำกว่าร้อยละ 50 จำนวน 8 ประเทศ  
ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย ฝรั่งเศส เยอรมัน กรีซ อิตาลี สเปน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา
- **ประเทศกำลังพัฒนา** อัตราการเปิดประเทศสูงกว่าร้อยละ 50 จำนวน 13 ประเทศ  
ประกอบด้วย ประเทศเบลีส ชิลี ฮอนดูรัส ฮองกง ไชปรัส จาไมกา เกาหลีใต้ มาเลเซีย มอริเชียส ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ประเทศไทย ตุรกี
- ประเทศพัฒนาแล้ว** อัตราการเปิดประเทศสูงกว่าร้อยละ 50 จำนวน 6 ประเทศ  
ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย แคนาดา เดนมาร์ก ฮอลแลนด์ นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์

ตารางที่ 5.1 สถานะของประเทศที่มีอัตราการศึกษาเปิดประเทศต่ำกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมที่ใช้ในการศึกษา

ประเทศ	สถานะ อัตราเปิดประเทศ* (ร้อยละ)	สินค้าขั้นปฐม** (ร้อยละ)	ภาวะหนี้***				รายได้***			
			รุนแรง	กลาง	น้อย	ไม่แสดง	ต่ำ	กลาง		สูง
								ขั้นต่ำ	ขั้นสูง	
<b>กำลังพัฒนา</b>										
บังคลาเทศ(Bangladesh)	34	15		***			***			
โบลิเวีย(Bolivia)	49	77	***				***			
บราซิล(Brazil)	18	44	***						***	
จีน(China)	na	18			***		***			
กัวเตมาลา(Guatemala)	44	70			***		***			
เฮติ(Haiti)	39	20		***			***			
อินเดีย(India)	21	24			***		***			
มาดากัสการ์(Madagascar)	50	76	***				***			
เม็กซิโก(Mexico)	50	27			***				***	
เนปาล(Nepal)	50	12			***		***			
เปรู(Peru)	30	75	***				***			
เฉลี่ย	38.5	41.6								
<b>พัฒนาแล้ว</b>										
ออสเตรเลีย(Australia)	38	64.17								
ฝรั่งเศส(France)	28	20.00								
เยอรมัน(Germany)	50	8.77								
กรีซ(Greece)	44	48.00								
อิตาลี(Italy)	43	10.30								
สเปน(Spain)	46	22.12								
สหราชอาณาจักร(United Kingdom)	50	16.73								
สหรัฐอเมริกา(USA)	22	17.87								
เฉลี่ย	40.1	26.00								

ที่มา : ธนาคารโลก, กองทุนการเงินระหว่างประเทศ 2001

หมายเหตุ \* ค่าเฉลี่ยของผลรวมของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมเบื้องต้น ระหว่างพ.ศ.2533-2543

\*\* ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนสินค้าขั้นปฐมในตระกร้าการส่งออกรวม ระหว่างพ.ศ.2533-2542

\*\*\*ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก ข.



ตารางที่ 5.2 สถานะของประเทศที่มีอัตราการศึกษาเปิดประเทศสูงกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมที่ใช้ในการศึกษา

ประเทศ	สถานะอัตราเปิดประเทศ* (ร้อยละ)	สินค้าขั้นปฐม** (ร้อยละ)	ภาวะหนี้***				รายได้***			
			รุนแรง	กลาง	น้อย	ไม่แสดง	ต่ำ	กลาง		สูง
								ขั้นต่ำ	ขั้นสูง	
<b>กำลังพัฒนา</b>										
เบลีซ(Belize)	116	85		***				***		
ชิลี(Chile)	60	82		***					***	
ไซปรัส(Cyprus)	100	45				***				***
ฮอนดูรัส(Hondurus)	88	82		***				***		
ฮ่องกง(Hong Kong)	276	4				***				***
จาไมก้า(Jamaica)	105	76		***				***		
เกาหลี(Korea)	70	7			***				***	
มาเลเซีย(Malaysia)	183	28		***					***	
มอริเชียส(Mauritius)	128	30		***					***	
ฟิลิปปินส์(Philippines)	84	20		***				***		
สิงคโปร์(Singapore)	281	18				***				***
ไทย(Thailand)	90	28		***				***		
ตูนิเซีย(Tunisia)	89	24		***				***		
เฉลี่ย	128.5	40.7								
<b>พัฒนาแล้ว</b>										
ออสเตรีย(Austria)	80	11.08								
แคนาดา(Canada)	66	32.35								
เดนมาร์ก(Denmark)	67	31.83								
เนเธอร์แลนด์(Netherland)	102	33.75								
นอร์เวย์(Norway)	72	67.48								
สวิสเซอร์แลนด์(Switzerland)	71	6.53								
เฉลี่ย	76.3	29.42								

ที่มา : ธนาคารโลก, กองทุนการเงินระหว่างประเทศ 2001

หมายเหตุ \* ค่าเฉลี่ยของผลรวมของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมเบื้องต้น ระหว่างพ.ศ.2533-2543

\*\* ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนสินค้าขั้นปฐมในตระกร้าการส่งออกรวม ระหว่างพ.ศ.2533-2542

\*\*\*ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก ข.

ตาราง 5.3 ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกของประเทศที่มีอัตราการเปิดประเทศต่ำกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม พ.ศ. 2534-2541

กลุ่มประเทศ	ประเทศ	ปีพ.ศ.	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	เฉลี่ย (2534-2541)
กำลังพัฒนา	บังกลาเทศ(Bangladesh)		0.007928	0.051319	0.003289	0.019187	0.063981	0.027597	0.009413	0.004686	0.023425
	โบลิเวีย(Bolivia)		0.035569	0.037953	0.110421	0.024765	0.016192	0.001836	0.069546	0.019953	0.039529
	บราซิล(Brazil)		0.046933	0.015671	0.056220	0.028222	0.022315	0.029777	0.051510	0.002685	0.031667
	จีน(China)		0.011374	0.021174	0.069567	0.022595	0.030363	0.037206	0.085658	0.039767	0.039713
	กัวเตมาลา(Guatemala)		0.019819	0.008383	0.030192	0.075932	0.089584	0.048003	0.027174	0.042903	0.042749
	เฮติ(Haiti)		0.434370	0.507723	0.133215	0.543050	0.381478	0.033343	0.112141	na	0.306474
	อินเดีย(India)		0.009076	0.013821	0.001990	0.090203	0.057894	0.046952	0.030900	0.036068	0.035863
	มาดากัสการ์(Madagascar)		0.008614	0.096090	0.007584	0.114707	0.040985	0.071864	0.076814	0.081611	0.062284
	เม็กซิโก(Mexico)		0.041757	0.007721	0.021066	0.075253	0.018274	0.044850	0.069948	0.110358	0.048653
	เนปาล(Nepal)		0.119005	0.180518	0.093115	0.226322	0.010238	0.030715	0.089037	0.089556	0.104813
	เปรู(Peru)		0.038325	0.017380	0.098806	0.003093	0.053976	0.041153	0.171361	0.135109	0.069900
พัฒนาแล้ว	ออสเตรเลีย(Australia)		0.001902	0.0332	0.012433	0.007992	0.018259	0.021721	0.077983	0.065107	0.029824599
	ฝรั่งเศส(France)		0.031077	0.054490	0.052046	0.032083	0.051834	0.014741	0.007917	0.003228	0.030927
	เยอรมัน(Germany)		0.034795	0.067295	0.079215	0.027674	0.052204	0.018756	0.020214	0.018879	0.039879
	กรีซ(Greece)		0.000711	0.068443	0.077587	0.001734	0.003674	0.080661	0.024659	0.027705	0.035647
	อิตาลี(Italy)		0.002396	0.044827	0.048630	0.034008	0.024882	0.040314	0.011670	0.010295	0.027128
	สเปน(Spain)		0.027088	0.007869	0.064119	0.017177	0.001972	0.019194	0.039695	0.014011	0.023891
	สหราชอาณาจักร(United Kingdom)		0.019957	0.035017	0.073751	0.005717	0.028293	0.009126	0.067369	0.072027	0.038907
	สหรัฐอเมริกา(USA)		0.011403	0.009024	0.035801	0.047351	0.057045	0.016766	0.025642	0.023511	0.028318

หมายเหตุ ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก คำนวณจากสมการ (5ก)

ตาราง 5.4 ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกของประเทศที่มีอัตราการเปิดประเทศสูงกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม พ.ศ. 2534-2541

กลุ่มประเทศ	ประเทศ	ปีพ.ศ.	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	เฉลี่ย (2534-2541)
กำลังพัฒนา	เบลีซ(Belize)		0.023579	0.060213	0.046180	0.053386	0.034847	0.037118	0.033978	na	0.041329
	ชิลี(Chile)		0.037388	0.074186	0.096920	0.088048	0.143792	0.043545	0.069658	0.064136	0.077209
	ไซปรัส(Cyprus)		0.006379	0.025834	0.095148	0.075671	0.129407	0.037231	0.092923	0.029968	0.061570
	ฮอนดูรัส(Hondurus)		0.030478	0.088313	0.005232	0.071836	0.045662	0.083420	0.050134	0.154621	0.066212
	ฮ่องกง(Hong Kong)		0.024860	0.060003	0.010489	0.039439	0.057610	0.046024	0.133840	0.118604	0.061359
	จาไมก้า(Jamaica)		0.012760	0.031216	0.030181	0.032529	0.053179	0.097941	0.156936	na	0.051843
	เกาหลี(Korea)		0.036108	0.014824	0.033857	0.056335	0.025077	0.034588	0.097773	0.058951	0.037320
	มาเลเซีย(Malaysia)		0.026224	0.031937	0.033728	0.032249	0.042839	0.018653	0.040759	0.075114	0.037688
	มอริเชียส(Mauritius)		0.037048	0.038189	0.024794	0.077167	0.018879	0.113884	0.055423	0.053378	0.052345
	ฟิลิปปินส์(Philippines)		0.100015	0.041520	0.018288	0.059546	0.085345	0.018800	0.063377	0.027041	0.048361
	สิงคโปร์(Singapore)		0.054176	0.052798	0.006000	0.014962	0.012273	0.046231	0.017408	0.054190	0.032255
	ไทย(Thailand)		0.007271	0.042561	0.069110	0.013318	0.042779	0.024018	0.037646	0.061107	0.037226
	ตูนิเซีย(Tunisia)		0.037717	0.030837	0.100991	0.045939	0.010058	0.035939	0.094491	0.107439	0.057926
พัฒนาแล้ว	ออสเตรีย(Austria)		0.052439	0.052465	0.100942	0.008091	0.029221	0.050388	0.049697	0.032037	0.046910
	แคนาดา(Canada)		0.022337	0.011110	0.032943	0.017371	0.024401	0.004963	0.060788	0.062174	0.029511
	เดนมาร์ก(Denmark)		0.010211	0.053584	0.060190	0.021560	0.036362	0.008526	0.028753	0.028475	0.030958
	เนเธอร์แลนด์(Netherland)		0.004177	0.030220	0.038524	0.031655	0.051840	0.030594	0.012638	0.034572	0.029277
	นอร์เวย์(Norway)		0.013656	0.039274	0.050278	0.028758	0.037899	0.081012	0.082094	0.150227	0.060400
	สวิสเซอร์แลนด์(Switzerland)		0.040994	0.042831	0.094629	0.013190	0.058535	0.032586	0.009661	0.034072	0.040812

หมายเหตุ ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก คำนวณจากสมการ (5ก)

## 5.2.2 ผลการประมาณค่าแบบจำลอง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ อาศัยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง(Multiple Linear Regression Model) และวิธีAutoregressive Conditional Heteroscedasticity Model ด้วยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวางและอนุกรมเวลาพร้อมๆกัน(Panel) หลังจากพบและแก้ปัญหาการประมาณค่าแบบจำลองตามวิธีการศึกษาที่เสนอไว้ ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

### ➤ ประเทศที่มีอัตราการเปิดประเทศต่ำกว่าร้อยละ50\*

ประเทศ	cross-section	obs	intercept	Instability	Capital	Export	Population
⇒ กำลังพัฒนา (t-statistics)	11	73	1.2733 (2.61)	0.0099 (0.27)	0.2126 (3.69)	0.7413 (12.47)	0.0704 (0.57)
⇒ พัฒนาแล้ว (t-statistics)	8	56	1.1491 (2.66)	0.0208 (1.33)	0.6273 (12.01)	0.3722 (7.03)	0.0877 (0.94)

จากการศึกษาพบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเหมือนกับการศึกษาของMacbean , Knudson and Parnes, Yotopoulos and NugentและFuso กล่าวคือ ความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกส่งผลดีต่อรายได้ประชาชาติและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าความไม่มีเสถียรภาพส่งผลต่อประเทศกำลังพัฒนาน้อยกว่า เนื่องจากเมื่อความไม่มีเสถียรภาพจากการส่งออกเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ1 ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.010 ขณะที่เพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศพัฒนาแล้วร้อยละ0.021 กระนั้น ค่าt-ratio ของสัมประสิทธิ์ของความไม่มีเสถียรภาพของทั้งสองกลุ่ม มีค่าต่ำกว่าค่าวิกฤตของt-ratioในตาราง หรือ ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเพียงพอ(insignificant)ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

\* ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก ค.

สำหรับตัวแปรอื่นๆ อันได้แก่ การลงทุนทางกายภาพเบื้องต้นที่แท้จริง(Real Gross Fixed Capital Informatin) และมูลค่าการส่งออกรวมที่แท้(Real Export) สามารถใช้อธิบายการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ95 หรือ เมื่อทุนทางกายภาพที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ1 จะเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงให้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.213สำหรับประเทศกำลังพัฒนา และร้อยละ0.627สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว

นอกจากนั้น เมื่อการส่งออกที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ1 จะทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงในทางเดียวกันร้อยละ0.741และร้อยละ0.372 สำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาแล้ว ตามลำดับ

ตัวแปรที่ไม่มีความสามารถในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริง ได้แก่ จำนวนประชากร(Population)ของประเทศ เนื่องจากค่าt-ratioของสัมประสิทธิ์นี้ต่ำกว่าค่าเดียวกันที่ปรากฏในตารางค่าวิกฤต พบว่าจำนวนประชากรไม่ได้มีส่วนกำหนดผลิตภัณฑ์มวลรวมของทั้ง2กลุ่มประเทศ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ0.05

#### ➤ ประเทศที่มีอัตราการเปิดประเทศมากกว่าร้อยละ50\*

ประเทศ	cross-section	obs	intercept	Instability	Capital	Export	Population
⇒ กำลังพัฒนา (t-statistics)	13	89	6.3065 (2.14)	-0.0044 (-0.78)	0.4189 (13.10)	0.5818 (18.22)	-1.4252 (-3.06)
⇒ พัฒนาแล้ว (t-statistics)	6	42	1.7961 (6.29)	0.0053 (1.27)	0.3635 (4.63)	0.5449 (6.28)	-0.1212 (-0.91)

ความไม่มีเสถียรภาพของประเทศที่มีอัตราการเปิดประเทศสูงกว่าร้อยละ50 มีอิทธิพลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงแตกต่างกันระหว่าง2กลุ่มประเทศ กล่าวคือ ทุกร้อยละ1ของความไม่มีเสถียรภาพของประเทศกำลังพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจะลดผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงของประเทศลงร้อยละ0.004 ขณะที่ความไม่มีเสถียรภาพที่เพิ่มขึ้นอัตราส่วนเดียวกันนี้ของประเทศพัฒนาแล้ว กลับเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงของประเทศขึ้นอีกร้อยละ 0.005

\* ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก ค.

ความสัมพันธ์ทางลบที่เกิดขึ้นกับประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการเปิดประเทศสูง มีแนวโน้มจะขัดขวางความเจริญเติบโตและการพัฒนาประเทศ ซึ่งตรงตามการศึกษาของSchiavo-Campo and Singer และOzler and Harrigan เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถแปรรายได้ที่เพิ่มขึ้นแบบที่ไม่ได้วางแผนมาก่อนให้เป็นการลงทุนต่อได้ เพราะมีแนวโน้มจะใช้เพื่อการบริโภคจนหมดไป หรือขาดทักษะในการลงทุนเพิ่ม ขณะที่รายได้ที่ลดลงอย่างไม่ได้คาดการณ์มาก่อนจะทำให้การนำเข้าสินค้าทุน และการลงทุนโครงการใหม่ๆต้องล่าช้าออกไปในทันที ประสิทธิภาพในการลงทุนก็ลดลงในทันทีเช่นกัน และเป็นไปได้ว่าประเทศมีการกระจายการผลิตไปในสินค้าที่อยู่ในช่วงเติบโต ผู้ผลิตของประเทศเป็นเพียงแค่ผู้รับช่วงการผลิตของบริษัทข้ามชาติที่มีบริษัทแม่อยู่ในประเทศพัฒนาแล้วจึงไม่มีอำนาจต่อรองและผูกขาด ผู้ผลิตเหล่านี้เป็นผู้ที่รับเคราะห์ในช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้วเริ่มชะลอลงตั้งแต่ต้นทศวรรษ90เป็นต้นมา เพราะบริษัทลูกจะถูกตัดสายการผลิต ลดการจ้างงานก่อน ความไม่มีแน่นอนของรายรับจากการส่งออกจึงส่งผลต่ออัตราเติบโตของประเทศตามการศึกษาของMullor-Sebastian

นอกจากตัวแปรความไม่มีเสถียรภาพที่มีอิทธิพลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม ยังมีตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ การลงทุนทางกายภาพที่แท้จริง และการส่งออกรวมที่แท้จริงที่มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงด้วย อัตราเพิ่มของตัวแปรทั้งสองเปลี่ยนแปลงอัตราเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงของทั้งสองกลุ่มประเทศให้มากขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีการลงทุนที่แท้จริงเพิ่มขึ้นร้อยละ1 ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงเพิ่มขึ้นร้อยละ0.419และร้อยละ0.364 และเมื่อมีรายรับจากการส่งออกรวมที่แท้จริงมากขึ้นร้อยละ1 ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงมากขึ้นร้อยละ0.582และร้อยละ0.545 ในประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาแล้ว ตามลำดับ

การศึกษายังพบความแตกต่างระหว่างประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาแล้ว ในความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมกับจำนวนประชากรของประเทศ เนื่องจากทุกร้อยละ1ของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น จะทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศกำลังพัฒนาลดลงร้อยละ4.125 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ95 แต่ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศพัฒนาแล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ0.121ที่ระดับความเชื่อมั่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม จำนวนแรงงานในประเทศพัฒนาแล้วก็ไม่ได้มีความสามารถในการอธิบายสมการอย่างมีนัยสำคัญ(insignificant)

ดังนั้น ประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาที่เปิดประเทศในอัตราต่ำ ไม่ได้รับผลกระทบที่สร้างความเสียหายต่อรายได้หรือผลผลิตของประเทศ จากความไม่มีเสถียรภาพของรายรับจากการส่งออกในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาแต่ประการใด ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาที่

มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศมาก กลับเผชิญปัญหาความไม่มีเสถียรภาพที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวม และต่อการสร้างความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษานี้ตรงกันข้ามกับที่สถาบันระหว่างประเทศระบุคุณลักษณะของประเทศด้อยพัฒนา (Least Developed Countries : LDCs)<sup>1</sup> ว่าประกอบด้วย ลักษณะของความผันผวนของรายรับจากการส่งออก ความผันผวนที่บัญญัติไว้<sup>2</sup> หมายถึงประเทศยากจนที่มีอัตราการเปิดประเทศต่ำไม่ได้รับผลประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศ ในการช่วยดูดซับรายได้ของประเทศให้สูงขึ้น ทำให้ยังคงถูกจัดอันดับว่ามีความล่าช้าในการพัฒนา แต่การศึกษาครั้งนี้กลับพบว่าประเทศดังกล่าวได้รับผลในทางที่เพิ่มรายได้หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมจากความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก

พบว่าสาเหตุที่ทำให้การศึกษาได้ผลตรงข้ามกับสถานการณ์ที่น่าจะเป็นไป น่าจะเกิดจากหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา หรือหลังพ.ศ.2533ซึ่งเป็นช่วงที่เก็บข้อมูลเพื่อการสร้างแบบจำลองเป็นต้นมา ประเทศยากจนได้รับการปฏิบัติอย่างดียิ่ง และได้รับความช่วยเหลือด้านต่างๆเป็นกรณีพิเศษ ต่างจากประเทศกำลังพัฒนาทั่วไป อาทิ การชดเชยรายรับจากการส่งออกสินค้าเกษตรที่ผันผวนมาก อย่างกรณีของความช่วยเหลือให้แก่ชาติอาฟริกาที่เป็นอดีตอาณานิคมในเครือจักรภพและชาติยุโรปอื่น การให้เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าผ่านโครงการสร้างผลิตภาพการผลิตของสหประชาชาติ หรือการให้สิทธิพิเศษในการถอนเงิน(SDRs)ที่ฝากไว้ที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ด้วยดอกเบี้ยต่ำเพื่อช่วยรักษาดุลการชำระเงินของประเทศที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจจากเหตุผลที่นอกเหนือการควบคุมของประเทศ การจัดตั้งInternational Fund for Agriculture Development ของสหประชาชาติ เพื่ออุดหนุนโครงการเกี่ยวกับสินค้าเกษตรและการผลิตอาหารในประเทศด้อยพัฒนา เป็นต้น อาจเป็นความสัมฤทธิ์ผลของมาตรการและความช่วยเหลือที่สามารถยกระดับรายได้ประชาชาติจากระดับตกต่ำที่ขัดขวางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา นั่นเอง

กล่าวได้อีกนัยหนึ่งคือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความไม่มีเสถียรภาพและผลิตภัณฑ์มวลรวมในครั้งนี้ ไม่สามารถแยกส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์มวลรวม ว่าเป็นผลมาจาก

<sup>1</sup> Alan Griffiths and Stuart Wall , Applied economics : An introductory course ( London : Longman , 1999 ) , p.715.

<sup>2</sup> เกิดขึ้นในการประชุม The Conference on Financing for Developing Countries ในเดือนมีนาคม 2545

การส่งออกและความไม่มีเสถียรภาพ หรือเป็นผลจากความช่วยเหลือระหว่างประเทศกันแน่ เพราะประเทศกำลังพัฒนาที่ถูกจัดว่ามีอัตราการเปิดประเทศต่ำนี้ ประกอบด้วยประเทศด้อยพัฒนาถึง 4 ประเทศ ได้แก่ บังคลาเทศ , มาดากัสการ์ , เนปาล และเฮติ ซึ่งตามรายงานของ IMF <sup>2</sup> ประเทศเหล่านี้(รวมทั้งโบลิเวีย)เป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศจำนวน36ประเทศที่ถอนเงินภายใต้โครงการESAF หนี้คงค้างประมาณปีพ.ศ.2539 เพื่อแก้ปัญหาความตกต่ำของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าและภัยธรรมชาติ และลดความไม่มีเสถียรภาพของระบบมหภาคแบบชั่วคราวลง ประเทศดังกล่าวอาจได้รับความช่วยเหลือจนสามารถชดเชยผลเสียที่เกิดจากความไม่มีเสถียรภาพได้หมดก็เป็นได้

ถ้าเปรียบเทียบระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน ประเทศที่เปิดประเทศในอัตราสูง (เฉลี่ยร้อยละ128.5)กลับยิ่งเผชิญกับผลกระทบที่ไปจุดผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศให้ลดลงมากกว่า แม้จะเป็นการลดลงเพียงร้อยละ0.01ต่อความไม่มีเสถียรภาพที่เพิ่มขึ้นร้อยละ1 แต่ผลในแง่บวกที่ได้รับจากการส่งออกก็คือ ประเทศสามารถเพิ่มระดับความเติบโตได้ถึงร้อยละ 0.582 ดังนั้นการเปิดประเทศในอัตราสูงเพื่อการค้าระหว่างประเทศ ยังน่าจะได้รับ การสนับสนุนให้ดำเนินต่อไป เพราะน่าจะชดเชยกันระหว่างผลเสียจากความไม่มีเสถียรภาพและผลประโยชน์จากการส่งออกได้ ความไม่มีเสถียรภาพที่เกิดขึ้นก็ไม่น่าร้ายแรงถึงขั้นส่งผลให้ประเทศก้าวถอยหลัง หรือประสพภาวะเศรษฐกิจชะงักงันได้

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของSinha<sup>3</sup>(1996) Feder(1982)และWacziarg (1998)<sup>4</sup> ที่พบว่าอัตราการเปิดประเทศมีความสัมพันธ์ทางตรงกับการเจริญเติบโตของรายได้

<sup>1</sup> ประเทศที่UNCTADถือว่าเป็นประเทศด้อยพัฒนา(LDCs)มีทั้งสิ้น 48ประเทศ ได้แก่ Angola , Benin , Burkina Faso ,Burundi , Cape Verde , Central African Rep., Chad , Comoros , Dem.Rep. of the Congo , Djibouti , Equatorial Guinea , Eritrea , Ethiopia , Gambia , Guinea , Guinea Bissau , Lesotho , Liberia , Madagascar , Malawi , Mali , Mauritania , Mozambique , Niger , Rwanda , Sao Tome and Principe , Sierra Leone , Somalia , Sudan ,Togo , Uganda , United Rep. of Tanzania , Zambia , Afghanistan , Bangladesh , Bhutan , Cambodia , Lao , Maldives , Myanmar , Nepal , Yemen , Kiribati , Samoa , Solomon Islands , Tuvalu , Vanuatu and Haiti.

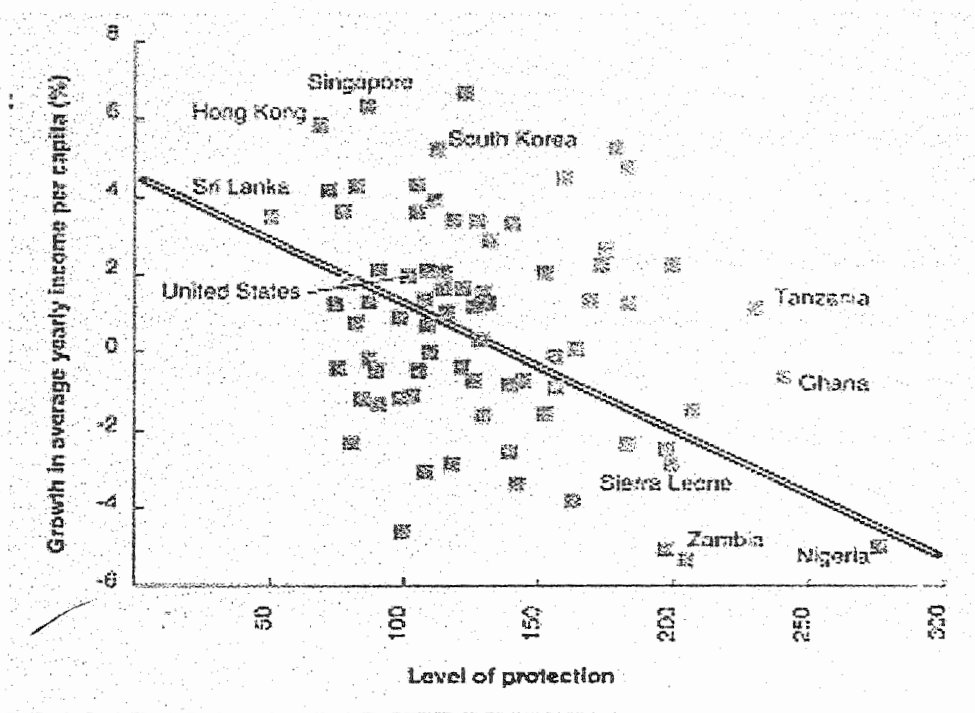
<sup>2</sup> Hugh Bredenkamp and Susan Schadler , Economic adjustment and reform in low-income countries , 1999.

<sup>3</sup> Dipendra Sinha and Tapen Sinha , “An Empirical investigation into the relationship between openness and economic growth : Evidence from Asia” , International Review of Economics and Business (April 1996) , pp.359-370.



ประชาชาติของประเทศ และนักเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ที่เชื่อใน new growth theory ให้การสนับสนุนการเปิดประเทศเพื่อการค้า เนื่องจากความรู้และเทคโนโลยีจะแพร่กระจายข้ามเขตแดนของประเทศไปทั่วโลกผ่านการค้าระหว่างประเทศ เป็นการยกระดับและปรับปรุงตัวแปรมหภาค ดังนั้น ประเทศที่มีระบบเปิดจะมีอัตราการเติบโตสูงกว่า เพราะอุตสาหกรรมของประเทศสามารถผ่านสู่ตลาดขนาดใหญ่ ถ้าปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศด้วยอุปสรรคทางการค้า เช่น ภาษีนำเข้า หรือการจำกัดปริมาณนำเข้าจะเป็นการกีดกันตัวเองออกจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เหมือนที่อดีตสหภาพโซเวียต และประเทศลาตินเคย์ประสบ พร้อมกับแสดงหลักฐานของความสัมพันธ์ทางตรงข้ามระหว่างความเติบโตและระดับการปกป้องเศรษฐกิจของประเทศ (protectionism)<sup>5</sup>

ภาพที่ 5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจแบบปกป้องและอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจ



ที่มา : Roger L. Miller and David Vanhooe, *The Theory of Economic Growth , Macroeconomics : Theories,policies and international applications* , (Cincinnati : South-Western College Publishing , 2001), p135.

<sup>4</sup> Romain Wacziarg , *Measuring the dynamic gains from trade* , World Bank's working paper , November 1998.

<sup>5</sup> Roger L.Miller and David Vanhooe , *Macroeconomics: Theories,policies and international applications* (Cincinnati : South-Western College Publishing , 2001) , p.135.

ด้วยเหตุผลนานาประการที่อ้างมาข้างต้น น่าจะเป็นการยืนยันที่เพียงพอว่าการส่งออก จะช่วยให้ประเทศเติบโตได้เนื่องจากผลิตภาพการผลิตจะดีขึ้น มากกว่านโยบายการปิดประเทศ เพราะหวาดกลัวต่อผลเสียอันอาจเกิดจากความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกที่จะมาพร้อมการ เปิดประเทศ

ผลของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่เกิดขึ้นระหว่างการประชุมที่Washington ที่เรียกว่า "Washington Consensus" ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถปิดกั้น ตัวเองออกจากระบบการค้าระหว่างประเทศได้ เนื่องจากผลจากการประชุมคือนโยบายเพื่อการ พัฒนาที่ทุกประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก ต้องมุ่งขยายตลาดในต่างประเทศ (Outward-looking) มุ่งเน้นการค้าระหว่างประเทศ(International trade oriented)และมุ่งให้กลไก ตลาดทำหน้าที่ของตัวเอง(Market-based route)<sup>6</sup>

นอกจากการขยายตลาดและการค้าเสรีแล้ว ภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลกบังคับ ให้รัฐบาลของประเทศต่างๆจะต้องยุติบทบาทในการแทรกแซงกิจกรรมทุกประเภทโดยเฉพาะ การ ปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ โดยเฉพาะการยกเลิกการอุดหนุนสินค้าเกษตรส่งออกด้วย กำแพงภาษี การออกสิทธิบัตรให้นำเข้าสินค้า(Import Licensing) และจำกัดปล่อยให้กลไก ตลาดเป็นตัวกำหนดราคาสินค้าและค่าเงินระหว่างประเทศเท่านั้น ฯลฯ สืบเนื่องจากเหตุดัง กล่าวจึงมีความเป็นไปได้ว่าภายใต้การค้าเสรีประเทศกำลังพัฒนาจะต้องเผชิญภาวะไม่มีเสถียร ภาพของรายรับจากการส่งออกซึ่งอยู่ในความสนใจมากกว่าความผันผวนของราคาสินค้าออก ทำให้ประเทศต้องเร่งหาทางป้องกันความผันผวนและสร้างเสถียรภาพของสินค้าออก ด้วยวิธีการ ใหม่ๆหรือฟื้นฟูความร่วมมือซึ่งกันและกันที่เคยมี เพื่อการพัฒนาและความเจริญเติบโตของ ประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต

---

<sup>6</sup> Richard G. Lipsey , Paul N. Courant and Christopher T.S. Ragan, Macroeconomics (Reading,Mass. : Addison – Wesley , 1999 ) , pp.754-755.

## บทที่ 6

### สรุปผลการศึกษา ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

#### 6.1 สรุปผลการศึกษา

1. ประเทศกำลังพัฒนามีลักษณะของการค้าระหว่างประเทศ ที่คาดว่าจะเป็นที่มาของความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก อันได้แก่ การพึ่งพาประเทศพัฒนาแล้วอย่างสูง มีการกระจุกตัวของการผลิตและส่งออกสินค้าขั้นปฐม รวมทั้งการกระจุกตัวของตลาดสินค้าส่งออก ทำให้มีประสบการณ์ราคาสินค้าผันผวนในระยะสั้นและลดลงในระยะยาว

2. อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าถดถอยและความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก ทำให้เกิดข้อตกลงว่าด้วยสินค้าระหว่างประเทศเพื่อรับมือกับราคาสินค้าที่ผันผวน และการนำนโยบายรักษาเสถียรภาพการส่งออกวิธีต่างๆมาใช้ แต่ท้ายสุดข้อตกลงด้านต่างๆก็มีอันต้องล้มเหลวไปด้วยเหตุผลหลายประการ

3. จากการประมาณค่าแบบจำลองด้วยวิธีวิเคราะห์สมการถดถอยและAutoregressive Conditional Heteroscedasticity Model ทำให้ทราบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจยังปรากฏอยู่ในทศวรรษ90(พ.ศ.2533-2543) สำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการเปิดประเทศสูงพบความสัมพันธ์เป็นลบ ขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วไม่พบอัตราการเปิดประเทศสูงหรือต่ำพบความสัมพันธ์เป็นบวก ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานเบื้องต้นว่าประเทศกำลังพัฒนาเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออก

4. เมื่อมีหลักฐานว่าความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกในประเทศกำลังพัฒนายังคงส่งผลเสียต่อความเติบโตของประเทศ กอปรกับสถานการณ์เศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน ข้อผูกพันกับองค์การระหว่างประเทศ และงานวิจัยเชิงประจักษ์ของนักเศรษฐศาสตร์อีกมากมายที่สนับสนุนให้มีการรื้อฟื้นความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสร้างเสถียรภาพด้านสินค้าขึ้นใหม่ โดยอาจเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศผู้ผลิตด้วยตนเอง และนำนโยบายที่น่าจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการรักษาเสถียรภาพการส่งออกสินค้ามาใช้ โดยอาศัยประสบการณ์จากประเทศพัฒนาแล้ว และให้องค์การระหว่างประเทศอย่างธนาคารโลกหรือองค์การการค้าเป็นผู้จัดหาข้อมูล ทรัพยากร

บุคคลและทุนให้ในเบื้องต้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดในการยกระดับรายได้ กำจัดความยากจนและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศกำลังพัฒนา

## 6.2 ข้อจำกัดของการศึกษา

1. ประเทศที่น่าจะได้รับผลกระทบจากความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกมากที่สุด น่าจะเป็นประเทศด้อยพัฒนาที่มีการกระจุกตัวของสินค้าออกขั้นปฐมและประเทศคู่ค้าอย่างสูง แต่เนื่องจากความจำกัดของข้อมูลทำให้ไม่สามารถทดสอบความสัมพันธ์ของกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา ประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล หรือประเทศที่เป็นเกาะได้ การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการพิจารณาประเทศกำลังพัฒนาที่มีระดับความเจริญเติบโตค่อนข้างแตกต่างกัน แม้จะจัดกลุ่มประเทศด้วยอัตราการเปิดประเทศแล้วก็ตาม

2. สมมติฐานตั้งต้นของการศึกษาเชื่อว่า ประเทศกำลังพัฒนาที่มีการกระจุกตัวของสินค้าขั้นปฐมอื่นๆนอกจากน้ำมัน จะเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากความไม่มีเสถียรภาพของราคาและมีอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าที่ย่ำแย่ที่สุด แต่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบด้วยประเทศที่ส่งออกน้ำมันในอัตราส่วนสูงกว่าสินค้าขั้นปฐมอื่น (โดยเฉพาะเม็กซิโก สิงคโปร์และนอร์เวย์) ทำให้ผลในการแปรความในการศึกษาเชิงปริมาณบิดเบือนไป

3. การเก็บข้อมูลเพื่อเป็นตัวแทนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของการศึกษานี้ถือว่าไม่สมบูรณ์นัก เช่น ใช้จำนวนประชากรแทนอัตรากำลังแรงงานของประเทศ และไม่สามารถนำตัวแปรที่เป็นผลของช่วงเวลาก่อนมาประมาณค่าแนวโน้มได้ด้วย ด้วยเหตุผลของความจำกัดของข้อมูลอีกเช่นเดียวกับกรณีแรก

4. นอกจากจะสามารถใช้ดัชนีความไม่มีเสถียรภาพของการส่งออกสินค้าและบริการ เพื่อวัดความเปราะบางทางเศรษฐกิจของประเทศ(Economic Vulnerability Index : EVI) หน่วยงานระหว่างประเทศอย่างUNCTADหรือธนาคารโลก ได้พัฒนาดัชนีวัดการกระจายทางเศรษฐกิจ(Economic Diversification Index : EDI) ที่ประกอบไปด้วย อัตราการบริโภคพลังงานต่อหัว(Commercial energy consumption per capita) อัตราการกระจุกตัวของการส่งออก(Export concentration) อัตราส่วนภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม(Share of manufacturing in GDP) และอัตราส่วนของการจ้างงานในอุตสาหกรรม(Share of employment in industry) เพื่อ

เป็นบรรทัดฐานในการแบ่งแยกระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งน่าจะได้นำมาใช้ในการศึกษาครั้งต่อไป

### 6.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ประเทศกำลังพัฒนาได้รับผลกระทบจากความไม่มีเสถียรภาพจากการส่งออก แต่ไม่สามารถปิดกั้นตัวเองออกจากระบบการค้าโลกได้ พึ่งพาทางป้องกันผลกระทบของความไม่มีเสถียรภาพ คิดว่านโยบายทางเลือก เพื่อให้ประเทศสามารถดำเนินการแก้ไขความผิดพลาดของการดำเนินนโยบายสร้างเสถียรภาพให้กับสินค้าออกแบบเดิม ที่ยอมรับกันว่าล้มเหลวไปตั้งแต่หลังพ.ศ.2523 ด้วยข้อเสนอต่อไปนี้

ตารางที่ 6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสร้างเสถียรภาพด้านสินค้านำเข้าระหว่างประเทศ

นโยบาย*	ข้อเสนอแนะ
1.การจัดการอุปทาน	รัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนาควรเป็นตัวกลางส่งเสริมการทำสัญญาควบคุมปริมาณการผลิตกับผู้ประกอบการขนาดใหญ่ภายในประเทศ พร้อมกับหาช่องทางการตลาดและส่งเสริมการขายสินค้าในต่างประเทศ , สนับสนุนเงินทุนในการซื้อและเก็บรักษาสินค้า อาจขอรับความช่วยเหลือจากธนาคารเพื่อการพัฒนาระดับภูมิภาค IMF ธนาคารโลก IDA หรือ IFC
2.ข้อตกลงด้านสินค้านำเข้าระหว่างประเทศ	กรอบข้อตกลงระหว่างประเทศใหม่ ต้องคำนึงถึงการกำหนดช่วงราคาสินค้าตามความสัมพันธ์กับตลาด , ครอบคลุมสินค้าในตลาดโลกที่ไม่มีเสถียรภาพอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะสินค้าที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นต่ำและมีอายุการเก็บรักษาได้ยาวนาน , ข้อตกลงต้องยืดหยุ่นได้เพียงพอและปฏิบัติได้จริง
3.การอุดหนุนเพื่อชดเชยความไม่มีเสถียรภาพ	ขั้นตอนในการจัดสรรเงินอุดหนุนต้องไม่เข้มงวดหรือมีดอกเบี่ยสูงเกินไปจนเป็นอุปสรรคกับประเทศยากจนที่จะขอรับความช่วยเหลือ , ควบคุมและสร้างประสิทธิภาพของการใช้เงินทุนให้สูงที่สุด
4.การจัดการความเสี่ยง	พัฒนาเครื่องมือทางการเงินในการบริหารจัดการความเสี่ยงและสนับสนุนให้มีตัวกลางอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงเครื่องมือของหน่วยธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนา
5.การกระจายสินค้า	อาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศด้วยกันในการแลกเปลี่ยนความรู้ , ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคและการพัฒนากิจกรรมการผลิต การตลาด , ตั้งศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารด้านสินค้านำเข้าระหว่างประเทศ , ส่งเสริมการกระจายสินค้าไปในสินค้าสำคัญที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม และสร้างกองทุนเพื่อสนับสนุนการกระจายสินค้าในระยะยาว

หมายเหตุ \*อ้างถึง 4.6 การแก้ปัญหาความล้มเหลวของการสร้างเสถียรภาพให้กับสินค้าออก

## รายการอ้างอิง

### ภาษาไทย

พลเทพ ตัณธวิฑูรย์ . การวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของการขาดเสถียรภาพในการส่งออกสินค้าของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2540.

### ภาษาอังกฤษ

Aiello , Francesco. The stabilisation of LDCs' export earnings : The impact of EU STABEX programme. International Review of Applied Economics. 13. 1(1999).

Aiello , Francesco. Effects of STABEX on ACPs' economic growth : Further evidence. applied economics. 31. (1999).

Aiello , Francesco. Financial stabilization systems , economic growth of developing countries and EU's STABEX. University of Calabria Italy. March 2000.

Binkley , James K. Trade instability and distance between trading countries. Oxford Bulletin of Economics and Statistics. 49. 4(1987) : 401-414

Bonjean, A.C. , Combes, J.L. and Motel, P.C. The economic consequences of export instability in developing countries : A survey. paper prepared for the ITF on Commodity Risk Management in Developing Countries , 1999.

Bredenkamp,Hugh and Schadler,Susan. Economic adjustment and reform in low-income countries. , 1999.

Bruno , Michael. Estimation of factor contribution to growth under structural disequilibrium. International Economic Review. (February 1968).

Carbaugh , Robert J. Trade Policies for the Developing Nations. International economics . Cincinnati Ohio : South-Western College Publishing , 2000.

Colman , David and Nixon ,Frederick. Economics of change in less developed countries. New York : Harvester Wheatsheaf , 1994.

Coppock , Joseph D. International economic instability. New York : McGraw-Hill , 1962.

Coppock , Joseph D. Foreign trade of asia and the far east : Instability and growth after world war II. Bangkok : Faculty of Economics. Thammasat University , 1974.

- Dawe , David. A New Look at the Effects of Export Instability on Investment and Growth. World Development. 24. 12(1996) : 1905-1914
- Enders , Walter. Applied econometric time series. New York : John Wiley&Sons,Inc , 1995.
- Fafchamps , Marcel. Farmers and price fluctuations in poor countries. Department of Economics. University of Oxford. 6 June 2000.
- Feder , Gershon. On exports and economic growth. The Journal of Development Economics. 12. (1982) : 60-63
- Fosu , Augustin Kwasi. Effect of export instability on economic growth in africa. The Journal of Developing Areas. 26. (April 1992) : 323-332
- Ghirmay, Teame , Sharma, S.C. and Grabowski,Richard. Export instability, income terms of trade and growth : Causal analyses. Journal of International Trade and Economic Development. 8. 2(1999).
- Gillis,Malcolm , Perkins,Dwight H. , Roemer,Michael and Snodgrass,Donald R. Economics of development. New York : W.W. Norton&Company,Inc. , 1996.
- Glezakos , Constatbine. Instability and the growth of exports. The Journal of Development Economics. 12(1983).
- Gradner , Bruce L. Recent risk management policy developments in North America and the prospects for commodity price insurance in developing countries. paper for the World Bank's Development Thinking for the Millennium Conference , Paris. 26-28 June 2000.
- Griffiths , Alan and Wall , Stuart. Applied economics : An introductory course. London : Longman , 1999.
- Hunt , Diana. Economic theories of development : An analysis of competing paradigms. New York : Harvester Wheatsheaf , 1989.
- International Task Force on Commodity Risk Management in Developing Countries. Dealing with commodity price volatility in developing countries : A proposal for a market-based approach. Discussion Paper for the Roundtable on Commodity Risk Management in Developing Countries at Headquarters of the World Bank , Washington D.C. 24 September 1999.

- IMF. International financial statistics yearbook 2001. Washington D.C. : International Monetary Fund , 2001.
- Ittisupornrat , Anotai. The analysis of export instability in Thailand. Master of Economics (English Languages Programme). Faculty of Economics. Thammasat University , 1998.
- Knudsen , Odin and Parnes , Andrew. Trade instability and economic development : An empirical study. London : D.C. Heath and Company ,1975.
- Koomsup , Praipol. Export instability and export diversification : A case study of Thailand. Ph.D. Dissertation. Faculty of Economics. Yale University ,1978.
- Lipsey,Richard G. , Courant,Paul N. and Ragan,Christopher T.S. Macroeconomics. Reading,Mass. : Addison – Wesley , 1999.
- Larson,Danald F. , Varangis,Panos and Yabuki,Nanae. Commodity risk management and development. World Bank's working paper no. 1963. 1 August 1998.
- Lloyd , P.J. and Procter ,R.G. Commodity decomposition of export-Import instability : New Zealand. The Journal of Development Economics. 12(1983) : 41-57
- Love , James. Commodity Concentration and export instability : The choice of concentration measure and analytical framework. The Journal of Developing Areas. (October1986) : 63-74
- Love , James. Export instability : An alternative analysis of causes. The Journal of Development Studies. 28. 4(1992) : 244-252
- Love , James. Export Instability and the Domestic Economy : Questions of Causality. The Journal of Development Studies. 28. 4(1992) : 735-742
- MacBean , Alasdair I. Export Instability and Economic Development. London : George Allen and Unwin Ltd. , 1966.
- Massell , Benton F. Export concentration and fluctuations in export earnings : Cross-section analysis. American Economic Review. 54(March 1964) : 50
- Meier , Gerald M. The international economies : The theory of policy. Oxford University Press. (1980) : 296-305
- Michaely , Michael. Concentration in international trade. Amsterdam : North Holland , 1962.



- Miller, Roger L. and Vanhooose, David. Macroeconomics: Theories, policies and international applications. Cincinnati : South-Western College Publishing , 2001.
- Moran , Cristian. Export fluctuations and economic growth : An empirical analysis. The Journal of Development Economics. 12(1983) : 195-218
- Morisset, Jacques. Unfair trade? : Empirical evidence in world commodity markets over the past 25 years. World Bank's working paper no.1815. August 1997.
- Mullor-Sebastian, Alicia. A new approach to the relationship between export instability and economic development. Economic Development and Cultural Change. 2 (January 1988).
- Mullor-Sebastian , Alicia. Export instability and policy implications for developing countries as residual suppliers. IMF working paper/90/44 , 1990.
- Ozler , Sule and Harrigan , James. Export instability and growth. Department of Economics. University of California Los Angeles. Working Paper number 486. June 1988.
- Partadiredja , Ace. Diversification performance of ASEAN export commodities. development trade and the Asia-Pacific : essays in honour of professor Lim Chong Yah. Singapore : Prentice Hall , 1996.
- Pindyck , Robert S. and Rubinfeld , Daniel L. Econometric models and economic forecasts. McGraw-Hill International Editions , 1998.
- Sinha , Dipendra and Sinha , Tapen. An empirical investigation into the relationship between openness and economic growth : Evidence from Asia. International Review of Economics and Business. (April 1996).
- South Centre. International commodity problems and policies : The key issues for developing countries. Geneva : the South Centre , 1996.
- Södersten , Bo. A study of economic growth and international trade Stockholm : Almqvist and Wiksell , 1964.
- Södersten , Bo. International economics. New York : Harper and Row Publishers , 1970.

- Tegegne , Abebe. Commodity concentration and export earnings instability : Evidence from african countries. School of Business Montclair State University. New Jersey. October 2000.
- The World Bank Commodities Team and Development Prospects Group. Global commodity markets : A comprehensive review and price forecasts. Washington D.C. : The World Bank , 2000.
- UNCTAD. The third United Nations conference on the least developed countries. New York : United Nations , 2001.
- UNCTAD. UNCTAD Handbook of Statistics. New York : United Nations , 2001.
- UNCTAD. Commodity yearbook. New York : United Nations , 1995.
- UNCTAD. Monthly commodity price bulletin supplement 1960-1999. New York : United Nations , 2000.
- UNCTAD. The Least Developed Countries 2000 Report.. prepared by the UNCTAD secretariat. Geneva : United Nations , 2000.
- Varangis,Panos and Larson,Don. Dealing with commodity price uncertainty. World Bank's working paper no.1667. October 1996.
- Wacziarg , Romain. Measuring the dynamic gains from trade. Working Paper by World Bank. November 1998.
- WTO. International trade statistics. Geneva: World Trade Organization , 2001.
- Yotopoulos , Pan A. and Nugent , Jeffrey B. Economics of development : Empirical investigations. New York : Harper and Row Publishers , 1976.

# ภาคผนวก

**ภาคผนวก ก.**

3.1 Export structure by destination and by major commodity groups  
C. Developing countries and territories

Commodity groups	Year Année	World Monde 1,2	Developed market economy countries <sup>2</sup> Pays développés à économie de marché <sup>2</sup>	Developing countries <sup>2,3</sup> Pays en développement <sup>2,3</sup>			Countries in Eastern Europe <sup>2,4</sup> Pays d'Europe orientale <sup>2,4</sup>		Developed market Pays développés <sup>5</sup>		
				Total	OPEC OPEP	Other Autres	Total	USSR (former) URSS (anc.)	Europe		USA Etats-Unis
									Total	EU <sup>5</sup> UE <sup>5</sup>	
				Millions of dollars							
All products	1980	586898	401265	155477	22844	132633	23015	13426	186119	172563	116139
	1990	805476	475604	275771	29752	246019	25092	15990	188563	182203	178877
	1995	1411312	770400	568807	53374	515433	26527	16330	271005	260470	312788
	1999	1636469	929162	611470	57870	553600	21381	11380	310186	297745	424099
Share by destination (percentage)											
All products	1980	100.0	68.4	26.5	3.9	22.6	3.3	2.3	31.7	29.4	19.8
	1990	100.0	59.0	34.2	3.7	30.5	3.1	2.0	23.4	22.6	22.2
	1995	100.0	54.6	40.3	3.8	36.5	1.9	1.2	19.2	18.5	22.2
	1999	100.0	56.8	37.4	3.5	33.8	1.3	0.7	19.0	18.2	25.9
All food items (SITC 0 + 1 + 22 + 4)	1980	100.0	56.3	28.5	7.9	20.6	13.7	10.3	31.7	29.7	15.7
	1990	100.0	59.7	33.4	7.1	26.3	6.6	4.6	30.2	29.4	14.5
	1995	100.0	55.1	40.8	7.5	33.3	3.8	2.8	25.4	24.5	12.9
	1999	100.0	55.2	40.6	8.4	32.2	3.5	2.5	25.0	24.4	15.2
Agricultural raw materials (SITC 2 - 22 - 27 - 28)	1980	100.0	57.1	34.6	2.9	31.6	8.0	4.0	29.3	28.1	7.2
	1990	100.0	52.9	41.4	4.2	37.3	5.1	3.1	26.0	25.5	8.6
	1995	100.0	49.6	48.0	6.7	41.2	2.2	0.7	23.5	22.9	11.0
	1999	100.0	48.0	47.5	7.4	40.2	2.7	1.0	24.0	23.4	11.7
Ores and metals (SITC 27 + 28 + 68)	1980	100.0	76.8	15.7	1.9	13.7	7.0	3.1	41.2	38.2	13.9
	1990	100.0	66.8	27.9	3.9	24.0	4.4	2.2	32.3	31.0	11.2
	1995	100.0	52.7	44.3	3.9	40.4	2.4	1.4	21.2	20.1	9.2
	1999	100.0	51.6	45.8	3.7	42.1	2.2	1.6	21.0	19.5	9.7
Fuels (SITC 3)	1980	100.0	75.5	22.3	0.9	21.4	1.0	0.3	34.1	31.8	21.2
	1990	100.0	58.5	29.0	0.9	28.0	1.6	0.7	22.0	21.8	21.7
	1995	100.0	53.0	24.7	1.2	23.5	2.0	1.3	19.2	18.8	20.0
	1999	100.0	47.4	25.2	1.0	24.2	0.8	0.7	14.5	14.1	20.5
Manufactured goods (SITC 5 to 8 less 68)	1980	100.0	54.6	39.0	11.4	27.7	5.4	3.3	22.9	20.4	21.8
	1990	100.0	59.1	37.2	4.3	33.0	3.0	2.0	21.9	20.9	25.7
	1995	100.0	55.1	43.1	3.7	39.4	1.6	0.9	17.9	17.2	25.3
	1999	100.0	59.6	39.0	3.4	35.5	1.1	0.4	18.7	18.1	29.9
Share by major commodity groups (percentage)											
All food items (SITC 0 + 1 + 22 + 4)	1980	11.8	9.7	12.7	24.0	10.7	41.2	52.7	11.8	11.9	9.3
	1990	11.6	11.7	11.3	22.4	10.0	24.6	27.1	15.0	15.1	7.6
	1995	9.9	10.0	10.0	19.5	9.0	19.7	23.4	13.0	13.1	5.8
	1999	8.5	8.3	9.2	20.1	8.1	22.7	30.4	11.2	11.4	5.0
Agricultural raw materials (SITC 2 - 22 - 27 - 28)	1980	3.8	3.2	4.9	2.9	5.3	7.7	6.6	3.5	3.6	1.4
	1990	3.1	2.8	3.8	3.5	3.8	5.1	4.9	3.5	3.5	1.2
	1995	3.0	2.7	3.5	5.3	3.4	3.4	1.8	3.6	3.7	1.5
	1999	2.1	1.8	2.7	4.4	2.5	4.3	3.0	2.6	2.7	0.9
Ores and metals (SITC 27 + 28 + 68)	1980	4.3	4.9	2.6	2.1	2.6	7.7	5.8	5.6	5.6	3.0
	1990	4.1	4.6	3.3	4.3	3.2	5.7	4.6	5.6	5.6	2.0
	1995	3.9	3.8	4.3	4.0	4.3	4.9	4.7	4.3	4.3	1.6
	1999	3.5	3.2	4.3	3.7	4.4	6.1	7.9	3.9	3.8	1.3
Fuels (SITC 3)	1980	59.7	55.9	50.2	13.6	56.5	15.9	6.5	64.1	64.5	64.0
	1990	26.6	26.3	22.5	6.8	24.4	13.2	9.9	25.0	25.6	26.0
	1995	14.6	14.2	9.0	4.6	9.4	15.6	16.7	14.6	14.8	13.1
	1999	14.3	12.0	9.7	4.0	10.3	8.7	13.4	11.0	11.1	11.3
Manufactured goods (SITC 5 to 8 less 68)	1980	19.5	15.6	28.8	57.0	23.9	26.9	27.9	14.1	13.5	21.5
	1990	53.6	53.6	58.3	62.3	57.8	50.9	53.1	50.1	49.5	62.1
	1995	67.1	67.8	71.7	65.9	72.3	55.6	52.8	62.5	62.4	76.5
	1999	69.0	72.5	72.0	66.7	72.5	57.0	44.6	68.1	68.6	79.6

Sources: Annex tables of this handbook.

For notes, see end of table A.13.

3.1 Structure des exportations par destinations et par principaux groupes de produits  
C. Pays et territoires en développement

economy countries by region économie de marché par régions				Developing countries by region Pays en développement par régions						Year Année	Destinations
Canada	Japan Japon	Australia, New Zealand Australie Nouvelle- Zélande	South Africa Afrique du Sud	America Amérique		Africa Afrique	West Asia Asie occidentale	Other Asia <sup>3</sup> Autres pays d'Asie <sup>3</sup>	Oceania Océanie		
				Total	LAIA ALADI						
Millions de dollars											
7325	82453	7051	1100	44698	22367	15007	23604	68811	876	1980	Total tous produits
10546	85037	9820	1379	32960	20573	17892	36571	185406	1269	1990	
16130	143846	17897	5987	73588	53952	24495	48064	417394	1634	1995	
18609	142673	23179	6166	82798	56150	27946	54175	440138	1892	1999	
Parts par destinations (en pourcentage)											
1.2	14.0	1.2	0.2	7.6	3.8	2.6	4.0	11.7	0.1	1980	Total tous produits
1.3	10.6	1.2	0.2	4.1	2.6	2.2	4.5	23.0	0.2	1990	
1.1	10.2	1.3	0.4	5.2	3.8	1.7	3.4	29.6	0.1	1995	
1.1	8.7	1.4	0.4	5.1	3.4	1.7	3.3	26.9	0.1	1999	
0.8	6.9	0.7	0.3	4.5	3.5	4.0	6.8	12.6	0.1	1980	Produits alimentaires (CTCI 0 + 1 + 22 + 4)
1.1	12.5	0.9	0.3	5.0	3.5	4.3	7.1	16.5	0.1	1990	
0.8	14.1	0.9	0.8	6.9	5.6	3.5	6.9	22.9	0.1	1995	
1.1	12.1	0.9	0.6	7.3	5.6	3.8	8.1	20.6	0.1	1999	
0.6	18.7	0.9	0.3	3.8	3.4	2.2	2.6	24.9	0.0	1980	Matières premières d'origine agricole (CTCI 2 - 22 - 27 - 28)
0.4	16.7	0.8	0.2	4.2	3.7	3.6	3.0	30.3	0.0	1990	
0.6	13.1	0.7	0.7	4.7	4.3	2.4	6.4	34.2	0.0	1995	
0.5	10.6	0.7	0.5	4.3	3.8	2.4	7.4	33.0	0.1	1999	
0.9	20.0	0.6	0.3	5.1	4.8	1.1	1.6	6.8	0.0	1980	Minerais et métaux (CTCI 27 + 28 + 68)
2.0	20.5	0.6	0.2	4.2	3.5	1.9	3.0	18.4	0.1	1990	
1.1	20.3	0.6	0.2	4.8	4.4	1.2	3.2	34.8	0.0	1995	
1.3	18.2	0.8	0.2	4.3	3.8	0.9	3.3	36.9	0.0	1999	
1.3	17.5	1.1	0.1	8.5	3.3	1.4	2.3	9.4	0.2	1980	Combustibles (CTCI 3)
0.7	13.2	0.6	0.0	4.6	2.5	1.5	5.6	16.7	0.2	1990	
0.9	12.0	0.9	0.1	5.7	3.2	1.3	2.4	14.8	0.2	1995	
0.9	10.1	1.0	0.2	6.7	2.9	1.4	2.0	14.8	0.2	1999	
1.5	6.0	2.0	0.4	8.3	5.6	5.3	8.5	16.7	0.2	1980	Articles manufacturés (CTCI 5 à 8 moins 68)
1.7	7.8	1.6	0.2	3.7	2.3	2.1	3.7	27.5	0.2	1990	
1.3	8.6	1.4	0.5	5.0	3.7	1.6	3.0	33.2	0.1	1995	
1.2	7.6	1.6	0.4	4.6	3.3	1.6	2.9	29.5	0.1	1999	
Parts par principaux groupes de produits (en pourcentage)											
8.0	5.8	7.2	15.8	7.0	10.6	18.6	19.8	12.6	10.4	1980	Produits alimentaires (CTCI 0 + 1 + 22 + 4)
9.7	13.7	8.3	22.2	14.2	15.9	22.7	18.2	8.3	10.1	1990	
7.3	13.6	6.6	18.4	13.0	14.4	19.7	19.9	7.6	9.0	1995	
7.9	11.8	5.6	13.7	12.3	13.8	18.8	20.8	6.5	8.5	1999	
1.9	5.0	2.7	6.8	1.9	3.4	3.3	2.5	8.0	1.0	1980	Matières premières d'origine agricole (CTCI 2 - 22 - 27 - 28)
1.0	4.9	2.1	4.4	3.2	4.5	5.0	2.1	4.1	0.6	1990	
1.5	3.8	1.6	4.8	2.7	3.3	4.1	5.6	3.4	0.9	1995	
0.9	2.5	1.0	2.6	1.8	2.3	2.9	4.7	2.6	0.9	1999	
3.2	6.2	2.0	6.2	2.9	5.4	1.9	1.8	2.5	1.2	1980	Minerais et métaux (CTCI 27 + 28 + 68)
6.3	7.9	2.1	4.1	4.2	5.6	3.5	2.7	3.2	1.9	1990	
3.9	7.8	1.8	1.8	3.6	4.5	2.8	3.7	4.6	1.2	1995	
4.0	7.4	1.9	2.2	3.0	3.9	1.9	3.6	4.9	1.2	1999	
63.3	74.3	54.8	26.8	66.4	51.5	33.3	34.6	48.1	63.4	1980	Combustibles (CTCI 3)
13.9	33.2	14.0	1.4	29.9	26.2	18.2	32.9	19.3	33.2	1990	
11.5	17.2	9.8	1.7	15.8	12.1	11.1	10.2	7.3	26.6	1995	
11.2	16.6	10.4	9.2	19.0	12.3	11.5	8.8	7.9	21.2	1999	
23.2	8.3	31.7	44.3	21.2	28.7	40.6	41.1	27.9	22.4	1980	Articles manufacturés (CTCI 5 à 8 moins 68)
67.6	39.5	69.6	67.1	48.0	47.6	50.0	43.5	64.1	53.0	1990	
74.2	56.5	76.3	72.9	63.8	65.3	60.5	60.0	75.3	59.4	1995	
74.1	60.0	76.1	68.4	63.2	67.3	64.0	60.9	75.6	66.9	1999	

Sources: Tableaux de l'annexe du présent manuel.

Pour les notes, se reporter à la fin du tableau A.13.

3.2 Import structure by origin and by major commodity groups  
C. Developing countries and territories

Commodity groups	Year Année	World Monde 1.2	Developed market economy countries <sup>2</sup> Pays développés à économie de marché <sup>2</sup>	Developing countries <sup>2,3</sup> Pays en développement <sup>2,3</sup>			Countries in Eastern Europe <sup>2,4</sup> Pays d'Europe orientale <sup>2,4</sup>		Developed market Pays développés à		
				Total	OPEC OPEP	Other Autres	Total	USSR (former) URSS (anc.)	Europe		USA Etats-Unis
									Total	EU <sup>5</sup> UE <sup>5</sup>	
Millions of dollars											
All products	1980	504035	316151	155477	70072	85405	32406	19740	149326	132682	82805
	1990	804978	479711	275771	56839	218932	49496	35291	205376	192645	127479
	1995	1431770	829992	568807	56771	512036	32971	23654	324536	306183	223491
	1999	1437294	796629	611470	70506	540964	29196	20507	295985	279756	263225
Share by origin (percentage)											
All products	1980	100.0	62.7	30.8	13.9	16.9	6.4	3.9	29.6	26.3	16.4
	1990	100.0	59.6	34.3	7.1	27.2	6.1	4.4	25.5	23.9	15.8
	1995	100.0	58.0	39.7	4.0	35.8	2.3	1.7	22.7	21.4	15.6
	1999	100.0	55.4	42.5	4.9	37.6	2.0	1.4	20.6	19.5	18.3
All food items (SITC 0 + 1 + 22 + 4)	1980	100.0	63.1	32.7	2.0	30.6	4.2	1.7	24.4	23.2	25.6
	1990	100.0	55.8	41.4	2.5	38.8	2.9	—	24.3	23.6	19.8
	1995	100.0	51.0	47.3	4.2	43.1	1.8	0.7	21.2	20.5	20.3
	1999	100.0	48.8	49.6	6.2	43.5	1.5	0.4	18.7	18.1	19.4
Agricultural raw materials (SITC 2 - 22 - 27 - 28)	1980	100.0	48.3	43.2	7.7	35.5	8.5	5.6	12.1	6.6	22.7
	1990	100.0	49.7	38.7	2.3	36.4	11.6	—	11.0	10.9	24.1
	1995	100.0	49.6	46.5	3.2	43.3	3.9	3.1	9.9	9.8	22.5
	1999	100.0	47.7	48.7	3.9	44.8	3.6	2.6	12.5	12.3	17.6
Ores and metals (SITC 27 + 28 + 68)	1980	100.0	58.5	32.4	2.9	29.5	9.2	7.6	16.8	14.2	17.4
	1990	100.0	48.9	35.8	3.2	32.6	15.3	—	13.9	13.3	14.8
	1995	100.0	44.1	50.8	12.0	38.8	5.2	4.3	12.6	12.1	11.4
	1999	100.0	40.4	56.8	18.3	38.5	2.9	1.9	10.6	9.5	8.6
Fuels (SITC 3)	1980	100.0	7.9	85.8	70.1	15.8	6.2	5.6	4.8	4.8	1.8
	1990	100.0	12.1	68.0	48.2	19.8	19.9	—	2.7	2.7	4.7
	1995	100.0	22.2	69.8	31.0	38.8	8.0	7.0	5.8	5.6	6.7
	1999	100.0	19.2	74.4	32.3	42.1	6.4	5.7	6.0	5.1	6.2
Manufactured goods (SITC 5 to 8 less 68)	1980	100.0	80.2	14.4	1.0	13.4	5.4	2.3	39.8	35.2	18.2
	1990	100.0	68.1	28.3	1.6	26.7	3.6	—	30.8	28.7	16.3
	1995	100.0	61.5	36.7	2.0	34.7	1.8	1.2	25.0	23.5	15.4
	1999	100.0	59.1	39.3	2.4	36.8	1.6	1.1	22.5	21.3	19.3
Share by major commodity groups (percentage)											
All food items (SITC 0 + 1 + 22 + 4)	1980	12.0	12.0	12.7	1.8	21.6	7.8	5.2	9.9	10.5	18.7
	1990	9.4	8.8	11.3	3.4	13.4	4.4	—	8.9	9.3	11.8
	1995	8.4	7.4	10.0	8.8	10.1	6.4	3.6	7.8	8.0	10.9
	1999	7.9	7.0	9.2	9.9	9.1	6.0	2.4	7.2	7.4	8.4
Agricultural raw materials (SITC 2 - 22 - 27 - 28)	1980	3.5	2.7	4.9	2.0	7.4	4.7	5.0	1.4	0.9	4.9
	1990	3.3	2.8	3.8	1.1	4.5	6.3	—	1.4	1.5	5.1
	1995	3.0	2.6	3.5	2.5	3.7	5.2	5.8	1.3	1.4	4.4
	1999	2.3	2.0	2.7	1.9	2.8	4.1	4.2	1.4	1.5	2.2
Ores and metals (SITC 27 + 28 + 68)	1980	2.4	2.3	2.6	0.5	4.2	3.5	4.7	1.4	1.3	2.6
	1990	3.2	2.6	3.3	1.4	3.8	7.9	—	1.7	1.8	3.0
	1995	3.4	2.6	4.3	10.2	3.6	7.6	8.7	1.9	1.9	2.4
	1999	3.3	2.4	4.3	12.1	3.3	4.6	4.4	1.7	1.6	1.5
Fuels (SITC 3)	1980	18.0	2.3	50.2	90.9	16.8	17.5	26.0	3.0	3.3	2.0
	1990	11.3	2.3	22.5	77.4	8.2	36.8	—	1.2	1.3	3.4
	1995	5.1	1.9	9.0	39.8	5.5	17.8	21.6	1.3	1.3	2.2
	1999	5.5	1.9	9.7	36.4	6.2	17.4	21.9	1.6	1.5	1.9
Manufactured goods (SITC 5 to 8 less 68)	1980	61.5	78.7	28.8	4.6	48.6	51.6	35.4	82.8	82.4	68.3
	1990	70.4	80.4	58.3	16.3	69.2	41.2	—	85.1	84.5	72.6
	1995	77.7	82.4	71.7	38.6	75.4	60.8	58.2	85.7	85.4	76.5
	1999	78.0	83.2	72.0	38.6	76.3	62.2	60.1	85.2	85.2	82.0

Sources: Annex tables of this handbook.

For notes, see end of table A.13.

### 3.2 Structure des importations par origines et par principaux groupes des produits

#### C. Pays et territoires en développement

economy countries by region économie de marché par régions				Developing countries by region Pays en développement par régions						Year Année	Origines
Canada	Japan Japon	Australia, New Zealand Australie Nouvelle- Zélande	South Africa Afrique du Sud	Am. ica Amérique		Africa Afrique	West Asia Asie occi- dentale	Other Asia <sup>3</sup> Autres pays d'Asie <sup>3</sup>	Oceania Océanie		
				Total	LAIA ALADI						
Millions de dollars											
7601	64619	8291	-	29645	-	12962	53525	57455	232	1980	Total tous produits
10176	113475	16846	-	33677	-	14071	46182	179197	757	1990	
15918	226065	28289	-	65824	-	17638	37810	442830	1353	1995	
12335	187992	24399	-	67247	-	22797	43765	471998	1247	1999	
Parts par origines (en pourcentage)											
1.5	12.8	1.6	-	5.9	-	2.6	10.6	11.4	0.0	1980	Total tous produits
1.3	14.1	2.1	-	4.2	-	1.7	5.7	22.3	0.1	1990	
1.1	15.8	2.0	-	4.6	-	1.2	2.6	30.9	0.1	1995	
0.9	13.1	1.7	-	4.7	-	1.6	3.0	32.8	0.1	1999	
Parts par principaux groupes de produits (en pourcentage)											
3.6	1.8	6.8	-	9.8	-	2.7	2.1	17.6	0.2	1980	Produits alimentaires (CTCI 0 + 1 + 22 + 4)
3.1	1.5	6.3	-	12.9	-	3.1	3.2	21.9	0.1	1990	
3.0	1.4	4.4	-	14.0	-	2.0	4.1	26.6	0.1	1995	
3.0	1.3	5.5	-	15.4	-	2.7	5.4	25.4	0.1	1999	
2.8	5.0	4.2	-	6.1	-	2.8	1.6	31.8	0.1	1980	Matières premières d'origine agricole (CTCI 2 - 22 - 27 - 28)
3.4	4.3	5.9	-	5.2	-	4.7	0.7	27.3	0.3	1990	
4.1	4.5	7.5	-	6.5	-	4.3	0.9	34.1	0.5	1995	
4.6	4.3	7.5	-	5.6	-	6.0	1.1	35.2	0.5	1999	
7.2	8.7	6.1	-	14.7	-	4.4	2.5	10.1	0.3	1980	Minerais et métaux (CTCI 27 + 28 + 68)
4.6	6.7	7.4	-	12.4	-	3.1	4.2	15.2	0.7	1990	
2.6	8.1	7.8	-	12.0	-	2.8	11.8	23.6	0.4	1995	
1.5	8.8	8.4	-	11.5	-	2.3	18.2	24.3	0.3	1999	
0.4	0.4	0.5	-	13.7	-	10.0	52.5	9.6	0.0	1980	Combustibles (CTCI 3)
0.5	1.2	2.5	-	6.0	-	7.0	37.9	17.0	0.1	1990	
0.8	3.0	4.3	-	13.1	-	10.7	15.4	29.7	0.5	1995	
0.6	1.1	4.3	-	14.0	-	15.6	10.6	33.5	0.4	1999	
1.2	19.5	0.6	-	2.7	-	0.3	1.3	9.7	0.0	1980	Articles manufacturés (CTCI 5 à 8 moins 68)
0.8	18.8	0.5	-	2.4	-	0.6	1.4	23.7	0.1	1990	
0.7	19.1	0.6	-	2.7	-	0.4	1.4	31.9	0.0	1995	
0.5	15.5	0.5	-	2.8	-	0.4	1.8	34.0	0.0	1999	
Parts par principaux groupes de produits (en pourcentage)											
28.7	1.7	49.5	-	19.9	-	12.7	2.3	18.5	52.4	1980	Produits alimentaires (CTCI 0 + 1 + 22 + 4)
23.0	1.0	28.5	-	28.9	-	16.9	5.2	9.2	14.1	1990	
22.3	0.7	18.7	-	25.5	-	13.7	13.1	7.2	9.5	1995	
27.4	0.8	25.4	-	26.1	-	13.6	14.0	6.1	10.3	1999	
6.5	1.4	9.1	-	3.6	-	3.8	0.5	9.8	10.5	1980	Matières premières d'origine agricole (CTCI 2 - 22 - 27 - 28)
9.0	1.0	9.4	-	4.1	-	9.1	0.4	4.1	10.6	1990	
11.2	0.9	11.4	-	4.3	-	10.5	1.0	3.3	16.9	1995	
12.5	0.8	10.2	-	2.8	-	8.7	0.8	2.5	13.1	1999	
11.6	1.7	9.0	-	6.1	-	4.2	0.6	2.2	18.2	1980	Minerais et métaux (CTCI 27 + 28 + 68)
11.6	1.5	11.3	-	9.4	-	5.7	2.3	2.2	23.1	1990	
7.9	1.7	13.3	-	8.8	-	7.6	15.0	2.6	12.8	1995	
5.5	2.2	16.1	-	8.0	-	4.6	19.5	2.4	11.1	1999	
4.4	0.6	5.8	-	42.0	-	70.4	89.2	15.1	3.4	1980	Combustibles (CTCI 3)
4.9	1.0	13.3	-	16.3	-	45.7	74.8	8.6	7.5	1990	
3.7	1.0	11.2	-	14.6	-	44.3	29.7	4.9	29.2	1995	
3.8	0.4	14.0	-	16.5	-	54.5	19.2	5.6	24.3	1999	
48.1	93.7	23.6	-	27.9	-	7.5	7.3	52.5	13.0	1980	Articles manufacturés (CTCI 5 à 8 moins 68)
44.3	94.0	16.2	-	40.9	-	22.3	16.9	74.8	41.2	1990	
52.0	93.8	23.7	-	46.3	-	23.1	41.2	80.2	26.5	1995	
47.5	92.5	23.2	-	46.5	-	17.9	46.0	80.8	36.5	1999	

Sources: Tableaux de l'annexe du présent manuel.

Pour les notes, se reporter à la fin du tableau A.13.



**ภาคผนวก ข.**

## Definitions of groups

These tables classify all World Bank member countries (183), and all other economies with populations of more than 30,000 (207 total).

*Geographic region:* Classifications and data reported for geographic regions are for low-income and middle-income economies only. Low-income and middle-income economies are sometimes referred to as developing economies. The use of the term is convenient; it is not intended to imply that all economies in the group are experiencing similar development or that other economies have reached a preferred or final stage of development. Classification by income does not necessarily reflect development status.

*Income group:* Economies are divided according to 2000 GNI per capita, calculated using the World Bank Atlas method. The groups are: *low income*, \$755 or less; *lower middle income*, \$756- \$2,995; *upper middle income*, \$2,996- \$9,265; and *high income*, \$9,266 or more.

*Indebtedness:* Standard World Bank definitions of severe and moderate indebtedness are used to classify economies in this table. *Severely indebted* means either of the two key ratios is above critical levels: present value of debt service to GNI (80 percent) and present value of debt service to exports (220 percent). *Moderately indebted* means either of the two key ratios exceeds 60 percent of, but does not reach, the critical levels. For economies that do not report detailed debt statistics to the World Bank Debtor Reporting System (DRS), present-value calculation is not possible. Instead, the following methodology is used to classify the non-DRS economies. *Severely indebted* means three of four key ratios (averaged over 1998-2000) are above critical levels: debt to GNI (50 percent); debt to exports (275 percent); debt service to exports (30 percent); and interest to exports (20 percent). *Moderately indebted* means three of the four key ratios exceed 60 percent of, but do not reach, the critical levels. All other classified low- and middle-income economies are listed as *less-indebted*.

*Notes:* Region and income classifications are set each year on 1 July. These official analytical classifications are fixed during the World Bank's fiscal year (ending on 30 June), thus countries remain in the categories in which they are classified irrespective of any revisions to their per capita income data. Indebtedness classifications are revised each year in late January. Taiwan, China is also included in high income.

[http://www.worldbank.org/data/databytopic/class.htm#Definitions\\_of\\_groups](http://www.worldbank.org/data/databytopic/class.htm#Definitions_of_groups)

**Severely indebted (44)**

Afghanistan  
 Angola  
 Argentina  
 Benin  
 Brazil  
 Burundi  
 Cameroon  
 Central African Republic  
 Chad  
 Comoros  
 Congo, Dem. Rep.  
 Congo, Rep.  
 Cote d'Ivoire  
 Cuba  
 Ecuador

Ethiopia  
 Gabon  
 Guinea  
 Guinea-Bissau  
 Guyana  
 Indonesia  
 Iraq  
 Jordan  
 Kyrgyz Republic  
 Lao PDR  
 Liberia  
 Madagascar  
 Malawi  
 Mauritania  
 Myanmar

Nicaragua  
 Niger  
 Nigeria  
 Pakistan  
 Peru  
 Rwanda  
 Sao Tome and Principe  
 Sierra Leone  
 Somalia  
 Sudan  
 Syrian Arab Republic  
 Tajikistan  
 Tanzania  
 Zambia

**Moderately indebted (43)**

Algeria  
 Belize  
 Bolivia  
 Bosnia and Herzegovina  
 Bulgaria  
 Burkina Faso  
 Cambodia  
 Chile  
 Colombia  
 Croatia  
 Estonia  
 Gambia, The  
 Ghana  
 Haiti  
 Honduras

Hungary  
 Jamaica  
 Kenya  
 Lebanon  
 Malaysia  
 Mali  
 Mauritius  
 Moldova  
 Mongolia  
 Mozambique  
 Panama  
 Papua New Guinea  
 Philippines  
 Russian Federation  
 Samoa

Senegal  
 St. Vincent and the Grenadines  
 Thailand  
 Togo  
 Tunisia  
 Turkey  
 Turkmenistan  
 Uganda  
 Uruguay  
 Uzbekistan  
 Venezuela, RB  
 Yemen, Rep.  
 Zimbabwe

**Less indebted (60)**

Albania  
 Antigua and Barbuda  
 Armenia  
 Azerbaijan  
 Bahrain  
 Bangladesh  
 Belarus  
 Bhutan  
 Botswana  
 Cape Verde  
 China  
 Costa Rica  
 Czech Republic  
 Djibouti  
 Dominica

Fiji  
 Georgia  
 Grenada  
 Guatemala  
 India  
 Iran, Islamic Rep.  
 Kazakhstan  
 Kiribati  
 Korea, Dem. Rep.  
 Korea, Rep.  
 Latvia  
 Lesotho  
 Libya  
 Lithuania  
 Macedonia, FYR

Oman  
 Paraguay  
 Poland  
 Romania  
 Saudi Arabia  
 Seychelles  
 Slovak Republic  
 Solomon Islands  
 South Africa  
 Sri Lanka  
 St. Kitts and Nevis  
 St. Lucia  
 Suriname  
 Swaziland  
 Tonga

Dominican Republic  
Egypt, Arab Rep.  
El Salvador  
Equatorial Guinea  
Eritrea

Maldives  
Mexico  
Morocco  
Namibia  
Nepal

Trinidad and Tobago  
Ukraine  
Vanuatu  
Vietnam  
Yugoslavia, Fed. Rep.

**Not classified by indebtedness (60)**

American Samoa  
Andorra  
Aruba  
Australia  
Austria  
Bahamas, The  
Barbados  
Belgium  
Bermuda  
Brunei  
Canada  
Cayman Islands  
Channel Islands  
Cyprus  
Denmark  
Faeroe Islands  
Finland  
France  
French Polynesia  
Germany

Greece  
Greenland  
Guam  
Hong Kong, China  
Iceland  
Ireland  
Isle of Man  
Israel  
Italy  
Japan  
Kuwait  
Liechtenstein  
Luxembourg  
Macao, China  
Malta  
Marshall Islands  
Mayotte  
Micronesia, Fed. Sts.  
Monaco  
Netherlands

Netherlands Antilles  
New Caledonia  
New Zealand  
Northern Mariana Islands  
Norway  
Palau  
Portugal  
Puerto Rico  
Qatar  
San Marino  
Singapore  
Slovenia  
Spain  
Sweden  
Switzerland  
United Arab Emirates  
United Kingdom  
United States  
Virgin Islands (U.S.)  
West Bank and Gaza

**Low-income economies (63)**

Afghanistan  
Angola  
Armenia  
Azerbaijan  
Bangladesh  
Benin  
Bhutan  
Burkina Faso  
Burundi  
Cambodia  
Cameroon  
Central African Republic  
Chad  
Comoros  
Congo, Dem. Rep.  
Congo, Rep.  
Cote d'Ivoire  
Eritrea  
Ethiopia  
Gambia, The  
Georgia

Ghana  
Guinea  
Guinea-Bissau  
Haiti  
India  
Indonesia  
Kenya  
Korea, Dem Rep.  
Kyrgyz Republic  
Lao PDR  
Lesotho  
Liberia  
Madagascar  
Malawi  
Mali  
Mauritania  
Moldova  
Mongolia  
Mozambique  
Myanmar  
Nepal

Nicaragua  
Niger  
Nigeria  
Pakistan  
Rwanda  
Sao Tome and Principe  
Senegal  
Sierra Leone  
Solomon Islands  
Somalia  
Sudan  
Tajikistan  
Tanzania  
Togo  
Uganda  
Ukraine  
Uzbekistan  
Vietnam  
Yemen, Rep.  
Zambia  
Zimbabwe

**Lower-middle-income economies (54)**

Albania	Guatemala	Paraguay
Algeria	Guyana	Peru
Belarus	Honduras	Philippines
Belize	Iran, Islamic Rep.	Romania
Bolivia	Iraq	Russian Federation
Bosnia and Herzegovina	Jamaica	Samoa
Bulgaria	Jordan	Sri Lanka
Cape Verde	Kazakhstan	St. Vincent and the Grenadines
China	Kiribati	Suriname
Colombia	Latvia	Swaziland
Cuba	Lithuania	Syrian Arab Republic
Djibouti	Macedonia, FYR	Thailand
Dominican Republic	Maldives	Tonga
Ecuador	Marshall Islands	Tunisia
Egypt, Arab Rep.	Micronesia, Fed. Sts.	Turkmenistan
El Salvador	Morocco	Vanuatu
Equatorial Guinea	Namibia	West Bank and Gaza
Fiji	Papua New Guinea	Yugoslavia, Fed. Rep.

**Upper-middle-income economies (38)**

American Samoa	Grenada	Poland
Antigua and Barbuda	Hungary	Puerto Rico
Argentina	Isle of Man	Saudi Arabia
Bahrain	Korea, Rep.	Seychelles
Botswana	Lebanon	Slovak Republic
Brazil	Libya	South Africa
Chile	Malaysia	St. Kitts and Nevis
Costa Rica	Mauritius	St. Lucia
Croatia	Mayotte	Trinidad and Tobago
Czech Republic	Mexico	Turkey
Dominica	Oman	Uruguay
Estonia	Palau	Venezuela, RB
Gabon	Panama	

**High-income economies (52)**

Andorra	Germany	New Caledonia
Aruba	Greece	New Zealand
Australia	Greenland	Northern Mariana Islands
Austria	Guam	Norway
Bahamas, The	Hong Kong, China	Portugal
Barbados	Iceland	Qatar
Belgium	Ireland	San Marino
Bermuda	Israel	Singapore
Brunei	Italy	Slovenia
Canada	Japan	Spain
Cayman Islands	Kuwait	Sweden
Channel Islands	Liechtenstein	Switzerland
Cyprus	Luxembourg	United Arab Emirates
Denmark	Macao, China	United Kingdom
Faeroe Islands	Malta	United States
Finland	Monaco	Virgin Islands (U.S.)
France	Netherlands	
French Polynesia	Netherlands Antilles	

**ภาคผนวก ค.**

## ผลการประมาณค่าด้วย EViews

สำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการเปิดประเทศต่ำกว่าร้อยละ 50

## 1) สมการ 5ง.

Dependent Variable: ML2				
Method: Least Squares				
Date: 03/13/02 Time: 22:06				
Sample(adjusted): 23 99				
Included observations: 76				
Excluded observations: 1 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.002241	0.001302	1.720555	0.0895
ML2(-11)	0.550216	0.103103	5.336558	0.0000
R-squared	0.277900	Mean dependent var		0.004579
Adjusted R-squared	0.268142	S.D. dependent var		0.012496
S.E. of regression	0.010691	Akaike info criterion		-6.212953
Sum squared resid	0.008457	Schwarz criterion		-6.151618
Log likelihood	238.0922	F-statistic		28.47885
Durbin-Watson stat	2.105839	Prob(F-statistic)		0.000001

## 2) สมการ 5จ.

Dependent Variable: LGDPL				
Method: Least Squares				
Date: 03/13/02 Time: 22:08				
Sample(adjusted): 23 109				
Included observations: 85				
Excluded observations: 2 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	2.263770	0.287075	7.885649	0.0000
LSML2	0.106442	0.055234	1.927125	0.0575
LGFL	0.605374	0.055625	10.88308	0.0000
LEXL	0.375460	0.052277	7.182131	0.0000
LPL	0.044075	0.033235	1.326176	0.1886
R-squared	0.995299	Mean dependent var		3.011357
Adjusted R-squared	0.995064	S.D. dependent var		4.042016
S.E. of regression	0.283980	Akaike info criterion		0.377197
Sum squared resid	6.451576	Schwarz criterion		0.520883
Log likelihood	-11.03088	F-statistic		4234.411
Durbin-Watson stat	1.675673	Prob(F-statistic)		0.000000

## 3) ทดสอบปัญหา Autocorrelation ของสมการ 5๑.

Dependent Variable: E_L				
Method: Least Squares				
Date: 03/14/02 Time: 22:15				
Sample(adjusted): 36 109				
Included observations: 73				
Excluded observations: 1 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.042509	0.022056	-1.927283	0.0579
E_L(-11)	0.945157	0.230463	4.101128	0.0001
R-squared	0.191521	Mean dependent var		-0.062773
Adjusted R-squared	0.180134	S.D. dependent var		0.202834
S.E. of regression	0.183659	Akaike info criterion		-0.524461
Sum squared resid	2.394865	Schwarz criterion		-0.461709
Log likelihood	21.14283	F-statistic		16.81925
Durbin-Watson stat	2.118326	Prob(F-statistic)		0.000108

## 4) แก้ปัญหา Autocorrelation

Dependent Variable: LGDPL				
Method: Least Squares				
Date: 03/13/02 Time: 22:54				
Sample(adjusted): 34 109				
Included observations: 73				
Excluded observations: 3 after adjusting endpoints				
Convergence achieved after 6 iterations				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.273322	0.488026	2.609126	0.0112
LSML2	0.009908	0.036636	0.270459	0.7876
LGFL	0.212639	0.057666	3.687434	0.0005
LEXL	0.741344	0.059470	12.46584	0.0000
LPL	0.070426	0.123919	0.568325	0.5717
AR(11)	0.891391	0.054260	16.42823	0.0000
R-squared	0.998662	Mean dependent var		2.942208
Adjusted R-squared	0.998562	S.D. dependent var		4.043615
S.E. of regression	0.153313	Akaike info criterion		-0.834059
Sum squared resid	1.574819	Schwarz criterion		-0.645802
Log likelihood	36.44314	F-statistic		10003.80
Durbin-Watson stat	2.106536	Prob(F-statistic)		0.000000
Inverted AR Roots	.99	.83+.54i	.83-.54i	.41+.90i
	.41-.90i	-.14-.98i	-.14+.98i	-.65+.75i
	-.65-.75i	-.95-.28i	-.95+.28i	

หมายเหตุ : AR(11) เท่ากับ AR(1) เนื่องจากข้อมูลเป็น pooling data ของ 11 cross sections



## 5) ทดสอบปัญหา Autocorrelation อีกครั้ง

Dependent Variable: RESID_LSML2				
Method: Least Squares				
Date: 03/14/02 Time: 22:13				
Sample(adjusted): 45 117				
Included observations: 69				
Excluded observations: 4 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.005494	0.017814	-0.308408	0.7587
RESID_LSML2(-11)	-0.123704	0.124386	-0.994519	0.3235
R-squared	0.014547	Mean dependent var	-0.005209	
Adjusted R-squared	-0.000161	S.D. dependent var	0.147943	
S.E. of regression	0.147955	Akaike info criterion	-0.955263	
Sum squared resid	1.466671	Schwarz criterion	-0.890507	
Log likelihood	34.95658	F-statistic	0.989068	
Durbin-Watson stat	1.996673	Prob(F-statistic)	0.323549	

## ผลการประมาณค่าด้วยEviews

สำหรับประเทศพัฒนาแล้วที่มีอัตราการเปิดประเทศต่ำกว่าร้อยละ50

## 1) สมการ 5ง.

Dependent Variable: ML2				
Method: Least Squares				
Date: 03/13/02 Time: 22:12				
Sample(adjusted): 17 72				
Included observations: 56 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.000414	0.000101	4.110983	0.0001
ML2(-8)	0.231617	0.133138	1.739670	0.0876
R-squared	0.053071	Mean dependent var		0.000535
Adjusted R-squared	0.035535	S.D. dependent var		0.000555
S.E. of regression	0.000545	Akaike info criterion		-12.15496
Sum squared resid	1.61E-05	Schwarz criterion		-12.08263
Log likelihood	342.3389	F-statistic		3.026452
Durbin-Watson stat	2.020018	Prob(F-statistic)		0.087614

## 2) สมการ 5จ.

Dependent Variable: LGDPL				
Method: Least Squares				
Date: 03/13/02 Time: 22:18				
Sample(adjusted): 17 80				
Included observations: 64 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	2.020596	0.506248	3.991315	0.0002
LSML2	0.095978	0.069625	1.378499	0.1733
LGFL	0.939815	0.049756	18.88847	0.0000
LEXL	0.022544	0.050521	0.446234	0.6571
LPL	0.140593	0.021258	6.613690	0.0000
R-squared	0.994797	Mean dependent var		6.934636
Adjusted R-squared	0.994444	S.D. dependent var		1.461772
S.E. of regression	0.108957	Akaike info criterion		-1.520828
Sum squared resid	0.700422	Schwarz criterion		-1.352165
Log likelihood	53.66650	F-statistic		2820.114
Durbin-Watson stat	2.348919	Prob(F-statistic)		0.000000

## 3) ทดสอบปัญหาAutocorrelationของสมการ 5จ.

Dependent Variable: E_L				
Method: Least Squares				
Date: 03/13/02 Time: 22:47				
Sample(adjusted): 25 80				
Included observations: 56 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.001409	0.007083	-0.198876	0.8431
E_L(-8)	0.872142	0.070227	12.41887	0.0000
R-squared	0.740669	Mean dependent var		0.001553
Adjusted R-squared	0.735867	S.D. dependent var		0.103068
S.E. of regression	0.052971	Akaike info criterion		-3.003089
Sum squared resid	0.151519	Schwarz criterion		-2.930755
Log likelihood	86.08649	F-statistic		154.2283
Durbin-Watson stat	1.861983	Prob(F-statistic)		0.000000

## 4) แก้ปัญหาAutocorrelation

Dependent Variable: LGDPL				
Method: Least Squares				
Date: 03/13/02 Time: 22:50				
Sample(adjusted): 25 80				
Included observations: 56 after adjusting endpoints				
Convergence achieved after 8 iterations				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.149082	0.432512	2.656765	0.0106
LSML2	0.020756	0.015570	1.333082	0.1885
LGFL	0.627317	0.052221	12.01277	0.0000
LFXL	0.372180	0.052946	7.029417	0.0000
LPL	0.087724	0.093508	0.938142	0.3527
AR(8)	0.952713	0.028397	33.54969	0.0000
R-squared	0.999639	Mean dependent var		6.945566
Adjusted R-squared	0.999603	S.D. dependent var		1.506287
S.E. of regression	0.030009	Akaike info criterion		-4.073686
Sum squared resid	0.045027	Schwarz criterion		-3.856684
Log likelihood	120.0632	F-statistic		27704.48
Durbin-Watson stat	1.462446	Prob(F-statistic)		0.000000
Inverted AR Roots	.99	.70 -.70i	.70+.70i	-.00 -.99i
	-.00+.99i	-.70 -.70i	-.70 -.70i	-.99

หมายเหตุ : AR(8) เท่ากับ AR(1) เนื่องจากข้อมูลเป็นpooling dataของ 8 cross sections

## 5) ทดสอบปัญหา Autocorrelation อีกครั้ง

Dependent Variable: RESID_LSML2				
Method: Least Squares				
Date: 03/14/02 Time: 22:25				
Sample(adjusted): 33 80				
Included observations: 48 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.005660	0.003527	-1.605115	0.1153
RESID_LSML2(-8)	0.155077	0.117914	1.315171	0.1950
R-squared	0.036239	Mean dependent var		-0.005844
Adjusted R-squared	0.015288	S.D. dependent var		0.024602
S.E. of regression	0.024413	Akaike info criterion		-4.546600
Sum squared resid	0.027417	Schwarz criterion		-4.468634
Log likelihood	111.1184	F-statistic		1.729674
Durbin-Watson stat	1.885609	Prob(F-statistic)		0.194971

## ผลการประมาณค่าด้วยEviews

สำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการเปิดประเทศสูงกว่าร้อยละ50

## 1) สมการ 5ง.

Dependent Variable: MM2				
Method: Least Squares				
Date: 03/14/02 Time: 21:30				
Sample(adjusted): 67 117				
Included observations: 50				
Excluded observations: 1 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.001268	0.000571	2.221620	0.0314
MM2(-13)	0.162751	0.242694	0.670600	0.5059
MM2(-26)	-0.328082	0.280145	-1.171115	0.2477
MM2(-39)	-0.099145	0.298506	-0.332137	0.7413
MM2(-52)	0.374957	0.387305	0.968120	0.3382
R-squared	0.057636	Mean dependent var		0.001328
Adjusted R-squared	-0.026130	S.D. dependent var		0.002171
S.E. of regression	0.002199	Akaike info criterion		-9.306825
Sum squared resid	0.000218	Schwarz criterion		-9.115623
Log likelihood	237.6706	F-statistic		0.688057
Durbin-Watson stat	2.079353	Prob(F-statistic)		0.604016

## 2) สมการ 5ข.

Dependent Variable: LGDPM				
Method: Least Squares				
Date: 02/25/02 Time: 08:02				
Sample(adjusted): 15 117				
Included observations: 102				
Excluded observations: 1 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.476432	0.093703	15.75649	0.0000
LINM	0.053606	0.025294	2.119314	0.0366
LGFM	0.886407	0.054360	16.30638	0.0000
LEXM	0.049956	0.048187	1.036709	0.3024
LPM	0.026811	0.019285	1.390235	0.1676
R-squared	0.993070	Mean dependent var		3.037209
Adjusted R-squared	0.992784	S.D. dependent var		2.171550
S.E. of regression	0.184466	Akaike info criterion		-0.494924
Sum squared resid	3.300694	Schwarz criterion		-0.366249
Log likelihood	30.24112	F-statistic		3474.939
Durbin-Watson stat	1.733651	Prob(F-statistic)		0.000000

## 3) ทดสอบปัญหาAutocorrelationของสมการ 5ข.

Dependent Variable: RESID_LINM				
Method: Least Squares				
Date: 03/14/02 Time: 21:40				
Sample(adjusted): 28 117				
Included observations: 89				
Excluded observations: 1 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.006537	0.014250	-0.458750	0.6476
RESID_LINM(-13)	0.633162	0.078740	8.041150	0.0000
R-squared	0.426349	Mean dependent var	-0.010641	
Adjusted R-squared	0.419755	S.D. dependent var	0.176372	
S.E. of regression	0.134350	Akaike info criterion	-1.154528	
Sum squared resid	1.570334	Schwarz criterion	-1.098603	
Log likelihood	53.37647	F-statistic	64.66010	
Durbin-Watson stat	1.739602	Prob(F-statistic)	0.000000	

## 4) แก้ปัญหาAutocorrelation

Dependent Variable: LGDPM				
Method: Least Squares				
Date: 03/14/02 Time: 21:44				
Sample(adjusted): 28 117				
Included observations: 89				
Excluded observations: 1 after adjusting endpoints				
Convergence achieved after 10 iterations				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	6.306522	2.953346	2.135382	0.0357
LINM	-0.004384	0.005624	-0.779540	0.4379
LGFM	0.418874	0.031970	13.10199	0.0000
LEXM	0.581708	0.031931	18.21770	0.0000
LPM	-1.425210	0.466374	-3.055940	0.0030
AR(13)	0.992013	0.003075	322.6170	0.0000
R-squared	0.999518	Mean dependent var	3.034761	
Adjusted R-squared	0.999488	S.D. dependent var	2.217811	
S.E. of regression	0.050161	Akaike info criterion	-3.082105	
Sum squared resid	0.208842	Schwarz criterion	-2.914332	
Log likelihood	143.1537	F-statistic	34388.44	
Durbin-Watson stat	2.237628	Prob(F-statistic)	0.000000	
Inverted AR Roots	1.00	.88 -.46i	.88+.46i	.57+.82i
	.57 -.82i	.12 -.99i	.12+.99i	-.35+.93i
	-.35 -.93i	-.75+.66i	-.75 -.66i	-.97 -.24i
	-.97+.24i			

หมายเหตุ : AR(13) เท่ากับ AR(1) เนื่องจากข้อมูลเป็นpooling dataของ 13 cross sections

## 5) ทดสอบปัญหา Autocorrelation อีกครั้ง

Dependent Variable: RESID_LINM				
Method: Least Squares				
Date: 03/14/02 Time: 22:33				
Sample(adjusted): 41 117				
Included observations: 76				
Excluded observations: 1 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.000614	0.005294	0.116024	0.9079
RESID_LINM(-13)	-0.110785	0.113558	-0.975582	0.3325
R-squared	0.012698	Mean dependent var		0.001104
Adjusted R-squared	-0.000644	S.D. dependent var		0.045926
S.E. of regression	0.045941	Akaike info criterion		-3.296968
Sum squared resid	0.156180	Schwarz criterion		-3.235633
Log likelihood	127.2848	F-statistic		0.951760
Durbin-Watson stat	2.194881	Prob(F-statistic)		0.332450

## ผลการประมาณค่าด้วยEviews

สำหรับประเทศพัฒนาแล้วที่มีอัตราการเปิดประเทศสูงกว่าร้อยละ50

## 1) สมการ 5ง.

Dependent Variable: MM2 Method: Least Squares Date: 03/13/02 Time: 22:13 Sample(adjusted): 19 54 Included observations: 36 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.000773	0.000338	2.286027	0.0288
MM2(-6)	0.138260	0.358340	0.385834	0.7021
MM2(-12)	-0.241545	0.334338	-0.722457	0.4751
R-squared	0.018425	Mean dependent var		0.000718
Adjusted R-squared	-0.041064	S.D. dependent var		0.001444
S.E. of regression	0.001474	Akaike info criterion		-10.12250
Sum squared resid	7.17E-05	Schwarz criterion		-9.990540
Log likelihood	185.2050	F-statistic		0.309723
Durbin-Watson stat	2.246531	Prob(F-statistic)		0.735759

## 2) สมการ 5ข.

Dependent Variable: LGDPM Method: Least Squares Date: 03/14/01 Time: 14:09 Sample(adjusted): 7 54 Included observations: 48 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	2.075378	0.188051	11.03628	0.0000
LINM	-0.020732	0.014001	-1.480762	0.1460
LGFM	0.674514	0.069515	9.703090	0.0000
LEXM	0.039843	0.062798	0.634462	0.5291
LPM	0.246109	0.049549	4.966961	0.0000
R-squared	0.982023	Mean dependent var		5.529066
Adjusted R-squared	0.980351	S.D. dependent var		0.506232
S.E. of regression	0.070961	Akaike info criterion		-2.355029
Sum squared resid	0.216527	Schwarz criterion		-2.160112
Log likelihood	61.52070	F-statistic		587.2390
Durbin-Watson stat	2.254474	Prob(F-statistic)		0.000000



## 3) ทดสอบปัญหาAutocorrelationของสมการ 5ข.

Dependent Variable: RESID_LINM				
Method: Least Squares				
Date: 03/14/02 Time: 22:28				
Sample(adjusted): 13 54				
Included observations: 42 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.002994	0.006658	0.449720	0.6553
RESID_LINM(-6)	0.793774	0.101473	7.822528	0.0000
R-squared	0.604712	Mean dependent var		0.006376
Adjusted R-squared	0.594829	S.D. dependent var		0.067640
S.E. of regression	0.043055	Akaike info criterion		-3.406242
Sum squared resid	0.074148	Schwarz criterion		-3.323496
Log likelihood	73.53108	F-statistic		61.19195
Durbin-Watson stat	1.410513	Prob(F-statistic)		0.000000

## 4) แก้ปัญหาAutocorrelation

Dependent Variable: LGDPM				
Method: Least Squares				
Date: 03/14/02 Time: 21:16				
Sample(adjusted): 13 54				
Included observations: 42 after adjusting endpoints				
Convergence achieved after 8 iterations				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.796052	0.285563	6.289517	0.0000
LINM	0.005269	0.004152	1.268779	0.2127
LGFM	0.363529	0.078471	4.632632	0.0000
LEXM	0.544833	0.086809	6.276210	0.0000
LPM	-0.121204	0.133777	-0.906015	0.3710
AR(6)	0.917653	0.039856	23.02436	0.0000
R-squared	0.997560	Mean dependent var		5.524843
Adjusted R-squared	0.997221	S.D. dependent var		0.500258
S.E. of regression	0.026373	Akaike info criterion		-4.301374
Sum squared resid	0.025040	Schwarz criterion		-4.053135
Log likelihood	96.32885	F-statistic		2943.165
Durbin-Watson stat	1.235076	Prob(F-statistic)		0.000000
Inverted AR Roots	.99	.49 -.85i	.49+.85i	-.49 -.85i
	-.49+.85i	-.99		

หมายเหตุ : AR(6) เท่ากับ AR(1) เนื่องจากข้อมูลเป็นpooling dataของ 6 cross sections

## 5) ทดสอบปัญหา Autocorrelation อีกครั้ง

Dependent Variable: RESID_LINM				
Method: Least Squares				
Date: 03/14/02 Time: 21:20				
Sample(adjusted): 19 60				
Included observations: 42 after adjusting endpoints				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.002958	0.003794	-0.779765	0.4401
RESID_LINM(-6)	0.259707	0.155371	1.671523	0.1024
R-squared	0.065289	Mean dependent var	-0.002958	
Adjusted R-squared	0.041922	S.D. dependent var	0.025118	
S.E. of regression	0.024586	Akaike info criterion	-4.526846	
Sum squared resid	0.024179	Schwarz criterion	-4.444099	
Log likelihood	97.06376	F-statistic	2.793989	
Durbin-Watson stat	1.808241	Prob(F-statistic)	0.102425	

## ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเปรมจิตต์ ศิริรังสรรค์กุล เกิดเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.2520 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเศรษฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) สาขาการเงินและการธนาคาร จากคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา2541 และเข้าต่อในระดับปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา2542